Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Správa o stave školstva na Slovensku na verejnú diskusiu

Príloha č. 1

Popis vývoja a analýza hlavných problémov regionálneho školstva

Bratislava, marec 2013

Obsah

OBSAH **2**

1. CHARAKTERISTIKA ŠKOLSKÉHO SYSTÉMU **6**

1.1. ZÁSADNÉ ZMENY VO VÝVOJI ŠKOLSKÉHO SYSTÉMU 6
1.2. STUPNE VZDELÁVANIA 7

2. SYSTÉM RIADENIA REGIONÁLNEHO ŠKOLSTVA **8**

3. SIEŤ ŠKÔL, ŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ, STREDÍSK PRAKTICKÉHO VYUČOVANIA A PRACOVÍSK PRAKTICKÉHO VYUČOVANIA **10**

3.1. MATERSKÉ ŠKOLY 12
3.1.1. Všeobecné informácie *12*
3.1.2. Počet materských škôl *13*
3.1.3. Deti v materských školách *14*
3.1.4. Učitelia *15*
3.1.5. Triedy *16*
3.2. ZÁKLADNÉ ŠKOLY 16
3.2.1. Všeobecné informácie *16*
3.2.2. Počet základných škôl *19*
3.2.3. Počet žiakov ZŠ *20*
3.2.4. Počet tried *22*
3.2.5. Učitelia *24*
3.3. STREDNÉ ŠKOLY 25
3.3.1. Súhrnné údaje o stredných školách *25*
3.3.2. Gymnázium *27*
3.3.2.1. Všeobecné informácie 27
3.3.2.2. Žiaci a školy 28
3.3.3. Stredná odborná škola *29*
3.3.3.1. Všeobecné informácie 29
3.3.3.2. Školy 31
3.3.3.3. Žiaci 32
3.3.4. Konzervatórium *33*
3.4. ŠPECIÁLNE ŠKOLY A INTEGRÁCIA/INKLÚZIA 34
3.4.1. Všeobecné informácie *34*
3.4.2. Počty detí a žiakov v špeciálnych školách a v školskej integrácii *36*
3.5. ZÁKLADNÉ UMELECKÉ ŠKOLY 37
3.5.1. Všeobecné informácie *37*
3.5.2. Vývoj počtu ZUŠ a počtu žiakov *39*
3.6. JAZYKOVÉ ŠKOLY 40
3.6.1. Všeobecné informácie *40*
3.6.2. Počet škôl, poslucháčov a učiteľov *40*
3.7. ŠKOLSKÉ VÝCHOVNO-VZDELÁVACIE ZARIADENIA 42
3.7.1. Školské internáty *42*
3.7.2. Školské kluby detí *43*
3.7.3. Centrum voľného času a školské stredisko záujmovej činnosti *44*
3.8. ŠKOLSKÉ ÚČELOVÉ ZARIADENIA 48
3.8.1. Zariadenia školského stravovania *48*
3.8.2. Škola v prírode *50*
3.9. ŠPECIÁLNE VÝCHOVNÉ ZARIADENIA 51

3.10. ŠKOLSKÉ ZARIADENIA VÝCHOVNÉHO PORADENSTVA A PREVENCIE 53
4. OBSAH VÝCHOVY A VZDELÁVANIA V REGIONÁLNOM ŠKOLSTVE A ZABEZPEČENIE KVALITY 54
4.1. OBSAH VÝCHOVY A VZDELÁVANIA 54
4.1.1. Štátne vzdelávacie programy (ŠVP) 54
4.1.2. Školský vzdelávací program (ŠkVP) 56
4.1.3. Vyučovanie jazykov 56
4.1.3.1. Vyučovanie slovenského jazyka a literatúry 56
4.1.3.2. Vyučovanie cudzích jazykov 57
4.1.3.3. Vyučovanie jazyka národnostnej menšiny 58
4.1.4. Informačno-komunikačné technológie v školách 59
4.2. EVALVÁCIA A HODNOTENIE VO VZDELÁVANÍ 60
4.2.1. Hodnotenie škôl 60
4.2.1.1. Interné hodnotenie 60
4.2.1.2. Externé hodnotenie škôl a školských zariadení 61
4.2.2. Hodnotenie zamestnancov školy 63
4.2.3. Hodnotenie žiakov 63
4.2.4. Hodnotenie kvality odborného vzdelávania a prípravy 64
4.3. VÝSLEDKY ŽIAKOV A ŠKÔL 64
4.3.1. Externá maturita 64
4.3.2. Medzinárodné prieskumy a súťaže 65
4.3.2.1. Hodnotenie úrovne a trendov v primárnom vzdelávaní (ISCED 1) 66
4.3.2.2. Hodnotenie úrovne a trendov v nižšom sekundárnom vzdelávaní (ISCED 2) 68
4.3.2.3. Účasť žiakov regionálneho školstva v súťažiach 69
4.4. UČEBNICOVÁ POLITIKA 70
4.4.1. Stručná analýza vývoja edičnej politiky 70
4.4.2. Súčasný stav s nedostatkom učebníc 73
5. UČITELIA A OSTATNÍ ZAMESTNANCI REGIONÁLNEHO ŠKOLSTVA 73
5.1. PEDAGOGICKÍ A ODBORNÍ ZAMESTNANCI REGIONÁLNEHO ŠKOLSTVA 73
5.1.1. Počet pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov 74
5.1.2. Vývoj zamestnanosti v regionálnom školstve 76
5.1.3. Priemerná mzda v regionálnom školstve 78
5.2. SYSTÉM ODMEŇOVANIA 81
5.3. SYSTÉM KONTINUÁLNEHO VZDELÁVANIA 82
5.3.1. Kontinuálne vzdelávanie – ďalšie vzdelávanie do 1. novembra 2009 82
5.3.2. Kontinuálne vzdelávanie po 1. novembri 2009 83
5.4. KARIÉROVÝ SYSTÉM 83
5.4.1. Kariérový stupeň 84
5.4.2. Kariérová pozícia 84
5.4.3. Kariérová cesta 84
5.4.4. Atestácia 85
5.5. POSTOJE UČITEĽOV V NIŽŠOM SEKUNDÁRNOM VZDELÁVANÍ 85
6. FINANCOVANIE REGIONÁLNEHO ŠKOLSTVA 86
6.1. FINANCOVANIE ŠKÔL A ŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ PODĽA ZÁKONA Č. 597/2003 Z. Z. 88
6.1.1. Normatívne finančné prostriedky 90
6.1.1.1. Mzdový normatív 90
6.1.1.2. Prevádzkový normatív 91
6.1.1.3. Garantované minimum 92
6.1.1.4. Dohodovacie konanie 92
6.1.1.5. Kompenzačný príspevok 93
6.1.2. Nenormatívne prostriedky 96
6.1.2.1. Dopravné 97

6.1.2.2. Asistenti učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo s nadaním 97
6.1.2.3. Mimoriadne výsledky žiakov 98
6.1.2.4. Havárie (financované z bežných výdavkov) 99
6.1.2.5. Rozvojové projekty 100
6.1.2.6. Dotácie 100
6.1.2.7. Sociálne znevýhodnené prostredie 100
6.1.2.8. Príspevok na výchovu a vzdelávanie detí materských škôl 101
6.1.2.9. Vzdelávacie poukazy 102
6.1.2.10. Odchodné 103
6.1.2.11. Vakcíny 103
6.1.2.12. Kapitálové výdavky 103
6.2. FINANCOVANIE ŠKÔL A ŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ PODĽA ZÁKONA Č. 596/2003 Z. Z. 104
6.3. SYSTÉM FINANČNEJ PODPORY ŽIAKOV, ŠTIPENDIÁ 107
6.3.1. Materská škola 107
6.3.2. Základná škola a špeciálna základná škola 108
6.3.3. Stredná škola 109
6.3.3.1. Štipendium 109
6.3.3.2. Finančné a hmotné zabezpečenie žiakov stredných odborných škôl 110
7. REGIONÁLNE ŠKOLSTVO A POTREBY PRAXE 110
7.1. VÝVOJ ODBORNÉHO VZDELÁVANIA 110
7.2. UPLATNENIE ABSOLVENTOV STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL 113
PRÍLOHA Č. 1 ZMENY V SIETI ŠKÔL A ŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ 115
VYRADENIE SUBJEKTOV 116
VYRADENÉ A ZNOVU ZARADENÉ AKO SPOJENÉ SUBJEKTY 117
NOVO ZARADENÉ SUBJEKTY 118
PRÍLOHA Č. 2 SYSTÉM ODMEŇOVANIA 121
PRÁVNE PREDPISY UPRAVUJÚCE UVEDENÚ OBLASŤ VRÁTANE SÚVISIACICH PRÁVNYCH PREDPISOV 121
SYSTÉM ODMEŇOVANIA V OBDOBÍ OD 1.5.1992 DO 31.3.2002 121
SYSTÉM ODMEŇOVANIA V OBDOBÍ OD 1.4.2002 DO 31.12.2003 123
SYSTÉM ODMEŇOVANIA V OBDOBÍ OD 1.1.2004 DO 31.10.2009 124
SYSTÉM ODMEŇOVANIA V OBDOBÍ OD 1.11.2009 DO 31.12.2011 125
SYSTÉM ODMEŇOVANIA V OBDOBÍ OD 1.1.2012 DOTERAZ 126
PRÁVNE PREDPISY, KTORÝM SÚ UPRAVENÉ PLATY PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV A VÝŠKA VALORIZÁCIE 127
PRÍLOHA Č. 3 STUPNICE PLATOVÝCH TARÍF 128
PRÍLOHA Č. 4 UPLATNENIE ABSOLVENTOV STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL NA TRHU PRÁCE 130
NEZAMESTNANOSŤ ABSOLVENTOV ŠTUD. ODBOROV PODĽA SKUPÍN ODBOROV VZDELÁVANIA . 130
NEZAMESTNANOSŤ ABSOLVENTOV ŠTUDIJNÝCH ODBOROV S ROZŠÍRENÝM POČTOM HODÍN PRAKTICKÉHO VYUČOVANIA PODĽA SKUPÍN ODBOROV VZDELÁVANIA 132
NEZAMESTNANOSŤ ABSOLVENTOV UČEBNÝCH ODBOROV PODĽA ODBOROV VZDELÁVANIA..... 133
PRÍLOHA Č. 5 EXTERNÁ ČASŤ MATURITNEJ SKÚŠKY - VÝVOJ VÝSLEDKOV NA ŠTÁTNYCH, SÚKROMNÝCH A CIRKEVNÝCH ŠKOLÁCH V OBDOBÍ 2009 - 2012. 135
ZOZNAM OBRÁZKOV 137
ZOZNAM TABULIEK 139
ZOZNAM RÁMČEKOV 141
ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK 141

1. Charakteristika školského systému

1.1. Zásadné zmeny vo vývoji školského systému

(1) Školský systém v Slovenskej republike prešiel od roku 1993 viacerými reformnými zmenami. Do roku 2001 boli zmeny uskutočňované prevažne spontánne, bez hlbšej analýzy priebehu ako aj dopadov zmien. V roku 2001 vláda SR schválila Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 – 20 rokov – Milénium. Dokument pomenoval základné východiská a princípy zmien vo výchove a vzdelávaní. V nadväznosti na Milénium sa v roku 2003 zahájila decentralizácia v oblasti školstva a zároveň sa významne zmenilo financovanie regionálneho školstva. Zaviedlo sa tzv. normatívne financovanie, pričom niektoré výdavky sa naďalej ponechali na financovanie prostredníctvom nenormatívnych výdavkov.

(2) Ďalším zásadným reformným krokom bolo v roku 2008 prijatie komplexného zákona o výchove a vzdelávaní (tzv. školský zákon). Dôraz zákona bol kladený na obsah vzdelávania tak, aby boli zabezpečené základné zručnosti a kvalita pre všetkých žiakov, riešené obsahové zmeny v oblasti výchovy a vzdelávania v regionálnom školstve. Základným prvkom reformných zmien je, že výchova a vzdelávanie v školách sa uskutočňuje prostredníctvom výchovno-vzdelávacích programov. V zákone bol definovaný štátny a školský vzdelávací program. Popri spoločných osnovách pre všetky školy si tak každá škola definuje časť svojho učiva, čím sa podporuje voľnosť škôl. Zákonom definované vzdelávacie štandardy sú súborom požiadaviek na osvojenie si vedomostí, zručností a schopností, ktoré majú deti a žiaci získať pre ich ďalšie pokračovanie vo vzdelávaní v nadväzujúcej časti vzdelávacieho programu.

(3) Zákon taktiež ustanovil povinnú školskú dochádzku ako desaťročnú s možnosťou zaradenia žiaka do nultého ročníka, ktorý je určený pre deti, ktoré k 1. septembru dosiahli fyzický vek šesť rokov a nedosiahli školskú spôsobilosť. Nový zákon posilňuje výučbu cudzích jazykov, informačných a komunikačných technológií a informačnej výchovy. Zákonom sa zosúladili dosiahnuté stupne vzdelania na našich školách s medzinárodnou klasifikáciou ISCED. Novým prvkom na Slovensku je aj zavedenie individuálneho vzdelávania, ktoré sa uskutočňuje bez pravidelnej účasti na vzdelávaní v škole. Školským zákonom sa zaviedla aj bezplatná predškolská výchova detí v materskej škole jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky. Pre deti, ktorých rodičia sú v hmotnej núdzi, je predškolská výchova v materskej škole bezplatná bez rozdielu veku.

(4) K zvýšeniu relevantnosti odbornej výchovy a vzdelávania na stredných školách pre potreby trhu práce prispel zákon o odbornom vzdelávaní a príprave schválený v roku 2009. Stanovil práva a povinnosti všetkých účastníkov a vytvoril priestor pre zapojenie sa zamestnávateľov a zamestnávateľských zväzov ako aj súkromného investičného kapitálu do systému odborného vzdelávania a prípravy. Vytvoril podmienky pre vznik funkčného systému koordinácie odborného vzdelávania a prípravy prostredníctvom zriadenia Rady vlády SR pre odborné vzdelávanie a prípravu, krajských rád a systému sektorových rád pre odborné vzdelávanie a prípravu.

(5) V roku 2009 sa taktiež ustanovili podmienky pre profesijný rast pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov v tzv. kariérovom systéme. Zaviedol sa súbor pravidiel kariérneho postupu a motivačného ohodnotenia. Rozlišujú sa začínajúci, samostatní pedagogickí a odborní zamestnanci ako aj pedagogickí a odborní zamestnanci s prvou a druhou atestáciou. Zároveň sa nastavil kariérny systém, ktorý pedagogickým a odborným zamestnancom zabezpečil platový postup v platových stupňoch, možnosť príplatkov, ale aj poskytovanie voľna na účasť na vzdelávaní alebo na vykonanie atestačnej skúšky. V konečnom dôsledku motivuje pedagogických a odborných zamestnancov k odbornému rastu.

Tabuľka 1 Prehľad stupňov vzdelania v regionálnom školstve

Vek	Stupeň vzdelania a doklad o vzdelaní	Zariadenie
3-6	**Predprimárne vzdelanie** (dobrovoľné) ISCED 0 Osvedčenie o absolvovaní predprimárneho vzdelávania	Materská škola, špeciálna materská škola
6-15	**Základné vzdelanie** 9-ročná základná škola	Základná škola, špeciálna základná škola
6-10	**Primárne vzdelanie** 1. stupeň (1. – 4. ročník) ISCED 1 Vo 4. ročníku vysvedčenie s doložkou – Žiak získal primárne vzdelanie	Základná škola, špeciálna základná škola
10	Prechod na stredné školy	
10-15	**Nižšie stredné vzdelanie** 2. stupeň (5. – 9. ročník) ISCED 2 V 9. ročníku vysvedčenie s doložkou – Žiak získal nižšie stredné vzdelanie	Základná škola, (osemročné gymnázium, konzervatórium), špeciálna základná škola
	Povinná 10-ročná dochádzka do 16 rokov	
15	Prechod na ďalšie vzdelávanie	
16	Ukončenie povinnej školskej dochádzky	
15-19	**Stredné vzdelanie** **Nižšie stredné odborné vzdelanie ISCED 2C** vysvedčenie o záverečnej skúške a výučný list v odboroch, v ktorých to určuje štátny vzdelávací program **Stredné odborné vzdelanie ISCED 3C** Vysvedčenie o záverečnej skúške a výučný list **Úplné stredné všeobecné vzdelanie ISCED 3A** Vysvedčenie o maturitnej skúške **Úplné stredné odborné vzdelanie ISCED 3A** Vysvedčenie o maturitnej skúške a výučný list v odboroch, v ktorých to určuje štátny vzdelávací program	Gymnázium, stredná odborná škola, konzervatórium, špeciálna stredná škola
	Prechod na vyššie odborné vzdelávanie a vysokoškolské vzdelávanie	
19-21	**Vyššie odborné vzdelanie ISCED 5B** **Konzervatórium** 6 alebo 8-ročný vzdelávací program Vysvedčenie o absolventskej skúške a absolventský diplom s právom používať titul „diplomovaný umelec“ „DiS.art.“ **Stredná odborná škola** 2 – 3-ročný vzdelávací program Vysvedčenie o absolventskej skúške a absolventský diplom s právom používať titul "diplomovaný špecialista" „DiS.“	Konzervatórium, stredná odborná škola

Zdroj: MŠVVaŠ SR

1.2. Stupne vzdelávania

(6) Predprimárne vzdelávanie je výchova a vzdelávanie poskytované deťom vo veku od 3 do 6 roku veku dieťaťa. Jeho cieľom je osobnostný rozvoj detí v oblasti sociálno-emocionálnej, intelektuálnej, telesnej, morálnej, estetickej. Taktiež rozvíjanie schopností a zručností potrebných na plnenie povinnej školskej dochádzky v základnej škole a na život v spoločnosti. Absolvovanie predprimárneho vzdelávania v materskej škole nie je povinné, v záujme dobrej pripravenosti dieťaťa na základnú školu sa odporúča, aby dieťa navštevovalo materskú školu minimálne jeden rok pred začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky. Predprimárne vzdelanie získa dieťa absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu v materskej škole. Dokladom o získanom stupni vzdelania je osvedčenie o absolvovaní predprimárneho vzdelávania.

(7) Primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie poskytuje základná škola. Poskytuje žiakovi základné poznatky, zručnosti a schopnosti v oblasti jazykovej, prírodovednej, spoločenskovednej, umeleckej, športovej, zdravotnej, dopravnej a ďalšie poznatky a zručnosti potrebné na jeho orientáciu v živote a v spoločnosti a na jeho ďalšiu výchovu a vzdelávanie. Absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu pre prvý stupeň ZŠ (ISCED 1) žiak získa primárne vzdelanie. Absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu pre druhý stupeň ZŠ (ISCED 2) žiak získa nižšie stredné vzdelanie. Dokladom o získanom vzdelaní je vysvedčenie s doložkou.

(8) Nižšie stredné odborné vzdelanie, stredné odborné vzdelanie, úplné stredné všeobecné vzdelanie, úplné stredné odborné vzdelanie a vyššie odborné vzdelanie poskytujú žiakom stredné školy. Príslušné stupne stredného vzdelania poskytujú vo vzdelávacích programoch v študijných alebo učebných odboroch vzdelávania. Podľa zamerania sa delia na gymnázium, strednú odbornú školu a konzervatórium.

(9) Stredné odborné školy môžu vzdelávať žiakov aj v nadstavbovom alebo pomaturitnom štúdiu. Nadstavbové štúdium umožňuje žiakom, ktorí sa vyučili v niektorom učebnom odbore, získať úplné stredné odborné vzdelanie v nadväznom študijnom odbore, ktorý sa ukončuje maturitnou skúškou. Pomaturitné štúdium je určené pre žiakov, ktorí už maturovali v akomkoľvek študijnom odbore strednej školy a potrebujú si prehĺbiť vedomosti a zručnosti v už absolvovanom študijnom odbore, získať kvalifikáciu v inom študijnom odbore (maturita v ďalšom odbore štúdia), alebo získať špeciálne vedomosti a zručnosti a tým aj vyšší stupeň vzdelania (vyššie odborné vzdelanie). Pomaturitné štúdium na konzervatóriu je v súčasnosti v štádiu experimentálneho overovania.

2. Systém riadenia regionálneho školstva

(10) V systéme riadenia prichádzalo od roku 1990 k častým zmenám, ktoré výrazne narušili jeho stabilitu. V roku 1990 riadenie prostredníctvom odborov školstva krajských národných výborov a okresných národných výborov prešlo na systém štyroch veľkých školských správ v rámci krajov a malých školských správ, ktoré kopírovali okresy. V roku 1996 sa zaviedol systém riadenia prostredníctvom krajských a okresných úradov. V roku 2001 sa najskôr spustila decentralizácia a v roku 2003 sa v súlade s Miléniom systém riadenia vrátil späť k špecializovanej miestnej štátnej správe prostredníctvom 8 krajských školských úradov. Od začiatku roku 2013, po deviatich rokoch fungovania KŠÚ, nastal návrat k integrovanej štátnej správe prostredníctvom obvodných úradov v sídle kraja. Práva a povinnosti zamestnancov ako aj majetok v správe KŠÚ prešli na Ministerstvo vnútra SR.

(11) Decentralizácia priniesla i zmeny na úrovni škôl a školských zariadení, ktoré získali samostatnosť v riadení vnútorných vzťahov školy. Riaditelia škôl a školských zariadení získali rozhodovacie kompetencie aj v oblasti profilácie školy a za ňu majú vlastnú zodpovednosť. Školy získali viac autonómie i v personálnej a ekonomickej oblasti. Školám, kde sa plní povinná školská dochádzka (plnoorganizované základné školy, základné školy s materskou školou, stredné školy a školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami), zákon udelil postavenie právnickej osoby. Taktiež bolo umožnené združovanie škôl napríklad zriadením základnej školy s materskou školou, spojenej školy s organizačnými zložkami škôl rôzneho druhu alebo typu, zriadenie strednej odbornej školy poskytujúcej vzdelávanie v študijných a učebných odboroch v dĺžke štúdia od dvoch do piatich rokov.

(12) Štátnu školskú politiku stanovuje vláda SR, pričom decíznym orgánom v oblasti školstva je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, ktoré najmä vykonáva štátnu správu na úseku školstva, vypracováva koncepcie, vydáva všeobecne záväzné právne predpisy, spravuje sieť škôl a školských zariadení, zabezpečuje financovanie a vydáva štátne vzdelávacie programy pre všetky druhy a typy škôl.

(13) Na plnenie svojich úloh ďalej zriaďuje rozpočtové alebo príspevkové organizácie, ktorých štatutárov vymenúva a odvoláva minister. Sú to ústavy, ktoré plnia úlohy v oblasti výskumu, usmerňovaní všeobecnej a odbornej zložky vzdelávania (Štátny pedagogický ústav, Štátny inštitút odborného vzdelávania) a organizácie, ktoré odborne a metodicky riadia školy a školské zariadenia (Ústav informácií a prognóz školstva, Ústav detskej psychológie a patopsychológie, Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania, Metodicko-pedagogické centrá).

(14) Funkciu kontroly štátu nad úrovňou pedagogického riadenia, výchovy a vzdelávania plní Štátna školská inšpekcia. Je to orgán štátnej správy, ktorý taktiež vybavuje sťažnosti a petície v tejto oblasti. Štátnu školskú inšpekciu riadi hlavný školský inšpektor, ktorého vymenúva a odvoláva minister. ŠŠI svoju činnosť vykonáva prostredníctvom školských inšpektorov.

(15) V slovenskom vzdelávacom systéme majú svoje osobité postavenie okrem škôl a školských zariadení aj ďalšie inštitúcie, rozličné združenia a nadácie, stavovské a profesijné organizácie, pracovníci tretieho sektora, ktorí participujú a pomáhajú vo výchove a vzdelávaní detí a mládeže.

(16) Riadenie na strednej úrovni vykonávajú obvodné úrady v sídle kraja, školské úrady a zriaďovatelia škôl.

(17) Zriaďovateľmi škôl a školských zariadení môžu byť: obec, samosprávny kraj, obvodný úrad v sídle kraja, štátom uznaná cirkev alebo náboženská spoločnosť, iná právnická alebo fyzická osoba. Kompetencie zriaďovateľov voči školám sú ustanovené v zákone o štátnej správe v školstve a školskej samospráve.

(18) Základné a stredné školy sú právnymi subjektmi a zamestnávateľmi učiteľov a ostatných zamestnancov školy. Školu alebo školské zariadenie riadi riaditeľ. Riadenie školy predstavuje základnú úroveň riadenia školského systému v SR.

(19) Riaditeľ školy zodpovedá za:

a) dodržiavanie štátnych vzdelávacích programov určených pre školu, ktorú riadi,
b) vypracovanie a dodržiavanie školského vzdelávacieho programu a výchovného programu (v prípade ak je súčasťou školy aj školské zariadenie),
c) vypracovanie a dodržiavanie ročného plánu ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov,
d) dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré súvisia s predmetom činnosti školy alebo školského zariadenia,
e) každoročné hodnotenie pedagogických a odborných zamestnancov,
f) úroveň výchovno-vzdelávacej práce školy alebo školského zariadenia,
g) rozpočet, financovanie a efektívne využívanie finančných prostriedkov určených na zabezpečenie činnosti školy alebo školského zariadenia,
h) riadne hospodárenie s majetkom v správe alebo vo vlastníctve školy alebo školského zariadenia.

(20) Okrem riaditeľa školy sa na riadení školy podieľajú aj samosprávne orgány (rada školy a žiacka školská rada) a poradné orgány riaditeľa školy (napr. pedagogická rada, metodické združenie, predmetová komisia, umelecká rada, atď.). Školská samospráva pôsobí ako iniciatívny a poradný samosprávny orgán presadzujúci verejné záujmy, záujmy žiakov, rodičov, zamestnancov v oblasti výchovy a vzdelávania. Školská samospráva plní aj funkciu verejnej kontroly, vyjadruje sa k činnosti školy a školského zariadenia, pri ktorej je zriadená. Uskutočňuje výber riaditeľa školy alebo školského zariadenia a zároveň má kompetenciu predloženia návrhu na odvolanie riaditeľa zriaďovateľovi.

3. Sieť škôl, školských zariadení, stredísk praktického vyučovania a pracovísk praktického vyučovania

(21) Školy a školské zariadenia tvoria ucelenú sústavu škôl a školských zariadení[1]. Školy zaradené do siete škôl a školských zariadení zabezpečujú výchovu a vzdelávanie prostredníctvom vzdelávacích programov odborov vzdelávania poskytujúcich na seba nadväzujúce stupne vzdelania.

(22) Podrobnosti o zriaďovaní, zrušovaní a organizácii škôl a školských zariadení, stredísk praktického vyučovania a pracovísk praktického vyučovania[2] a na zabezpečovanie ich výchovno-vzdelávacej práce ustanovuje Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu. Zároveň spravuje sieť a rozhoduje o zaradení, vyradení a zmenách v sieti.

(23) Zriaďovať a zrušovať školy, školské zariadenia, strediská praktického vyučovania a pracoviská praktického vyučovania môže zriaďovateľ na základe vydanej akreditácie ministerstva, vydaním rozhodnutia o zaradení do siete, resp. vyradení zo siete[3].

(24) Sústavu škôl tvoria tieto druhy škôl:

a) materská škola,
b) základná škola,
c) gymnázium,
d) stredná odborná škola,
e) konzervatórium,
f) školy pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
g) základná umelecká škola,
h) jazyková škôl.

(25) Sústavu školských zariadení tvoria:

a) školské výchovno-vzdelávacie zariadenia,
   i) školský klub detí,
   ii) školské stredisko záujmovej činnosti,
   iii) centrum voľného času,
   iv) školský internát,
   v) školské hospodárstvo,
   vi) stredisko odbornej praxe,
b) špeciálne výchovné zariadenia,
   i) diagnostické centrum,
   ii) reedukačné centrum,
   iii) liečebno-výchovné sanatórium,
c) školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie,
d) školské účelové zariadenia,
   i) škola v prírode,
   ii) zariadenia školského stravovania,
   iii) stredisko služieb škole.

[1] Sieť v súlade s § 15 ods. 1 zákona o štátnej správe a školskej samospráve je zoznam škôl, školských zariadení, stredísk praktického vyučovania a pracovísk praktického vyučovania, ktoré majú oprávnenie (akreditáciu) uskutočňovať výchovu a vzdelávanie na území Slovenskej republiky.
[2] Od 1. 1. 2013 budú v sieti evidované aj elokované pracoviská. Elokované pracoviská vznikajú v iných priestoroch ako sú priestory škôl a školských zariadení.
[3] Zmeny v sieti škôl a školských zariadení sú uvedené v prílohe č. 1.

Obrázok 1 Sústava škôl a školských zariadení (schéma)

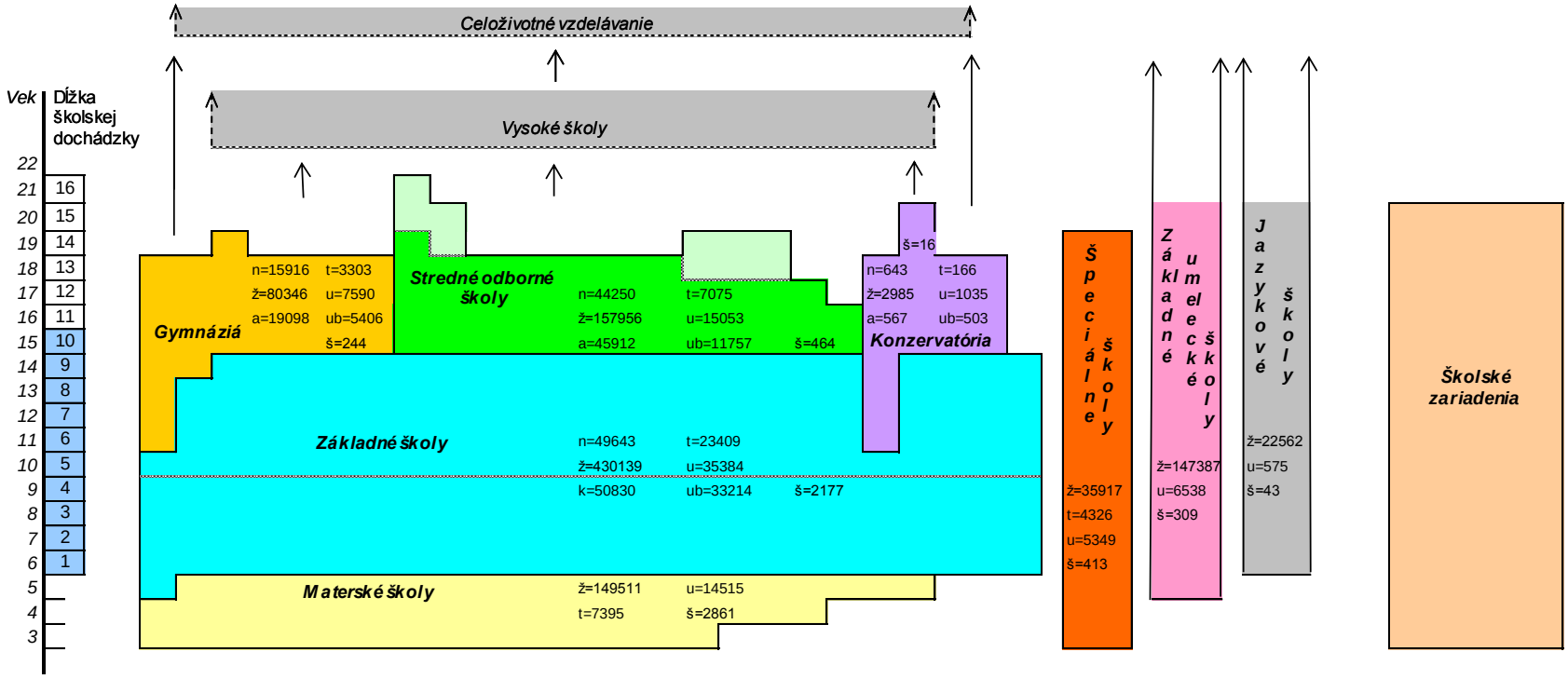

Poznámky:

- ***povinná školská dochádzka*** *: dĺžka je 10 rokov; trvá najviac do konca školského roka, v ktorom žiak dovŕši 16. rok života. Žiaci začínajú spravidla povinnú školskú dochádzku v 1. ročníku ZŠ a končia v 1. ročníku v SŠ. Výnimky z toho upravuje zákon č. 245/2008 Z.z. v §19 až §22.*
- ***nadväzujúce formy odborného vzdelávania*** *: nadstavbové a pomaturitné štúdium v SOŠ*
- ***špeciálne školy:*** *materské školy, základné školy, stredné školy, praktické školy a odborné učiliština*
- *údaje sa vzťahujú k školskému roku* ***2012/2013,*** *a to k* ***dennej forme štúdia*** *v stredných školách*

Legenda:

n - novoprijatí
ž - žiaci / deti
a - absolventi
k - žiaci končiaci ZŠ
t - triedy
u - učitelia
ub - učebne
š - školy

(26) Z hľadiska jednotlivých zriaďovateľov je podiel neštátnych zriaďovateľov najvyšší v prípade konzervatórií, ZUŠ, JŠ a gymnázií. Cirkevní zriaďovatelia mali najvyšší záujem o zriaďovanie gymnázií. Pomer počtu žiakov v školách podľa zriaďovateľa je porovnateľný s pomerom počtu škôl. Nepomer je zrejmý v prípade konzervatórií. Napriek takmer dvojnásobného počtu súkromných konzervatórií oproti štátnym[4] sa v nich vzdeláva o polovicu menej žiakov ako v štátnych konzervatóriách. V prípade školských zariadení majú súkromní zriaďovatelia najväčší záujem o zriaďovanie CVČ.

Obrázok 2 Prehľad škôl podľa zriaďovateľa v školskom roku 2012/2013

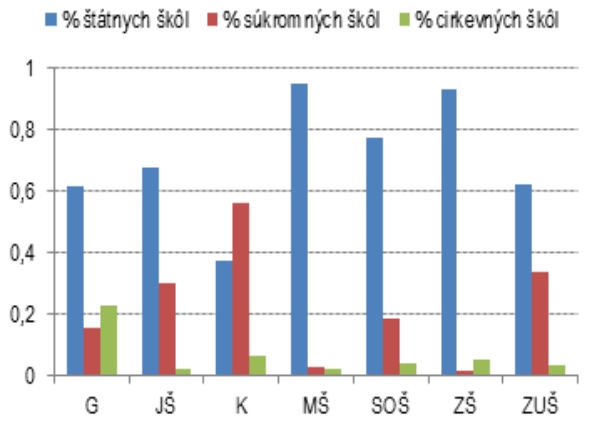

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 3 Žiaci v školách podľa zriaďovateľa k 15. 9. 2012

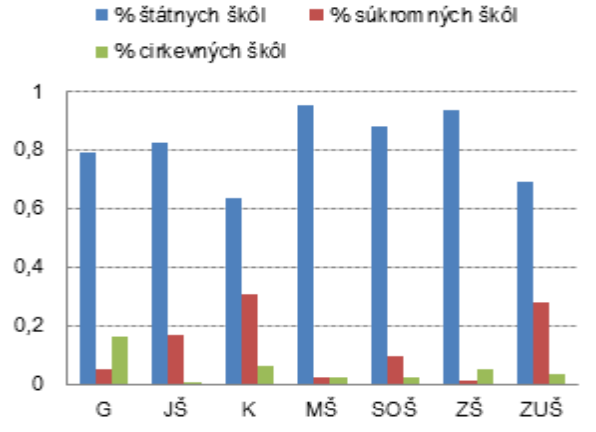

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 4 Prehľad školských zariadení podľa zriaďovateľa k 15. 9. 2012

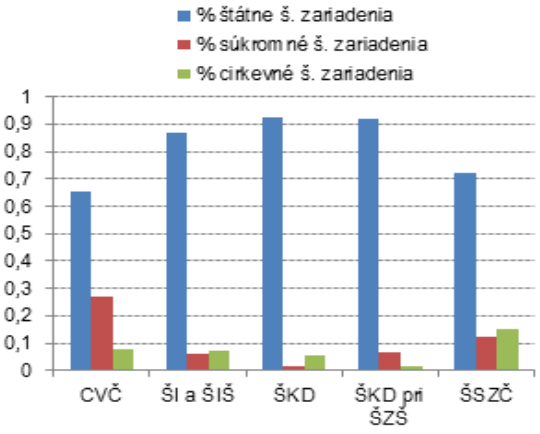

Zdroj: ÚIPŠ

3.1. Materské školy

3.1.1. Všeobecné informácie

(27) Materské školy a špeciálne materské školy poskytujú predprimárne vzdelávanie prostredníctvom školského vzdelávacieho programu, a to v rámci celodennej alebo poldennej výchovy a vzdelávania.

[4] Spoločný názov „štátne školy“ používame pre školy zriadené ObÚ, obcou alebo VÚC v súlade so školským zákonom. V časti o financovaní škôl pre tieto školy používame termín „verejné školy“ v súlade so zákon o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení.

(28) Právne postavenie materskej školy určuje jej zriaďovateľ. Materská škola bez právnej subjektivity je spravidla súčasťou obecného úradu alebo inej školy. Materské školy sa zriaďujú ako samostatné alebo ako súčasť základnej školy s materskou školou, prípadne ako organizačná zložka spojenej školy. Prevažujú samostatné materské školy. Problémom v prípade subjektu základná škola s materskou školou je chýbajúca právna norma vymedzujúca kompetencie súvisiace s odborným riadením týchto škôl vo vzťahu k materským školám (napr. funkcia zástupkyne riaditeľa ZŠ s MŠ pre MŠ, spájanie z dôvodu nízkeho počtu žiakov v ZŠ, nekvalifikovanosť vyučovania).

(29) Materskú školu riadi riaditeľ bez rozdielu zriaďovateľa alebo právneho postavenia materskej školy. Riaditeľom materskej školy môže byť len osoba, ktorá spĺňa kvalifikačné predpoklady určené zákonom o štátnej správe v školstve a školskej samospráve. Musí to byť vždy osoba, ktorá má vzdelanie určené pre pôsobenie v materskej škole.

(30) Do materskej školy sa prijíma dieťa spravidla od troch do šiestich rokov ich veku; výnimočne sa prijímajú aj deti od dvoch rokov veku. Prednostne sa prijíma dieťa, ktoré dovŕši piaty rok veku, dieťa s odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky a dieťa s dodatočne odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky. Materské školy sú určené pre všetky deti predškolského veku bez ohľadu na to, či sú ich rodičia zamestnaní alebo nie. O prijatí dieťaťa rozhoduje riaditeľ materskej školy, pričom nie je viazané trvalým bydliskom dieťaťa, pretože vo vzťahu k materským školám nie sú vytvorené školské obvody. Dieťa môže byť prijaté aj v priebehu školského roka.

(31) Za čiastočnú úhradu sa môže predprimárne vzdelávanie uskutočňovať vo všetkých materských školách, okrem materských škôl pri zdravotníckych zariadeniach. Výška príspevku rodičov/zákonných zástupcov na čiastočnú úhradu výdavkov mesačne na jedno dieťa materskej školy zriadenej obvodným úradom v sídle kraja je stanovená najviac sumou neprevyšujúcou 7,5 % sumy životného minima pre jedno nezaopatrené dieťa. Výšku tohto príspevku v materskej škole zriadenej obcou určuje zriaďovateľ všeobecne záväzným nariadením. Na základe poznatkov z praxe je potrebné poznamenať, že niektorí zriaďovatelia výšku tohto príspevku stanovili veľmi neprimerane reálnym možnostiam mnohých rodín (viac ako 20 eur).

(32) Bezplatne sa predprimárne vzdelávanie poskytuje deťom:

a) ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky,
b) ktorých zákonný zástupca predloží riaditeľovi materskej školy doklad o tom, že je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi,
c) ktoré sú v materskej škole umiestnené na základe rozhodnutia súdu.

3.1.2. Počet materských škôl

(33) Kým v roku 2000 bolo v sieti škôl a školských zariadení zaradených 3 262 materských škôl so 7 576 triedami, k 15. septembru 2012 bolo v sieti škôl a školských zariadení zaradených len 2 861 materských škôl so 7 395 triedami. Pri zvyšujúcom sa počte detí prijatých do materských škôl, ako aj pri zvyšujúcom sa počte nevybavených žiadostí o prijatie detí do materských škôl sa v roku 2012 znížil celkový počet materských škôl o 4 oproti roku 2011, ale počet tried sa zvýšil zo 7 277 v roku 2011 na 7 395 v roku 2012. Dokazuje to, že zriaďovatelia sa snažia nepriaznivú situáciu pri prijímaní detí riešiť rozširovaním kapacít už existujúcich materských škôl, prípadne adaptáciou vhodných priestorov na triedy materských škôl.

Tabuľka 2 Vybrané ukazovatele v materských školách v školskom roku 2012/2013

Materské školy	Zriaďovateľ						spolu
	štátne				súkromné	cirkevné	
	obec	VÚC	KŠÚ	iný			
Počet škôl	2 724				75	62	**2 861**
Počet tried	7 028				204	163	**7 395**
Počet detí	142 816				3 281	3 414	**149 511**
Počet učiteľov	13 784				416	315	**14 515**

Poznámka: V tabuľke nie sú údaje o MŠ pre deti so ŠVVP; z počtu učiteľov je 26 mužov

(34) Materské školy sa líšia aj podľa vyučovacieho jazyka. Najviac detí navštevovalo v roku 2012 materské školy s vyučovacím jazykom slovenským (139 955) a maďarským (9 076). Menšie zastúpenie má vyučovací jazyk ukrajinský (186 detí), nemecký (102 detí) a francúzsky (74 detí). Zastúpenie má aj bilingválny slovenský a anglický (57 detí), bulharský (44 detí) a rusínsky vyučovací jazyk (17 detí).

Obrázok 5 Vývoj počtu materských škôl podľa zriaďovateľa od roku 1993

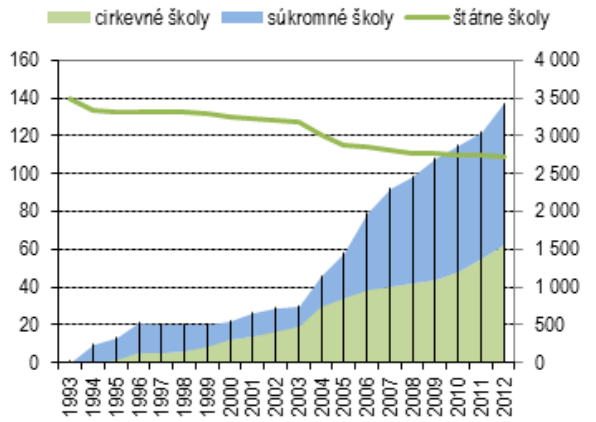

Zdroj: ÚIPŠ; vývoj štátnych škôl sa vzťahuje k pravej osi grafu

Obrázok 6 Vývoj počtu detí v MŠ od roku 1993 podľa zriaďovateľa

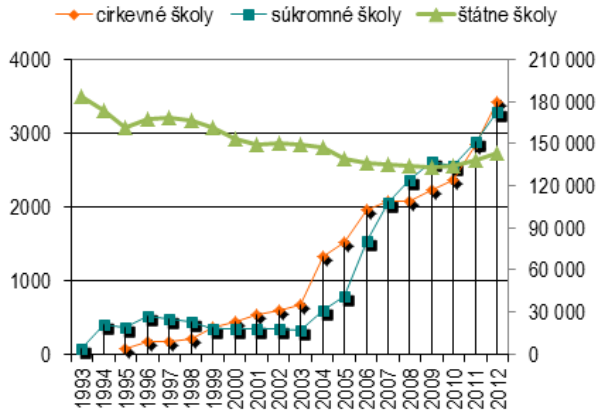

Zdroj: ÚIPŠ; vývoj štátnych škôl sa vzťahuje k pravej osi grafu

3.1.3. Deti v materských školách

(35) Vývoj počtu detí prijatých do materských škôl v období od roku 2000 do súčasnosti ovplyvňovala fáza výrazného poklesu detí – zo 154 232 detí v roku 2000 na 138 186 detí v roku 2008 (táto fáza poklesu počtu detí v materských školách začala už v roku 1986). Od roku 2009 (138 496 detí) začal počet detí prijatých do materských škôl výrazne ovplyvňovať nárast celkového počtu detí. V roku 2011 stúpol počet detí v materských školách na 144 130 a k 15. septembru 2012 je v materských školách prijatých 149 511 detí vo veku od dvoch do začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky. Rastová fáza by podľa dostupných prognóz[5] mala trvať až do roku 2017.

(36) Z hľadiska vekového zloženia detí je v školskom roku 2012/2013 z celkového počtu detí v daných populačných ročníkoch v materských školách prijatých 11,5 % detí mladších ako 3

[5] Zdroj: http://www.uips.sk/regionalne-skolstvo/kvantitativna-prognoza-vyvoja-ms-zs-a-ss-do-roku-2025

roky[6]; 61,1 % detí 3-ročných, 73,3 % detí 4-ročných; 80,9 % 5-ročných a 36,4 % detí 6-ročných a starších. V posledných rokoch najviac klesol počet detí vo veku 3 rokov a detí mladších ako 3 roky, čo samozrejme súvisí aj s faktom, že do materskej školy sa prednostne prijímajú deti, ktoré dovŕšia piaty rok veku, deti s odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky a deti s dodatočne odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky.

(37) Od roku 2000 sa výrazne menil aj ukazovateľ hrubá zaškolenosť detí v materskej škole. Najvyššia miera hrubej zaškolenosti bola v rokoch 2004 – 93 % a 2006 – 92 %. V súčasnosti je hrubá zaškolenosť detí v materských školách 87 %. V medzinárodnom porovnaní máme nižšiu účasť na predškolskej výchove ako je priemer krajín EÚ. V porovnaní napríklad s Nemeckom, či Veľkou Britániou ale zaostávame ešte viac.

(38) Záujem o prijatie detí do materských škôl sústavne rastie, materské školy vzhľadom na ich kapacity nestačia uspokojiť všetky požiadavky. Najnižší počet nevybavených žiadostí o prijatie do materskej školy bol v roku 2006 – bolo ich len 1 074 (kým v roku 2000 ich bolo 4 184), avšak od roku 2006 sa ich počet zvýšil 7,6-násobne, čo v súčasnosti predstavuje 8 144 nevybavených žiadostí. Tento stav je alarmujúci a vyžaduje si veľmi intenzívne a bezodkladné riešenie za strany zriaďovateľov.

(39) Miera participácie rómskych detí na predškolskom vzdelávaní je v porovnaní nerómskou populáciou v danej lokalite výrazne nižšia. To môže spôsobovať reprodukciu chudoby a vytvárať vyššie individuálne aj spoločenské náklady v budúcnosti. Podľa správy UNDP[7], pred vstupom na základnú školu navštevovalo materskú školu aspoň v nejakom minimálnom režime spolu 53,1 % osôb. Takáto úroveň zaškolenosti značne zaostávala za žiakmi a študentmi z geograficky blízkej všeobecnej populácie, z ktorých malo skúsenosť s predškolskými zariadeniami vyše 88 % osôb. Ak sa pozrieme na situáciu za deti, ktoré boli v čase výskumu v predškolskom veku a boli vo veku 3 až 6 rokov, materskú školu v čase zisťovania navštevovala viac ako polovica týchto detí všeobecnej (t.j. nerómskej) populácie (55,9 %). Z rovnako starých rómskych detí to bola iba jedna pätina (19,2 %). Navyše, v porovnaní so situáciou v ČR, Rumunsku, Bulharsku a Maďarsku je relatívna zaškolenosť Rómov na Slovensku nízka. Dokonca rómske deti v Maďarsku majú vyššiu mieru participácie ako nerómske deti v tých lokalitách, kde žijú na Slovensku Rómovia.

3.1.4. Učitelia

(40) Výchovu a vzdelávanie v súčasnosti v materských školách zabezpečuje 14 515 učiteliek a učiteľov, z ktorých 98,7 % spĺňa kvalifikačné predpoklady stanovené všeobecne záväznými predpismi. Prevažujú učiteľky s úplným stredoškolským vzdelaním, za nimi nasledujú učiteľky s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa a postupne pribúda počet učiteliek s vysokoškolským vzdelaním prvého stupňa. V materských školách pôsobí aj 64 asistentov učiteľa. Počet asistentov učiteľa pôsobiacich v materských školách nepokrýva reálne potreby materských škôl.

[6] Podiel počtu detí mladších ako tri roky prijatých do materských škôl je ovplyvnený dĺžkou materskej dovolenky ako aj dobou poberania rodičovského príspevku. Po prijatí zákona č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa s účinnosťou od 1. januára 2011 výrazne zvýšil záujem rodičov/zákonných zástupcov o prijatie detí mladších ako tri roky (tento zákon umožňuje, aby rodič neobmedzene pracoval a zároveň poberal rodičovský príspevok a zároveň mal umiestnené dieťa napr. aj v materskej škole.)

[7] United Nations Development Programme (2012), Report on the Living Conditions of Roma Households in Slovakia 2010, UNDP Regional Bureau for Europe and the Commonwealth of Independent States, Bratislava. Správa bola pripravená na základe dát z rozsiahleho dotazníkového zisťovania životných podmienok rómskych domácností na Slovensku.

(41) Nedoriešenou do súčasnosti zostala aj príprava budúcich učiteľov materských škôl. Obsah, rozsah a spôsob stredoškolskej prípravy, ako ani obsah, rozsah a spôsob vysokoškolskej prípravy učiteľov materských škôl nezodpovedá potrebám a požiadavkám praxe. Nie je ani vyriešená problematika cvičných materských škôl.

3.1.5. Triedy

(42) Maximálne najvyššie počty detí v triedach určuje školský zákon: 20 pre troj- až štvorročné deti, 21 pre štvor- až päťročné deti, 22 pre päť- až šesťročné deti, 21 pre troj- až šesťročné deti. S účinnosťou od 1. septembra 2013 budú môcť riaditelia materských škôl prijať najviac tri deti do triedy nad stanovený počet.

(43) Zmena najvyššieho počtu detí v triedach platná od roku 2008 sa prejavila u všetkých zriaďovateľov. Najmenej početné sú triedy v súkromných materských školách, v roku 2012 je to priemerne 16 detí na jednu triedu.

Obrázok 7 Priemerná veľkosť tried v materských školách podľa zriaďovateľa

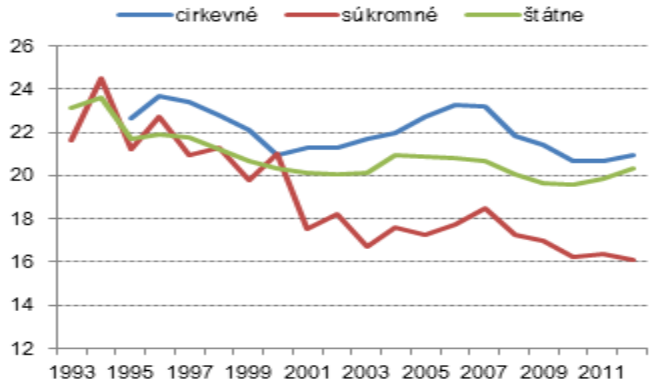

Zdroj: UIPŠ

3.2. Základné školy

3.2.1. Všeobecné informácie

(44) Základná škola poskytuje primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie. Ústava SR zabezpečuje právo každého občana na bezplatné vzdelanie v štátnych základných školách a možnosť zriaďovať aj iné školy ako štátne. Deti patriace k národnostným menšinám a etnickým skupinám majú právo na výchovu a vzdelávanie v ich jazyku za podmienok ustanovených školským zákonom.

(45) Základná škola má spravidla deväť ročníkov s možnosťou zriadenia nultého ročníka. Člení sa na prvý a druhý stupeň, v ktorých sa vzdelávanie realizuje samostatnými na seba nadväzujúcimi vzdelávacími programami:

a) prvý stupeň základnej školy tvorí spravidla prvý až štvrtý ročník (súčasťou prvého stupňa je aj nultý ročník),
b) druhý stupeň základnej školy tvorí piaty až deviaty ročník.

(46) Nultý ročník je určený pre deti, ktoré k 1. septembru, ktorý nasleduje po dovŕšení šiesteho roku veku dieťaťa, nedosiali školskú zrelosť a zároveň pochádzajú zo sociálne

znevýhodneného prostredia. Do nultého ročníka môže byť zaradené dieťa len s informovaným súhlasom zákonného zástupcu dieťaťa, začína plniť povinnú školskú dochádzku.

(47) Základné školy sa členia na typy:

c) plnoorganizovaná (so všetkými ročníkmi),
d) neplnoorganizovaná (nemá všetky ročníky).

(48) Zriaďovateľom základných škôl môžu byť:

a) obce a mestá – verejné základné školy,
b) fyzické alebo právnické osoby – súkromné základné školy,
c) cirkvi alebo náboženské spoločnosti registrované štátom – cirkevné základné školy,
d) obvodné úrady v sídle kraja - štátne špeciálne základné školy.

(49) Základné školy sú právnickými osobami, vystupujú v právnych vzťahoch vo svojom mene a majú plnú zodpovednosť vyplývajúcou z týchto vzťahov. Ak základná škola (neplnoorganizovaná) nie je právnickou osobou, v právnych vzťahoch vystupuje v mene zriaďovateľa.

(50) Riadenie základnej školy zabezpečuje riaditeľ, ktorého vymenúva na dobu funkčného obdobia a odvoláva zriaďovateľ školy. Riaditeľ zodpovedá najmä za dodržiavanie štátnych vzdelávacích programov, vypracovanie a dodržiavanie školského vzdelávacieho programu a výchovného programu, dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov, rozpočet, financovanie, riadne hospodárenie s majetkom v správe alebo vo vlastníctve školy. Riaditeľ základnej školy vykonáva štátnu správu v prvom stupni (napr. prijatie žiaka, vykonávanie skúšok, povolenie foriem a spôsobov vzdelávania).

(51) Dieťa do základnej školy na primárne vzdelávanie možno prijať, keď dovŕši šiesty rok veku a dosiahne školskú spôsobilosť. Ak dieťa po dovŕšení šiesteho roka veku nedosiahlo školskú spôsobilosť a ak o to požiada jeho zákonný zástupca, riaditeľ školy rozhodne o odklade povinnej školskej dochádzky o jeden školský rok alebo zaradení do nultého ročníka. Odklad začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky môže byť aj na základe návrhu materskej školy, ktorú dieťa navštevuje, a to na základe predchádzajúceho odporučenia zariadenia výchovného poradenstva a prevencie s informovaným súhlasom zákonného zástupcu. O dodatočnom odložení povinnej školskej dochádzky môže riaditeľ rozhodnúť, ak sa u žiaka po nastúpení do prvého ročníka do konca prvého polroka zistí, že ešte nedosiahol školskú spôsobilosť. Do prvého ročníka môže nastúpiť aj nadané dieťa, ktoré nedovŕšilo 6 rokov, ak zariadenie výchovného poradenstva a prevencie a všeobecný lekár pre deti a dorast poskytne súhlasné vyjadrenie.

(52) Rodič môže pre budúceho školáka vybrať ktorúkoľvek základnú školu. Do základnej školy možno prijať na žiadosť rodiča aj žiaka so zdravotným znevýhodnením, vzdeláva sa podľa potrebného vzdelávacieho programu. V priebehu plnenia povinnej školskej dochádzky môže na písomnú žiadosť rodiča žiak prestúpiť na inú školu, ak s tým riaditeľ vybranej školy súhlasí.

(53) Základná škola môže organizovať vzdelávanie aj pre fyzické osoby, ktoré nezískali nižšie stredné vzdelanie, a to formou kurzu.

(54) Výchova a vzdelávanie v základnej škole sa organizuje prostredníctvom školského vzdelávacieho programu. Výchova a vzdelávanie žiakov ZŠ sa uskutočňuje v určených skupinách spravidla v rovnakom veku, t.j. členenie v triedach. Triedy sú koedukačné. Neexistuje striktné členenie žiakov podľa schopností. V každom ročníku sú žiaci rovnakého

veku, vekovú výnimku tvoria iba žiaci, ktorí opakujú ročník alebo nadaní žiaci, ktorí môžu niektoré ročníky vynechať. Výnimku tvoria aj žiaci s odloženou povinnou školskou dochádzkou. Triedu podľa charakteru vzdelávacieho programu možno deliť na skupiny.

(55) Vyučovanie sa organizuje podľa rozvrhu hodín, ktorý určí riaditeľ školy po prerokovaní v pedagogickej rade. Ak z priestorových dôvodov nemožno zabezpečiť vyučovanie pre všetkých žiakov v dopoludňajších hodinách, môže sa organizovať aj popoludní. Základnou jednotkou je vyučovacia hodina, ktorá v prípade popoludňajšieho vyučovania nemusí byť 45 minútová, ale len 40 minútová. Dvojzmenné vyučovanie sa uskutočňuje v 169 triedach pre 3257 žiakov, z toho je 656 žiakov 2. stupňa.

(56) V oblastiach, kde nie sú podmienky na zriadenie všetkých deviatich ročníkov školy, možno zriadiť neplnoorganizovanú školu. Žiaci, ktorí ukončia posledný ročník neplnoorganizovanej školy, pokračujú v plnení povinnej školskej dochádzky v plnoorganizovanej škole so všetkými ročníkmi v príslušnom školskom obvode. Spájať triedy na I. stupni základnej školy je možné na základe novely školského zákona aj v plnoorganizovaných základných školách.

Tabuľka 3 Prehľad ukazovateľov o základných školách v školskom roku 2012/2013

Základné školy	Zriaďovateľ						spolu
	štátne				súkromné	cirkevné	
	obec	KŠÚ	VÚC	iný			
Počet škôl	2 016	3	4		41	113	**2 177**
Počet tried	21 791	23	39		318	1 238	**23 409**
Počet žiakov	402 249	486	705		4 348	22 351	**430 139**
Počet učiteľov vrátane učiteľov na kratší prac. pomer	32 690	33	62		644	1 955	**35 384**

Zdroj: ÚIPŠ

Rámček 1 Povinná školská dochádzka

V ZŠ sa začína plniť povinná školská dochádzka, ktorá je na Slovensku desaťročná. Žiak plní povinnú školskú dochádzku v základnej škole v školskom obvode, v ktorom má trvalý pobyt. Školský obvod základnej školy určuje obec všeobecne záväzným nariadením. Na plnenie povinnej školskej dochádzky nastupuje dieťa vo veku 6 rokov a končí najneskôr po dovŕšení 16. roku veku. Vo výnimočným prípadoch v zmysle školského zákona môže žiak skončiť plnenie povinnej školskej dochádzky vo veku 17 alebo 18 rokov. V základnej škole možno vzdelávať aj žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Osobitným spôsobom plnenia povinnej školskej dochádzky je individuálne vzdelávanie. Účinnosťou školského zákona od roku 2008 je umožnené individuálne vzdelávanie aj žiakom 1. stupňa ZŠ, zabezpečované osobou, ktorá spĺňa kvalifikačné predpoklady (tzv. domáce vzdelávanie). V roku 2011 bol poskytnutý tento spôsob vzdelávania 12 žiakom. Podmienky individuálneho vzdelávania sú v školskom zákone vymedzené i pre žiakov, ktorým ich zdravotný stav neumožňuje účasť na vzdelávaní v ZŠ. Žiaci vo veku plnenia povinnej školskej dochádzky môžu túto plniť aj v školách mimo územia SR v zmysle pravidiel uvedených v § 25 školského zákona.

Podľa materiálu zverejneného Eurydice, „Compulsory Education in Europe 2011/2012“ sa v 24 zo 40 zverejnených európskych školských systémov (60%) začína povinná školská dochádzka od šiesteho roku veku dieťaťa, v štyroch krajinách sa začína od siedmeho roku veku, v ôsmych krajinách od piateho roku veku a v štyroch krajinách od štvrtého roku veku. V prevažnej miere (22 krajín) končí povinná školská dochádzka dovŕšením 16. roku veku a trvá 10 resp. 9 rokov. Len v niektorých krajinách trvá dlhšie ako 10 rokov, takže Slovenská republika so začatím od šiesteho roku veku, trvaním do 16-teho roku veku, najdlhšie však do 18-teho roku veku sa zaraďuje medzi európske krajiny, ktoré majú priemernú dĺžku povinnej školskej dochádzky stanovenú ako väčšina krajín EÚ.

3.2.2. Počet základných škôl

(57) V školskom roku 2012/2013 je v sieti škôl a školských zariadení zaradených 2 177 základných škôl, z toho 2 023 štátnych, 41 súkromných a cirkevných 113. Z toho neplnoorganizovaných základných škôl s ročníkmi 1. - 4. je 713 a s ročníkmi 5. - 9. len 2.

(58) Do roku 1996 počet základných škôl rástol, potom nasledovala fáza poklesu na súčasný počet 2 177 škôl. Počet verejných škôl začal prudko klesať v roku 2000, v súkromných školách naopak prišlo k intenzívnejšiemu nárastu (z 3 na 41 škôl), v cirkevných školách bol nárast mierny.

Obrázok 8 Vývoj počtu základných škôl od roku 1990

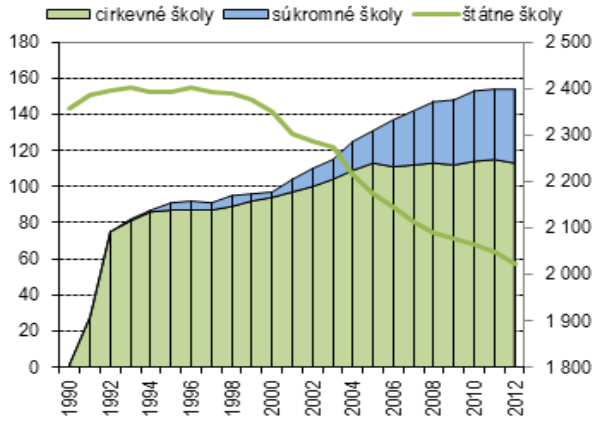

Zdroj: ÚIPŠ, Poznámka: Vývoj štátnych škôl sa vzťahuje k pravej osi grafu

Obrázok 9 Vývoj počtu žiakov v základných školách podľa zriaďovateľa od roku 1990

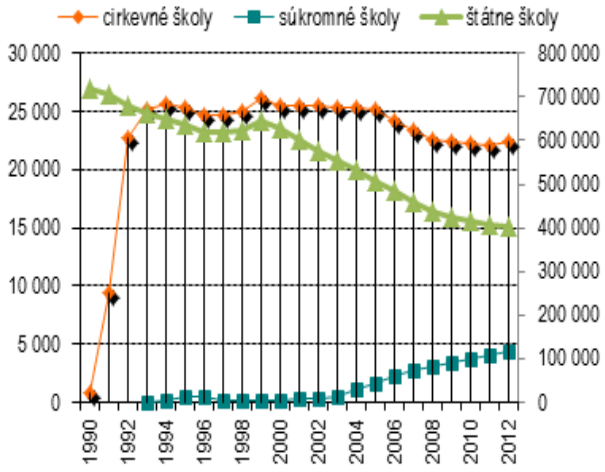

Zdroj: ÚIPŠ; Poznámka: Vývoj štátnych škôl sa vzťahuje k pravej osi grafu

Obrázok 10 Histogram – prehľad počtu základných škôl v šk. roku 2012/2013 podľa počtu žiakov[8]

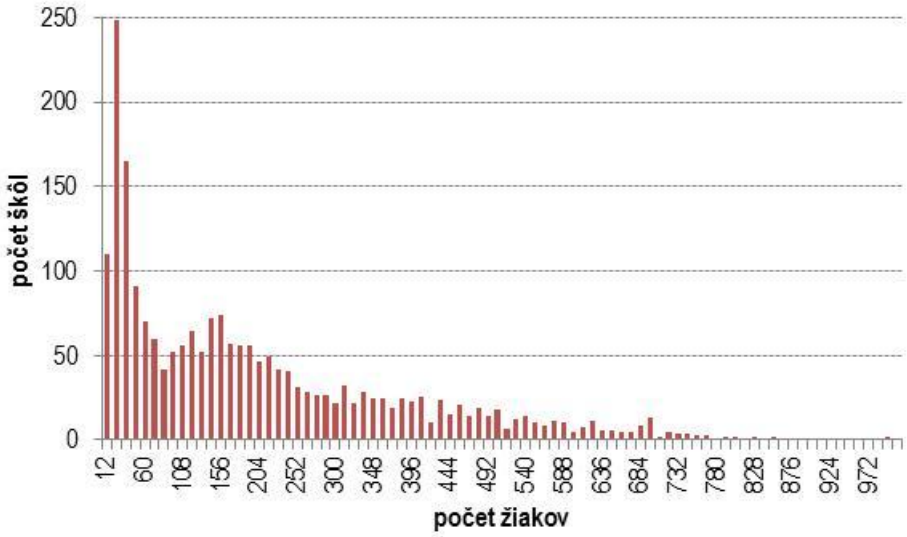

Zdroj: ÚIPŠ

[8] Počty žiakov ZŠ sú uvedené bez žiakov ZŠ v špeciálnych triedach.

(59) Priemerná veľkosť škôl meraná počtom žiakov na školu sa postupne znižovala. Kým v roku 1990 mala priemerná štátna škola 306 žiakov, v roku 2012 to bolo už len 199 žiakov. V súčasnosti evidujeme školy s počtom žiakov od 2 do 1008 žiakov, pričom máme až 110 základných škôl, ktoré majú menej ako 13 žiakov. Najviac základných škôl (248 škôl) je v intervale s počtom žiakov od 13 do 24 žiakov. Druhou najpočetnejšou skupinou sú školy od 25 do 36 žiakov (167 škôl).

Rámček 2 Vzdelávanie a výchova žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

Počet žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia od roku 2009 vzrástol z 57 286 na 64 744 v roku 2013, čo sa prejavuje aj vyššou celkovou neúspešnosťou všetkých žiakov v bežných triedach ZŠ v SR. V rámci SR sú žiaci zo SZP v základných školách percentuálne najviac zastúpení v nultom ročníku (čím vyšší ročník, tým nižšie percentuálne zastúpenie žiakov zo SZP). Najnižšie percentuálne zastúpenie žiakov zo SZP je v ôsmom a deviatom ročníku základnej školy. Podľa prieskumu MPC povinnú školskú dochádzku skončilo v roku 2009 v nižšom ako deviatom ročníku základnej školy až 34 % žiakov zo SZP. Takmer 10 % žiakov zo SZP ukončilo povinnú školskú dochádzku nižšom ako siedmom ročníku základnej školy.

Celkový percentuálny podiel žiakov opakujúcich ročník je u žiakov zo SZP vo všetkých sledovaných prieskumoch najvyšší v prvom ročníku (v roku 2009 – 30,2 %) a má narastajúci trend. Podobná situácia je aj v piatom ročníku (rok 2009 – 18,9 %). V roku 2009 je vyššie percento ako v piatom ročníku len v ôsmom ročníku (19,0 %). Pre porovnanie, v priemere na Slovensku opakuje ročník 2,3 % žiakov základných škôl v bežných triedach. Ako jedna z príčin neúspechu týchto žiakov je ukazovateľ vymeškaných hodín, keď až 20 % z celkových vymeškaných hodín vymeškali žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Obrázok 11 Vývoj miery neúspešnosti žiakov v bežných triedach základných škôl v SR v rokoch 1996-2012: 1.-9. ročník spolu

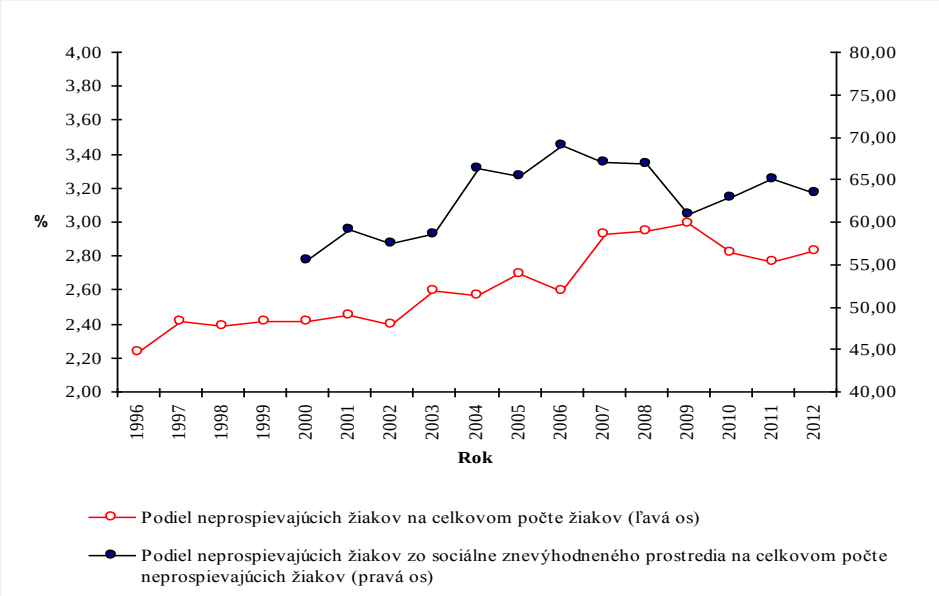

Zdroj: ÚIPŠ

3.2.3. Počet žiakov ZŠ

(60) Ukazovatele žiakov ZŠ sú v dôsledku plnenia povinnej školskej dochádzky určené demografickým vývojom. Počet žiakov v 1. ročníku najviac klesal v štátnych ZŠ z 68 122 žiakov v roku 2000 postupne na 48 449 žiakov v roku 2012. V súkromných školách počet prvákov mal stúpajúcu tendenciu z počtu 35 žiakov v roku 2000 postupne vzrástol na 68 v

roku 2012. Cirkevné ZŠ si udržiavajú priemerne rovnaký počet prvákov každý rok, priemerne 2600.

(61) Počet žiakov v nultom ročníku stúpal, z celkového počtu žiakov v ZŠ 652 053 v roku 2000 bolo v nultom ročníku 1087 žiakov, v roku 2008 z celkového počtu žiakov 461 715 bolo v nultom ročníku 2542 žiakov a v roku 2012 z celkového počtu 430 139 žiakov bolo v nultom ročníku 3487 žiakov. V školskom roku 2012/2013 sa v nultom ročníku vyučuje 3326 žiakov v štátnych ZŠ, 34 v súkromných ZŠ a 91 žiakov v cirkevných ZŠ.

(62) Podobná situácia je aj s odkladom plnenia povinnej školskej dochádzky. Počet žiakov s odkladom plnenia povinnej školskej dochádzky má stúpajúcu tendenciu, od roku 2001 do roku 2012 sa zvýšil o 2 %. Kým z počtu zapísaných detí 67 074 v roku 2001 malo odklad plnenia povinnej školskej dochádzky 4 386 detí, v roku 2012 bol z počtu zapísaných detí 56 766 odklad plnenia povinnej školskej dochádzky určený 4 872 deťom.

(63) V roku 2013 by malo prísť na zápis do 1. ročníka ZŠ 59 tisíc detí (počet detí, ktoré k 31. 8. 2013 dovŕšia šiesty rok veku plus počet detí, ktoré v roku 2012 mali odložený začiatok plnenia povinnej dochádzky). S odkladom sa však ráta takmer u 5000 detí a do nultého ročníka nastúpi približne 3600 detí.

Obrázok 12 Vývoj počtu novoprijatých, žiakov a končiacich v základných školách

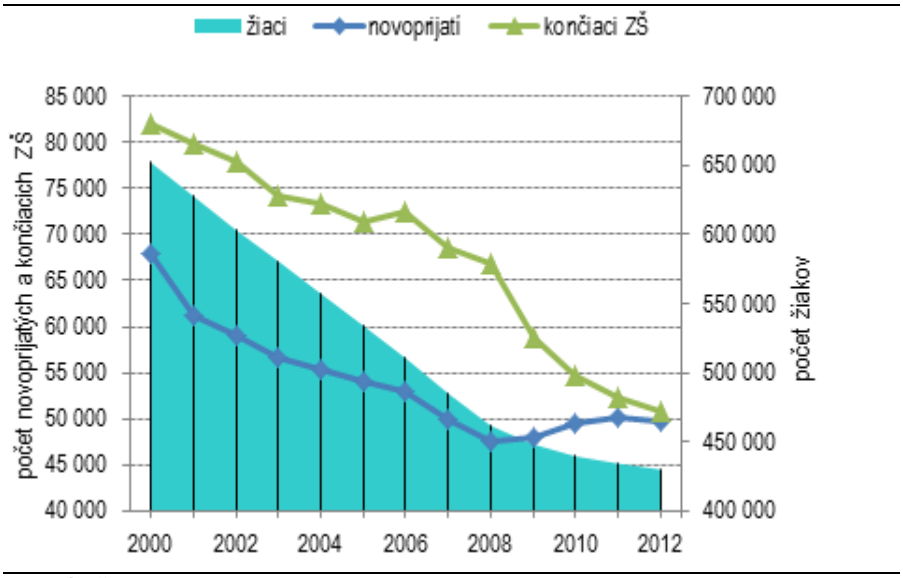

Zdroj: ÚIPŠ

(64) Podľa údajov ÚIPŠ o referenčnej populácii ZŠ vyplýva, že v prípade prvákov rastová fáza nastúpila v roku 2009 a mala by trvať do roku 2017. Počet 6-ročných detí by mal vzrásť o 20 %, teda približne o 10,2 tisíc. V ďalších rokoch bude opäť klesať. Na prvom stupni by rastová fáza mala mať tempo necelého 1 % za rok, v roku 2020 by sme mali mať približne 240 tisíc žiakov. Veková skupina žiakov 2. stupňa sa od roku 2000 znížila o 132 tisíc na súčasných 278 tisíc a mala by naďalej klesať. V roku 2015 bude mať ešte o 15 tisíc žiakov menej.

(65) V 2013 bude končiť dochádzku na ZŠ približne 46 tisíc žiakov. V ďalších rokoch bude ich počet mierne rásť a v roku 2025 by malo základné školy opúšťať približne 54 tisíc žiakov.

Obrázok 13 Prognóza 6-ročných detí a novoprijatých do 1. ročníka ZŠ

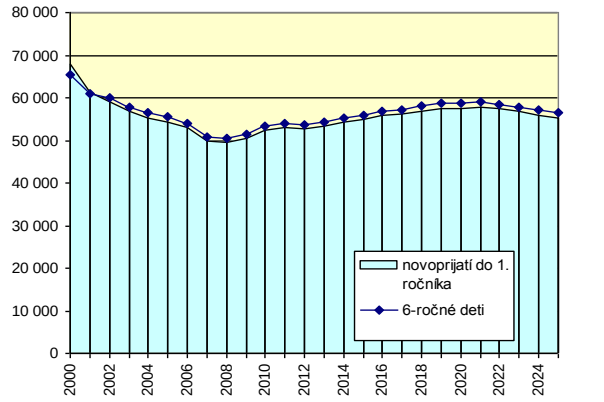

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 14 Prognóza žiakov ZŠ podľa ročníkov

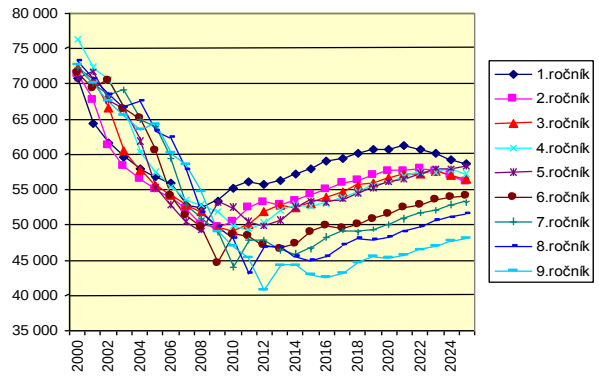

Zdroj: ÚIPŠ

(66) Vzhľadom na to, že povinná školská dochádzka v Slovenskej republike je 10-ročná, je prirodzené, že po ukončení nižšieho stredného vzdelávania v základnej škole spravidla každý žiak pokračuje vo vzdelávaní v niektorej strednej škole. Táto skutočnosť je považovaná za jeden z faktorov ovplyvňujúcich nízku úroveň podielu žiakov predčasne opúšťajúcich školský systém v Slovenskej republike. V roku 2011 mala Slovenská republika iba 5,0 % populácie vo veku 18-24 rokov, ktorá dosiahla najviac nižšie sekundárne vzdelanie a nepokračuje v ďalšom vzdelávaní alebo odbornej príprave, pričom priemer krajín EÚ 27 bol 13,5%.

3.2.4. Počet tried

(67) Základná škola je organizovaná v triedach podľa veku od 1. ročníka až po 9. ročník, s možnosťou zriadenia 0. ročníka. Najvyšší dovolený počet žiakov v triede základnej školy je v nultom ročníku 16 žiakov, v prvom ročníku 22 žiakov, v triede viacerých ročníkov I. stupňa 24 žiakov, v 2. – 4. roč. 25 žiakov a v 5. – 9. roč. 28 žiakov. Maximálny počet žiakov v triedach určený školským zákonom možno zvýšiť o maximálne troch žiakov. Dôvody zvýšenia sú napr. zmena trvalého pobytu, odklad plnenia povinnej školskej dochádzky, opakovanie ročníka, prestup žiaka z inej školy, pokračovanie štúdia po prerušení, preradenie žiaka do základnej školy, prijatie žiaka do vyššieho ročníka, osobitný spôsob plnenia školskej dochádzky a pod. S touto zmenou sa počíta od 1. 9. 2013.

Obrázok 15 Vývoj počtu tried v základných školách podľa zriaďovateľa

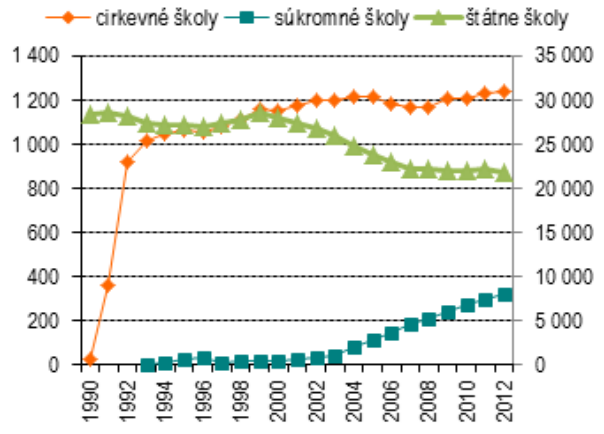

Zdroj: ÚIPŠ; Vývoj štátnych škôl sa vzťahuje k pravej osi grafu.

Obrázok 16 Počet žiakov na triedu ZŠ podľa zriaďovateľa

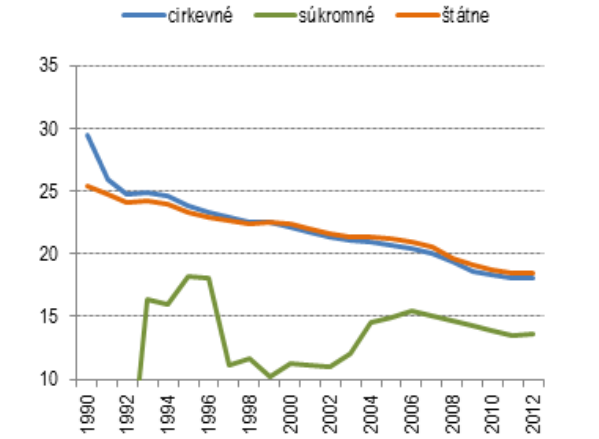

Zdroj: ÚIPŠ

Rámček 3 Záškoláctvo

V ostatných rokoch v základných školách výraznejšie vzrastá záškoláctvo. Kvantitatívnu mieru záškoláctva môžeme merať priemerným počtom neospravedlnených hodín. Priemer vymeškaných neospravedlnených hodín na žiaka základnej školy od roku 1998 stúpol z 2,1h do roku 2011 na 6,1 h.

Hodnoty ukazovateľa počtu neospravedlnených hodín na žiaka I. a II. stupňa ZŠ v sledovanom období ukazujú, že priemerný počet neospravedlnených vymeškaných hodín na žiaka bol vždy vyšší na II. stupni. No zaznamenala sa oveľa vyššia dynamika rastu na I. stupni, kedy v porovnaní s rokom 1998 sa hodnota ukazovateľa zvýšila viac ako štvornásobne, na II. stupni vzrástla dvojnásobne v sledovanom období. Možno konštatovať, že rozdiel medzi oboma stupňami ZŠ sa výrazne zmenšuje.

Situácia je však veľmi odlišná v jednotlivých regiónoch a pohybuje sa od 19,39 neospravedlnených vymeškaných hodín na žiaka základnej školy v Košickom kraji, do 0,67 hodín v Trenčianskom kraji. Vyššie hodnoty počtu neospravedlnených vymeškaných hodín na žiaka boli evidované aj v kraji Prešovskom. Medzi okresom s najvyšším záškoláctvom (Michalovce: 58,41) a najnižšou hodnotou ukazovateľa (Námestovo: 0,26) je rozdiel až 58,15 neospravedlnených vymeškaných hodín na žiaka.

Najčastejšími príčinami záškoláctva v SR je šikanovanie, nepriaznivé školské prostredie, narušené vzťahy v triede, ale aj rodinné prostredie, mierna forma úteku z domova, mentálne zaostávanie, nadpriemerné intelektové schopnosti a najmä zlá kontrola zo strany rodičov, resp. laxný postoj rodičov k školskej dochádzke.

Škola má povinnosť oznamovať zanedbávanie povinnej školskej dochádzky obci, obec je povinná v danej veci konať v súlade s platnou legislatívou. Treba upozorniť i na skutočnosť, že sa množia prípady, kedy žiaci nenastúpia do školy a po zdĺhavých šetreniach a zisteniach školy sa preukáže, že s najväčšou pravdepodobnosťou sú deti v zahraničí.

Obrázok 17 Vývoj priemerného počtu neospravedlnených hodín na žiaka základnej školy podľa stupňa

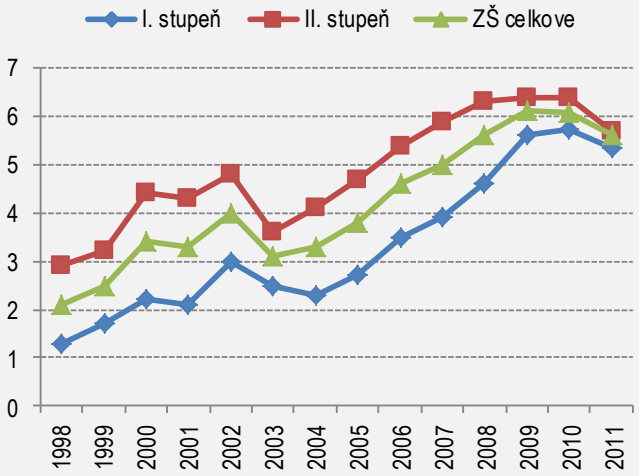

Zdroj: ÚIPŠ

(68) V základných školách je v šk. roku 2012/2013 zriadených spolu 23 409 tried.

(69) V základnej škole má počet žiakov na triedu klesajúcu tendenciu z 22,4 žiaka v roku 2003 na 18,5 žiaka v roku 2012. Medziročne počet žiakov na triedu klesá, čo ovplyvnila i úprava maximálneho počtu žiakov v roku 2008 v školskom zákone a zníženie počtu o žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

(70) Z medzinárodného porovnania vyplýva, že počet žiakov na triedu na I. a II. stupni v SR je nižší ako priemer krajín OECD. V ČR majú na I. stupni priemerne 19,9 žiaka na triedu, na II. stupni 21,4 žiaka na triedu.

Obrázok 18 Vývoj počtu žiakov v triedach primárneho vzdelávania v porovnaní rokov 2000 a 2010

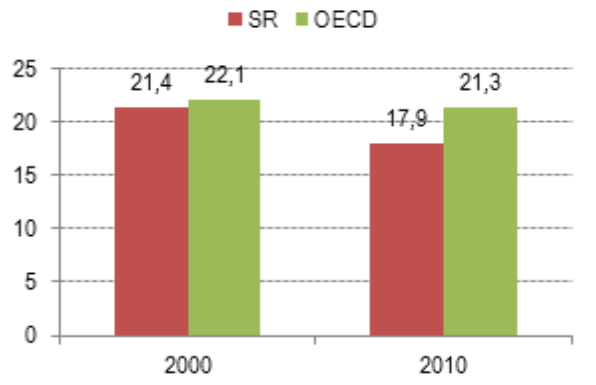

Zdroj: OECD

Obrázok 19 Vývoj počtu žiakov v triedach nižšieho stredného vzdelávania v porovnaní rokov 2000 a 2010

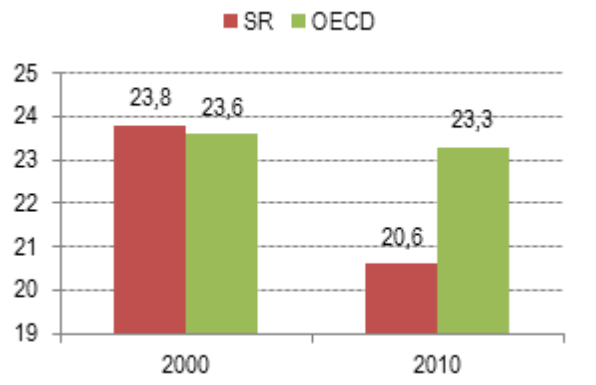

Zdroj: OECD

3.2.5. Učitelia

(71) Výchovu a vzdelávanie v základných školách zabezpečuje v školskom roku 2012/2013 viac ako 30 tisíc učiteľov, 5 tisíc vychovávateľov a tisíc pedagogických asistentov.

(72) V posledných rokoch sa znižuje počet žiakov na jedného učiteľa. Kým v roku 2000 bolo 15,4 žiaka na jedného učiteľa, v roku 2008 klesol počet žiakov na jedného učiteľa na 13,0, v roku 2012 je už len 12,2 žiaka na jedného učiteľa. Počet žiakov na učiteľa ovplyvňujú najmä tieto ukazovatele:

a) maximálne počty žiakov v triede,
b) rozsah priamej vyučovacej činnosti učiteľov,
c) rámcové učebné plány - rozsah počtu hodín vyučovania jednotlivých predmetov,
d) delenie triedy na skupiny pri vyučovaní jednotlivých predmetov.

Obrázok 20 Počet žiakov na triedu ZŠ podľa zriaďovateľa

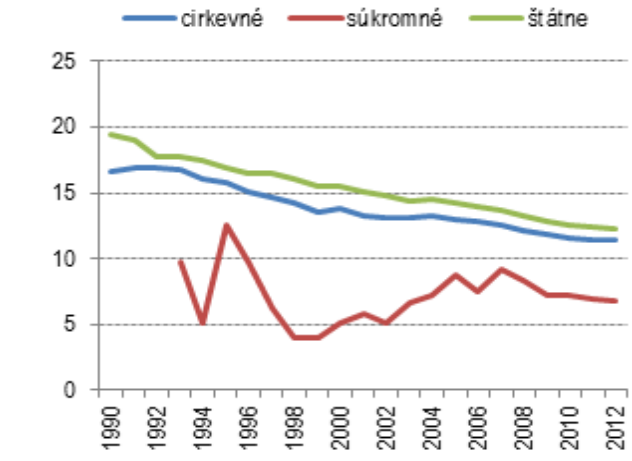

Zdroj: UIPS

Tabuľka 4 Prehľad počtu pedagogických zamestnancov v základných školách v školskom roku 2012/2013

Základné školy	Zriaďovateľ						spolu
	štátne				súkromné	cirkevné	
	obec	KŠÚ	VÚC	iný			
Počet učiteľov na hlavný pracovný pomer	28 184	30	51		396	1 534	**30 195**
- z toho mužov	3 908	6	6		63	230	**4 213**
Počet vychovávateľov	4 541	11	12		108	297	**4 969**
- z toho mužov	100	0	0		18	7	**125**
Počet pedag. asistentov	977	3	0		8	50	**1 038**

3.3. Stredné školy

3.3.1. Súhrnné údaje o stredných školách

(73) Stredné školy pripravujú žiakov na výkon povolaní a odborných činností v národnom hospodárstve, správe, kultúre, umení a v ostatných oblastiach života, na štúdium na vysokých školách a univerzitách a pripravujú ich aj na ďalšie štúdium v rámci celoživotného vzdelávania.

(74) Samosprávny kraj pri prenesenom výkone štátnej správy zriaďuje a zrušuje všeobecne záväzným nariadením stredné školy a strediská praktického vyučovania. Stredné školy môžu zriaďovať aj obvodné úrady v sídle kraja (štátne stredné školy), fyzické alebo právnické osoby (súkromné stredné školy) a cirkvi alebo náboženské spoločnosti registrované štátom (cirkevné stredné školy).

(75) Právne postavenie stredných škôl určuje ich zriaďovateľ. Zriaďujú sa ako samostatné školy s právnou subjektivitou, alebo sú zriadené ako organizačná zložka spojenej školy. Na dokladoch o získanom vzdelaní sa uvádza len príslušný druh a typ školy, ktorá je organizačnou zložkou spojenej školy.

(76) Každú strednú školu riadi riaditeľ, bez ohľadu na jej zriaďovateľa alebo právne postavenie. Riaditeľom strednej školy môže byť len osoba, ktorá má vzdelanie určené pre pôsobenie v príslušnej strednej škole.

(77) Väčšina žiakov 9. ročnej základnej školy musí po jej ukončení pokračovať v plnení 10-ročnej povinnej školskej dochádzky na niektorej strednej škole. Základnou podmienkou na prijatie do prvého ročníka príslušného vzdelávacieho programu strednej školy je získanie nižšieho stredného vzdelania, ktoré poskytuje základná škola. Uchádzači, ktorí túto podmienku nesplnili, nakoľko neukončili vzdelávací program základnej školy v poslednom ročníku, alebo posledný ročník ukončili neúspešne, môžu byť prijatí len do prvého ročníka vzdelávacieho programu nižšieho stredného odborného vzdelávania.

(78) Od 1. 1. 2013 počet tried prvých ročníkov stredných škôl, ktoré sú financované zo štátneho rozpočtu vo svojej územnej pôsobnosti určuje samosprávny kraj všeobecne záväzným nariadením v súlade s regionálnou stratégiou výchovy a vzdelávania v stredných školách. O návrhu počtu tried a počtu žiakov prvého ročníka osemročných gymnázií vo svojej územnej pôsobnosti a stredných škôl vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti rozhoduje obvodný úrad v sídle kraja.

(79) O prijatí žiaka do strednej školy rozhoduje riaditeľ školy. Uchádzača možno prijať do vyššieho ročníka štúdia. Podmienkou na prijatie do vyššieho ročníka štúdia, okrem vykonania

prijímacej skúšky, je získanie stupňa vzdelania, ktorý je požadovaný pre prijatie do prvého ročníka príslušného vzdelávacieho programu.

(80) Štúdium na všetkých stredných školách sa v prevažnej miere organizuje dennou formou štúdia v triedach s maximálnym počtom 30 žiakov, ktorý je možné v zákonom stanovených prípadoch zvýšiť na 33 žiakov.

(81) Využívaná je aj externá forma štúdia, ktorú školy organizujú ako večernú alebo diaľkovú. Dištančná forma sa zatiaľ nevyužíva. Dennú formu štúdia je možné kombinovať s externou formou štúdia a povoľuje sa aj vzdelávanie podľa individuálneho vzdelávacieho programu alebo podľa individuálneho učebného plánu. Stredné odborné školy môžu vzdelávať žiakov aj v nadstavbovom alebo pomaturitnom štúdiu.

(82) Stredné školy organizujú výchovu a vzdelávanie v študijných a učebných odboroch, ktoré sú súčasťou sústavy študijných a učebných odborov. Táto sústava je ustanovená vyhláškou o stredných školách. Štúdiom jednotlivých odborov vzdelávania možno v stredných školách dosiahnuť nasledovné stupne vzdelania:

a) nižšie stredné odborné vzdelanie,
b) stredné odborné vzdelanie,
c) úplné stredné všeobecné vzdelanie,
d) úplné stredné odborné vzdelanie,
e) vyššie odborné vzdelanie.

Tabuľka 5 Prehľad dĺžky vzdelávacích programov, druhov stredných škôl, spôsob ukončovania štúdia a dokladov o získanom stupni vzdelania a kvalifikácii

Stupeň vzdelania	Druh strednej školy	Dĺžka vzdelávacieho programu	Spôsob ukončovania štúdia	Doklad o získanom stupni vzdelania	Doklad o získanej kvalifikácii
nižšie stredné odborné vzdelanie	stredná odborná škola	dva roky	záverečná skúška	vysvedčenie o záverečnej skúške	vysvedčenie o záverečnej skúške[9]
stredné odborné vzdelanie	stredná odborná škola	tri alebo štyri roky	záverečná skúška	vysvedčenie o záverečnej skúške	výučný list
úplné stredné všeobecné vzdelanie	gymnázium	štyri alebo osem rokov	maturitná skúška	vysvedčenie o maturitnej skúške	- - -
úplné stredné odborné vzdelanie	stredná odborná škola	štyri alebo päť rokov[10]	maturitná skúška	vysvedčenie o maturitnej skúške	vysvedčenie o maturitnej skúške[11]
vyššie odborné vzdelanie	stredná odborná škola	dva alebo tri roky	absolventská skúška	vysvedčenie o absolventskej skúške a absolventský diplom[12]	- - -
	konzervatórium	šesť alebo osem rokov			

[9] v učebných odboroch určených štátnym vzdelávacím programom môže byť dokladom o získanej kvalifikácii aj výučný list.
[10] ak ide o nadstavbové štúdium pre absolventov trojročných učebných odborov alebo ak ide o kvalifikačné pomaturitné štúdium dva roky
[11] v študijných odboroch určených štátnym vzdelávacím programom môže byť dokladom o získanej kvalifikácii aj výučný list. Podmienkou na získanie výučného listu je absolvovanie najmenej 1 400 hodín praktického vyučovania, z ktorých tvorí najmenej 1 200 hodín odborný výcvik alebo odborná prax.
[12] v stredných odborných školách s právom používať titul "diplomovaný špecialista" so skratkou "DiS“ a v konzervatóriách s právom používať titul "diplomovaný umelec" so skratkou "DiS.art

(83) Sústava odborov vzdelávania je neustále priebežne upravovaná v súlade s požiadavkami trhu práce. Najčastejším dôvodom na vyradenie odboru vzdelávania zo sústavy je duplicita obsahu vzdelávania s iným odborom vzdelávania alebo skutočnosť, že trh práce nemá záujem o absolventov predmetného odboru.

Obrázok 21 Vývoj sústavy odborov vzdelávania v stredných školách

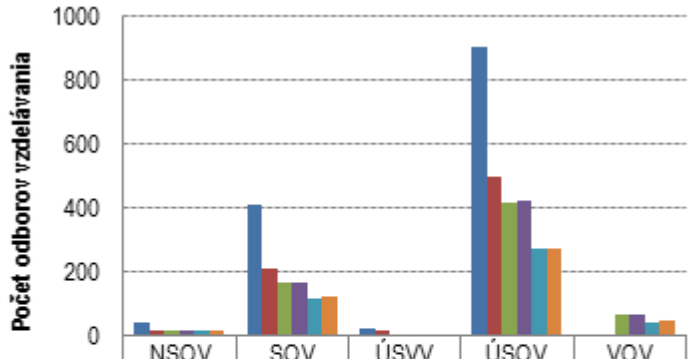

	NSOV	SOV	ÚSVV	ÚSOV	VOV
1.9.2004	44	410	20	903	
1.9.2005	15	208	14	499	
1.9.2008	15	166	3	418	69
1.9.2010	15	166	3	423	69
1.9.2012	15	119	3	273	44
1.9.2013	15	122	3	272	48

Zdroj: MŠVVaŠ SR

3.3.2. Gymnázium

3.3.2.1. Všeobecné informácie

(84) Ako všeobecnovzdelávacia, vnútorne diferencovaná stredná škola pripravuje žiakov vo štvorročnom, v päťročnom alebo v osemročnom vzdelávacom programe. Vzdelávacie programy gymnázia sú zamerané predovšetkým na prípravu pre štúdium na vysokých školách, môžu pripravovať aj na výkon niektorých činností vo verejnej správe, kultúre a športe.

Tabuľka 6 Poskytované stupne vzdelania, dĺžka štúdia a spôsob ukončovania štúdia na gymnáziu

Stupeň vzdelania	Dĺžka vzdelávacieho programu			Doklad o získanom stupni vzdelania
	4 roky	5 rokov	8 rokov	
Nižšie stredné vzdelanie	---	Úspešné absolvovanie 1. ročníka žiakom prijatým z 8. ročníka ZŠ	Úspešné absolvovanie 5. ročníka	Vysvedčenie s doložkou
Úplné stredné všeobecné vzdelanie	Maturitná skúška			Vysvedčenie o maturitnej skúške

(85) Výchova a vzdelávanie v gymnáziách prešli v poslednom období podstatnými zmenami s ťažiskom v transformácii gymnázia na moderný typ strednej všeobecnovzdelávacej školy, ktorej prvoradou funkciou je príprava žiakov na štúdium na vysokých školách. Táto príprava uskutočňovaná na kvalitnom základe v povinných predmetoch v kombinácii so širokým

spektrom voliteľných predmetov súčasne utvára predpoklady aj na uplatnenie sa absolventov gymnázií v povolaniach, v ktorých je dôležitý všeobecný vedomostný a osobnostný rozhľad, kultivovaný prejav, intelektuálny potenciál, schopnosť adaptability a rýchleho získania ďalších poznatkov a zručností priamo v praxi.

3.3.2.2. Žiaci a školy

(86) V školskom roku 2012/2013 je v sieti zaradených 245 gymnázií, z toho 39 súkromných a 55 cirkevných.

(87) Rast počtu žiakov gymnázií z 90. rokov minulého storočia pokračoval až do roku 2003, keď dosiahol symbolickú 100 tisícovú hranicu. Nasledujúcich päť rokov ukazovateľ zotrvával v blízkosti strednej hodnoty 99,8 tisíc žiakov. Od roku 2009 nastúpil ukazovateľ na klesajúcu trajektóriu, ktorá by mala do roku 2019 poklesnúť ešte o 16 %. Gymnáziá v súčasnosti navštevuje 80 346 žiakov, vrátane gymnázií s osemročným štúdiom (z toho 3 839 žiakov v súkromných a 12 904 žiakov v cirkevných gymnáziách).

(88) Z pohľadu dĺžky štúdia má v súčasnosti najväčšie zastúpenie 4- ročné štúdium (57,4 %). Od roku 2000, keď v tomto druhu štúdia bolo 50,2 % žiakov, sa podiel zvýšil o 7,2 p.b. Bolo to na úkor 8- ročných gymnázií, ktoré dosiahli najvyššie zastúpenie 45,8 % v roku 2001, v súčasnosti chodí na ne 32,7 % žiakov. Podiel bilingválneho 5- ročného štúdia sa zvýšil z 3,8 % v roku 2000 na 9 % v roku 2012.

(89) Rozširujúca sieť gymnázií sa negatívne prejavila najmä v osemročnom gymnaziálnom štúdiu nerovnomerne v jednotlivých regiónoch Slovenska najmä v Bratislavskom kraji, v ktorom sa do tohto typu štúdia prijímalo vysoké percento žiakov základných škôl z daného populačného ročníka. Táto skutočnosť mala vplyv na znižovanie kvality výchovy a vzdelávania na základných školách a nepriaznivo ovplyvňovala kvalitu celého vzdelávacieho systému. Od roku 2008 sa zaviedlo pravidlo, podľa ktorého orgán miestnej štátnej správy v školstve rozhodne o návrhu počtu tried a počtu žiakov prvého ročníka pre všetky gymnáziá s osemročným štúdiom v jeho územnej pôsobnosti pre nasledujúce prijímacie konanie tak, aby počet žiakov do týchto tried neprekročil 5% z daného populačného ročníka v príslušnom školskom roku.

(90) Do prvých ročníkov gymnázií so štvorročným a päťročným štúdiom bolo prijatých spolu 12 205 žiakov, čo tvorí približne 27,6 % príslušného populačného ročníka. Do prvých ročníkov osemročných gymnázií bolo prijatých spolu 3 295 žiakov, čo je v rámci SR približne 6,7 %.

(91) Počet žiakov v gymnáziách všetkých zriaďovateľov od roku 2000 rástol. Prvý sa zastavil rast počtu žiakov v štátnych gymnáziách v roku 2003 a od vtedy klesá. Rast počtu žiakov súkromných a cirkevných gymnázií sa zastavil v roku 2008. Od roku 2008 počet žiakov cirkevných gymnázií klesá rovnakým tempom ako v štátnych gymnáziách, počet žiakov v súkromných gymnáziách klesá od roku 2008 len veľmi mierne.

(92) Pomerové veličiny gymnázií rástli do roku 2003, potom klesali. Priemerná naplnenosť triedy sa od roku 2000 do roku 2012 znížila z 30,2 na 24,3 , počet žiakov na učiteľa[13] z 13,1 na 12,4.

[13] Priemerný počet žiakov na učiteľa prepočítavaný podľa medzinárodnej metodiky ako Z/(Uint.+0,25*Uext).

Obrázok 22 Vývoj počtu gymnázií podľa zriaďovateľa od roku 1990

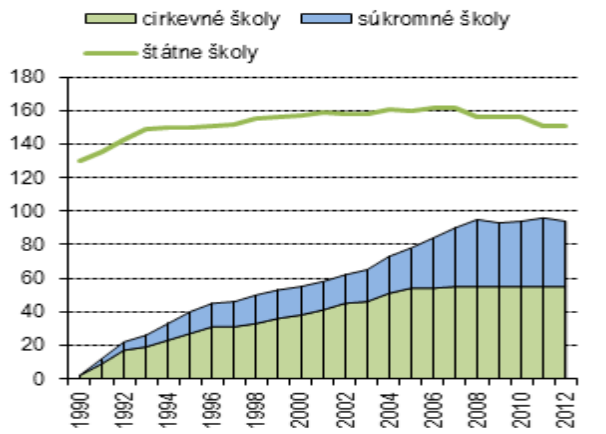

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 23 Vývoj počtu žiakov v gymnáziách podľa zriaďovateľa od roku 1990

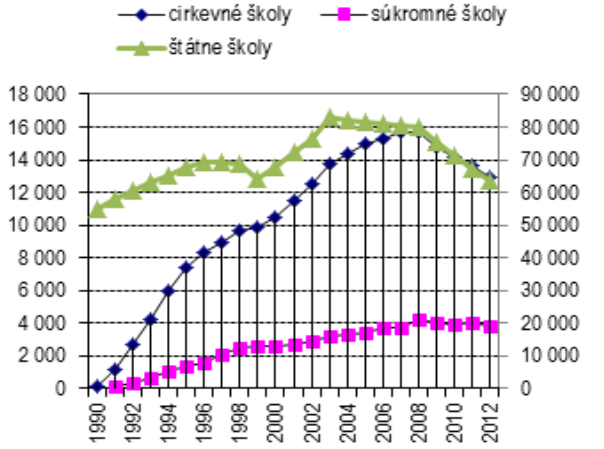

Zdroj: ÚIPŠ, Poznámka: Vývoj štátnych gymnázií sa vzťahuje k pravej osi grafu.

3.3.3. Stredná odborná škola

3.3.3.1. Všeobecné informácie

(93) SOŠ[14] je vnútorne diferencovaná stredná škola, ktorá pripravuje žiakov v najmenej dvojročnom a najviac päťročnom vzdelávacom programe príslušného odboru vzdelávania. Môže sa členiť na typy. Vzdelávacie programy strednej odbornej školy sú zamerané predovšetkým na výkon povolaní a odborných činností v národnom hospodárstve, zdravotníctve, verejnej správe, kultúre, umení a v ostatných oblastiach. Žiakom zabezpečuje teoretické vyučovanie a praktické vyučovanie a môže pripravovať aj na ďalšie štúdium.

(94) Neoddeliteľnou súčasťou odborného vzdelávania a prípravy v stredných odborných školách a konzervatóriách je praktické vyučovanie. Poskytuje žiakom najmä praktické zručnosti, návyky a získanie schopností nevyhnutných pre výkon príslušných povolaní a pracovných činností.

(95) Žiaci môžu absolvovať praktické vyučovanie skupinovou formou v školách, v strediskách praktického vyučovania, strediskách odbornej praxe, školských hospodárstvach, zdravotníckych zariadeniach alebo individuálne na pracoviskách praktického vyučovania a pracoviskách iných právnických osôb alebo fyzických osôb.

(96) Zákon o odbornom vzdelávaní a príprave v roku 2009 znovu vytvoril podmienky pre inštitucionalizáciu spolupráce škôl a podnikov, ktorá je predpokladom pre poskytovanie praktickej prípravy žiakov priamo na pracovisku zamestnávateľa.

(97) Podľa predbežného odhadu cca 3 000 žiakov, ktorí sa dnes hlásia na štúdium študijného odboru strednej odbornej školy nespĺňa predpoklad na prijatie t.j. priemerný prospech do 2,75 z povinných vyučovacích predmetov na konci druhého polroku štúdia predposledného ročníka štúdia na základnej škole a na konci prvého polroku posledného ročníka štúdia na základnej

[14] Do roku 2008 boli stredné odborné učilište a stredná odborná škola samostatnými druhmi stredných škôl. Konzervatórium bolo do roku 2008 špecifickou strednou školou. Po roku 2008 sa stredné odborné učilištia pretransformovali na stredné odborné školy a konzervatórium sa stalo samostatným druhom strednej školy. V retrospektíve sú preto ukazovatele prepočítané za SOŠ, SOU aj konzervatóriá spolu.

škole. Do tohto priemeru sa nezapočítava priemer z vyučovacích predmetov s výchovným zameraním. Tento predpoklad na prijatie platí i na konci druhého polroku posledného ročníka štúdia.

(98) Podľa zákona o odbornom vzdelávaní môže stredná odborná škola, stredisko praktického vyučovania, školské hospodárstvo alebo stredisko odbornej praxe pôsobiť ako centrum odborného vzdelávania a prípravy ak o tom so súhlasom zriaďovateľa rozhodne príslušná stavovská alebo profesijná organizácia. Podmienkou je spolupráca s príslušnou stavovskou alebo profesijnou organizáciou, vybavenie modernými technologickými zariadenia, ktoré nie sú súčasťou normatívu materiálno-technického a priestorového zabezpečenia a poskytovanie odborného vzdelávania a prípravy na výkon daného povolania a odborných činností.

(99) S cieľom zvýšiť dostupnosť výchovy a vzdelávania v stredných odborných školách, strediskách praktického vyučovania, strediskách odbornej praxe a školských hospodárstvach vybavených modernými technológiami, ktoré sú nad rámec normatívov materiálno-technického a priestorového zabezpečenia je potrebné v spolupráci s regionálnymi samosprávami a zamestnávateľmi podporovať vznik a dobudovanie nových centier odborného vzdelávania a prípravy. V tejto súvislosti bola od 1. januára 2013 vytvorená možnosť podpory vzniku centier odborného vzdelávania a prípravy prostredníctvom poskytovania účelových finančných prostriedkov zriaďovateľom stredných odborných škôl a dotácií zriaďovateľom stredísk praktického vyučovania, stredísk odbornej praxe a školských hospodárstiev z rozpočtovej kapitoly rezortu školstva.

Rámček 4 Horizontálna a vertikálna priepustnosť systému stredoškolského odborného vzdelávania

Vertikálnu priepustnosť zabezpečuje v školskom zákone ustanovený systém na seba nadväzujúcich stupňov vzdelania. Jediné obmedzenie v ďalšom postupe na vyšší stupeň vzdelania majú žiaci, ktorí ukončia základnú školu v nižšom ako deviatom ročníku alebo deviaty ročník ukončia neúspešne a tým nezískajú nižšie stredné vzdelanie. Takíto žiaci môžu byť prijatí iba na štúdium učebných odborov stredných odborných škôl, ktorých absolventi získavajú nižšie stredné odborné vzdelanie. Aby mohli pokračovať v štúdiu akéhokoľvek iného odboru, ktorého absolvent získava výučný list alebo vysvedčenie o maturitnej skúške, musia si najskôr doplniť nižšie stredné vzdelanie, ktoré poskytuje základná škola.

Do týchto odborov sú často prijímaní žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia a podľa údajov ÚIPŠ približne 3% z nich odchádzajú zo vzdelávacieho systému predčasne, čo im znemožňuje dosiahnutie vyšších stupňov vzdelania a znemožňuje im zaradiť sa na trhu práce do kvalifikovaných pracovných pozícií.

Do 31. decembra 2012 vzdelávacie programy pre doplnenie nižšieho stredného vzdelania poskytovali iba základné školy. Od 1. januára 2013 tieto vzdelávacie programy môžu poskytovať aj stredné odborné školy, čo zvyšuje dostupnosť vzdelania aj fyzickým osobám, ktoré nezískali tento stupeň.

Ide o zvýšenie dostupnosti vzdelávania, pretože žiaci jednoducho doobeda študujú učebný odbor strednej odbornej školy pre získanie nižšieho stredného odborného vzdelania a poobede môžu ostať v tej istej miestnosti (nemusia prechádzať na inú základnú školu) a pokračovať v štúdiu vzdelávacieho programu pre doplnenie nižšieho stredného vzdelania

Horizontálna priepustnosť systému je zabezpečená ustanoveniami školského zákona, ktoré žiakovi strednej školy umožňujú zmenu študijného aj učebného odboru, aj prestup na inú strednú školu. Zmenu študijného odboru alebo učebného odboru povoľuje riaditeľ strednej školy spravidla na začiatku školského roku. Podmienkou na povolenie zmeny je zdravotná spôsobilosť žiaka na štúdium a spôsobilosť na vykonávanie povolania, na ktoré sa má pripravovať v novozvolenom študijnom alebo učebnom odbore.

Prestup žiaka do inej strednej školy na ten istý alebo iný študijný odbor alebo učebný odbor povoľuje riaditeľ strednej školy, do ktorej sa žiak hlási. V obidvoch prípadoch je podmienkou úspešné vykonanie rozdielovej skúšky, ak ju riaditeľ určil.

Tabuľka 7 Prehľad ukazovateľov v stredných školách v dennej forme podľa zriaďovateľa v školskom roku 2012/2013

Stredné odborné školy - denná forma	Zriaďovateľ						spolu
	štátne				súkromné	cirkevné	
	obec	KŠÚ	VÚC	iný			
Počet škôl	1	5	353		86	19	**464**
Počet žiakov spolu	50	1 485	137 616		15 030	3 775	**157 956**
Počet novoprijatých spolu	15	318	38 604		4 222	1 091	**44 250**
Počet absolventov spolu	11	508	40 725		3 643	1 025	**45 912**

Zdroj: ÚIPŠ

Tabuľka 8 Prehľad ukazovateľov v stredných školách v externej forme podľa zriaďovateľa v školskom roku 2012/2013

SOŠ externá forma	Zriaďovateľ			Spolu
	štátne	súkromné	cirkevné	
Počet škôl	108	40	13	161
Počet žiakov	5895	2586	1023	9504
Počet žiakov novoprijatých do 1. ročníka	3246	745	583	4574
Počet absolventov za minulý školský rok	2857	871	685	4413

Zdroj: ÚIPŠ

3.3.3.2. Školy

(100) Zníženie celkového počtu SOŠ od roku 1989 po súčasnosť je nevýrazné. Kým v roku 1989 bolo 492 SOŠ, v roku 2012 ich bolo 468. Súbežne so znižovaním počtu štátnych stredných odborných škôl prebiehalo zvyšovanie počtu súkromných a cirkevných stredných odborných škôl.

Obrázok 24 Vývoj počtu stredných odborných škôl a konzervatórií podľa zriaďovateľa od roku 1991

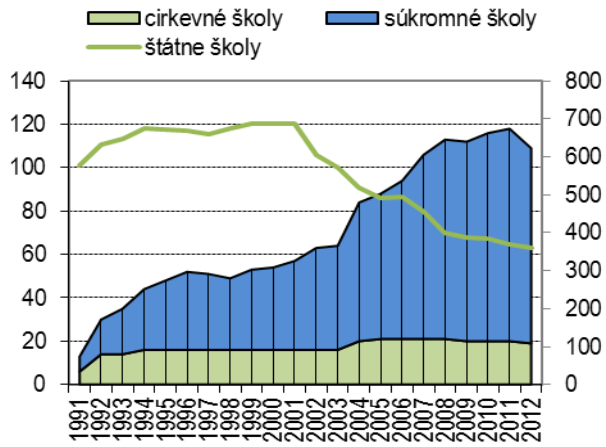

Zdroj: ÚIPŠ, Poznámka: Vývoj štátnych škôl sa vzťahuje k pravej osi grafu.

Obrázok 25 Vývoj počtu žiakov v SOŠ + K podľa zriaďovateľa od roku 1991

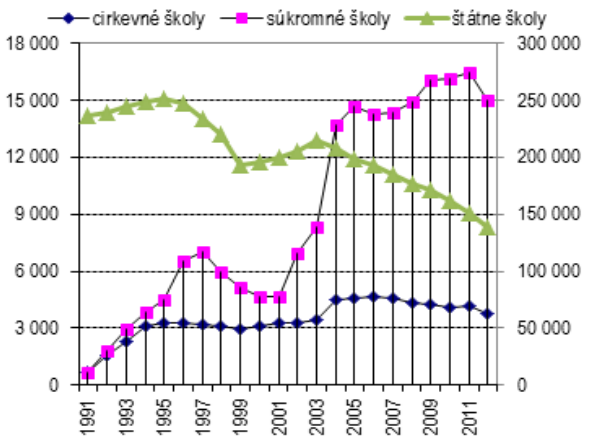

Zdroj: ÚIPŠ, Poznámka: Vývoj štátnych škôl sa vzťahuje k pravej osi grafu.

3.3.3.3. Žiaci

(101) Počet žiakov v štátnych SOŠ+K od roku 2000 kulminoval v roku 2003 s počtom žiakov 214 726 a odvtedy rovnomerne klesá priemerne o 8 397 žiakov ročne. Počet žiakov v súkromných SOŠ+K od roku 2000 s miernym poklesom v rokoch 2006 a 2007 stúpal až do roku 2011 (16 475 žiakov) a v roku 2012 (15 030 žiakov) poklesol takmer na úroveň roku 2008 (14 953 žiakov). Počet žiakov v cirkevných SOŠ+K od roku 2000 stúpal až do roku 2006 (4 655 žiakov) a od vtedy mierne klesá s najväčším medziročným poklesom o 355 žiakov v roku 2012 na 3 775 žiakov.

(102) Počet novoprijatých na SOŠ+K sa znížil z 76,8 tisíc (r. 2000) na súčasných 44,9 tisíc. Priemerným 4% ročným tempom klesol až o 32 tisíc. Klesajúci trend by mal pokračovať aj v nasledujúcom období, približne do roku 2017. Vtedy by malo na odborné školy nastupovať o 11 % žiakov menej.

(103) Počet absolventov klesol v porovnaní s rokom 2000 o 20,5 tisíc na úroveň 46,5 tisíc. Zlom trajektórie v rokoch 2001 až 2003 spôsobilo povinné napĺňanie 9-tych ročníkov základných škôl. Klesajúca fáza by mala pokračovať približne až do roku 2021, keď tieto školy bude opúšťať o 27 % absolventov menej ako v súčasnosti.

(104) Až 84 % žiakov SŠ (vrátane špeciálnych škôl) končí v študijných odboroch, ktoré poskytujú úplné stredné odborné vzdelanie (maturitná skúška). Týchto žiakov je päťnásobne viac ako žiakov len so stredným odborným vzdelaním (doklad o kvalifikácii je výučný list). Táto skutočnosť je v súlade s úlohou MILÉNIA „Zvýšiť podiel maturantov (až na 80 % do roku 2010)“, avšak na trhu práce spôsobuje znižovanie počtov absolventov s kvalifikáciami na úrovni stredného odborného vzdelania.

(105) Významný podiel žiakov v odboroch poskytujúcich úplné stredné odborné vzdelanie tvoria žiaci v študijných odboroch s rozšíreným vyučovaním praktického vyučovania, ktorí zároveň s maturitným vysvedčením získajú aj výučný list. Tento model odborného vzdelávania a prípravy by mal kombinovať okamžitú relevanciu pre trh práce so schopnosťou vyrovnať sa so štrukturálnymi zmenami, nakoľko dáva žiakom príležitosti ďalej sa vzdelávať a prístup k terciárnemu vzdelávaniu.

Tabuľka 9 Počty žiakov stredných odborných škôl v školskom roku 2012/2013 podľa stupňa poskytovaného vzdelania

Stredné odborné školy žiaci podľa stupňa vzdelania denná a externá forma	Zriaďovateľ						spolu
	štátne				súkromné	cirkevné	
	obec	KŠÚ	VÚC	iný			
Nižšie stredné odborné vzdelanie			2971		400	61	**3432**
Stredné odborné vzdelanie	39	88	22703		2951	700	**26481**
Úplné stredné všeobecné vzdelanie			1299				**1299**
Úplné stredné odborné vzdelanie	11	1411	112294		13165	3277	**130158**
Pomaturitné vzdelanie (kvalifikačné)			2582		671	655	**3908**
Vyššie (špecializačné) odborné vzdelanie			1648		429	105	**2182**

Zdroj: ÚIPŠ

(106) Pomerové veličiny SOŠ vykazujú v posledných rokoch klesajúci trend. Priemerná naplnenosť triedy kulminovala v roku 2004 a odvtedy sa znížila z 26,2 na 22,3. Počet žiakov na učiteľa bol najvyšší v roku 2007 a odvtedy sa znížil zo 14,2 na 12,2.

3.3.4. Konzervatórium

(107) Konzervatórium poskytuje komplexné umelecké a umelecko-pedagogické vzdelanie. Pripravuje žiakov na profesionálne umelecké uplatnenie a na vyučovanie umeleckých a odborných predmetov vo vzdelávacích programoch umeleckého zamerania. Výchova a vzdelávanie v konzervatóriu sa uskutočňuje individuálne, v skupinách alebo kolektívne.

(108) Konzervatóriá sa členia na dva typy: hudobné a dramatické konzervatórium; a tanečné konzervatórium.

(109) Hudobné a dramatické konzervatórium poskytuje výchovu a vzdelávanie v odbore spev, hudba, tanec a hudobno-dramatické umenie podľa šesťročného vzdelávacieho programu, v ktorom žiak po ukončení štvrtého ročníka vykoná maturitnú skúšku a po ukončení šiesteho ročníka vykoná absolventskú skúšku.

(110) Tanečné konzervatórium poskytuje výchovu a vzdelávanie v odbore tanec podľa osemročného vzdelávacieho programu, ktorý sa v poslednom ročníku ukončuje maturitnou skúškou a absolventskou skúškou.

Tabuľka 10 Poskytované stupne vzdelania, dĺžka štúdia, spôsob ukončovania a doklady o získanom vzdelaní na konzervatóriu

Stupeň vzdelania	Dĺžka vzdelávacieho programu		Doklad o získanom stupni vzdelania
	6 rokov	8 rokov	
Nižšie stredné vzdelanie	---	Úspešné absolvovanie 4. ročníka	Vysvedčenie s doložkou
Úplné stredné odborné vzdelanie	Maturitná skúška po ukončení 4. ročníka	Maturitná skúška po ukončení 8. ročníka	Vysvedčenie o maturitnej skúške
Vyššie odborné vzdelanie	Absolventská skúška po ukončení 6. ročníka	Absolventská skúška po ukončení 8. ročníka	Vysvedčenie o absolventskej skúške a absolventský diplom

Tabuľka 11 Základné štatistické ukazovatele o konzervatóriách v školskom roku 2012/2013

Konzervatóriá - denná forma	Zriaďovateľ						spolu
	štátne				súkromné	cirkevné	
	obec	KŠÚ	VÚC	iný			
Počet škôl			6		9	1	**16**
Počet žiakov spolu			1889		914	182	**2985**
Počet novoprijatých spolu			375		234	34	**643**
Počet učiteľov			613		358	64	**1035**
Počet absolventov spolu			405		129	33	**567**

Zdroj: ÚIPŠ

(111) Stabilizovaný počet štátnych a cirkevných konzervatórií bol od roku 2006 do roku 2011 sprevádzaný nárastom počtu súkromných konzervatórií, ktorý sa oproti štátnym konzervatóriám takmer zdvojnásobil.

(112) Priemerná naplnenosť triedy konzervatórií podobne ako u gymnázií a SOŠ kulminovala v roku 2003 a odvtedy sa znížila z 22,4 na 18,0. Počet žiakov na učiteľa oproti iným stredným školám stúpal až do roku 2010 a odvtedy sa znížil iba nepatrne zo 4,8 na 4,7.

Obrázok 26 Vývoj počtu konzervatórií podľa zriaďovateľa od roku 2000

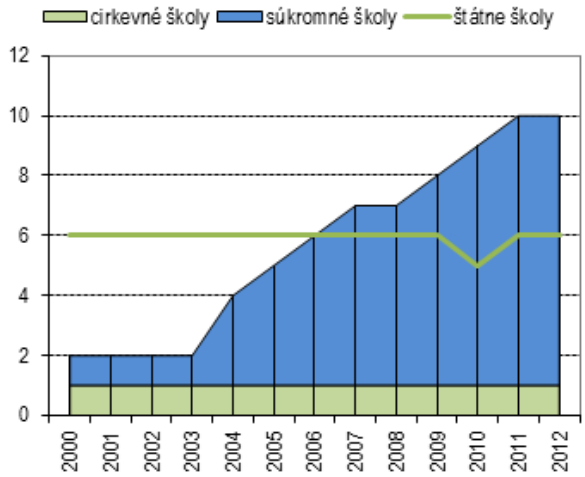

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 27 Vývoj počtu žiakov konzervatórií podľa zriaďovateľa od roku 2000

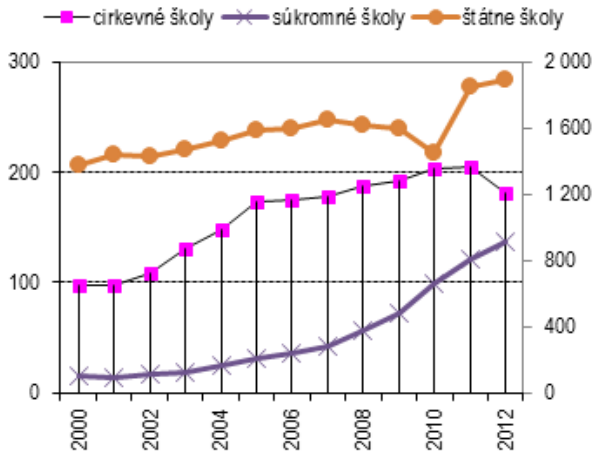

Zdroj: ÚIPŠ, Poznámka: Vývoj štátnych škôl sa vzťahuje k pravej osi grafu.

3.4. Špeciálne školy a integrácia/inklúzia

3.4.1. Všeobecné informácie

(113) Podľa platného školského zákona má každé dieťa bez ohľadu na druh a stupeň zdravotného postihnutia nielen právo, ale aj povinnosť vzdelávať sa. Touto legislatívnou úpravou sme sa dostali na úroveň niektorých štátov EÚ, nakoľko dáva rovnaké šance všetkým deťom v prístupe ku vzdelaniu plnením povinnej školskej dochádzky. Do výchovno-vzdelávacieho procesu sú zaradení aj žiaci s viacnásobným postihnutím, ktorí by za iných okolností boli odkázaní na celodennú starostlivosť rodičov, alebo sociálnych zariadení (napr. v Portugalsku, kde nie je tradícia vzdelávania žiakov so ZP v špeciálnych školách, žiaci so stredným a ťažkým stupňom postihnutia sú umiestňovaní v sociálnej sieti bez prístupu ku vzdelaniu).

(114) V špeciálnych školách sa vzdelávajú žiaci so sluchovým, zrakovým, telesným, mentálnym postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou, autizmom, chorí a zdravotne oslabení žiaci, žiaci s viacnásobným postihnutím a žiaci s poruchami správania.

(115) Žiaci s ľahkým stupňom postihnutia (zrakové, sluchové, telesné a mentálne) sú začlenení aj do bežných materských a základných škôl a s výnimkou žiakov s mentálnym postihnutím aj do stredných škôl.

(116) Výchova a vzdelávanie detí a žiakov so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje v špeciálnych školách, špeciálnych triedach bežných materských škôl, základných škôl a stredných škôl, ako aj v triedach bežných škôl spolu s ostatnými žiakmi (individuálna integrácia).

(117) Špeciálne školy zriaďujú:

a) obvodné úrady v sídle kraja – štátne školy,
b) fyzické alebo právnické osoby – súkromné školy,
c) cirkvi alebo náboženské spoločnosti registrované štátom – cirkevné školy.

(118) Špeciálne školy vykonávajú svoju činnosť v súlade s vyhláškou o špeciálnych školách. Poskytujú výchovu a vzdelávanie deťom a žiakom s preukázateľným zdravotným postihnutím, pre ktoré sa nemôžu úspešne vychovávať v materskej škole alebo vzdelávať v základnej škole alebo strednej škole.

(119) Špeciálne školy sa zriaďujú aj ako internátne. Okrem vzdelávania poskytujú zaopatrenie deťom a žiakom, ktorí sa z dôvodu svojho zdravotného postihnutia nemôžu úspešne vzdelávať v bežných školách a špeciálnu školu nemajú v mieste alebo v blízkosti svojho bydliska. Od roku 2000 počet žiakov v internátoch špeciálnych škôl klesá.

(120) Do špeciálnych škôl sa prijímajú deti a žiaci na základe odborných diagnostických vyšetrení, písomnej žiadosti zákonného zástupcu o prijatie do špeciálnej školy a písomného súhlasu zákonného zástupcu. Každé dieťa, ktoré nenavštevovalo materskú školu a pri zápise do 1. ročníka ZŠ sa prejaví ako nedostatočne zrelé pre školskú dochádzku, je vyšetrené psychológom, prípadne inými odborníkmi v školskom zariadení výchovného poradenstva a prevencie. Deti sú vyšetrené na základe žiadosti a písomného súhlasu rodiča, resp. zákonného zástupcu. Pri diagnostikovaní sa používajú štandardizované psychologické pomôcky a testy a je im poskytovaná nadštandardná pomoc počas testovania (napr. centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie disponujú špeciálnymi testami pre deti zo sociálneho znevýhodneného prostredia zamerané na vylúčenie mentálnej retardácie – ide o nové psychologické metodiky pri diagnostikovaní detí predškolského a mladšieho školského veku).

(121) Podmienkou pre integrované vzdelávanie je písomná žiadosť zákonného zástupcu a závery špeciálno-pedagogického a psychologického vyšetrenia centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a centra špeciálnopedagogického poradenstva. Legislatíva teda umožňuje zákonným zástupcom dieťaťa so ZP rozhodnúť, v akom type školy sa bude ich dieťa vzdelávať, čo možno považovať za prejav demokracie spoločnosti. Ak by rodičia nedostali možnosť rozhodnúť o spôsobe vzdelávania vlastného dieťaťa, mohli by sme hovoriť o diskriminácii a nedobrovoľnej segregácii pri výchove a vzdelávaní. V tých krajinách EÚ, kde neexistujú špeciálne školy (napr. Taliansko, Portugalsko), prípadne boli za niekoľko desaťročí utlmené (Švédsko), alebo zrušené, rodičia nemajú možnosť rozhodnúť, v akom type školy sa budú ich deti so ZP vzdelávať. V ostatných krajinách EÚ ako Nemecko, Francúzsko, Belgicko, Írsko, Anglicko si špeciálne školstvo zachovali a systém vzdelávania žiakov je veľmi podobný nášmu, no žiaci so stredným a ťažkým stupňom postihnutia sú oveľa častejšie ako v SR vzdelávaní v špeciálnych súkromných a cirkevných školách a zariadeniach. Z dostupných informácií z oblasti špeciálneho vzdelávania v štátoch EÚ je zrejmé, že ani po 30 rokoch snahy o integráciu žiakov so ZP nemajú situáciu s ich vzdelávaním celkom zvládnutú, pribúda najmä počet žiakov s viacnásobným postihnutím, ktorí sa vďaka kvalitnej lekárskej starostlivosti dožívajú v súčasnosti vyššieho veku ako v minulosti.

Tabuľka 12 Počet špeciálnych škôl a špeciálnych tried v školskom roku 2012/2013

Špeciálne školy a špeciálne triedy bez škôl pri zdravotníckych zariadeniach	Zriaďovateľ						spolu
	štátne				súkromné	cirkevné	
	obec	KŠÚ	VÚC	iný			
Počet špeciálnych škôl		365	3	1	27	17	413
Počet bežných škôl, pri ktorých je zriadená špeciálna trieda	334		3		2	10	349
Počet špeciálnych škôl a škôl so špeciálnou triedou spolu	334	365	6	1	29	27	762

Zdroj: ÚIPŠ

3.4.2. Počty detí a žiakov v špeciálnych školách a v školskej integrácii

(122) Počty žiakov v triedach špeciálnych škôl určujú príslušné ustanovenia školského zákona a ďalších vykonávacích predpisov, pričom zohľadňujú druh a stupeň zdravotného znevýhodnenia vzdelávaných detí alebo žiakov.

(123) V roku 1996 bolo v špeciálnych školách v Slovenskej republike vzdelávaných 17140 žiakov, v roku 2012 18517 žiakov. Počet žiakov v základných špeciálnych školách v období uplynulých rokov zaznamenal mierny nárast. V špeciálnych stredných školách, odborných učilištiach a praktických školách bolo v roku 1996 vzdelávaných 4229 žiakov, v roku 2012 6054 žiakov, čo predstavuje nárast o 1825 žiakov. Tento nárast vznikol o. i. zriaďovaním nového typu školy pre žiakov s ťažkým mentálnym postihnutím – praktickej školy a zrušením možnosti oslobodiť dieťa od povinnej školskej dochádzky.

(124) V roku 2000 bolo v MŠ 1188 individuálne integrovaných detí, najviac s poruchami reči (372) a telesným postihnutím (249). Počet integrovaných detí postupne klesal, v porovnaní s rokom 2012 na počet 481 žiakov s rovnakými druhmi postihnutia, teda viac ako o polovicu. Stúpa však počet integrovaných detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, od roku 2010 (1222) o takmer trojnásobok v roku 2012 (3779).

(125) Počet integrovaných žiakov v ZŠ sa z počtu 9593 v roku 2000 postupne vyšplhal na 21 754 žiakov v roku 2012. V tomto porovnaní klesal počet žiakov s telesným postihnutím (z 1248 žiakov v roku 2000 na 664 žiakov v roku 2012), naopak stúpal počet žiakov s mentálnym postihnutím (z 2103 žiakov v roku 2000 na 3563 v roku 2012). Najviac je žiakov s vývinovými poruchami učenia, ktorých počet od roku 2000 vzrástol o 70%.

(126) Počet individuálne integrovaných žiakov v SŠ postupne rástol. Z pôvodných 429 žiakov v roku 2000 sa počet zvýšil na 6221 žiakov v roku 2012. Z toho najviac žiakov je s vývinovými poruchami učenia (5277 ž.), čo činí v roku 2012 84%.

Tabuľka 13 Počet žiakov v špeciálnych školách, špeciálnych triedach a v individuálnej integrácii v školskom roku 2012/2013

Špeciálne školy a špeciálne triedy, individuálne integrovaní bez škôl pri zdravotníckych zariadeniach	Zriaďovateľ						spolu
	štátne				súkromné	cirkevné	
	obec	KŠÚ	VÚC	iný			
Počet detí a žiakov v špeciálnych školách		23 214	680	150	1 041	399	25 484
Počet detí a žiakov v špeciálnych triedach	10 201		59		32	141	10 433
Počet detí a žiakov individuálne integrovaných	20 635	158	5 231		967	1 465	28 456
Spolu	30 836	23 372	5 970	150	2 040	2 005	64 373

Zdroj: ÚIPŠ

(127) Za štatisticky významný možno pokladať nárast počtu žiakov so zdravotným znevýhodnením vzdelávaných v bežných školách. V roku 2000 sa v bežných základných školách vzdelávalo formou školskej integrácie 1,42% žiakov, v roku 2012 to už bolo 5,06% integrovaných žiakov. Pri integrácii žiakov so zdravotným znevýhodnením v stredných školách je situácia podobná, v roku 2000 stredné školy vzdelávali 0,15% integrovaných žiakov, v roku 2012 už 2,56% integrovaných žiakov.

(128) Nárast nastal aj v počte žiakov v špeciálnych triedach základných škôl a stredných škôl. V roku 2000 bolo v špeciálnych triedach základných škôl vzdelávaných 3171 žiakov so zdravotným postihnutím, v roku 2012 až 10207, čo je vyše trojnásobný nárast.

(129) Paradoxné je, že nárast počtu žiakov so zdravotným postihnutím v hlavnom vzdelávacom prúde (integrácia v základných školách a stredných školách a špeciálne triedy v základných a stredných školách) nespôsobil pokles žiakov so zdravotným znevýhodnením vzdelávaných v špeciálnych školách.

(130) V roku 2000 bolo z celkovej populácie v základnom vzdelávaní 4,65% žiakov so zdravotným znevýhodnením. V roku 2012 až 11,73%. Berúc do úvahy, že v roku 2012 bolo z celkovej populácie 11,73% žiakov v základnom vzdelávaní žiakmi so zdravotným znevýhodnením a percento žiakov so zdravotným postihnutím od roku 2000 neustále stúpa, je potrebné zaoberať sa kritériami pre určenie žiaka so zdravotným znevýhodnením, resp. tieto kritériá sprísniť.

(131) Je potrebné uviesť, že na počet žiakov vzdelávaných naďalej v špeciálnych školách, napriek výraznému zvýšeniu počtu žiakov vzdelávaných v školskej integrácii v priebehu uplynulého obdobia vplývalo viac faktorov, ktoré dokladujú skutočnosť, že sa nejednalo o prijímanie žiakov so zdravotným znevýhodnením do špeciálnych škôl na úkor ich prijímania do školskej integrácie. Z faktorov, ktoré vplývajú na prijímanie žiakov do špeciálnych škôl možno uviesť nasledovné:

a) zosúladením školskej legislatívy s Ústavou SR, v intenciách Dohovoru o právach dieťaťa bola zrušená možnosť oslobodzovania od povinnej školskej dochádzky a vytvorili sa podmienky pre vzdelávanie žiakov s ťažkým stupňom mentálneho postihnutia, žiakov s autizmom, ale aj s rôznymi stupňami viacnásobného postihnutia,
b) v súlade s cieľmi Milénia sa predĺžila dĺžka vzdelávania žiakov so zdravotným postihnutím – vytvoril sa prípravný ročník ako súčasť povinnej školskej dochádzky na podporu vývinu žiakov so zdravotným postihnutím, vytvorenie kompenzačných zručností potrebných pre ich vzdelávanie, čo predĺžilo ich vzdelávanie o jeden rok,
c) ďalším faktorom, ktorý zapríčinil, že napriek zvyšovaniu počtu žiakov v školskej integrácii a v špeciálnych triedach, sme v špeciálnych školách nezaznamenali rovnako výrazné zníženie počtu žiakov, je ten, že pre žiakov, ktorí museli v minulosti svoje vzdelávanie ukončiť absolvovaním posledného ročníka ich základného vzdelávania, bol vytvorený nový typ školy – praktická škola so zameraním ich vzdelávania a prípravy na vykonávanie jednoduchých pracovných a samoobslužných činností a vytváranie návykov nevyhnutných pre ich život v dospelosti.

3.5. Základné umelecké školy

3.5.1. Všeobecné informácie

(132) Vzdelávanie v ZUŠ sa uskutočňuje v odboroch: hudobnom, výtvarnom, tanečnom a literárno-dramatickom a v odbore audiovizuálnej a multimediálnej tvorby. ZUŠ poskytujú základné umelecké vzdelávanie pre veľmi širokú vzorku záujemcov, vo vekovom rozpätí detí predškolského veku až dospelých uchádzačov.

(133) Základné umelecké vzdelanie sa člení na:

a) primárne umelecké vzdelanie, ktoré získa žiak úspešným absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu pre prvú časť prvého stupňa základného štúdia ZUŠ; dokladom o získanom stupni vzdelania je záverečné vysvedčenie s doložkou,
b) nižšie sekundárne umelecké vzdelanie, ktoré získa žiak úspešným absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu pre druhú časť prvého stupňa základného

štúdia ZUŠ; dokladom o získanom stupni vzdelania je záverečné vysvedčenie s doložkou.

(134) Záujemcom o štúdium ponúka prípravné štúdium, základné štúdium (člení sa na I. a II. Stupeň), rozšírené štúdium, skrátené štúdium a štúdium pre dospelých.

a) Prípravné štúdium má najviac dva ročníky. Je určené pre žiakov prvého stupňa základnej školy a pre nadané deti vo veku pred plnením povinnej školskej dochádzky.
b) Základné štúdium sa člení na dva stupne. Prvý stupeň má najviac deväť ročníkov a druhý stupeň má najviac štyri ročníky; pre žiakov, ktorí nenavštevovali prvý stupeň základného štúdia, možno zriadiť jednoročné prípravné štúdium. Prvý stupeň štúdia sa člení na prvú a druhú časť.
c) Rozšírené štúdium je určené žiakom, ktorí v základnom štúdiu preukážu mimoriadne nadanie a vynikajúce študijné výsledky.
d) V skrátenom štúdiu sa žiaci pripravujú na štúdium na stredných školách, konzervatóriách a vysokých školách pedagogického alebo umeleckého zamerania.
e) Štúdium pre dospelých má najviac štyri ročníky.

(135) ZUŠ pripravujú na štúdium odborov vzdelávania umeleckého zamerania v stredných školách a v konzervatóriách; pripravujú aj na štúdium na vysokých školách s pedagogickým alebo umeleckým zameraním.

(136) Vyučovanie je individuálne a skupinové. Počty žiakov v jednotlivých vyučovacích predmetoch určujú učebné plány.

(137) Zriaďovanie a zrušovanie ZUŠ je originálnou kompetenciou obcí a samosprávnych krajov. Väčšinovým zriaďovateľom ZUŠ sú obce (verejné ZUŠ). Zriaďovateľom ZUŠ môžu byť aj fyzické alebo právnické osoby (súkromné ZUŠ) a cirkvi alebo náboženské spoločnosti registrované štátom (cirkevné ZUŠ). Všetky ZUŠ sú právnickými osobami.

(138) Výšku príspevkov žiakov v ZUŠ zriadenej obcou alebo samosprávnym krajom určuje zriaďovateľ všeobecne záväzným nariadením. Riešenie sociálnych prípadov je v kompetencii zriaďovateľa školy. Ten môže rozhodnúť o znížení alebo odpustení príspevku žiaka, ak plnoletý žiak alebo zákonný zástupca neplnoletého žiaka o to písomne požiada a predloží doklad o tom, že je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi.

(139) ZUŠ riadi riaditeľ školy. Riaditeľom ZUŠ môže byť len osoba, ktorá spĺňa kvalifikačné predpoklady určené zákonom o štátnej správe v školstve a školskej samospráve. Musí to byť vždy osoba, ktorá má vzdelanie určené pre pôsobenie v ZUŠ. Pri efektívnom riadení školy dôležitú úlohu majú pedagogická rada, umelecká rada, predmetové komisie, v ktorých sa prerokúvajú odborno-metodické problémy a hľadajú sa riešenia a postupy zabezpečujúce dosahovanie požadovaných výchovno-vzdelávacích výsledkov.

(140) Veľmi dôležitým predpokladom úspešnej a efektívnej činnosti ZUŠ je aktívny výber talentovaných žiakov, ktorých na štúdium v ZUŠ prijíma riaditeľ školy. Tomuto výberu spravidla predchádza prieskum, ktorý vykonávajú v materských školách a v základných školách poverení učitelia ZUŠ v spolupráci s učiteľmi príslušných materských škôl a základných škôl. Prihláška na štúdium v ZUŠ sa podáva na schválenom tlačive. Podmienkou prijatia na prípravné štúdium je splnenie požadovaných predpokladov a podmienkou prijatia na základné štúdium a štúdium pre dospelých je úspešné vykonanie prijímacej skúšky vo zvolenom umeleckom odbore.

(141) Umelecké vzdelávanie v ZUŠ sa uskutočňuje podľa Štátneho vzdelávacieho programu ZUŠ (ISCED 1 B, ISCED 2 B). Nedávno boli schválené Rámcové učebné plány a učebné osnovy štátneho vzdelávacieho programu základnej umeleckej školy odboru audiovizuálnej a multimediálnej tvorby.

(142) Slabou stránkou ZUŠ je, že sa nepodarilo zabezpečiť a postupne zaviesť informačné a komunikačné technológie a multimediálnu techniku na požadovanej úrovni do všetkých ZUŠ a zabezpečiť vzdelávanie učiteľov základných umeleckých škôl v oblasti využívania IKT a multimediálnej techniky.

(143) Stav odborných pracovníkov pre oblasť umeleckej pedagogiky na priamo riadených organizáciách ministerstva (ŠPÚ, MPC) stagnuje a neumožňuje kvalitne pokryť všetky oblasti umeleckého vzdelávania. Taktiež nedostatok inšpektorov Štátnej školskej inšpekcie pre oblasť základných umeleckých škôl neumožňuje vykonávať účinnú kontrolu nad pedagogickým riadením a nad úrovňou výchovy a vzdelávania a materiálno-technických podmienok na týchto školách.

Tabuľka 14 Prehľad ukazovateľov v základných umeleckých školách v šk. roku 2012/2013

Základné umelecké školy	Zriaďovateľ						spolu
	štátne				súkromné	cirkevné	
	obec	KŠÚ	VÚC	iný			
Počet škôl	193				105	11	309
Počet žiakov spolu	101 775				40 821	4 791	147 387
Počet učiteľov na ustanovený pracovný čas	3 032				581	114	3 727
Počet učiteľov na kratší pracovný čas	1 779				923	109	2 811

Zdroj: ÚIPŠ

3.5.2. Vývoj počtu ZUŠ a počtu žiakov

(144) Podľa štatistických údajov ÚIPŠ sa počty žiakov v ZUŠ v deväťdesiatych rokoch minulého storočia zvyšovali iba pomaly. Z celkového počtu 76 657 v roku 1991 ich počet vzrástol na 95 280 v roku 2000. Enormný nárast počtu žiakov bol zaznamenaný najmä v súkromných a cirkevných ZUŠ začiatkom tohto storočia. Stalo sa tak na základe prijatia zákona o školskej správe v školstve a zmenách vo financovaní škôl a školských zariadení od roku 2004.

Obrázok 28 Vývoj počtu základných umeleckých škôl podľa zriaďovateľa od roku 1991

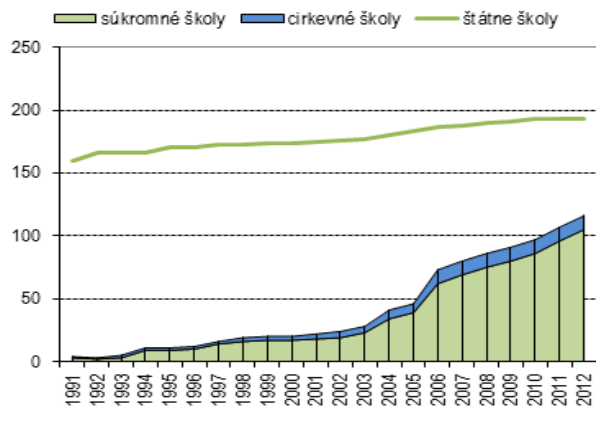

Zdroj: ÚIPŠ.

Obrázok 29 Vývoj počtu žiakov v ZUŠ od roku 1991

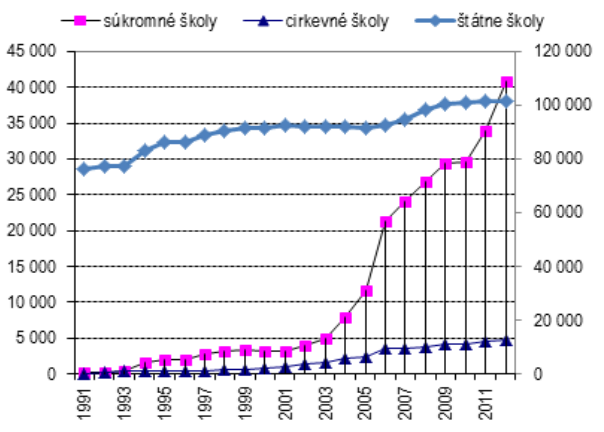

Zdroj: ÚIPŠ;: Vývoj štátnych škôl sa vzťahuje k pravej osi grafu.

(145) Oproti miernemu nárastu počtu štátnych ZUŠ, ktoré vznikali spravidla delením už existujúcich škôl, bol v sledovanom období zaznamenaný obrovský nárast počtu súkromných škôl a cirkevných škôl.

3.6. Jazykové školy

3.6.1. Všeobecné informácie

(146) Jazykové školy (vrátane štátnych, súkromných a cirkevných jazykových škôl) patrili do roku 2008 medzi záujmovo-vzdelávacie školské zariadenia, od 1. septembra 2008 patria jazykové školy do sústavy škôl a poskytujú jazykové vzdelávanie v cudzích jazykoch pre žiakov základných škôl, stredných škôl, študentov vysokých škôl a dospelých. Vyučovanie organizujú v kurzoch, a to v jazyku anglickom, nemeckom, španielskom, francúzskom, talianskom, ruskom, ale aj v jazyku japonskom, čínskom alebo arabskom, v slovenskom jazyku pre cudzincov, a i.

(147) Absolvovaním vzdelávacieho programu v jazykovej škole možno získať primárne, sekundárne a postsekundárne jazykové vzdelanie na príslušnej úrovni jazykovej náročnosti A2 až C2 Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky.

(148) Vzdelávací program jazykovej školy sa môže skončiť vykonaním štátnej jazykovej skúšky na jazykovej škole, ktorá má na to oprávnenie vydané Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR. Ministerstvo vydáva oprávnenie vykonávať štátne jazykové skúšky jazykovej škole na základe žiadosti a na základe stanoviska Štátnej školskej inšpekcie, ktorá v nadväznosti na požiadavku ministerstva preverí plnenie podmienok na vydanie oprávnenia stanovených vyhláškou o jazykovej škole. Zoznam s počtom 12 jazykových škôl, ktoré majú na obdobie do roku 2013 až 2015 vydané oprávnenie vykonávať štátne jazykové skúšky je aktualizovaný a zverejnený na webovom sídle ministerstva.

Tabuľka 15 Prehľad základných ukazovateľov v jazykových školách v školskom roku 2012/2013

Jazykové školy	Zriaďovateľ						spolu
	štátne				súkromné	cirkevné	
	obec	KŠÚ	VÚC	iný			
Počet škôl	7		22		13	1	43
Počet poslucháčov spolu	1 827		16 776		3 829	130	22 562
Počet učiteľov na ustanovený pracovný čas	6		130		35	0	171
Počet učiteľov na kratší pracovný čas	25		218		152	9	404

Zdroj: ÚIPŠ

3.6.2. Počet škôl, poslucháčov a učiteľov

(149) Počet poslucháčov je najvyšší v kurzoch anglického jazyka, a to 16 196 poslucháčov, v kurzoch nemeckého jazyka študuje 3 244 poslucháčov, v kurzoch španielskeho jazyka je to 1 009 poslucháčov a v kurzoch francúzskeho jazyka je 908 poslucháčov. V menej frekventovaných kurzoch japonského jazyka študuje 99 poslucháčov, čínskeho jazyka 56 poslucháčov, arabského jazyka 39 poslucháčov a 70 poslucháčov (cudzincov) v kurzoch slovenského jazyka ako cudzieho jazyka.

(150) V školskom roku 2011/2012 vykonalo štátnu jazykovú skúšku základnú 965 poslucháčov, odbornú 697 poslucháčov, všeobecnú 842 poslucháčov a špeciálnu pre odbor prekladateľský alebo tlmočnícky 133 poslucháčov.

(151) Celkový počet jazykových škôl narastal do roku 2007, odvtedy kulminuje tesne nad hranicou 40 škôl. Na náraste sa najviac podieľali súkromné jazykové školy. Od roku 2007 počet súkromných škôl klesá, naopak narastá počet štátnych jazykových škôl. V roku 2007 zaznamenávame pokles počtu učiteľov na ustanovený pracovný čas a nárast počtu učiteľov na kratší pracovný čas. Dôvodom výraznej zmeny počtu učiteľov v rokoch 2007 a 2008 bola zmena metodiky vykazovania (od roku 2007 interní učitelia = učitelia na ustanovený pracovný čas (plný úväzok), externí učitelia = učitelia na kratší pracovný čas).

Obrázok 30 Vývoj počtu jazykových škôl podľa zriaďovateľa v rokoch 2001-2012

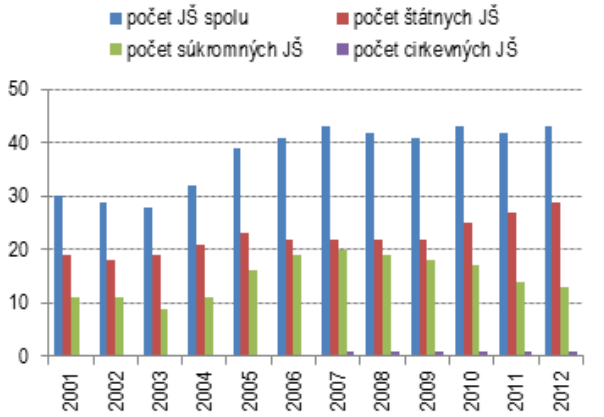

Zdroj: ÚIPŠ.

Obrázok 31 Vývoj počtu učiteľov v jazykových školách v rokoch 2001-2012

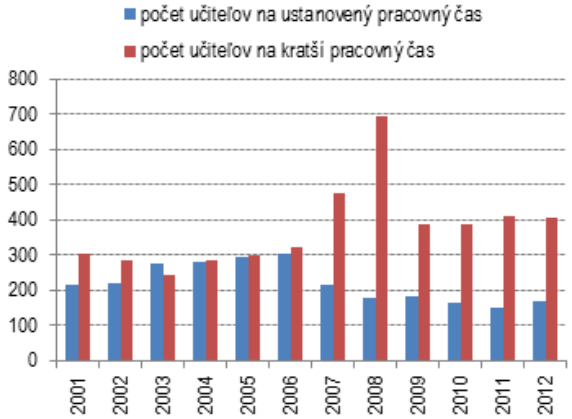

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 32 Vývoj počtu poslucháčov v jazykových školách v rokoch 2001-2012

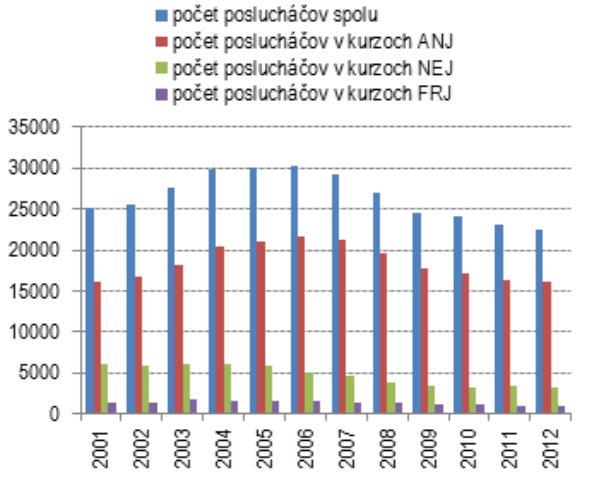

Zdroj: ÚIPŠ.

Obrázok 33 Vývoj počtu poslucháčov, ktorí vykonali štátnu jazykovú skúšku v rokoch 2001-2012

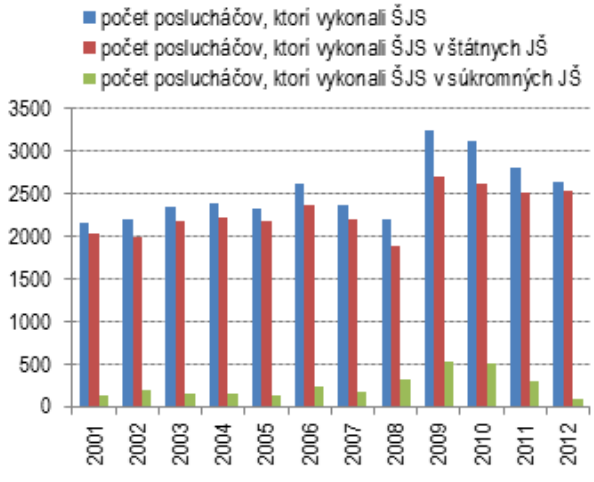

Zdroj: ÚIPŠ

3.7. Školské výchovno-vzdelávacie zariadenia

3.7.1. Školské internáty

(152) Školské internáty (ŠI) sú výchovno-vzdelávacie zariadenia, ktoré zabezpečujú deťom a žiakom stredných škôl výchovno-vzdelávaciu činnosť, stravovanie a ubytovanie. ŠI svojím výchovným programom nadväzujú na výchovno-vzdelávaciu činnosť školy v čase mimo vyučovania a úzko spolupracujú s rodinou žiaka. Vytvárajú podmienky pre uspokojovanie individuálnych potrieb a záujmov žiakov prostredníctvom mimoškolských aktivít.

(153) Zriaďovateľská pôsobnosť:

a) samosprávne kraje,
b) cirkev alebo náboženská spoločnosť,
c) súkromný zriaďovateľ ako právnická alebo fyzická osoba,
d) MVSR – obvodný úrad v sídle kraja od r. 2013 zriaďuje ŠI pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

(154) Financovanie:

a) z podielových daní samosprávnych krajov od r. 2005, súkromní a cirkevní zriaďovatelia od r. 2007
b) zo ŠR z rozpočtovej kapitoly MV SR sú financované ŠI pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v zriaďovateľskej pôsobnosti obvodného úradu v sídle kraja od 1. 1. 2013.

(155) V súčasnosti je efektivita využitia školských internátov žiakmi podľa dostupných štatistických údajov 65%. Celková využiteľnosť kapacity školských internátov je cca 92%, pretože ŠI časť svojich ubytovacích kapacít využívajú na prenájom priestorov komerčným spoločnostiam. V jednotlivých regiónoch sú však aj ŠI, ktoré nie sú vyradené zo siete škôl a školských zariadení, ale ich činnosť je pozastavená.

Tabuľka 16 Stav školských internátov v školskom roku 2012/2013

Školské internáty	Zriaďovateľ						spolu
	štátne				súkromné	cirkevné	
	obec	KŠÚ	VÚC	iný			
Počet zariadení	1	63	138		14	17	233
Lôžková kapacita	23	3465	23619		2201	921	30229
Počet ubytovaných	20	2391	17475		1598	844	22328
Vyťaženosť	86,96%	69,00%	73,99%		72,60%	91,64%	73,86%

Zdroj ÚIPŠ

(156) Nárast počtu štátnych školských internátov do roku 2001 súvisí s vykazovaním domovov mládeže, ktoré boli súčasťou stredných odborných učilíšť ako samostatných školských internátov. V roku 2008 sa zmenil názov domov mládeže na školský internát. Najvyššiu vyťaženosť dlhodobo vykazujú cirkevné internáty. Vyťaženosť súkromných a štátnych internátov od roku 2007 osciluje medzi hodnotami 70 až 80 %. Vývoj počtu ubytovaných kopíruje vývoj počtu internátov.

Obrázok 34 Vývoj počtu školských internátov podľa zriaďovateľa

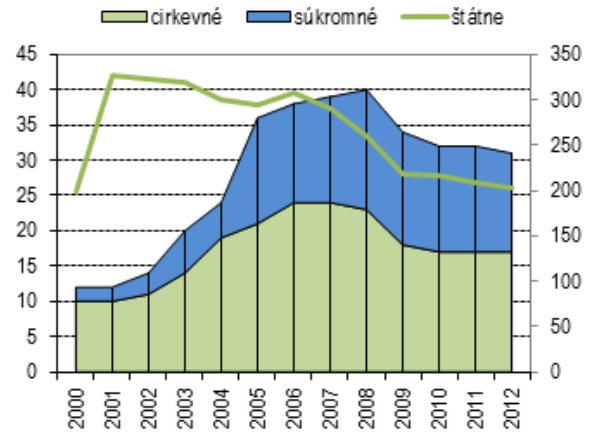

Zdroj: ÚIPŠ, vývoj štátnych školských zariadení sa vzťahuje k pravej osi grafu

Obrázok 35 Vyťaženosť školských internátov podľa zriaďovateľa

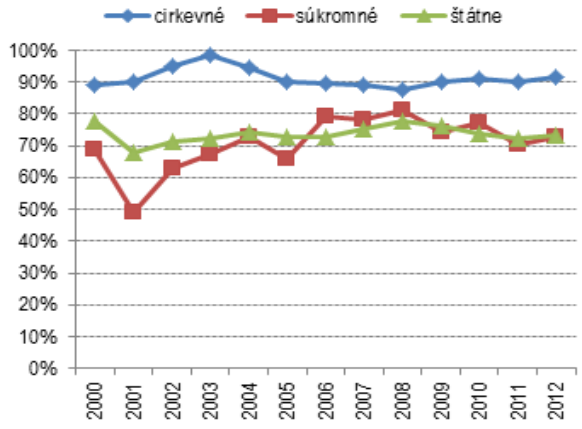

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 36 Vývoj počtu žiakov ubytovaných v školských internátoch

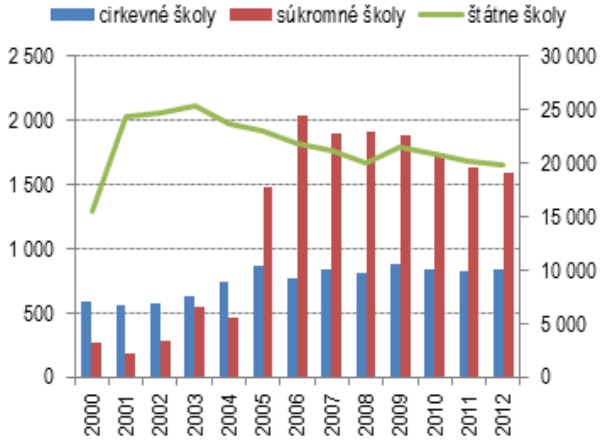

Zdroj: ÚIPŠ; vývoj počtu žiakov ubytovaných v štátnych školských zariadeniach sa vzťahuje k pravej osi grafu

3.7.2. Školské kluby detí

(157) Školský klub detí (ŠKD) zabezpečuje pre deti, ktoré plnia povinnú školskú dochádzku na základnej škole prípravu na vyučovanie v čase mimo vyučovania a v čase letných prázdnin. Záujmovú činnosť, ktorú do r. 2012 mohli ŠKD vykonávať, spadá od januára 2013 výlučne do kompetencie centier voľného času.

(158) V ŠKD je činnosť riadená podľa výchovného programu v rámci jednotlivých tematických oblastí zameraných na prípravu na vyučovanie a oddychovú a relaxačnú činnosť. ŠKD aj napriek legislatívnej úprave o záujmovej činnosti naďalej plnia dôležité úlohy:

a) výchovno - vzdelávacia činnosť v čase mimo vyučovania,
b) oddychovo – rekreačná činnosť,
c) preventívna činnosť,
d) socializačná a zdravotno – hygienická činnosť.

(159) Zriaďovateľská pôsobnosť:

a) obec,
b) cirkev alebo náboženská spoločnosť,
c) súkromný zriaďovateľ ako právnická alebo fyzická osoba,
d) obvodný úrad v sídle kraja od r. 2013.

(160) Financovanie:

a) z podielových daní obcí od r. 2005 a súkromní a cirkevní zriaďovatelia od r. 2007,
b) zo ŠR z rozpočtovej kapitoly MVSR sú financované ŠKD pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v zriaďovateľskej pôsobnosti obvodného úradu v sídle kraja od 1. 1. 2013.

Tabuľka 17 Prehľad školských klubov detí za školský rok 2012/2013

	Zriaďovateľ			Spolu
	štátne	súkromné	cirkevné	
ŠKD pri ZŠ alebo samostatné	1791	35	111	1937
ŠKD pri ŠZŠ	154	11	3	168
Spolu	1945	46	114	2105
Počet žiakov	117 072	3048	5164	125 284

Zdroj UIPŠ

Počet žiakov v školských kluboch detí štátnych zriaďovateľov mal do roku 2010 klesajúcu tendenciu, odvtedy sme zaznamenali mierny nárast počtu žiakov. U cirkevných zriaďovateľov sa počet žiakov v ŠKD do roku 2011 vyvíjal rastúcim trendom, v roku 2012 sme zaznamenali pokles o 2 053 žiakov, t. j. 28,45 %. Podobným spôsobom prebiehal vývoj počtu žiakov v ŠKD súkromných zriaďovateľom, kde v roku 2011 došlo k poklesu počtu žiakov takmer o polovicu, v roku 2012 ich počet opäť mierne narástol.

Obrázok 37 Vývoj počtu školských klubov detí podľa zriaďovateľa

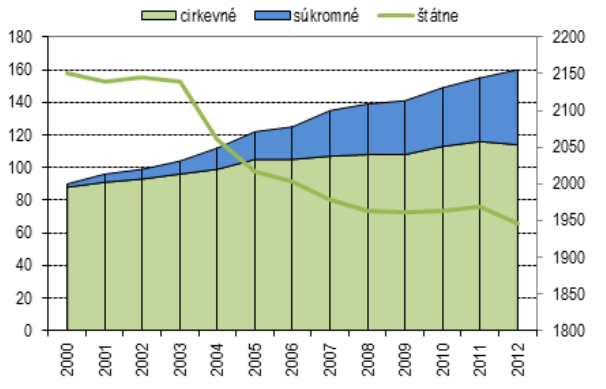

Zdroj: ÚIPŠ, vývoj štátnych škôl sa vzťahuje k pravej osi grafu

Obrázok 38 Vývoj počtu žiakov v školských kluboch detí podľa zriaďovateľa

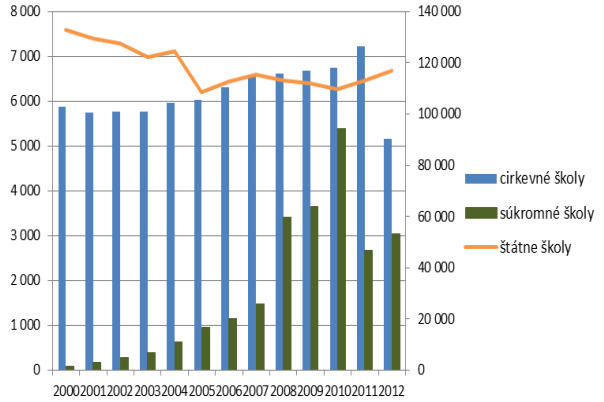

Zdroj: ÚIPŠ; vývoj štátnych škôl sa vzťahuje k pravej osi grafu

3.7.3. Centrum voľného času a školské stredisko záujmovej činnosti

(161) Centrá voľného času (ďalej len "centrá") a školské strediská záujmovej činnosti (ďalej len „strediská") sú školskými výchovno-vzdelávacími zariadeniami, ktoré v súlade

s výchovným programom zabezpečujú výchovno-vzdelávaciu, záujmovú a rekreačnú činnosť detí a mládeže, centrá aj ich rodičov a iných osôb do veku 30 rokov v ich voľnom čase. Centrá a strediská ponúkajú pre účastníkov záujmových útvarov množstvo rozmanitých aktivít, ktoré okrem interných vychovávateľov pomáhajú realizovať externí zamestnanci a dobrovoľníci, ktorí tvoria v centrách až 80% a v strediskách 50% všetkých zamestnancov. Centrá sa podieľajú aj na zabezpečovaní súťaží pre žiakov základných a stredných škôl a môžu poskytovať aj metodickú a odbornú pomoc v oblasti neformálneho vzdelávania a práce s deťmi a mládežou pre občianske združenia a ďalšie fyzické alebo právnické osoby.

(162) Od 1. januára 2013 boli strediská záujmovej činnosti transformované na centrá, čím bol zavedený jeden druh školského zariadenia voľného času v oblasti záujmovej činnosti.

(163) Zriaďovateľská pôsobnosť:

a) obec a samosprávny kraj,
b) cirkev alebo náboženská spoločnosť,
c) súkromný zriaďovateľ ako právnická alebo fyzická osoba.

(164) Financovanie výchovno-vzdelávacej činnosti v zariadeniach voľného času je viaczdrojové, tvoria ho podielové dane obce, poplatky účastníkov a vzdelávacie poukazy, sponzorské dary a dotácie získané prostredníctvom projektovej činnosti.

Tabuľka 18 Prehľad centier voľného času a školských stredísk záujmovej činnosti v školskom roku 2012/2013

Školské výchovno-vzdelávacie zariadenia	Zriaďovateľ						spolu
	štátne				súkromné	cirkevné	
	obec	KŠÚ	VÚC	iný			
CVČ	160		2		66	19	247
ŠSZČ	167	6	8		31	38	250
Spolu	327	6	10		97	57	497
Počet žiakov	197486	131	5160		88701	26898	318376

Zdroj: ÚIPŠ

(165) Vývoj počtu zariadení určených na voľný čas mal od roku 2000 nepretržite rastúcu tendenciu. Spočiatku malo tempo medziročného nárastu iba veľmi mierny charakter, pričom výraznejší medziročný nárast bol zaznamenaný až v roku 2005 (medziročný nárast o 49 zariadení). Pod tento výrazný nárast sa v značnej miere podpísal vznik veľkého množstva nových školských stredísk záujmovej činnosti (ŠSZČ), pričom medziročný nárast počtu nových centier voľného čašu (CVČ) si aj naďalej zachovával len veľmi mierny charakter. Podiel školských stredísk záujmovej činnosti sa od roku 2003 neustále zvyšoval, až v roku 2010 dosiahol tento typ zariadení miernu prevahu (50,24% z celkového počtu zariadení voľného čašu). V roku 2010 sa medziročný nárast počtu zariadení znížil, čo bolo spôsobené zmenami podmienok financovania zariadení určených na voľný čas. No od roku 2011 sa ich počet znovu zvyšuje.

(166) V roku 2012 dosiahol počet centier voľného času (CVČ) hodnotu 247, čo v porovnaní s rokom 2000 predstavovalo nárast počtu tohto typu zariadení o 117 (o 90%). V prípade verejných CVČ bol nárast počtu nových zariadení relatívne mierny (+33 zariadení, t.j. 22,73 %-ný nárast). Najvýraznejší nárast bol zaznamenaný u súkromných centier. Pokiaľ v roku 2001 nepôsobilo na území Slovenskej republiky ešte ani jedno súkromné zariadenie tohto druhu, v roku 2012 ich už bolo evidovaných celkovo 66. K ich výraznejšiemu rozvoju došlo v roku 2005, pod čo sa vo výraznej miere mohlo podpísať zavedenie vzdelávacích poukazov pre žiakov v roku 2004. Obdobný, hoci výraznejšie pomalší, rastúci trend je

badateľný aj u cirkevných CVČ, ktorých počet sa za posledných desať rokov zvýšil z jedného zariadenia na devätnásť, pričom prvý výraznejší nárast bol zaznamenaný už v roku 2004.

(167) Podobne ako centrá voľného času, aj školské strediská záujmovej činnosti zaznamenali v poslednom desaťročí výrazný rozmach svojej činnosti. Od roku 2000 sa ich počet zvýšil z počiatočných sedemnásť na 250 v roku 2012, čo predstavovalo nárast o 233 zariadení.

Obrázok 39 Vývoj počtu centier voľného času podľa zriaďovateľa

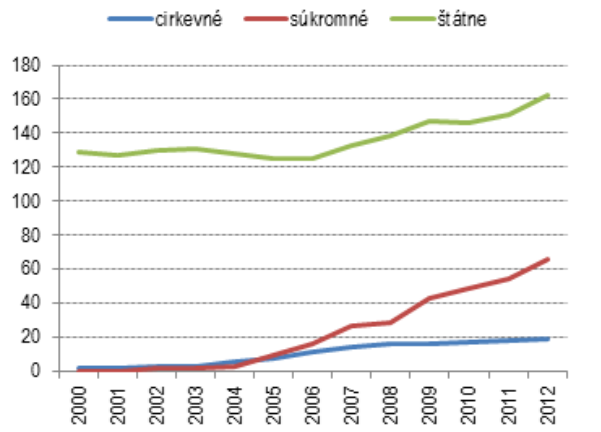

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 40 Vývoj počtu školských stredísk záujmovej činnosti podľa zriaďovateľa

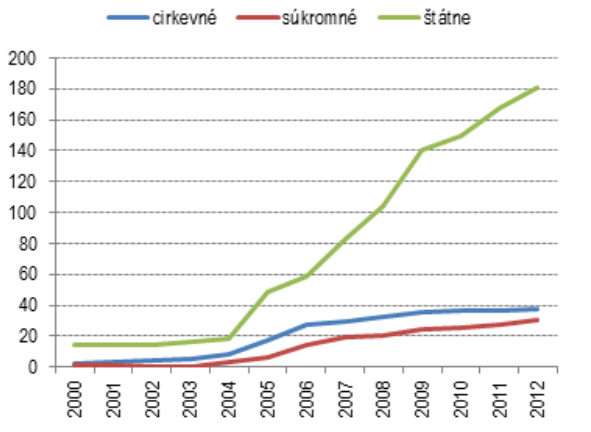

Zdroj: ÚIPŠ

(168) Počet žiakov v zariadeniach voľného času a záujmovej činnosti mal od roku 2004 rastúcu tendenciu. V roku 2009 sme zaznamenali extrémny nárast počtu žiakov v CVČ (takmer o tri štvrtiny), predovšetkým u štátnych a súkromných zriaďovateľov. Vzbudilo to podozrenia zo zneužívania štátnych financií, preto boli nariadením vlády SR zmenené podmienky prerozdeľovania financií určených na tento účel. V roku 2010 skutočne došlo k poklesu žiakov v CVČ, no odvtedy ich počet znovu rastie. V roku 2013 sa preto znovu zmenil systém financovania CVČ a to podľa počtu obyvateľov s trvalým pobytom na území obce vo veku od 5 do dovŕšenia 15 rokov veku.

Obrázok 41 Vývoj počtu žiakov v CVČ a ŠSZČ podľa zriaďovateľa

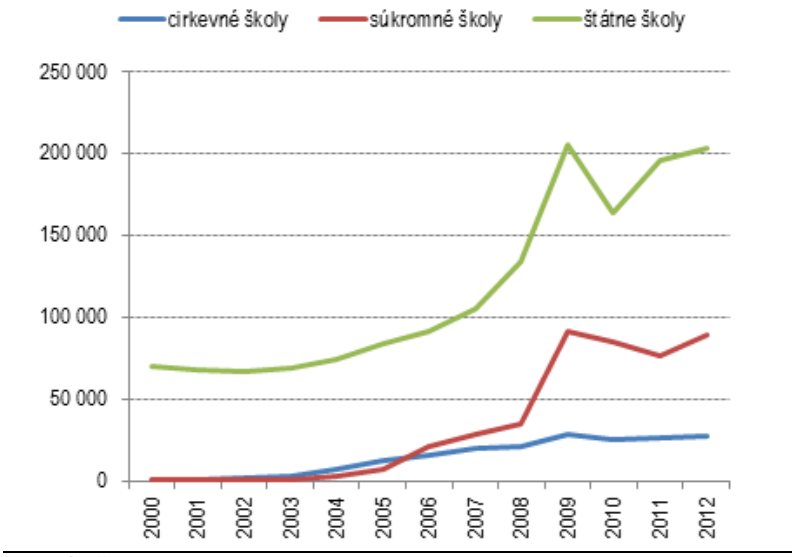

Zdroj: ÚIPŠ

(169) Centrá sú rozšírené na celom území Slovenska a prostredníctvom alokovaných pracovísk sa snažia, aby ich aktivity boli dostupné pre väčšinu detí a mládeže. Sú zriaďované samostatne alebo pri školách. Ich rozloženie v krajoch je nerovnomerné, ale najviac ich je v Prešovskom a Žilinskom a Banskobystrickom kraji, najmenej v Bratislavskom a Nitrianskom kraji. Zriaďovateľmi stredísk sú najmä verejné, súkromné, cirkevné základné školy a občianske združenia, ktoré majú činnosť v strediskách zameranú najmä telovýchovu a šport. Najviac ich je v Prešovskom, Košickom a Žilinskom kraji a najmenej v Bratislavskom kraji. Ich členskú základňu vzhľadom na zriaďovateľa tvorí 90-80% žiakov do 15 rokov. Výnimkou je Bratislavský kraj, v ktorom sú strediská zriadené pri stredných školách.

(170) Krúžky pravidelnej záujmovej činnosti sú hlavnou výchovno-vzdelávacou činnosťou zariadení voľného času. Za účelom štatistického spracovania údajov o týchto aktivitách, sú kategorizované do desiatich záujmových oblastí (rodičia a deti, informatika, ekologická výchova, turistika a branné športy, telovýchova a šport, kultúra a umenie, veda a technika, prírodné vedy, spoločenské vedy, jazyky), najrozšírenejšími sú útvary telovýchovy a športu, takmer o pätinu menej je útvarov kultúry a umenia. O polovicu menej je útvarov spoločenských vied a jazykov, nasledujú ich útvary informatiky a prírodných vied. K najmenej početným patria útvary ekologickej výchovy. V uplynulých desiatich rokoch mala pravidelná záujmová činnosť v centrách a strediskách výrazne rastúci trend oproti príležitostnej záujmovej činnosti. V priemere na 1 centrum pripadá 64 záujmových krúžkov a 1 stredisko 20 záujmových krúžkov.

(171) Celoročná činnosť centier je v období letných prázdnin zabezpečovaná prostredníctvom letných táborov. Medzi najčastejšie organizované patria prímestské tábory (takmer 3/4), ďalej početnou skupinou sú stále (pobytové) tábory (takmer 1/5) a najmenší podiel tvoria letné tábory organizované v zahraničí a putovné tábory, ktoré majú z roka na rok klesajúci charakter. Najviac účastníkov bolo evidovaných v táboroch organizovaných verejnými centrami. Takmer 1/3 účastníkov táborov tvorili členovia záujmových útvarov a u súkromných centier až 2/3. V uplynulých rokoch bol zaznamenaný medziročný pokles účastníkov na tábor z priemerného počtu 40 až na 30.

(172) Centrá okrem primárnej starostlivosti o deti a mládež vykonávajú aj metodickú činnosť. Organizujú odborné semináre, kurzy a prednášky najmä pre učiteľov, vychovávateľov iné subjekty pracujúce s deťmi a mládežou. Okrem systematickej metodickej činnosti realizujú centrá aj poradenskú činnosť formou konzultácií.

(173) Z hľadiska veku tvoria v centrách základ členskej základne deti do 15 rokov, ich podiel dosahuje 60-80% z celkového počtu pravidelnej záujmovej činnosti. Utlmovanie záujmovej činnosti v priebehu uplynulých desiatich rokov početne najviac postihlo staršiu vekovú kategóriu. Centrá vo svojej výchovnej činnosti majú napĺňať aj priority štátnej politiky v oblasti práce s mládežou a neformálneho vzdelávania mládeže, ktorého účastníci sú najmä deti a mládež od 15 do 30 rokov. Aktivity pre túto vekovú skupinu sú zamerané najmä na neformálne vzdelávanie, občiansku participáciu, mobilitu a medzinárodné výmeny, prevenciu sociálno-patologických javov a pod. V činnosti centier sú prioritne zabezpečované pravidelné záujmové činnosti formou krúžkovej činnosti pre vekovú skupinu účastníkov do 15 rokov.

3.8. Školské účelové zariadenia

3.8.1. Zariadenia školského stravovania

(174) Zariadenia školského stravovania (ZŠS) sú školské účelové zariadenia, ktoré zabezpečujú stravovanie detí a žiakov. Zariaďujú sa za účelom výroby, konzumácie a odbytu jedál a nápojov. Poznáme dva typy zariadení:

a) školská jedáleň – zabezpečuje prípravu, výdaj a konzumáciu stravy,
b) výdajná školská jedáleň – zabezpečuje výdaj a konzumáciu jedál, rozdeľovanie jedál a nápojov, môže dokončovať jedlá z polotovarov.

(175) Zriaďovateľom môžu byť:

a) obec, samosprávny kraj,
b) cirkev alebo náboženská spoločnosť,
c) súkromný zriaďovateľ ako právnická alebo fyzická osoba,
d) obvodný úrad v sídle kraja - ZŠS pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

(176) Financovanie:

a) z podielových daní obcí a samosprávnych krajov od r. 2005, súkromní a cirkevní zriaďovatelia od r. 2007
b) zo ŠR z rozpočtovej kapitoly MVSR sú financované ZŠS pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v zriaďovateľskej pôsobnosti obvodného úradu v sídle kraja od 1. 1. 2013.

(177) Stravníkmi sú deti a žiaci škôl a školských zariadení, zamestnanci, iní stravníci. Stravovanie detí a žiakov sa zabezpečuje počas ich pobytu v škole, so súhlasom zriaďovateľa a príslušného úradu verejného zdravotníctva aj v čase školských prázdnin.

(178) Školská jedáleň poskytuje stravovanie deťom a žiakom za čiastočnú úhradu nákladov, ktoré uhrádza zákonný zástupca vo výške nákladov na nákup potravín. Ak je zriaďovateľom školskej jedálne obvodný úrad v sídle kraja, výšku príspevku určuje riaditeľ školy alebo školského zariadenia. Môže rozhodnúť aj o znížení alebo odpustení príspevku, ak zákonný zástupca predloží doklad o tom, že je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi. Neplatí to ak ide o deti alebo žiakov, ktorí sú poberateľmi dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny. V prípade školských jedální zriadených obcou alebo samosprávnym krajom má uvedené kompetencie zriaďovateľ, ktorý určí výšku príspevku na čiastočnú úhradu nákladov vo všeobecne záväznom nariadení. Zákonný zástupca prispieva na úhradu režijných nákladov, ak tak určí zriaďovateľ (platné od roku 2011).

Tabuľka 19 Vývoj počtu zariadení školského stravovania

Ukazovateľ	2000	2001	2002	2003	2004	2009	2010	2011
školská jedáleň s vyvárajúcou kuchyňou	4228	4330	4331	4339	4185	3663	3675	3652
výdajná školská jedáleň	435	463	470	449	510	602	598	601
% výdajní	*9,3%*	*9,7%*	*9,8%*	*9,4%*	*10,9%*	*14,1%*	*14,0%*	*14,1%*
zariadenia školského stravovania spolu	4663	4793	4801	4788	4695	4265	4273	4253

Zdroj ÚIPŠ; údaje za rok 2012 sa spracúvajú

(179) Podiel stravujúcich sa žiakov je najvyšší v materských školách, nasledujú základné školy a najnižší je na stredných školách. V posledných rokoch dlhodobo medziročne stúpa podiel stravujúcich sa žiakov základných aj stredných škôl.

Obrázok 42 Vývoj počtu stravujúcich sa v jedálňach

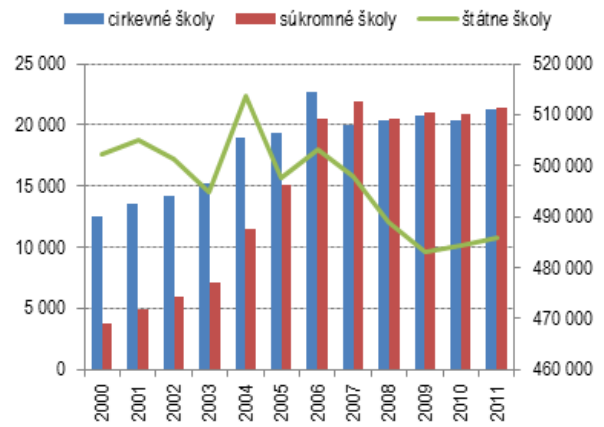

Zdroj: ÚIPŠ; vývoj štátnych škôl sa vzťahuje k pravej osi grafu

Obrázok 43 Vývoj podielu stravujúcich sa v zariadeniach školského stravovania v SR

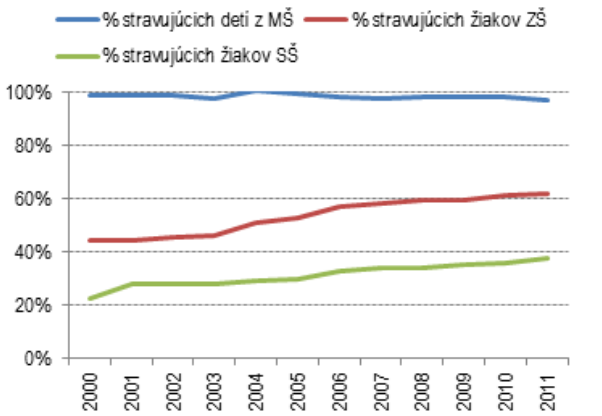

Zdroj: ÚIPŠ

(180) V porovnaní so situáciou v ČR je podiel stravujúcich sa v ZŠ a SŠ na Slovensku nižší. V ČR rodič prispieva na stravovanie iba 1/3 z ceny jedla a neprispieva na prevádzkové náklady. V SR rodič uhrádza náklady na potraviny, ktoré predstavujú zväčša ½ z ceny jedla a od roku 2011 na základe rozhodnutia zriaďovateľa môže rodič prispievať aj na prevádzku zariadení školského stravovania.

(181) V súvislosti s prevenciou podpory zdravia v školách pôsobia tzv. „školské bufety“, ktoré nemajú žiadny právny základ. Sú prevádzkované súkromnými fyzickými osobami na základe nájomných zmlúv so školami. Problematike školských bufetov sa bude rezort venovať v ďalšom období.

Tabuľka 20 Ďalšie parametre zariadení školského stravovania

Ukazovateľ	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
počet bufetov na školách	15	32	36	36	39	38	36	39	47	43	66	76

Zdroj ÚIPŠ

(182) V rámci opatrení, vyplývajúcich z prevencie obezity a zníženia počtu detí s nadváhou a regulačnej podpornej politiky zvýšenia spotreby ovocia a zeleniny a mlieka a mliečnych produktov v sektore poľnohospodárstva sa od r. 2009 realizujú celospoločenské programy v materských školách, základných a stredných školách školský mliečny program a program ovocie a zelenina do škôl.

(183) Od roku 2011 nastala kvalitatívna premena školského stravovania v oblasti procesu výroby jedál z kvalitnejších surovín, diétneho stravovacieho systému, zavedenia vyšších hygienických požiadaviek na prevádzku, vzdelávania zamestnancov pre oblasť prevencie výživou. Napriek tomu je v najbližšom období potrebné venovať dostatočnú pozornosť v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu na všetkých druhoch a typoch škôl téme prevencia výživou, zlepšiť technologické vybavenie ZŠS, dbať o dodržiavanie prevádzkovej hygieny, zlepšiť kontrolnú činnosť, zjednodušiť procesy súvisiace so stravovaním detí z rodín so sociálnou odkázanosťou.

3.8.2. Škola v prírode

(184) Škola v prírode je školským účelovým zariadením, ktorého poslaním je umožniť deťom a žiakom posilňovať zdravie a fyzickú zdatnosť bez prerušenia výchovy a vzdelávania v zdravotne priaznivom prostredí. Škola v prírode sa zriaďuje v ekologicky čistom prostredí, pričom spĺňa požadované hygienické, bezpečnostné, materiálno-technické a priestorové podmienky na výchovu a vzdelávanie.

(185) Výdavky spojené s pobytom detí alebo žiakov v škole v prírode sa uhrádzajú z príspevku zákonného zástupcu dieťaťa alebo žiaka, vysielajúca škola alebo školské zariadenie uhrádza pedagogickým zamestnancom a zdravotníckemu zamestnancovi výdavky spojené s vyslaním do školy v prírode.

(186) Škola v prírode v súčasnosti zabezpečuje pobyt a podmienky v škole v prírode pre deti od piatich rokov z materských škôl, pre žiakov základných škôl, gymnázií, stredných odborných škôl, konzervatórií a škôl pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami.

(187) V čase, keď nie je škola v prírode dostatočne kapacitne vyťažená, môže sa využívať na iné účely. Škola v prírode môže byť pre deti a žiakov organizovaná na území Slovenskej republiky alebo ako ozdravný pobyt žiakov aj mimo územia Slovenskej republiky.

(188) Podľa stavu k 15. septembru 2012, je v sieti škôl a školských zariadení zaradených 16 škôl v prírode, z ktorých je 6 zriadených samosprávnym krajom; 1 je zriadená obcou; 7 je zriadených fyzickými alebo právnickými osobami a 2 sú zriadené cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou. V školskom roku 2011/2012 absolvovalo školu v prírode v týchto zariadeniach 28 981 detí a žiakov.

Tabuľka 21 Základné parametre škôl v prírode

ukazovateľ	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
počet zariadení	**38**	**38**	**36**	**36**	**35**	**28**	**27**	**23**	**24**	**17**	**16**	**16**	**16**
počet ubytovaných detí spolu	57629	56602	58109	57414	58350	46684	43951	32811	28615	28548	25978	28981	24757
počet ubytovaných iných osôb v zariadení	18260	14210	13632	15565	12115	8354	9001	9757	8390	7497	7998	8542	7455
% iných osôb	*24,1%*	*20,1%*	*19,0%*	*21,3%*	*17,2%*	*15,2%*	*17,0%*	*22,9%*	*22,7%*	*20,8%*	*23,5%*	*22,8%*	*23,1%*
lôžková kapacita zariadení	2556	3186	2375	2353	2290	1872	1832	1603	1742	1347	1270	1254	1234
pedagogickí zamestnanci zariadení	31	31	31	33	32	24	21	16	15	11	11	12	12
prevádzkoví zamestnanci zariadení	367	366	338	337	297	204	186	161	167	122	101	101	98

(189) Počet škôl v prírode, ako školských účelových zariadení od roku 200 klesol z 38 na 16 v roku 2013. Tento pokles bol zapríčinený klesajúcim záujmom o účasť detí a žiakov v školách v prírode ako aj zvyšovaním finančnej náročnosti pobytu detí a žiakov v škole v prírode. Úmerne poklesu počtu škôl v prírode klesal aj počet pedagogických a nepedagogických (prevádzkových) zamestnancov v nich.

(190) Kým v roku 2000 bolo do školy v prírode vyslaných 79 006 detí a žiakov, v roku 2012 bol tento počet 48 418. Mnohonásobne viac detí a žiakov bolo počas školy v prírode ubytovaných v iných zariadeniach ako sú školy v prírode (ako napríklad školské účelové zariadenia). Tento fakt môže byť dôsledkom:

a) nedostatočného počtu škôl v prírode (ako školských účelových zariadení),

b) uprednostňovania iných ubytovacích zariadení na realizáciu pobytu v škole v prírode z dôvodu poskytovania rôznych „benefitov“ školám prevádzkovateľmi ubytovacích zariadení,
c) uprednostňovania iných ubytovacích zariadení na realizáciu pobytu v škole v prírode z dôvodu poskytnutia aktivít animátormi voľného času, ktorí sú zamestnancami ubytovacích zariadení.

Obrázok 44 Vývoj základných parametrov školy v prírode

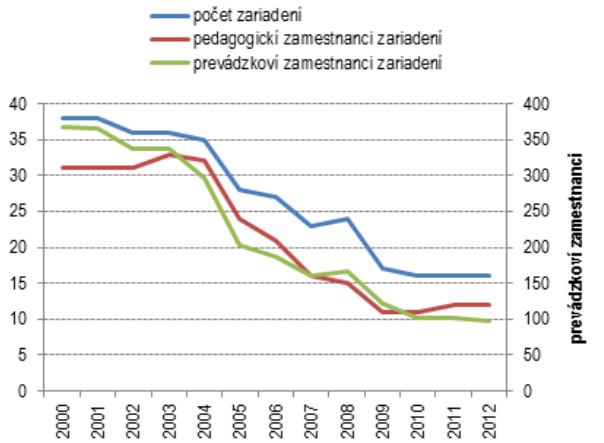

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 45 Vývoj štruktúry detí ubytovaných v škole v prírode (v školskom účelovom zariadení)

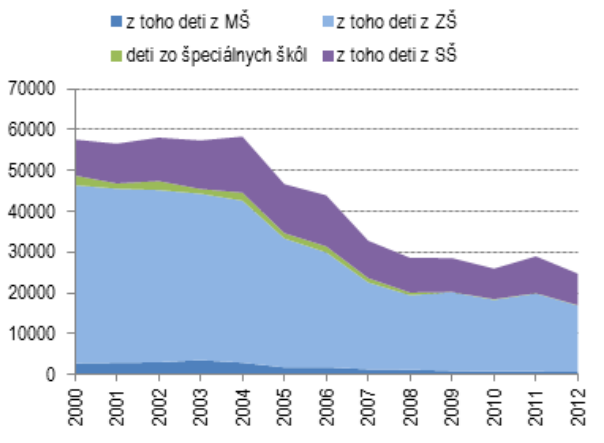

Zdroj: ÚIPŠ

(191) Za najväčší problém možno v súčasnosti považovať organizáciu pobytu v škole v prírode, pretože súčasné znenie vyhlášky o škole v prírode neumožňuje organizovať školy v prírode z dôvodu vysokej personálnej náročnosti na ich uskutočňovanie. Vyslaním požadovaného počtu pedagogických zamestnancov školy do školy v prírode školám vznikajú problémy so zabezpečením plynulosti výchovno-vzdelávacej činnosti. Z tohto dôvodu využívajú radšej iné zariadenia, ktoré poskytujú službu „animátora“.

(192) Vzhľadom na skutočnosť, že jednotlivé druhy škôl dokážu zabezpečiť na organizovanie škôl v prírode iné zariadenia (spravidla menšie rekreačné zariadenia), po roku 2008 sa prudko znížil počet škôl v prírode ako účelových školských zariadení a je otázne, či je ich ponechanie v sieti školských zariadení žiaduce a pre školstvo efektívne.

3.9. Špeciálne výchovné zariadenia

(193) Špeciálne výchovné zariadenia sú zariadenia zamerané na diagnostickú, psychologickú, psychoterapeutickú, výchovno-vzdelávaciu a reedukačnú starostlivosť o deti, ktorým je poskytovaná z dôvodu ich narušeného sociálneho alebo/a emocionálneho vývinu.

(194) Špeciálnymi výchovnými zariadeniami sú:

a) diagnostické centrum
b) reedukačné centrum
c) liečebno-výchovné sanatórium.

(195) Do 1.9.2008 sa pri pedagogicko-psychologickej poradni, liečebno-výchovnom sanatóriu a diagnostickom centre mohli zriaďovať aj centrá výchovnej a psychologickej prevencie.

V súčasnosti je ich činnosť priamo začlenená k činnostiam centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

(196) V diagnostických centrách a reedukačných centrách sú deti umiestnené na čas, ktorý je potrebný na poskytovanie príslušnej diagnostickej a/alebo reedukačnej starostlivosti, na základe niektorej z nasledujúcich možností: žiadosť zákonného zástupcu dieťaťa, dohoda so zariadením, v ktorom sa vykonáva rozhodnutie súdu, predbežné opatrenie súdu podľa osobitného predpisu, rozhodnutie súdu o uložení výchovného opatrenia, rozhodnutia súdu o uložení ochrannej výchovy, rozhodnutie súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, alebo tiež rozhodnutia príslušného orgánu sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately o uložení výchovného opatrenia o umiestnenie dieťaťa v liečebno-výchovnom sanatóriu, ak ide o denné zariadenie.

(197) Reedukačné centrum vytvára individuálny reedukačný program pre každé dieťa, ktorý vychádza zo psychologickej a špeciálnopedagogickej diagnózy vykonanej pre tento účel spravidla diagnostickým centrom.

(198) Liečebno-výchovné sanatórium poskytuje psychologickú, psychoterapeutickú starostlivosť a výchovu a vzdelávanie deťom s vývinovou poruchou učenia a deťom s poruchami aktivity a pozornosti, u ktorých ambulantná starostlivosť neviedla k náprave.

(199) Špeciálne výchovné zariadenia poskytujú deťom v nich umiestnených vzdelávanie v školách poskytujúcich stupeň vzdelania, ktoré sú pri nich zriadené, alebo v školách mimo špeciálnych výchovných zariadení, ak to stav dieťaťa umožňuje.

Tabuľka 22 Počet špeciálnych výchovných zariadení 15. 9. 2012

Počet špeciálnych výchovných zariadení	Zriaďovateľ						spolu
	štátne				súkromné	cirkevné	
	obec	KŠÚ	VÚC	iný			
Reedukačné centrum		13				1	14
Liečebno-výchovné sanatórium		6			1		7
Diagnostické centrum		5					5
Spolu		24			1	1	26

* od 1. 1. 2013 môžu byť DC len štátne

Tabuľka 23 Počet detí umiestnených v špeciálnych výchovných zariadeniach k 15. 9. 2012

Počet detí v špeciálnych výchovných zariadeniach	Zriaďovateľ						spolu
	štátne				súkromné	cirkevné	
	obec	KŠÚ	VÚC	iný			
Reedukačné centrum		679				30	709
Liečebno-výchovné sanatórium		217			71		288
Diagnostické centrum		204					204
Spolu		1100			71	30	1201

(200) V oblasti eliminácie dôvodov na umiestňovanie detí v špeciálnych výchovných zariadeniach a skvalitňovania činnosti súvisiacej s poslaním špeciálnych výchovných zariadení je potrebné orientovať sa najmä na vypracovanie a realizáciu vzdelávacích programov zameraných na problematiku práce so žiakmi s poruchami správania, podporu vzdelávania a metodického vedenia pedagógov v školách regionálneho školstva na všetkých stupňoch vzdelávania, skvalitňovanie výchovno-vzdelávacieho a reedukačného procesu v

špeciálnych výchovných zariadeniach, ich diferenciáciu súvisiacu s ich zameraním na cieľovú skupinu detí podľa dôvodu ich umiestnenia.

3.10. Školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie

(201) Základnými zložkami systému výchovného poradenstva a prevencie sú centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a centrá špeciálnopedagogického poradenstva (ďalej len „centrá poradenstva“). Odborní zamestnanci centier poradenstva vykonávajú psychologickú, pedagogickú, špeciálnopedagogickú vrátane logopedickej a liečebnopedagogickej činnosti a sociálnu činnosť, so zameraním sa na optimalizáciu výchovného, vzdelávacieho, psychického, sociálneho a kariérového vývinu detí. Odbornú starostlivosť poskytujú deťom od narodenia až po ukončenie prípravy na povolanie, pričom osobitnú starostlivosť venujú deťom a žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ich zákonným zástupcom a pedagogickým zamestnancom.

(202) Cieľovou skupinou centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie sú všetky deti, okrem detí so zdravotným postihnutím, ktorým poskytujú odbornú starostlivosť najmä v oblasti optimalizácie ich osobnostného, vzdelávacieho a profesijného vývinu, starostlivosti o rozvoj nadania, eliminovania porúch psychického vývinu a porúch správania.

(203) Centrá špeciálno-pedagogického poradenstva sa zameriavajú na deti so zdravotným postihnutím vrátane detí s vývinovými poruchami, s cieľom dosiahnuť optimálny rozvoj ich osobnosti a sociálnu integráciu.

(204) Do roku 2004 sme evidovali 69 zariadení špeciálnopedagogického poradenstva pre deti a žiakov so zdravotným postihnutím (z toho 60 špeciálnopedagogických poradní a 9 detských integračných centier) a 84 pedagogicko-psychologických poradní (z toho 76 okresných a 8 krajských. V roku 2012 je zriadených 71 štátnych a 8 súkromných centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a 128 centier špeciálnopedagogického poradenstva (CŠPP), z toho 84 štátnych a 44 súkromných.

(205) Súčasťou poradenského systému sú určené tiež jeho ďalšie zložky, medzi ktoré patrí výchovný poradca, školský psychológ, školský špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg, sociálny pedagóg a koordinátor prevencie. Ich činnosť sa vykonáva v školách a školských zariadeniach. Značná časť ich práce je zameraná na deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorými sú okrem detí so zdravotným postihnutím aj deti choré a zdravotne oslabené, deti s vývinovými poruchami, deti s poruchami správania na základe narušenia funkcií v oblasti emocionálnej alebo sociálnej, deti zo sociálne znevýhodneného prostredia a deti s nadaním. Potreba vyššie uvedených odborných zložiek, ako súčasti poradenského systému sa neustále zvyšuje, nakoľko počet integrovaných detí a žiakov do škôl bežného typu sa neustále zvyšuje.

(206) V súvislosti s inkluzívnymi tendenciami na základe plnenia medzinárodného Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím sa predpokladá trend postupného zvyšovania podielu detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v školách bežného typu, čím sa samozrejme zvýši aj potreba zabezpečenia adekvátnej podpory zo strany poradenských zariadení.

4. Obsah výchovy a vzdelávania v regionálnom školstve a zabezpečenie kvality

4.1. Obsah výchovy a vzdelávania

(207) Hlavnými cieľmi výchovy a vzdelávania podľa školského zákona je umožniť dieťaťu a žiakovi najmä:

a) získať kompetencie, a to najmä v oblasti komunikačných schopností, využívania informačno-komunikačných technológií, komunikácie v štátnom jazyku, materinskom a cudzom jazyku, matematickej gramotnosti a kompetencie v oblasti technických, prírodných vied a technológií, kompetencie sociálne a občianske, k celoživotnému učeniu, podnikateľské schopnosti a kultúrne kompetencie,
b) ovládať anglický jazyk a aspoň jeden ďalší cudzí jazyk a vedieť ich používať,
c) naučiť sa správne identifikovať a analyzovať problémy, navrhovať ich riešenia a vedieť ich riešiť,
d) pripraviť sa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti, v duchu porozumenia a znášanlivosti, naučiť sa rozvíjať a kultivovať svoju osobnosť a celoživotne sa vzdelávať, pracovať v skupine a preberať na seba zodpovednosť.

4.1.1. Štátne vzdelávacie programy (ŠVP)

(208) Štátny vzdelávací program je záväzný dokument, ktorý vydáva a zverejňuje ministerstvo školstva. Vzdelávacie programy pre jednotlivé stupne sú vypracované v súlade s medzinárodnou klasifikáciou ISCED (International Standard Classification of Education).

(209) Tvorbou štátnych vzdelávacích programov bol poverený Štátny pedagogický ústav, Štátny inštitút odborného vzdelávania v spolupráci s Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie.

(210) Štátne vzdelávacie programy s upravenými rámcovými učebnými plánmi sú platné od 1.9.2011:

a) ŠVP pre materské školy (ISCED 0)
b) ŠVP pre 1. stupeň základných škôl (ISCED 1)
c) ŠVP pre 2. stupeň základných škôl (ISCED 2)
d) ŠVP pre gymnáziá (ISCED 3A)
e) ŠVP pre základné umelecké školy (ISCED 1B, 2B)
f) ŠVP pre konzervatóriá (ISCED 5)
g) ŠVP pre jazykové školy (SERR)
h) VP pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením
i) VP pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním
j) Pre odborné vzdelávanie a prípravu na SOŠ:
   i) od 1. septembra 2010 83 ŠVP pre jednotlivé skupiny odborov vzdelávania a poskytované stupne vzdelania,
   ii) od 1. septembra 2013 23 ŠVP pre jednotlivé skupiny odborov vzdelávania a poskytované stupne vzdelania ale s vnútorným členením obsahových a výkonových štandardov podľa príslušných študijných a učebných odborov a samostatný ŠVP pre všeobecnovzdelávaciu zložku ŠVP pre odborné vzdelávanie a prípravu pre všetky stupne vzdelania, ktoré poskytujú stredné odborné školy.

(211) Významnou súčasťou ŠVP je rámcový učebný plán, ktorý záväzne určuje minimálny počet vyučovacích hodín v školskom vzdelávacom programe pre jednotlivé oblasti

vzdelávania, ako sú napr. Jazyk a vzdelávanie, Človek, hodnoty a spoločnosť, Človek a príroda, Matematika a práca s informáciami, Zdravie a pohyb. ŠVP určuje aj rozsah disponibilných hodín, ktoré škola použije pri tvorbe svojho školského vzdelávacieho programu.

(212) Na rozdiel od štandardných štátnych škôl majú cirkevné školy zavedené v učebných plánoch aj vyučovací predmet latinčinu a náboženstvo. Súkromné školy sa usilujú o väčšiu alternatívnosť zavádzaním medzinárodných vzdelávacích programov a iných alternatívnych pedagogických modelov. Alternatívny spôsob výchovy a vzdelávania môžu súkromné školy uplatňovať v rámci experimentálneho overovania. Školy, ktoré sa nejakým spôsobom odlišujú od tradičného inštitucionálneho vzdelávania, možno považovať za alternatívne.

(213) Od 1.9.2011 sa z rámcových učebných plánov pre základné školy a gymnáziá vypustilo rozvrhnutie učiva jednotlivých predmetov do ročníkov. Rozdelenie hodín a rozvrhnutie vzdelávacieho obsahu v ročníkoch je v kompetencii riaditeľa školy. Podobný systém vzdelávania, teda na stupeň vzdelávania je aj v Poľsku, Švédsku, Írsku, či Nórsku.

(214) Mnohé základné školy však majú s takto nastaveným rámcovým učebným plánom problém, najmä ak žiaci prestupujú na inú školu, pri organizovaní súťaží a olympiád, pri tvorbe a používaní učebníc a pod. Štátny pedagogický ústav preto v súčasnosti pripravuje nový rámcový učebný plán tak, aby zohľadňoval požiadavky základných škôl a potreby praxe.

Tabuľka 24 Porovnanie počtu vyučovacích hodín za školský rok s vybranými krajinami OECD

žiaci	priemer OECD	SK	MENEJ ako SK	VIAC ako SK
7-8- roční	774	695	Poľsko, ČR, Fínsko, Nemecko	
9-11-roční	821	784	ČR, Fínsko, Poľsko	Nemecko
12-14-roční	899	822	Poľsko, Fínsko	ČR, Nemecko

Zdroj: Education at Glance 2012

(215) V rámcových učebných plánoch štátnych vzdelávacích programov pre stredné odborné školy bola rozvrhnutá časová dotácia medzi kategóriu všeobecného vzdelávania a odborného vzdelávania. V oblasti odborného vzdelávania bola hodinová dotácia rozdelená medzi teoretické vzdelávanie a praktickú prípravu, avšak bez konkretizácie do jednotlivých ročníkov a bez taxatívneho vymedzenia odborných predmetov.

(216) V súčasnej dobe ŠPÚ pracuje na úrovni predmetových komisií na ich úpravách, ktorých úlohou je pripraviť inovované štátne vzdelávacie programy pre materské, základné, základné umelecké školy a gymnáziá, ktoré majú byť schválené k 1. 9. 2013. Zmeny sa dotknú hlavne úpravy rámcových učebných plánov pre ZŠ a gymnáziá s cieľom posilniť časovú dotáciu prírodovedných predmetov a upraviť vzdelávacie štandardy všetkých predmetov.

(217) Materské školy sa od ostatných druhov škôl poskytujúcich stupeň vzdelania odlišujú charakterom výchovno-vzdelávacej činnosti, preto štátny vzdelávací program pre materské školy neobsahuje rámcové učebné plány. V materských školách nie je triedno-hodinový systém vyučovania, výchovno-vzdelávacia činnosť sa realizuje ako nepretržitá činnosť počas celého dňa v rôznych organizačných formách denného poriadku, ktoré sa navzájom odlišujú tak z hľadiska obsahu, usporiadania aj organizácie.

(218) Prínosom v naplnení úlohy poskytnutia primeraných úprav v súlade s individuálnymi potrebami dieťaťa alebo žiaka sú vzdelávacie programy pre jednotlivé kategórie detí a žiakov so zdravotným postihnutím rozpracované na podmienky konkrétnych škôl v školských

vzdelávacích programov; ak tento program pre niektoré dieťa, žiaka nie je vhodný, postupuje podľa individuálneho vzdelávacieho programu.

(219) Pri plánovaní vyučovania rómskeho jazyka a literatúry sú školám k dispozícii na webovej stránke ŠPÚ výkonové a obsahové štandardy rómskeho jazyka a literatúry pre ISCED 1 – 3, ktoré boli schválené predmetovou komisiou pre rómsky jazyk a literatúru a rómske reálie v roku 2011.

4.1.2. Školský vzdelávací program (ŠkVP)

(220) Druhým stupňom programového systému je tvorba vlastných školských vzdelávacích programov na úrovni každej školy. ŠkVP zohľadňuje špecifické potreby školy na základe požiadaviek rodičov, návrhov a potrieb zamestnávateľov, ale aj samotných detí a žiakov a ďalších zainteresovaných, čím sa zvyšuje predpoklad pre ich lepšiu prípravu na život, lepšiu zamestnanosť a uplatnenie v praktickom živote.

(221) Pri tvorbe ŠkVP sa školy stretli s viacerými problémami, ktoré vyplývali z nedostatku času na pochopenie a osvojenie si zámerov školskej reformy. V školách sa neuskutočnilo dôsledne prerozdelenie medzi štátnou a školskou úrovňou tvorby obsahu vzdelávania, školy autonómiu a vlastnú zodpovednosť využili len čiastočne. Prispelo k tomu nedostatočné materiálno-technické vybavenie škôl, nedostatok didaktických učebných materiálov, nedostatok financií, ale najmä absencia cieleného vzdelávania učiteľov zameraného na získanie zručností potrebných na vypracovanie ŠkVP.

(222) Významnou podpornou zložkou pre školy je Metodika tvorby školských vzdelávacích programov vypracovaná ŠPÚ a ŠIOV, Metodika na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy a Príručka na tvorbu ŠVP pre materské školy.

4.1.3. Vyučovanie jazykov

4.1.3.1. Vyučovanie slovenského jazyka a literatúry

(223) Vyučovacím jazykom v školách a výchovným jazykom v školských zariadeniach v SR je štátny jazyk, t.j. slovenský jazyk. Vo všetkých školách bez rozdielu zriaďovateľa alebo vyučovacieho jazyka je vyučovanie slovenského jazyka realizované vyučovacím predmetom slovenský jazyk a literatúra v rozsahu potrebnom na jeho osvojenie. Ovládanie slovenského jazyka na dobrej úrovni zabezpečuje žiakom možnosť nielen dobre zvládnuť školské vzdelávanie, ale i úspešné uplatnenie sa na trhu práce. Nová koncepcia vyučovania predmetu slovenský jazyk a literatúra pre základné a stredné školy vypracovaná v roku 2007 kladie do popredia rozvíjanie komunikačných schopností žiakov, ktoré boli v minulosti vytláčané hlavne tendenciou obsiahnuť pomerne veľkú sumu jazykových a literárnych vedomostí na vysokej úrovni abstrakcie. V novej koncepcii je posilnená jazyková zložka predmetu, jazyk sa primárne chápe ako nástroj myslenia a komunikácie medzi ľuďmi a ako potenciálny zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka.

(224) Podpora a preferencia predmetu slovenský jazyk a literatúra aj z hľadiska časovej dotácie v Rámcovom učebnom pláne vychádza z faktu, že dobré zvládnutie jazykového učiva a komunikačných a čitateľských kompetencií sa stáva východiskom kvalitnejších výsledkov celého školského systému. Slovenský jazyk a slovenská literatúra je špecifickým učebným predmetom v školách s vyučovacím jazykom maďarským a zaberá v hierarchii učebných predmetov popredné miesto.

(225) Model vyučovania slovenského jazyka v základných a stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským je založený na princípoch vyučovania cudzích jazykov. Štátny pedagogický ústav sa venuje celoplošným výskumom s problematikou úrovne vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v základných a stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským. Na základe zistených údajov, záverov a odporúčaní sa tvoria, resp. inovujú pedagogické dokumenty zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry ako druhého jazyka.

4.1.3.2. Vyučovanie cudzích jazykov

(226) Koncepčné zmeny v oblasti vyučovania cudzích jazykov boli navrhnuté v Koncepcii vyučovania cudzích jazykov v základných a stredných školách z roku 2007. Materiál bol vypracovaný na základe platných odporúčaní v kľúčových dokumentoch Európskej komisie a Rady Európy. Cieľom bolo zabezpečiť dosiahnutie komunikačnej úrovne B1/B2 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky (ďalej len SERR) v prvom cudzom jazyku a komunikačnú úroveň A2/B1 podľa SERR v druhom cudzom jazyku u všetkých žiakov edukačného systému v SR na konci strednej školy. Navrhovala optimálny a alternatívny model učebného plánu pre predmet cudzí jazyk v ZŠ a SŠ: anglický jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, francúzsky jazyk, španielsky jazyk, taliansky jazyk a novú koncepciu pedagogickej dokumentácie pre cudzie jazyky. Koncepcia sa mala implementovať postupne v termíne do septembra 2016.

(227) Povinné vyučovanie dvoch cudzích jazykov bolo zakotvené v cieľoch výchovy a vzdelávania v rámci platného školského zákona od roku 2008. V roku 2011 novelou školského zákona sa upravil jeden z cieľov - ovládať anglický jazyk a aspoň jeden ďalší cudzí jazyk a vedieť ich používať. S týmto zámerom boli upravené štátne vzdelávacie programy vo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia.

(228) Vzhľadom na skutočnosť, že súčasne platné učebné plány pre ZŠ obsahujú povinnú hodinovú dotáciu pre dva cudzie jazyky, vytvoril sa u nás priestor na naplnenie sledovaných ukazovateľov stanovených Európskou komisiou v novembri 2012 pre jazykové vzdelávanie v oblasti cudzích jazykov. Na druhej strane je nutné zobrať do úvahy názory niektorých učiteľov, ktorí upozorňujú na to, že pre niektoré deti, pochádzajúce zo sociálne znevýhodneného prostredia, kde sa komunikuje nárečím, ako aj deti so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami a integrované deti s poruchami správania, môže byť učenie sa dvoch cudzích jazykov v rámci ZŠ problematické. Z uvedeného dôvodu v súčasnosti prebieha v ŠPÚ tvorba návrhov úprav príloh ŠVP pre ISCED 1 a ISCED 2 pre oblasť cudzích jazykov, ktoré by mali reflektovať skúsenosti z prvých rokov zavádzania dvojúrovňových vzdelávacích programov v oblasti cudzích jazykov.

(229) Podľa údajov ÚIPŠ počet žiakov učiacich sa anglický jazyk (AJ) medziročne vzrastal najmä na prvom stupni ZŠ, od roku 2000 (59 911 žiakov) do roku 2007 (94 255 žiakov), výrazný nárast nastal od roku 2008, kedy sa vyučovanie cudzieho jazyka (CJ) stalo na I. stupni ZŠ povinným predmetom. Podobná rastúca tendencia vyučovania AJ bola aj na druhom stupni. Vyučovanie nemeckého jazyka (NJ) naopak malo klesajúcu tendenciu až do roku 2008. Od tohto roka so zavedením povinnosti vyučovania druhého jazyka na II. stupni ZŠ CJ sa situácia zmenila. Na II. stupni sa počet žiakov zvýšil zo 74 721 žiakov v roku 2008 na 132 002 žiakov v roku 2012. Najmenší záujem mali žiaci o vyučovanie talianskeho jazyka, nárast nastal na II. stupni ZŠ v roku 2010, taktiež z dôvodu povinnosti vzdelávania dvoch cudzích jazykov. Výrazný nárast záujemcov je zaznamenaný vo vyučovaní ruského jazyka, a to najmä od roku 2011.

(230) Školský zákon definuje aj požadovanú úroveň ovládania cudzieho jazyka, z ktorého žiak vykonáva maturitnú skúšku a to tak, že úroveň komunikačnej kompetencie sa meria podľa SERR pre jazyky a následne vykonávací predpis k tomuto ustanoveniu stanovil, že je to na úrovni B1 alebo B2.

(231) V súlade s implementáciou koncepcie do praxe prebieha realizácia národného projektu Vzdelávanie učiteľov základných škôl v oblasti cudzích jazykov v súvislosti s Koncepciou vyučovania cudzích jazykov na základných a stredných školách, ktorého základným cieľom je zabezpečiť kvalifikovaných učiteľov cudzích jazykov na 1. stupni ZŠ formou rozširujúceho alebo doplňujúceho vzdelávania učiteľov základných škôl v oblasti cudzích jazykov. V nesúlade s odporúčaním o zvyšovaní kvality jazykového vzdelávania je opakované predlžovanie platnosti výnimiek a náhrad kvalifikačných predpokladov a požiadaviek pre výučbu cudzieho jazyka.

4.1.3.3. Vyučovanie jazyka národnostnej menšiny

(232) Maďarská, rusínska, ukrajinská, nemecká a rómska národnostná menšina si v SR uplatnila právo na vzdelávanie v materinskom jazyku alebo materinského jazyka a literatúry národnostnej menšiny.

(233) V školách s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny sa používajú spravidla preklady slovenských učebníc a učebnice schválené MŠVVaŠ SR, každoročne sa schvaľujú najnutnejšie a bezpodmienečne potrebné učebnice, učebné texty a pracovné zošity. V učebniciach ako aj v učebných textoch a pracovných zošitoch vydávaných v jazyku národnostnej menšiny sa uvádzajú geografické názvy dvojjazyčne, kartografické diela v štátnom jazyku, súhrnný prehľad geografických názvov vo forme slovníka v jazyku národnostnej menšiny a v štátnom jazyku.

(234) Doklady o získanom vzdelaní sa vedú v štátnom jazyku. V školách, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v inom vyučovacom jazyku ako slovenskom, pedagogická dokumentácia sa vedie dvojjazyčne. V školách, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje na základe bilaterálnych dohôd, sa vedú v oboch vyučovacích jazykoch alebo v štátnom jazyku a v cudzom jazyku.

Obrázok 46 Počet detí, žiakov a študujúcich v školách s iným vyučovacím jazykom

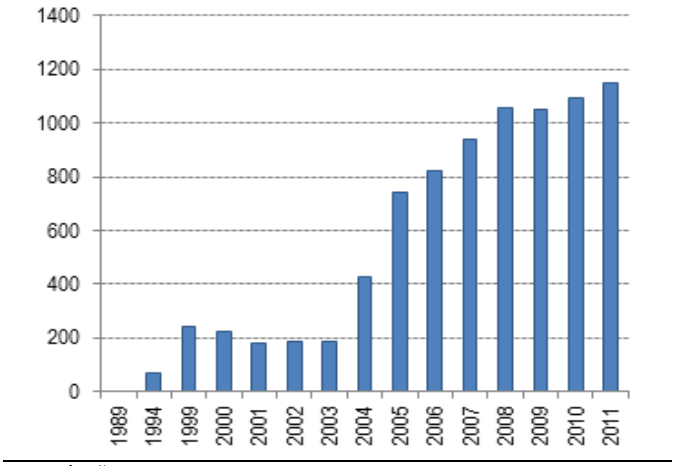

Zdroj: ÚIPŠ

(235) V súčasnosti školy s vyučovaním jazyka národnostných menšín (rusínska, ukrajinská, nemecká a rómska) vyučujú podľa rámcového učebného plánu pre školy s vyučovacím jazykom slovenským a na vyučovanie jazyka národnostnej menšiny využívajú voliteľné hodiny.

(236) Snahou základných škôl je vychádzať v ústrety požiadavkám rodičov a žiakov o vyučovanie jazykov národnostných menšín. Školy zároveň upozorňujú na skutočnosť, že zaradenie vyučovania jazykov národnostných menšín do vyučovacieho procesu odčerpáva školám finančné prostriedky. Školy s nižším počtom žiakov, kde aj na základe demografického vývoja bude každoročne ich počet klesať (a následne aj pridelené finančné prostriedky v rámci normatívneho financovania) situáciu z uvedeného hľadiska vnímajú skôr negatívne a uvažujú o zrušení vyučovania jazyka národnostnej menšiny. Materiálne vybavenie škôl (tried) nie je primerané moderným metódam vzdelávania jazykov.

4.1.4. Informačno-komunikačné technológie v školách

(237) V oblasti informatizácie bol významným projekt Infovek, vďaka ktorému bolo na Slovensku vyriešené rozširovanie internetu v školách. Jeho úlohou bolo pripraviť mladú generáciu pre život v 21. storočí, integroval v sebe budovanie hardvérovej infraštruktúry, prípravu učiteľov a zmenu obsahu vzdelávania. V súčasnosti je zavedený internet na všetkých základných a stredných školách na Slovensku, ktoré sú v pôsobnosti Ministerstva školstva, vedy, vedy, výskumu a športu SR. Zároveň sú tieto školy vybavené informačnými technológiami, pričom vybavenie hardvéru a softvéru je rôzne v závislosti od typu škôl.

(238) Pomer žiakov na 1 počítač na školách bol v roku 2011 na úrovni 3,72 žiaka (v ZŠ 4,31 žiaka/1 počítač, v SŠ 2,91 žiaka/1 počítač a v špeciálnych školách 4,20 žiaka/1 počítač). Počet žiakov na 1 počítač najviac klesol v ZŠ, z takmer 50 žiakov/1 PC v roku 2003 na 6,4 žiaka/1 PC v roku 2011. Podobná situácia je aj v špeciálnych školách, kde klesol počet z 50 žiakov na 7,1 žiaka na jeden počítač.

Obrázok 47 Vývoj podielu žiakov používajúcich PC pri výučbe v ZŠ, SŠ a ŠŠ

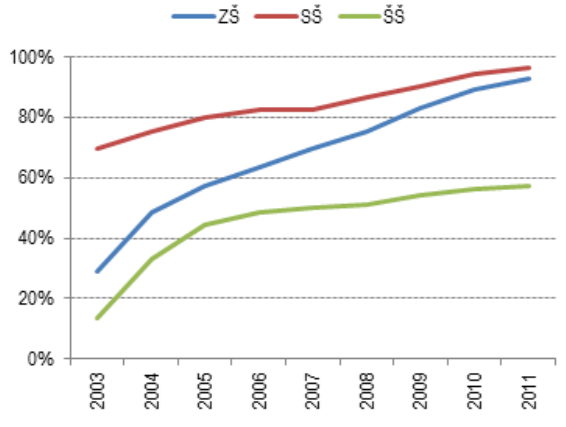

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 48 Vývoj počtu žiakov na jeden počítač v ZŠ, SŠ, ŠŠ

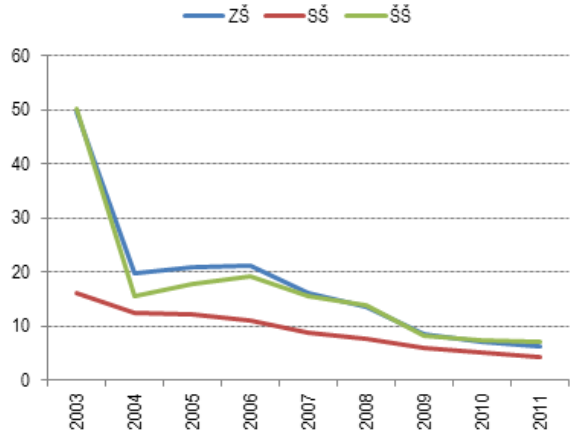

Zdroj: ÚIPŠ

(239) Najvýznamnejšie prebiehajúce projekty informatizácie škôl sú projekty Modernizácia vzdelávacieho procesu na základných školách a Modernizácia vzdelávacieho procesu na stredných školách. K zlepšeniu vybavenia materských škôl digitálnymi technológiami

prispela realizácia národného projektu Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materských škôl ako súčasť reformy vzdelávania.

(240) Štáte vzdelávacie programy majú v kompetenčnom profile absolventa vymedzené požiadavky na spôsobilosť využívať informačné technológie. Kým túto úlohu akčného plánu možno pokladať za splnenú, druhá mimoriadne závažná úloha splnená nie je. Akčný plán navrhoval pre ŠPÚ a ŠIOV úlohu „vypracovať kritériá kvality edukačných softvérov a digitálnych materiálov, skúmať možnosť recenznej činnosti, vytvárať databázu posudkov edukačného softvéru podľa jeho odborno-didaktického a informatického spracovania“ do roku 2009. Táto mimoriadne dôležitá úloha však nezodpovedá pracovnému profilu oboch spomenutých inštitúcií a nebola nimi nakoniec ani riešená.

4.2. Evalvácia a hodnotenie vo vzdelávaní

(241) Hodnotenie sa uskutočňuje na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému, od hodnotenia žiakov po hodnotenie škôl, a to bez ohľadu na to, či ide o štátne, súkromné alebo cirkevné školy, resp. či sa v nich výchova a vzdelávanie uskutočňuje v štátnom jazyku alebo v jazyku národnostnej menšiny. Napriek vzrastajúcej dôležitosti hodnotenia a evalvácie v súčasnosti v Slovenskej republike neexistuje ucelený systém hodnotenia školského systému ako takého, ale ani vnútorného, či vonkajšieho (externého) hodnotenia školy ako inštitúcie poskytujúcej príslušný stupeň vzdelania.[15]

(242) So vzrastajúcou autonómiou a samostatnosťou škôl, najmä pri tvorbe obsahu výchovy a vzdelávania (pri tvorbe učebných osnov), úmerne vzrastá aj potreba zisťovania, monitorovania a hodnotenia nielen vzdelávacích výsledkov žiakov, ale aj procesov, prostredníctvom ktorých sa vzdelávacie výsledky dosahujú. Zavedenie dvojúrovňového modelu vzdelávacích programov si vyžiadalo aj zmeny v oblasti zisťovania a zlepšovania kvality výchovy a vzdelávania a najmä zmeny v oblasti zisťovania a zvyšovania úrovne rozvíjania kľúčových kompetencií žiakov a v súvislosti s pomenovanými zmenami aj zmenu a nové poňatie kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov.

4.2.1. Hodnotenie škôl

4.2.1.1. Interné hodnotenie

(243) Kvalitu školy ovplyvňuje celkový stav školského systému, spoločenská klíma v krajine, podpora výchovy a vzdelávania zo strany štátu či regionálnych správnych orgánov a inštitúcií. Na úrovni škôl za hodnotenie zodpovedajú riaditelia škôl, ktorí vypracovaním Správy o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach školy alebo školského zariadenia, poskytujú informácie o stave a úrovni výchovy a vzdelávania zriaďovateľom, verejnosti. Správy majú prevažne štatistický charakter, verejnosť sa môže oboznámiť z ich obsahu viac o zameraní školy ako o hodnotení jej kvality.

(244) Sebahodnotenie škôl má v školách rozdielne podoby. V základných a stredných školách na Slovensku najčastejšie formy sebahodnotenia sú hospitácie, ankety a dotazníky, testy, analýzy najmä z hodnotení ŠŠI, z hodnotení zriaďovateľa a pod.

(245) Jedným zo základných prvkov interného zabezpečovania kvality školy je tvorba školských vzdelávacích programov. Štátne vzdelávacie programy explicitne predpokladajú, že školy pred vypracovaním svojho vlastného školského vzdelávacieho programu pristúpia

[15] Súhrnná správa o stave hodnotenia školského systému, škôl, učiteľov a žiakov v Slovenskej republike, str. 21

k zhodnoteniu doterajšej kvality vzdelávania, k analýze jej súčasného stavu, identifikácií všetkých silných a slabých stránok, všetkých príležitostí a prekážok, ktoré budú ovplyvňovať implementáciu školského vzdelávacieho programu. Školám však neboli poskytnuté žiadne overené nástroje na zvládnutie týchto činností.

4.2.1.2. Externé hodnotenie škôl a školských zariadení

(246) Externé hodnotenie škôl a školských zariadení v SR vykonáva Štátna školská inšpekcia (ŠŠI). Štátna školská inšpekcia je vo svojej činnosti nezávislá, riadi sa zákonmi a inými všeobecne záväznými právnymi predpismi, podľa ktorých vykonáva kontrolu úrovne stavu škôl a školských zariadení. ŠŠI každoročne spracúva výsledky inšpekčnej činnosti vykonanej v príslušnom školskom roku v podobe správy o stave a úrovni výchovy a vzdelávania, ktorá sumarizuje výsledky inšpekcií za účelom poskytnutia hodnotenia škôl a školských zariadení.

(247) Problémom, je že nástroje hodnotenia, ktoré používajú školy, školské úrady, zriaďovatelia a napokon aj Štátna školská inšpekcia sú navzájom nekompatibilné. Sekcia regionálneho školstva MŠVVaŠ SR zodpovedá za koordináciu politík hodnotenia a evalvácie. V tejto veci spolupracuje so ŠŠI, NÚCEM, MPC a VŠ na tvorbe hodnotenia škôl a celého školského systému.

(248) Podobne ako pri zabezpečovaní škôl vzdelávacími materiálmi aj v tejto oblasti trpí Slovensko nedostatkom kapacít špecialistov a nerozvinutým pedagogickým výskumom. V Slovenskej republike v súčasnosti neexistuje tzv. „špeciálny dohľad štátu“ nad školami, ktoré dosahujú dlhodobo nedostatočné vzdelávacie výsledky žiakov, čo sa prejavuje aj tým, že niektoré školy jednoducho bez pomoci „zvonku“ nie sú schopné prijať účinné opatrenia vedúce k zlepšeniu a zvýšeniu ich kvality a naopak, ich kvalita sa postupne stále znižuje.

(249) Relevantnými nástrojmi na objektívne hodnotenie úrovne školy a žiaka sú okrem zistenia z kontrol Štátnej školskej inšpekcie aj externé merania na celoštátnej úrovni (Testovanie 9, Maturita), zistenia z medzinárodných prieskumov (PISA, PIRLS, TIMSS, TALIS, a i.), výsledky vedomostných olympiád a súťaží. Tieto však zďaleka neposkytujú objektívny prehľad o kvalite školy, medzinárodné merania majú charakter porovnávacieho pedagogického výskumu.

(250) V základných školách sa realizuje v 9. ročníku pred vstupom na vyšší stupeň vzdelávania národné testovanie. Formou písomného testu sa overujú vedomosti žiakov z predmetov štátny jazyk/materinský jazyk a matematika. Externé národné testovanie žiakov základnej školy sa uskutočňuje podľa vzdelávacích štandardov štátneho vzdelávacieho programu a sleduje sa jeho obsahová a výkonová zložka. Cieľom je získať obraz o výkonoch žiakov na výstupe zo vzdelávacieho stupňa, porovnať ich výkonoch prostredníctvom testov a školám poskytnúť spätnú väzbu a komplexnejší obraz o týchto predmetoch. Výsledok Testovania 9 slúži ako podklad pre prijímacie skúšky na stredné školy.

(251) Príslušný ročník a vyučovacie predmety, v ktorých sa externé testovanie žiakov základnej školy uskutočňuje, určuje pre každý školský rok ministerstvo školstva. Pripravuje sa testovanie žiakov 5. ročníka. V novembri 2014 sa uskutoční Generálna skúška testovania žiakov 5. Ročníka, ktoré bude na základných školách z predmetov slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra a matematika. Riadny termín bude v novembri 2015.

(252) Externé testovanie žiakov základnej školy sa uskutočňuje každoročne v jeden deň na všetkých základných školách s príslušným ročníkom. Termín konania určí ministerstvo školstva. Externého testovania žiakov základnej školy sa zúčastňujú všetci žiaci základných škôl príslušného ročníka, vrátane žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

(ktorým sa primerane upravia podmienky na vykonanie externého testovania), okrem žiakov vzdelávaných podľa vzdelávacích programov pre žiakov s mentálnym postihnutím.

(253) Za prípravu a metodické riadenie priebehu zodpovedá NÚCEM, za organizačné zabezpečenie zodpovedá riaditeľ školy, za kontrolu objektivity ŠŠI, OÚ v sídle kraja poverením nestranných pozorovateľov z iných škôl.

(254) Externé hodnotenie na stredných školách sa podľa školského zákona realizuje externou časťou maturitných skúšok. Externú časť a písomnú formu internej časti maturitnej skúšky zadávanú Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR zabezpečuje, NÚCEM.

(255) Maturitná skúška sa zo všetkých maturitných predmetov (okrem cudzích jazykov) vykonáva na jednej úrovni. Maturitná skúška z cudzích jazykov sa vykonáva na dvoch úrovniach – B1 a B2, podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky. Externú časť a písomnú formu internej časti maturitnej skúšky môže žiak vykonať iba z jedného cudzieho jazyka, ktorý si žiak určí pri prihlasovaní sa na maturitnú skúšku, pričom žiak akéhokoľvek typu gymnázia ich vykoná na úrovni B2 a žiak strednej odbornej školy a konzervatória si vyberie z úroveň B1 alebo B2. Žiak gymnázia s vyučovacím jazykom slovenským si môže ďalší cudzí jazyk zvoliť ako ďalší voliteľný predmet (štvrtý) alebo ako dobrovoľný predmet. V oboch prípadoch vykoná iba ústnu formu internej časti maturitnej skúšky na úrovni B1 alebo B2 podľa vlastného výberu. Žiak gymnázia s vyučovacím jazykom maďarským a ukrajinským a žiak strednej odbornej školy a konzervatória si môže druhý cudzí jazyk zvoliť iba ako dobrovoľný predmet (vykoná iba ústnu formu internej časti maturitnej skúšky na úrovni B1 alebo B2 podľa vlastného výberu).

(256) Test EČ MS z cudzieho jazyka sa osobitne upravuje pre žiakov so sluchovým postihnutím. Žiaci s vývinovými poruchami učenia alebo žiaci so sluchovým postihnutím môžu vykonať len ústnu formu internej časti maturitnej skúšky zo skupiny predmetov cudzí jazyk.

(257) Zadania ústnej formy internej časti maturitnej skúšky sa nezverejňujú. Maturitné zadania a úlohy v nich vychádzajú z platných cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti maturantov pre príslušný predmet, ktoré sú zverejnené na internetovej stránke ŠPÚ.

(258) Žiak môže vykonať maturitnú skúšku iba z vyučovacích predmetov (okrem výchovných vyučovacích predmetov), ktoré sú uvedené v učebnom pláne školského vzdelávacieho programu a v ktorých sa vzdelával.

(259) Žiak gymnázia s vyučovacím jazykom slovenským maturuje okrem slovenského jazyka a literatúry a povinného cudzieho jazyka ešte z dvoch voliteľných predmetov, pričom ako jeden voliteľný predmet (tretí) si môže zvoliť predmet zo skupiny prírodovedných, spoločenskovedných alebo ostatných predmetov (teda nie z cudzích jazykov), v ktorom mal súčet týždenných hodinových dotácií počas štúdia najmenej šesť vyučovacích hodín. Ako ďalší voliteľný predmet (štvrtý) si môže zvoliť akýkoľvek vyučovací predmet, pričom tu nie je obmedzená hodinová dotácia. Žiak gymnázia s vyučovacím jazykom maďarským a ukrajinským maturuje iba z jedného voliteľného predmetu zo skupiny prírodovedných, spoločenskovedných alebo ostatných predmetov (nie z cudzích jazykov), v ktorom mal súčet týždenných hodinových dotácií počas štúdia najmenej šesť vyučovacích hodín. Žiak strednej odbornej školy a konzervatória maturuje okrem slovenského jazyka a literatúry a povinného cudzieho jazyka aj z teoretickej časti odbornej zložky a praktickej časti odbornej zložky.

(260) V Slovenskej republike sa v súčasnosti realizuje národný projekt „Externé hodnotenie kvality školy podporujúce sebahodnotiace procesy a rozvoj školy“, ktorého cieľom je

realizovať externé hodnotenie škôl zapojených do projektov Európskej únie a monitorovať ich pokrok a vytvoriť model externého hodnotenia a model sebahodnotenia práce škôl. Realizátorom tohto projektu je Štátna školská inšpekcia.

(261) Cieľom národného projektu „Hodnotenie kvality vzdelávania na základných a stredných školách v Slovenskej republike v kontexte prebiehajúcej obsahovej reformy vzdelávania“, ktorého realizátorom je Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania, je definovať indikátory kvality vzdelávania a monitorovať možnosti ich implementácie do systému hodnotenia kvality vzdelávania v základných a stredných školách Slovenskej republiky s využitím externých evalvačných nástrojov. Jedným z indikátorov kvality vzdelávania bude tzv. „pridaná hodnota“ škôl získaná zo vstupno-výstupných meraní na všetkých stupňoch vzdelávania ISCED 1, ISCED 2 a ISCED 3.

4.2.2. Hodnotenie zamestnancov školy

(262) Zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch zrovnoprávňuje pedagogických a odborných zamestnancov z hľadiska ich postavenia, kontinuálneho vzdelávania i odmeňovania.

(263) Riaditeľ školy zodpovedá aj za hodnotenie svojich zamestnancov, kvalitu pedagogickej činnosti učiteľov. Žiaden právny predpis však neurčuje akou formou alebo akými postupmi či metódami má hodnotenie prebiehať. Medzi tradičné metódy hodnotenia patria hospitácie, ktorými sa uskutočňuje pozorovanie vyučovania, poskytuje aj spätnú väzbu na realizovanú vyučovaciu hodinu. Interné hodnotenie si školy vytvárajú sami podľa vlastných kritérií.

(264) Vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov je v kompetencii riaditeľa školy. V súčasnosti prebiehajú viaceré formy kontinuálneho vzdelávania, ktorých poskytovateľom je Metodicko-pedagogické centrum, s témami autoevalvácie školy – personálne riadenie školy.

(265) Na externé hodnotenie učiteľov existuje len málo nástrojov. Jedným zo súčasných nástrojov je kariérny systém, založený na kontinuálnom vzdelávaní a získavaní kvalifikačných úrovní.

4.2.3. Hodnotenie žiakov

(266) Aj hodnotenie žiakov sa realizuje interne a externe. Interné hodnotenie sa uskutočňuje v zmysle školského zákona a na základe neho vypracovaných metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov, ktoré vydáva ministerstvo.

(267) V základných školách možno žiakov hodnotiť klasifikáciou, v primárnom vzdelávaní aj slovne, ak o tom rozhodne pedagogická rada. Práve slovné hodnotenie prijatím školského zákona, ktorým sa zaviedli 4 stupne (dosiahol veľmi dobré výsledky až dosiahol neuspokojivé výsledky), spôsobilo v praxi nevôľu. Školy, ktoré využívali tento spôsob hodnotenia pred prijatím školského zákona, majú názor, že použitie štyroch stupňov nevyjadruje celkový rozvoj dieťaťa. Aj keď v slovnom komentári má možnosť učiteľ pri slabom výkone žiaka poukázať na jeho pozitívne stránky, navrhujú slovné hodnotenie žiakov v ročníkoch I. stupňa základnej školy (najmä v nultom a prvom ročníku) realizovať v súlade s trendom v hodnotení výkonov na individuálnej báze, ktoré je zásadne pozitívne, motivuje žiakov k poznávaniu, zdokonaľovaniu a odstraňuje obavu z neúspechu. V našich základných školách vcelku prevažuje pôvodná forma hodnotenia, teda klasifikáciou.

(268) Pre porovnanie vo Fínsku, najúspešnejšom školskom systéme krajín OECD, je hodnotenie a evalvácia študijných výsledkov žiakov v prvom rade povzbudivé. Jeho cieľom je

predložiť informácie, ktoré podporujú ako školy, tak študentov v rozvoji. Celoštátne testy, rebríčky škôl alebo inšpekcie neexistujú. Hodnotenie je zodpovednosťou jednotlivých škôl a je určované učiteľmi. Vyššie školy vo Fínsku nemajú žiadne číselné hodnotenia a existuje len jediná štandardizovaná skúška na konci celého stredoškolského štúdia. Tento prístup neznámkovania povzbudzuje v žiakoch zodpovednosť, robenie vlastných rozhodnutí a naučenie sa plánovaniu svojho vlastného života.

(269) V ďalšom severskom štáte, vo Švédsku sa v 1. a 7. ročníku neznámkuje, v 8. a 9. ročníku sa používa 5 bodová stupnica, kde 5 je najlepšie a 3 je priemer. Tieto známky sú relatívne, vzťahujú sa k celoštátnej úrovni znalosti v každom predmete. Snahou ministerstva bude pri novele školského zákona upraviť slovné hodnotenie žiakov základnej školy podľa potrieb aplikačnej praxe, žiakov nultého a prvého ročníka hodnotiť osobitným spôsobom, resp. nehodnotiť.

4.2.4. Hodnotenie kvality odborného vzdelávania a prípravy

(270) V odbornom vzdelávaní neboli zavedené žiadne silné mechanizmy podnecujúce k zodpovednosti a nebola prijatá žiadna národná politika riadenia kvality.

(271) V roku 2011 bolo na ŠIOV zriadené Národné referenčné miesto pre zabezpečovanie kvality v OVP v rámci EQAVET, ktorý je nástrojom overovania a hodnotenia kvality odborného vzdelávania a prípravy prostredníctvom evalvačných procesov, systémov monitoringu a štatistického zberu údajov o OVP a s jeho prepojením na trh práce.

(272) S cieľom zvyšovať kvalitu odborného vzdelávania a prípravy boli zákonom o odbornom vzdelávaní a príprave vytvorené systémové predpoklady pre vstup zamestnávateľov do oblasti prijímania žiaka na štúdium, tvorby obsahu odborného vzdelávania a prípravy, procesu odborného vzdelávania a prípravy, ako aj plnohodnotnej účasti zamestnávateľov pri ukončovaní štúdia na stredných odborných školách s právom klásť otázky ako aj hodnotiť. Touto účasťou je zabezpečená koordinácia odborného vzdelávania a prípravy z hľadiska výstupu, zodpovedajúcemu požiadavkám zamestnávateľov, v súlade s potrebami trhu práce.

4.3. Výsledky žiakov a škôl

4.3.1. Externá maturita

(273) Priemerné úspešnosti žiakov štátnych škôl a žiakov cirkevných škôl sú za sledované obdobie vo všetkých testoch EČ MS porovnateľné, nie sú medzi nimi štatisticky významné rozdiely. Štatisticky významne lepšie výsledky dosiahli žiaci cirkevných škôl v niektorých predmetoch a v niektorých rokoch ako žiaci súkromných škôl. Legislatívna zmena, podľa ktorej od roku 2012 všetci žiaci gymnázií písali testy z cudzích jazykov na úrovni B2, žiaci SOŠ a konzervatórií si úroveň mohli zvoliť, priniesla v prevažnej miere zmenšenie rozdielov v úspešnosti medzi zriaďovateľmi a pokles priemernej úspešnosti hlavne u žiakov cirkevných škôl v testoch z ANJ a NEJ v obidvoch úrovniach.

(274) V sledovaných rokoch žiaci 8-ročných gymnázií dosahovali vyššiu priemernú úspešnosť ako žiaci 4-ročných gymnázií vo všetkých sledovaných predmetoch. Napriek tomu na základe externe nameraných výsledkov žiakov na výstupe z ISCED 3 môžeme konštatovať, že výkony žiakov gymnázií so 4-ročným a 8-ročným štúdiom sa v externej časti maturitnej skúšky v období 2009 - 2012 signifikantne nelíšia v slovenskom jazyku a literatúre ani v matematike.

(275) V anglickom jazyku dosiahli žiaci 8-ročných gymnázií v roku 2009 (úroveň B1 aj B2) a v rokoch 2011 a 2012 (len úroveň B2) veľmi mierne lepšie výsledky v porovnaní so žiakmi 4-ročných gymnázií. V roku 2010 v anglickom jazyku neboli žiadne rozdiely medzi výsledkami 4-ročných a 8-ročných gymnázií.

(276) Podrobný prehľad Vývoja výsledkov EČMS v rokoch 2009 – 2012 na štátnych, súkromných a cirkevných školách uvádzame v prílohe č. 5

Tabuľka 25 Štatisticky významné rozdiely v sledovaných testoch za sledované obdobie 2009 – 2012

Predmet / Úroveň	Roky	MAT	SJL	ANJ		NEJ	
				B2	B1	B2	B1
štátne	2009	51,2	62,9	65,0	50,4	67,9	44,1
	2010	59,5	60,6	70,4	54,2	59,2	49,4
	2011	58,0	62,5	70,1	56,3	49,9	38,7
	2012	50,6	59,1	55,5	48,7	46,6	42,8
súkromné	2009	41,5	56,5	64,5	43,6	55,6	43,5
	2010	49,6	55,6	65,4	50,2	58,7	50,0
	2011	52,1	57,1	66,1	51,4	54,8	38,3
	2012	49,7	54,2	54,7	47,3	32,9	44,0
cirkevné	2009	53,6	70,2	65,8	54,5	65,1	48,8
	2010	57,1	66,4	71,8	58,9	54,0	56,5
	2011	58,6	69,4	69,6	61,8	52,0	49,2
	2012	53,2	65,4	54,7	41,8	40,3	41,5

Vysvetlenie tabuľky:

	Štatisticky lepší výsledok	Štatistický horší výsledok
2009		
2010		
2011		
2012		

4.3.2. Medzinárodné prieskumy a súťaže

(277) Cieľom realizovaných medzinárodných štúdií nie je hodnotiť výkony jednotlivých žiakov alebo škôl, ale sledovať výsledky vzdelávacích systémov zúčastnených krajín a ich zmeny v čase, odhaľovať silné i slabé stránky vzdelávacích systémov a poskytovať impulzy na zmeny.

(278) Medzinárodné merania organizujú dve medzinárodné organizácie: OECD a IEA (The International Association for the Evaluation of Educational Achievement), ich štúdie majú rozdielnu filozofiu. Zatiaľ čo OECD zisťuje výsledky vzdelávania z pohľadu požiadaviek trhu práce a sústreďuje sa na žiakov v posledných rokoch povinnej školskej dochádzky, IEA

sleduje výsledky vzdelávania vo vzťahu k predpísanému obsahu vzdelávania v jednotlivých zúčastnených krajinách a skúma žiakov vybraných ročníkov jednotlivých stupňov vzdelávania. Obidve organizácie sa zaujímajú nielen o priemerný výkon (vyjadrený bodovým skóre) dosahovaný zúčastnenými krajinami, ale aj o okolnosti, ktoré výkon ovplyvňujú (napr. motiváciu žiakov, vybavenie škôl, domáce zázemie žiakov a pod.) ako aj ďalšie aspekty (napr. rovnosť vo vzdelávaní). Štúdie sledujú rôzne vekové skupiny žiakov (PISA 15-násť roční žiaci, PIRLS a TIMSS žiaci 4. ročníka, ICILS a ICCS žiaci 8. ročníka resp. zodpovedajúceho ročníka 8-ročných gymnázií) a štúdia TALIS učiteľov. Sú rozlične časovo rozvrhnuté (pilotná štúdia – hlavná štúdia) a uskutočňované v rozličných cykloch (3-, 4-, 5-ročných). V súčasnosti Oddelenie medzinárodných meraní NÚCEM zabezpečuje realizáciu štúdií OECD – PISA a TALIS a štúdií IEA – PIRLS, TIMSS, ICILS a ICCS.

Rámček 5 Zameranie medzinárodných štúdií PIRLS, TIMSS a PISA

Štúdia PIRLS sa uskutočňuje od roku 2001 v päťročných cykloch a poskytuje informácie o tom, na akej úrovni vedia žiaci z rôznych krajín čítať s porozumením po absolvovaní štyroch rokov školskej dochádzky. Čitateľská gramotnosť žiakov sa skúma s využitím krátkych textov – literárnych alebo informačných – nasledovaných otázkami. Odpovede na otázky vyžadujú zapojenie rôznych úrovní porozumenia textu – vyhľadanie explicitne uvedenej informácie, vyvodzovanie priamych záverov, interpretácia a integrácia myšlienok a informácií, zhodnotenie obsahu, jazyka a textových prvkov.

Štúdia TIMSS sa uskutočňuje od roku 1995. V štvorročných cykloch skúma úroveň vedomostí z matematiky a prírodovedy u žiakov štvrtého a/alebo ôsmeho ročníka základných škôl. Na Slovensku prvé tri testovania prebehli na vzorke žiakov ôsmeho ročníka, v roku 2007 a 2011 boli testovaní žiaci štvrtého ročníka. TIMSS vychádza z učebných osnov a hodnotí, v akom rozsahu sa odzrkadľujú vo vedomostiach žiakov v konkrétnych obsahových oblastiach (čísla, geometria, zobrazovanie údajov, fyzikálne vedy, živá a neživá príroda a i.). Testové úlohy sú hodnotené na základe získaných poznatkov žiakov, cez ich schopnosť vedomosti aplikovať až po argumentáciu či zdôvodnenie výsledku.

Štúdia OECD PISA zisťuje výsledky vzdelávania z pohľadu požiadaviek trhu práce (t. j. funkčnú gramotnosť žiakov z hľadiska teórie celoživotného vzdelávania sa) a sústreďuje sa na žiakov v posledných rokoch povinnej školskej dochádzky (15-roční žiaci). Uskutočňuje sa od roku 2000 v trojročných cykloch. Hlavnou testovanou oblasťou prvého cyklu štúdie OECD PISA 2000 bola čitateľská gramotnosť. Slovenská republika, už ako členská krajina OECD, sa prvýkrát zúčastnila štúdie PISA v roku 2003, keď bola hlavnou sledovanou oblasťou matematická gramotnosť. Poslednou z troch sledovaných oblastí je prírodovedná gramotnosť, ktorá sa prvýkrát stala hlavnou skúmanou oblasťou v roku 2006. Každý cyklus štúdie OECD PISA skúma všetky tri oblasti (gramotnosti), jednu ako hlavnú a dve ako doplnkové. Má tri etapy: pilotné testovanie (overovanie testovacích nástrojov a postupov na národnej úrovni), hlavný zber dát (testovanie vzorky škôl a žiakov v každej zo zúčastnených krajín) a zverejnenie výsledkov (medzinárodná a národné správy). Všetky získané informácie (výsledky) štúdie PISA sa analyzujú vzhľadom na okolnosti vzdelávania zisťované dotazníkmi a spracovávajú sa z pohľadu OECD (napr. výsledné priemery sa počítajú z dát členských krajín OECD). Cieľom štúdie je sledovať výsledky vzdelávacích systémov zúčastnených krajín a ich zmeny v čase a prinášať námety na zlepšenie vzdelávacej politiky, a nie hodnotiť výkony jednotlivých žiakov alebo škôl.

4.3.2.1. Hodnotenie úrovne a trendov v primárnom vzdelávaní (ISCED 1)

(279) Slovenskí žiaci 4. ročníka základných škôl dosiahli V školskom roku 2010/2011 v čítaní a prírodovede významne lepší výsledok než je priemer škály[16] PIRLS/TIMSS. V matematike dosiahli slovenskí žiaci výsledok štatisticky porovnateľný s priemerom škály TIMSS.

[16] Dosiahnuté výsledky krajín v TIMSS a PIRLS sú uvedené na škále 0 až 1000 bodov, s priemerom škály stanoveným na 500 bodov a so štandardnou odchýlkou 100 bodov. Tento rozsah je založený na výsledkoch prvého cyklu štúdií a výsledky všetkých ďalších cyklov sú prepočítavané na rovnakú škálu. Priemerná hodnota škály je presne daná. Do škály sú zahrnuté položky z predchádzajúcich cyklov štúdií a zároveň aj nové položky. To umožňuje krajinám porovnať ich výkon v priebehu času, rozdiel v ich výkone oproti priemeru škály pre TIMSS či PIRLS a zároveň porovnanie s ktoroukoľvek krajinou zapojenou do štúdie.

(280) Porovnateľné výsledky v čítaní sme dosiahli ako žiaci Švédska, Talianska, Nemecka, Izraela, Portugalska, Maďarska a Bulharska. V matematike sú naši žiaci výkonom porovnateľní so žiakmi z krajín ako je Srbsko, Austrália, Maďarsko, Slovinsko, Česká republika, Rakúsko, Taliansko, Švédsko a Kazachstan. V prírodovede sme na rovnakej úrovni vedomostí ako žiaci z krajín Českej republiky, Hongkongu, Maďarska, Švédska, Rakúska, Holandska, Anglicka, Dánska, Nemecka, Talianska a Portugalska.

(281) V čítaní dosiahli 10-roční žiaci Slovenskej republiky (535 bodov) porovnateľné výsledky s priemerom zúčastnených krajín EÚ (534 bodov), ako aj krajín OECD (538 bodov). Štúdie PIRLS 2011 sa zúčastnilo 22 krajín EÚ a 24 krajín OECD (Severné Írsko a Anglicko vystupujú ako samostatné testované oblasti Veľkej Británie).

(282) V matematike dosiahli žiaci Slovenskej republiky (507 bodov) výsledok štatisticky významne horší ako je priemer zúčastnených krajín EÚ (519 bodov), ako aj krajín OECD (521 bodov).

(283) V prírodovede dosiahli žiaci Slovenskej republiky (532 bodov) štatisticky významne lepšie výsledky ako je priemer zúčastnených krajín EÚ (521 bodov), ako aj krajín OECD (523 bodov). Štúdie TIMSS 2011 sa zúčastnilo 21 krajín EÚ a 25 krajín OECD.

(284) Trend úrovne čitateľskej gramotnosti slovenských žiakov je pozitívny – rastúci od prvého cyklu v 2001. V priebehu desiatich rokov (2001 – 2011) sme sa na škále PIRLS posunuli o 17 bodov, čo je štatisticky významný nárast. Najvýraznejší nárast (13 bodov) nastal medzi testovaním v roku 2001 a 2006. V roku 2011 dosiahli síce žiaci o 4 body viac ako v roku 2006, ale zo štatistického hľadiska tento nárast nie je významný. To znamená, že výsledok našich žiakov v čítaní v roku 2011 je porovnateľný s výsledkom predchádzajúceho cyklu 2006.

(285) Kladným trendom výkonu slovenských žiakov v čitateľskej gramotnosti je znižovanie percenta žiakov v najnižšej úrovni. Za rizikovú skupinu sú považovaní žiaci, ktorí v danom cykle štúdie nedosiahli priemernú úroveň v čítaní. Na Slovensku predstavuje rizikovú skupinu v čítaní (žiaci s nízkou úrovňou výkonu a žiaci nedosahujúci ani nízku úroveň výkonu) približne 18 % žiakov 4. ročníka základnej školy. Pozitívne je, že počet žiakov na tejto úrovni postupne klesá. V priemere krajín EÚ tvorí túto skupinu 20 % a v priemere krajín OECD 18 % žiakov 4 ročníka základných škôl. V roku 2001 bolo v rizikovej skupine 24 % slovenských žiakov a v roku 2006 to bolo 20 % žiakov. Pozitívnou skutočnosťou je že trend počtu žiakov v dvoch vyšších úrovniach – priemernej a vysokej – má naopak rastúcu tendenciu.

(286) Najvyššiu úroveň v čítaní v dvoch posledných cykloch štúdie dosiahlo u nás 8 % žiakov, čo bol významný nárast oproti roku 2001 (5 %). Nedosahujeme však ešte hranicu 9 % priemeru krajín EÚ alebo 10 % priemeru krajín OECD v tejto úrovni.

(287) V matematike a prírodovede dosiahli naši žiaci v oboch predmetoch vyššie skóre oproti testovaniu v roku 2007 (v matematike nárast o 11 bodov a v prírodovede nárast o 6 bodov), ale zo štatistického hľadiska tento nárast nie je významný ani v jednej z týchto testovaných oblastí. Preto zo štatistického hľadiska je výsledok našich žiakov v matematike a prírodovede v roku 2011 porovnateľný s výsledkom z roku 2007.

(288) Aj keď môžeme v štúdii TIMSS 2011 konštatovať pozitívny trend znižovania počtu žiakov v rizikovej skupine v matematike aj prírodovede, tento počet je stále vysoký. Riziková skupina žiakov (žiaci s nízkou úrovňou výkonu a žiaci nedosahujúci ani nízku úroveň výkonu) v roku 2011 predstavuje v matematike približne 31 % žiakov (na porovnanie v priemere krajín EÚ v matematike predstavuje rizikovú skupinu 26 % a v priemere krajín

OECD 27 % žiakov 4. ročníka). Rizikovú skupinu žiakov v prírodovede tvorí u nás 21 % žiakov 4. ročníka základnej školy (je to menej oproti priemeru krajín EÚ 26 % a krajín OECD 25 % žiakov 4. ročníka).

(289) Najväčší podiel našich žiakov na najvyššej úrovni je v prírodovede, kde sa počet žiakov zvýšil z 10 % v roku 2007 na 11 % žiakov v roku 2011. Na najvyššej úrovni v prírodovede máme vyšší podiel žiakov ako je priemer krajín EÚ 8 % alebo priemer krajín OECD 9 %. Zo všetkých testovaných predmetov máme v matematike najmenej žiakov, ktorí dosahujú najvyššiu úroveň výkonu, je to 5 % v roku 2007 aj v roku 2011. Tu zaostávame aj za priemerom krajín EÚ 7 % a priemerom krajín OECD 9 %.

(290) Z hľadiska porovnania výsledkov chlapcov a dievčat môžeme konštatovať, že tak ako vo väčšine zúčastnených krajín, aj u nás dievčatá dosiahli významne lepší výsledok v čítaní v každom cykle štúdie PIRLS v porovnaní s chlapcami. Chlapci zasa dosiahli v porovnaní s dievčatami významne lepší výsledok v matematike aj prírodovede v oboch cykloch štúdie TIMSS. Pri čítaní a prírodovede môžeme konštatovať pozitívny trend zmenšovania rozdielu vo výkone dievčat a chlapcov.

4.3.2.2. Hodnotenie úrovne a trendov v nižšom sekundárnom vzdelávaní (ISCED 2)

(291) Štúdia OECD PISA zisťuje výsledky vzdelávania z pohľadu požiadaviek trhu práce (t.j. funkčnú gramotnosť žiakov z hľadiska teórie celoživotného vzdelávania sa) a sústreďuje sa na žiakov v posledných rokoch povinnej školskej dochádzky (15-roční žiaci).

(292) Výsledky slovenského školského systému v meraní PISA 2009 v matematickej gramotnosti dosiahli priemer krajín OECD. V oblastiach čitateľská a prírodovedná gramotnosť sa dostali pod priemer krajín OECD.

(293) V hlavnej sledovanej oblasti – v čitateľskej gramotnosti – dosiahli slovenskí žiaci v roku 2009 výkon pod priemerom OECD. Bodové skóre Slovenska sa síce v roku 2009 v porovnaní s rokom 2006 a 2003 zvýšilo, ale tieto rozdiely nie sú štatisticky významné a celkový výkon slovenských žiakov je stále štatisticky významne nižší ako priemer krajín OECD. Pozitívnym ukazovateľom je zníženie podielu slovenských žiakov vo výkonovo najnižšej tzv. rizikovej skupine, ktorý v porovnaní s rokom 2006 (27,8 %) klesol na 22,2 %. Vo všetkých krajinách sa preukázalo, že čím väčšie potešenie majú žiaci z čítania, tým je ich výkon v čítaní vyšší, avšak až 41 % slovenských 15-ročných žiakov vôbec nečíta pre potešenie, čo negatívne ovplyvňuje ich výkon. V porovnaní s ostatnými žiakmi krajín OECD čítajú slovenskí žiaci pre potešenie v oveľa vyššej miere časopisy (80 %) a noviny (75 %) a v oveľa menšej miere beletriu (18 %). Na Slovensku sa u týchto žiakov potvrdil pozitívny vplyv čítania na výkon v čitateľskej gramotnosti, najsilnejší je práve v prípade čítania beletrie. Slovenskí žiaci, v porovnaní so žiakmi v priemere krajín OECD, preukázali podpriemerné vedomosti o metakognitívnych stratégiách čítania – sumarizácia informácií a pochopenie a zapamätanie si informácií, ktorých znalosť a vhodné používanie má pozitívny vplyv na výkon v čítaní.

(294) V roku 2009 sa dostali slovenskí žiaci v matematickej gramotnosti do priemeru OECD. Podobný výsledok dosiahli slovenskí žiaci aj v PISA 2003. Je to pozitívny posun oproti roku 2006, kedy sa Slovensko umiestnilo tesne pod priemerom OECD. Výkon žiakov na národnej úrovni sa v PISA 2009 štatisticky významne nezmenil, je však možné konštatovať mierne zlepšenie.

(295) V roku 2009 slovenskí žiaci dosiahli v prírodovednej gramotnosti výkon pod priemerom krajín OECD. V porovnaní s výkonom v roku 2006 sa priemerný výkon našich žiakov zlepšil štatisticky nevýznamne (o 2 body).

(296) V rámci štúdie PISA bolo merané aj sociálno-ekonomické zázemie žiakov pomocou indexu ESCS (Economic, Social and Cultural Status, ďalej len ESCS). Index vznikol na základe informácií o povolaní rodičov, o najvyššom dosiahnutom vzdelaní otca alebo matky a o vybavení domácnosti. Najviac školských systémov, ktorých výkonnosť je nadpriemerná, vykazuje podpriemerné socioekonomické rozdiely medzi žiakmi i školami. Podobne ako v rokoch 2003 a 2006 sa aj v roku 2009 potvrdil významný vplyv sociálno-ekonomického zázemia žiakov na ich výkon v testovaní. V roku 2009 je tento vplyv na Slovensku porovnateľný s priemerom OECD. Najvyššiu variáciu a vplyv na zmenu v skóre v čitateľskej gramotnosti v SR zaznamenali v tomto indexe také položky ako: počet kníh doma, domáce edukačné zdroje, index kultúrneho vlastníctva, bohatstvo a povolanie rodičov.

(297) Veľmi dôležité zistenia prináša pohľad na silu vplyvov faktorov, ktoré majú najväčší význam pre úspešnosť v čitateľských výkonoch. V 34 krajinách OECD celkove boli najvplyvnejšie učebné stratégie a čitateľské návyky a aktivity, nižší vplyv mali socio-ekonomické zázemie a pohlavie žiaka. V SR je situácia iná: najvplyvnejšími faktormi sú socio-ekonomické zázemie a učebné stratégie, ale mimoriadne vysoký je aj vplyv pohlavia. To poukazuje na to, že slovenská škola málo vyrovnáva vstupné nerovnosti žiakov, má nízku pridanú hodnotu.

(298) PISA zistila, že celkovú úspešnosť majú vyššiu tie krajiny, ktoré majú menšiu selektivitu školského systému, t. j. zabezpečujú rôznym skupinám detí približne rovnaké vzdelávacie príležitosti - inak povedané, ktoré majú menšiu vertikálnu a horizontálnu diferenciáciu a zároveň sa v ňom neprejavuje index ESCS. Slovensko má nízku vertikálnu diferenciáciu, lebo len 3,8 %, žiakov opakuje ročník. Naopak má vysokú horizontálnu diferenciáciu na úrovni systému: vo veku testovania máme sedem druhov škôl, čo predstavuje päť kvalitatívnych výkonových prúdov vzdelávania. Slovensko má stredne vysokú horizontálnu diferenciáciu na úrovni školy. 30,2% žiakov (v krajinách OECD sa na takých školách nachádza v priemere 17,6% žiakov) sa nachádza v školách, ktorých riaditelia označili za veľmi pravdepodobné, že žiak s určitými odlišnosťami (dobré, či zlé výsledky, problémové správanie, špeciálno-pedagogické potreby) bude preradený do inej školy.

(299) V Slovenskej republike veľké rozdiely spôsobuje okrem indexu ESCS študenta aj index ESCS školy. Ukazuje sa, že naše školy sa začínajú postupne profilovať ako elitné, či slabé. Výsledky medzinárodného testovania PISA tak ukazujú, že naše školy nedávajú žiakom rovnaké možnosti a to napriek tomu, že na skúmanej vekovej úrovni deklarujeme rovnaké povinné vzdelanie pre všetky deti. Nejde len o rozdiely medzi osemročnými gymnáziami a inými školami, ale aj medzi základnými školami navzájom, napríklad podľa toho, v akej veľkej obci sa školy nachádzajú.

4.3.2.3. Účasť žiakov regionálneho školstva v súťažiach

(300) Obrazom kvality vzdelávania sú aj výsledky rôznych súťaží žiakov základných a stredných škôl. Súťaže sa konajú v školských, obvodných, krajských kolách a celoštátnom kole. Pri organizácii a riadení sa postupuje podľa jednotlivých Organizačných poriadkov (OP) súťaží, ktoré sú registrované na MŠVVaŠ SR.

(301) Cielená systematická podpora práce s talentami je zdôraznená aj v „ Koncepcii štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži v Slovenskej republike na roky 2008 -2013“, kde sú

formulované kľúčové oblasti štátnej politiky vo vzdelávaní a špeciálne smerom k práci s talentami.

(302) Žiaci základných a stredných škôl sa každoročne aktívne zapájajú do medzinárodných kôl predmetových olympiád a súťaží, ktoré sú každoročne finančne podporované MŠVVaŠ SR. V školskom roku 2009/2010 bola účasť žiakov na medzinárodných olympiádach a ďalších súťažiach podporená sumou 125 161,3 €, v školskom roku 2010/2011 sumou 102 812, 9 €, v roku 2011/2012 sumou 107 530 €.

(303) Odbor tvorivosti mládeže ŠIOV sa systematicky zapája do súťaží podľa zamerania na talentovanú a tvorivú mládež. Do riadenia súťaží sú zapojení riaditelia škôl (školské prehliadky), OÚ odbory školstva a VÚC (obvodné a regionálne, krajské prehliadky) a ŠIOV (celoštátne prehliadky a metodika)17.

(304) Úspešnú reprezentáciu SR na medzinárodných predmetových olympiádach a ďalších súťažiach potvrdzuje graf získaných medailí podľa predmetových olympiád. Najlepšie umiestnenie získali žiaci v Medzinárodnej fyzikálnej olympiáde, kde sme za posledných 5 rokov získali spolu 23 medailí, z toho 5 zlatých.

Obrázok 49 Vývoj celkového počtu jednotlivých medailí v medzinárodných predmetových olympiádach

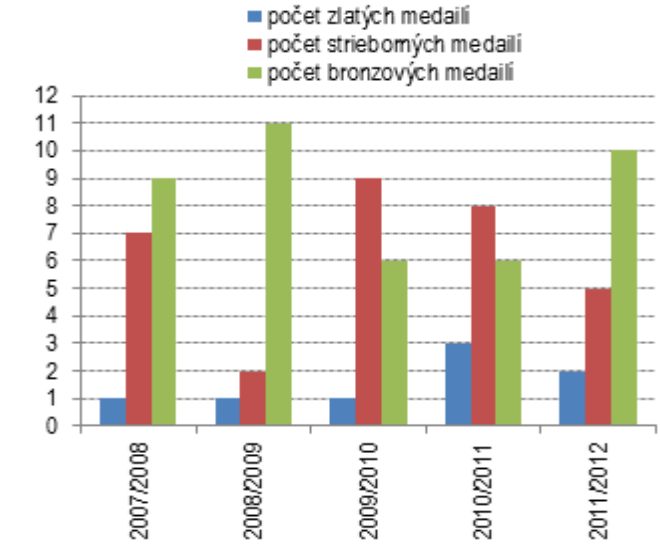

Zdroj: MŠVVŠ SR

4.4. Učebnicová politika

4.4.1. Stručná analýza vývoja edičnej politiky

(305) Riadenie tvorby a vydávania učebníc má svoje korene v roku 1997. Kľúčovým prvkom vtedajšieho postupu bol konkurz, do ktorého sa mohol zapojiť široký okruh záujemcov. Vo fonde školských učebníc prevažovali učebnice, ktoré vznikli na základe konkurzov. V tejto súvislosti vznikla potreba schváliť nový postup tvorby a vydávania učebníc pre kvalitnú učebnicovú politiku s vytvorením legislatívneho prostredia.

[17] http://www.siov.sk/odborna-tvorivost/9428s

(306) Slabými stránkami v procese tvorby, vydávania, distribúcie a financovania učebníc bolo do septembra 2008 najmä iniciovanie konkurzu, neexistoval plán vydávania učebníc na niekoľko rokov a preto nebolo možné objektívne povedať, že sú vyhlásené konkurzy na tituly, ktoré sú nevyhnutne potrebné. Absentovali kvalitní autori a recenzenti, systematické vzdelávanie pre autorov učebníc. Neexistovala databáza recenzentov, v ktorej by boli uvedení kvalitní odborníci na posudzovanie učebníc a tým vytvorený priestor pre zabezpečenie objektívnosti posúdenia učebníc. Keďže vo financovaní zabezpečovania učebníc pre základné a stredné školy nebol vopred stanovený objem financií, nebolo možné dopredu urobiť odhad, aký objem financií bude vyčlenený pre daný kalendárny rok na učebnice. Vydavateľstvo začalo na učebnici pracovať až po odsúhlasení edičného plánu, v dôsledku čoho mali autori krátky čas na tvorbu učebníc, čo viedlo často k nekvalitnému spracovaniu učebnice. V schvaľovacom procese sa považoval sa veľký nedostatok udeľovanie schvaľovacej doložky na neurčité obdobie. Dôsledkom tohto schvaľovacieho procesu bol fakt, že neexistuje prehľad o tom, koľko učebníc je ešte vhodných pre vyučovanie. Na školách sa nachádzali ešte staré učebnice a veľa učebníc sa nahrádzalo len reedíciami. Neexistoval oficiálny zoznam učebníc. Údaje sa získavali z ponukových listov, ktoré na školy zasielala distribučná firma.

(307) V roku 2007 vypracoval Štátny pedagogický ústav Koncepciu novej učebnicovej politiky v SR, ktorá bola uceleným koncepčným podkladom pri tvorbe nového školského zákona. Predložený koncepčný materiál obsahoval návrh nového modelu učebnicovej politiky, predstavoval stav v celom procese riadenia tvorby, vydávania a digitalizácie učebníc, upozorňoval na nedostatky v procese a navrhoval odstránenie nedostatkov. Podkladom pre riešenie efektívnej učebnicovej politiky bol výskum, ktorý od roku 2002 uskutočnil Štátny pedagogický ústav aj s podporou zahraničných expertov. Bola vykonaná analýza stavu vo vydávaní učebníc, uskutočnili sa rozhovory s vydavateľmi, autormi, získali sa informácie zo škôl o spokojnosti s učebnicami. Celý výskum trval niekoľko rokov a boli navrhnuté zmeny, ktoré by mali vyriešiť zásadné otázky cieľa a procesu projektovania, t.j. identifikovania potrieb, tvorby, schvaľovania, vydávania, financovania, distribúcie a hospodárenia s učebnicami. V koncepcii sa navrhovali výrazné zmeny na základe princípu objektívnosti a transparentnosti, efektívnosti vynaložených finančných prostriedkov a zabezpečenia kvality učebníc, ich digitalizácie pre potreby aktuálneho obsahu vzdelávania na školách a to:

a) projektovanie potrieb, vydávania a digitalizácie učebníc v predstihu na niekoľko rokov,
b) zjednodušenie a modernizáciu celého procesu výberového konania a posudzovania kvality učebnice prostredníctvom on-line systému a samostatnej web stránky pre celý systém učebnicovej politiky SR,
c) financovanie učebníc a zefektívnenie financovania učebníc,
d) hodnotenie kvality tlačených a digitálnych učebníc,
e) prehľadnosť systému schvaľovania učebníc, prehľad o vyhovujúcich a nevyhovujúcich učebniciach a kontrola systému reedícii učebníc,
dbanie na tvorbu nových učebníc s reálnym, praktickým, moderným obsahom,
f) zavedenie koncepcie učebnicovej politiky v oblasti výučby cudzích jazykov na základných a stredných školách, hlavne v dôsledku predpokladaného rozširovania výučby cudzích jazykov na I. a II. stupni základných škôl v nových učebných plánoch,
g) vytvorenie národných učebníc pre cudzie jazyky,
h) zabezpečenie kontinuity vo vydávaní učebníc pre jednotlivé ročníky v danom predmete, resp. vzdelávacej oblasti podľa štátneho programu výchovy a vzdelávania,

i) zabezpečenie zmeny obsahu učebníc v súlade s novými cieľmi a obsahom vzdelávania, v súlade so štátnym vzdelávacím programom,
j) podpora vydávania alternatívnych učebníc,
k) podpora vydávania učebníc nielen pre kognitívny rozvoj, ale aj učebnice pre rozvoj emocionálnej zložky osobnosti žiaka,
l) podpora systému tvorby digitálnych učebníc,
m) zabezpečenie adaptovania učebníc pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
n) vyriešenie obnovy fondu učebníc podľa potreby,
o) zabezpečenie v rámci štúdia učiteľstva, študijný program pre učiteľov pre tvorbu učebníc, resp. prácu s učebnicou.

(308) Prijatím nového školského zákona sa od 1.9.2008 začala realizovať v základných školách, stredných školách a školských zariadeniach školská reforma, ktorá úzko súvisela aj s tvorbou nových reformných učebníc v súlade s cieľmi a princípmi tohto zákona. V tejto súvislosti sa postupne obnovoval učebnicový fond pre základné a stredné školy.

(309) Pre zefektívnenie procesu tvorby a schvaľovania reformných učebníc a ich dodania do škôl bol ministrom školstva schválený interný predpis, ktorou bol rozdelený proces tvorby a vydávania učebníc na dve samostatné časti, časť výberu autorov v konkurzoch a časť výberu vydavateľstva verejným obstarávaním.

(310) Prax ukázala viaceré nedostatky procesu vykonávaného podľa uvedenej smernice. Okrem skutočnosti, že sa týmto porušil autorský zákon, ktorý ustanovuje autorovi právo slobodného výberu vydavateľstva, spôsobilo to najmä neúmerné predĺženie procesu tvorby a vydania učebníc a nedostatok prihlásených autorov do konkurzov. Analýzou stavu zabezpečenia tvorby a vydania jednotlivých reformných učebníc boli zistené nasledovné príčiny ich neskorého dodávania do škôl:

a) neskoré vyhlásenie konkurzov na tvorbu nových učebníc a učebných textov vzhľadom na rozsiahlu obnovu učebnicového fondu, ktorá prebiehala v súvislosti so školskou reformou
b) zložitý proces tvorby učebníc a učebných textov (samostatný výber autorov rukopisu v konkurze a samostatne výber vydavateľstva vo verejnej súťaži);
c) nezáujem autorov o tvorbu učebníc a učebných textov;
d) niektoré autorské návrhy predložené do konkurzu konkurzná komisia neodporučila na ďalšie spracovanie;
e) zdĺhavý proces pripomienkovania zmlúv autormi, resp. zásadné pripomienky neakceptovateľné odborom právnym
f) neskoré dodanie autorského rukopisu na vydavateľské spracovanie;
g) niektorí autori, resp. autorské kolektívy pracovali súbežne na tvorbe viacerých reformných učebníc (vyhrali konkurz na viaceré učebnice);
h) potreba prepracovania rukopisu na základe recenzných posudkov v záujme zabezpečenia kvality učebnice;
i) zdĺhavý schvaľovací proces.

(311) Vzhľadom na pretrvávajúci problém s chýbajúcimi reformnými učebnicami v školách bolo nevyhnutné zmeniť systém zabezpečovania tvorby, výberu a schvaľovania učebníc. Preto sa vo februári 2011 upravil postup pri výbere a schvaľovaní učebníc a ministerstvo začalo zabezpečovať jednoduchší a efektívnejší proces tvorby a schvaľovania učebníc, vyhlásením výberového konania na vydavateľa učebnice, t.j. že od začiatku sa na tvorbe učebnice podieľa tím odborníkov (autori, redaktori, ilustrátori, grafici, a pod.), čím sa celý

proces značne zjednodušil a tým aj skrátil. Zaviedol sa taktiež Národný register učebníc so schvaľovacou a odporúčacou doložkou a Register recenzentov, odborných posudzovateľov učebníc, pracovných zošitov a učebných textov, prístupný na webovom portáli www.edicnyportal.sk.

4.4.2. Súčasný stav s nedostatkom učebníc

(312) Od roku 2008 ministerstvo postupne obstaráva reformné učebnice v zmysle zákona o verejnom obstarávaní a každoročne zabezpečuje nákup reedícií učebníc. Celkovo bolo doteraz dodaných do základných a stredných škôl 278 titulov nových reformných učebníc (vrátane učebníc pre školy s vyučovacím jazykom maďarským). Išlo o 248 učebníc pre všeobecnovzdelávacie predmety, ostatné tituly boli určené pre odborné predmety.

(313) Naďalej však chýba školám s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským 92 titulov nových reformných učebníc (vrátane prekladov do maďarského jazyka), z toho je 20 titulov učebníc pre odborné predmety. Požiadavky škôl na zabezpečenie učebníc (nových aj reedícií) sú každoročne niekoľkonásobne vyššie ako možnosti rozpočtu.

(314) Popri tlačených reformných učebniciach majú učitelia a žiaci možnosť pracovať aj s ich digitálnymi verziami, a to vďaka webovému portálu eAktovka. Ministerstvo na ňom doteraz bezplatne sprístupnilo 63 titulov učebníc a ich prekladov. Okrem nich môžu nájsť žiaci a rodičia na portáli aj ďalšie voľne prístupné učebné materiály a odporúčanú literatúru.

(315) Skvalitniť výučbu pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa podarilo zabezpečiť prepismi 18 reformných učebníc do Braillovho písma, pričom časť týchto učebníc bola spracovaná aj v elektronickej podobe prístupnej pre slabozrakých žiakov na CD nosičoch.

(316) Zavedením elektronického objednávania učebníc prostredníctvom webového portálu www.edicnyportal.sk sa zefektívnil systém objednávania učebníc a hospodárenie s učebnicovým fondom školami.

(317) Učebnicová politika predstavuje z dlhodobého hľadiska vážny problém. Sústavne pretrváva nedostatok finančných prostriedkov na printovú a digitálnu podobu učebníc, učebných textov a pracovných zošitov. Proces schvaľovania učebníc, učebných textov a pracovných zošitov je zdĺhavý a administratívne náročný.

5. Učitelia a ostatní zamestnanci regionálneho školstva

5.1. Pedagogickí a odborní zamestnanci regionálneho školstva

(318) Pedagogickí zamestnanci v regionálnom školstve sa členia na kategórie:

a) učiteľ,
b) majster odbornej výchovy,
c) vychovávateľ,
d) pedagogický asistent,
e) zahraničný lektor,
f) tréner športovej školy a tréner športovej triedy,
g) korepetítor.

(319) Odborní zamestnanci sa členia na tieto kategórie:

a) psychológ, školský psychológ,

b) školský logopéd,
c) špeciálny pedagóg, školský špeciálny pedagóg, terénny špeciálny pedagóg,
d) liečebný pedagóg,
e) sociálny pedagóg.

(320) Pedagogický a aj odborný zamestnanec musí po celý čas výkonu spĺňať predpoklady na výkon svojej činnosti, ktorými sú kvalifikačné predpoklady, bezúhonnosť, zdravotná spôsobilosť a ovládanie štátneho jazyk

5.1.1. Počet pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov

(321) Znižovanie počtu zamestnancov súvisí s demografickými zmenami, ktoré viedli k poklesu žiakov v školách a školských zariadeniach. Pokles počtu žiakov v školách mal vplyv aj na priemerný počet žiakov na jedného učiteľa. Pomerové veličiny v MŠ, ZŠ, konzervatóriu do roku 2003 klesali, rástli v G a SOŠ, potom klesali. Zmena nastala v roku 2008, čo spôsobilo aj stanovenie najvyššieho počtu žiakov v triedach. V ZŠ, G, SOŠ počet žiakov na učiteľa medziročne klesá, naopak v MŠ a konzervatóriách sa počet mierne zvyšuje.

Obrázok 50 Vývoj priemerného počtu detí/žiakov na učiteľa v MŠ a ZŠ

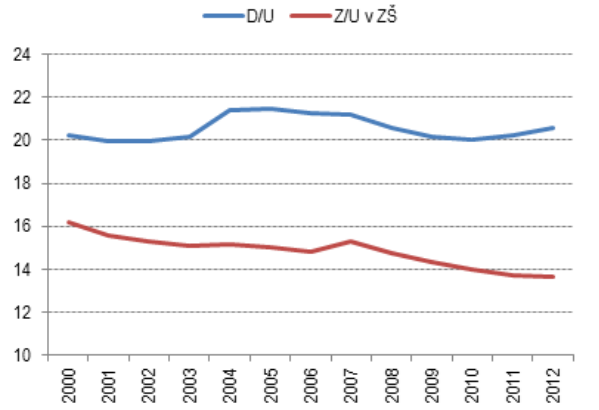

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 51 Vývoj priemerného počtu žiakov na učiteľa v SŠ

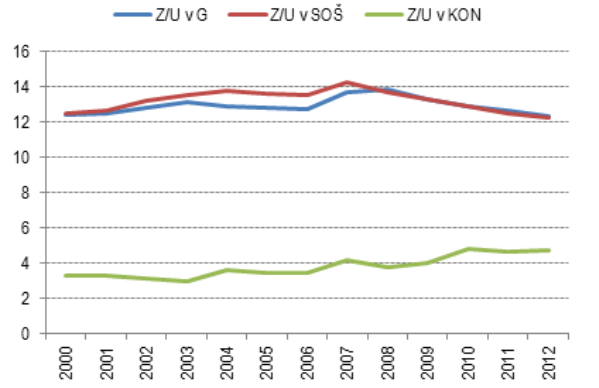

Zdroj: ÚIPŠ

Tabuľka 26 Počet žiakov na učiteľa je v školskom roku 2012/2013

	cirkevné	súkromné	štátne
Materské školy	21,7	15,8	20,7
Základné školy	11,4	6,8	12,3
Gymnáziá	9,3	5,6	11,5
SOŠ + K	7,2	7,8	11,0

(322) Nasledujúca tabuľka udáva prepočty žiakov na učiteľa podľa medzinárodnej metodiky. Rozdiely v počtoch učiteľov s údajmi uvádzanými v časti o mzdách pedagógov vyplývajú z toho, že v nasledujúcej tabuľke sú učitelia na kratší pracovný čas prepočítaní koeficientom 0,25 a sú uvedení podľa stavu k 15. septembru kalendárneho roka, kým zamestnanci v kapitole o mzdách pedagogických zamestnancov sú vykazovaní ako prepočítaní zamestnanci za kalendárny rok.

Tabuľka 27 Počet žiakov na učiteľa podľa medzinárodnej metodiky

	Rok	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	200/20109	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Školy celkom	počet žiakov	949 036	924 970	893 822	864 611	832 985	802 959	779 804	758 045	737 864	716 543
	počet učiteľov	67 734	65 694	64 307	62 862	58 194	58 036	58 104	57 892	57 489	56 533
	počet ž/u	14,0	14,1	13,9	13,8	14,3	13,8	13,4	13,1	12,8	12,7
Špeciálne školy	počet žiakov	28 097	29 092	29 805	30 576	33 498	34 217	34 489	35 013	34 923	34 850
	počet učiteľov	4 430	4 418	4 429	4 331	4 506	4 709	4 917	4 927	4 999	4 971
	počet ž/u	6,3	6,6	6,7	7,1	7,4	7,3	7,0	7,1	7,0	7,0
Ostatné školy	počet žiakov	920 939	895 878	864 017	834 035	799 487	768 742	745 315	723 032	702 941	681 693
	počet učiteľov	63 303	61 276	59 878	58 531	53 689	53 327	53 187	52 965	52 490	51 562
	počet ž/u	14,5	14,6	14,4	14,2	14,9	14,4	14,0	13,7	13,4	13,2

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 52 Počet žiakov na učiteľa v rámci plného úväzku (primárne vzdelávanie/ nižšie stredné vzdelávanie/ vyššie stredné vzdelávanie)

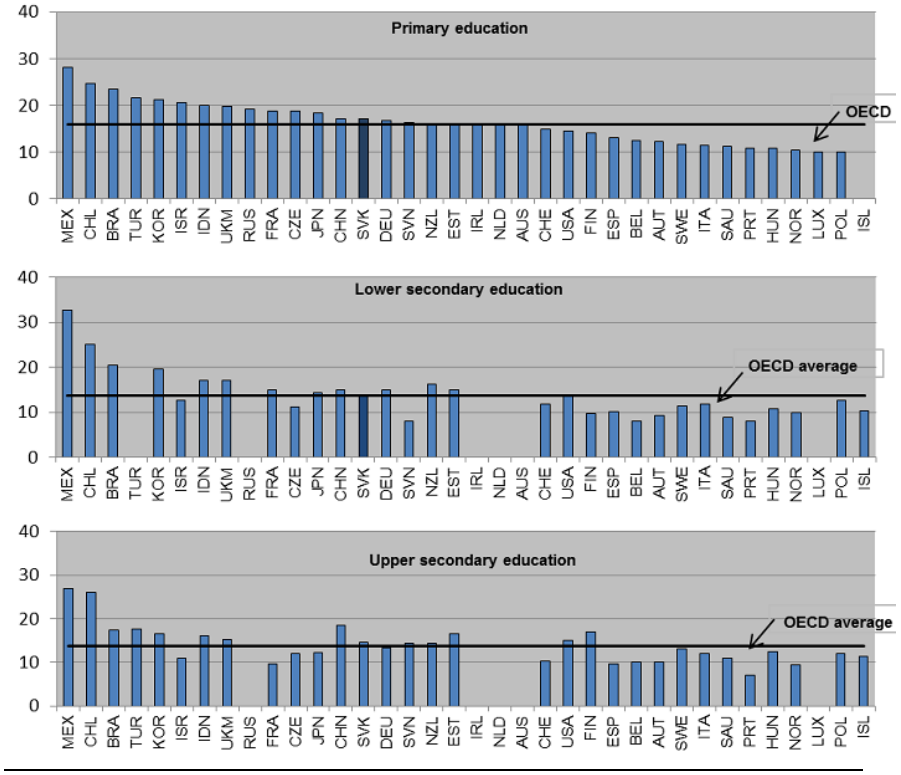

Zdroj: OECD

(323) V počte žiakov, ktorý pripadá na jedného učiteľa existujú medzi štátmi EÚ podstatné rozdiely. Najmenší počet žiakov na učiteľ pripadá v Poľsku, Luxembursku, Maďarsku. Zo

zdroja Education at Glance 2012 vyplýva, že počet žiakov na učiteľa v SR je na I. stupni vyšší ako priemer krajín OECD, na II. stupni je počet žiakov rovnaký ako priemer OECD. Aj počet žiakov v stredných školách je na jedného učiteľa vyšší ako priemer OECD, čo ukazujú nasledujúce grafy.

(324) Učiteľstvo na MŠ a ZŠ je doménou žien. V MŠ pracuje v tomto školskom roku 5 mužov, so stúpajúcim vekom žiakov stúpa aj počet učiteľov mužského pohlavia. Najviac máme učiteľov, ktorí sú starší ako 50 rokov. Zastúpenie tejto vekovej kategórie je najmä v Nemecku, Švédsku, Taliansku. Najmenej učiteľov v tejto vekovej kategórii je na Cypre, v Poľsku a Slovinsku. Na Slovensku máme 34% učiteľov starších ako 50 rokov, najčastejšie vo veku 50-54 rokov (15,3%) a najviac v SOŠ. Mladých učiteľov vo veku do 30 rokov máme 13,4% z celkového počtu, najviac v jazykových školách a ZUŠ.

Tabuľka 28 Vek učiteľov podľa jednotlivých kategórií

druh školy		do 25	25 - 29	30 -34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65 a viac
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
materské školy		4,4	7,1	7,8	10,8	14,7	21,4	20,7	10,9	1,8	0,3
základné školy		1,9	11,3	14,7	14,5	13,7	12,0	13,1	14,5	3,7	1,2
z toho	na 1, stupni	1,4	9,5	14,3	17,9	18,4	12,9	10,0	12,5	2,0	0.9
	na 2, stupni	2,2	12,4	14,8	12,0	10,5	11,3	15,0	15,6	4,8	1.3
ZUŠ		11,3	13,8	12,5	11,7	10,9	11,6	10,5	8,9	5,2	3,6
gymnáziá		2,0	13,2	15,8	13,7	10,1	12,5	13,6	13,2	4,7	1,3
SOŠ		1,5	9,2	11,2	10,5	10,9	15,5	18,8	14,4	5,8	2,1
konzervatóriá		2,6	12,3	15,8	10,3	7,4	10,9	12,4	11,9	8,8	7,9
jazykové školy		5,0	15,4	17,5	12,7	7,0	7,2	10,3	16,8	6,3	1,7
špeciálne školy		1,4	9,7	12,4	14,1	15,1	14,4	14,7	12,2	4,7	1,3
spolu		**2,9**	**10,5**	**12,7**	**12,7**	**12,8**	**14,3**	**15,3**	**13,2**	**4,1**	**1,4**

Zdroj: ÚIPŠ

5.1.2. Vývoj zamestnanosti v regionálnom školstve

(325) Údaje o počte zamestnancov v školstve sleduje Štvrťročný výkaz o práci v školstve Škol (MŠVVŠ SR) 1-04. V rokoch 2000 až 2004 sa sledoval počet zamestnancov iba za školstvo celkom v členení na pedagogických a nepedagogických zamestnancov.

Tabuľka 29 Plnenie zamestnanosti v regionálnom školstve v r. 2000-2004

Ukazovateľ		2000	2001	2002	2003	2004
Školstvo celkom	**pedagogickí**	98 040,8	96 990,4	96 210,0	96 870,7	97 006,6
	nepedagogickí	47 615,6	46 798,6	46 389,6	47 012,6	45 282,1
	spolu	145 656,4	143 789,0	142 599,6	143 883,3	142 288,7

Zdroj: ÚIPŠ

(326) Od roku 2004 sa začalo uplatňovať normatívne financovanie a od roku 2005 po uskutočnení fiškálnej decentralizácie sa sledovanie zamestnanosti robí za pedagogických a nepedagogických zamestnancov zvlášť za školy a školské zariadenia financované z rozpočtovej kapitoly MŠVVaŠ SR a zvlášť za materské školy, základné umelecké školy,

jazykové školy a školské zariadenia financované z podielových daní obcí a VÚC (OK). Cirkevné a súkromné MŠ, ZUŠ, JŠ a školské zariadenia boli v rokoch 2004 až 2006 financované z rozpočtovej kapitoly MŠVVaŠ SR a od 1.1.2007 začali byť financované z podielových daní obcí a VÚC.

Tabuľka 30 Plnenie zamestnanosti v regionálnom školstve v r. 2005-2009

Ukazovateľ		2005	2006	2007	2008	2009
RK MŠVVaŠ SR	pedagogickí	70 278,1	66 779,0	65 247,0	64 003,0	63 569,5
	nepedagogickí	23 769,1	22 086,4	21 549,0	21 103,0	21 188,8
	spolu	94 047,2	88 865,4	86 796,0	85 106,0	84 758,3
OK	pedagogickí	22 162,3	22 585,8	22 710,0	23 163,0	23 668,9
	nepedagogickí	19 025,2	19 390,5	19 409,0	19 520,0	19 718,8
	spolu	41 187,5	41 976,3	42 119,0	42 683,0	43 387,7
Školstvo celkom	pedagogickí	92 440,4	89 364,8	87 957,0	87 166,0	87 238,4
	nepedagogickí	42 794,3	41 476,9	40 958,0	40 623,0	40 907,6
	spolu	135 234,7	130 841,7	128 915,0	127 789,0	128 146,0

Zdroj: štatistický výkaz Škol (MŠ SR)1-04, ÚIPŠ

(327) V septembri 2009 bol prijatý zákon o pedagogických a odborných zamestnancoch, ktorý zadefinoval ďalšiu kategóriu zamestnancov – odborní zamestnanci a z tohto dôvodu sa od roku 2010 sleduje zvlášť okrem pedagogických a nepedagogických zamestnancov aj táto kategória zamestnancov.

Tabuľka 31 Plnenie zamestnanosti v regionálnom školstve v r. 2010-2012

Ukazovateľ		2010	2011	2012
RK MŠVVaŠ SR	pedagogickí	63 141,1	62 568,7	61 947,4
	odborní	1 233,4	1 264,5	1 304,9
	nepedagogickí	20 370,3	20 154,7	19 709,9
	spolu	84 744,8	83 987,9	82 962,2
OK	pedagogickí	24 001,6	24 289,8	24 624,4
	odborní	76,5	104,6	119,7
	nepedagogickí	19 552,1	19 437,7	19 276,4
	spolu	43 630,2	43 832,1	44 020,4
Školstvo celkom	pedagogickí	87 142,7	86 858,5	86 571,8
	odborní	1 309,9	1 369,1	1 424,5
	nepedagogickí	39 922,4	39 592,4	38 986,3
	spolu	128 375,0	127 820,0	126 982,6

Zdroj: Štatistický výkaz Škol (MŠ SR)1-04, ÚIPŠ

(328) Počet zamestnancov v regionálnom školstve celkom v roku 2011 v porovnaní s rokom 2005 poklesol spolu o 7 415 osôb, čo predstavuje pokles o 5,5%. Počet zamestnancov

financovaných z RK MŠVVaŠ SR v roku 2011 v porovnaní s rokom 2005 poklesol spolu o 10 059 osôb, čo predstavuje pokles o 10,7%. Počet zamestnancov financovaných z podielových daní v roku 2011 v porovnaní s rokom 2005 stúpol spolu o 2 645 osôb, čo predstavuje nárast o 6,4%.

Obrázok 53 Vývoj počtu pedagogických a nepedagogických zamestnancov v školstve celkom

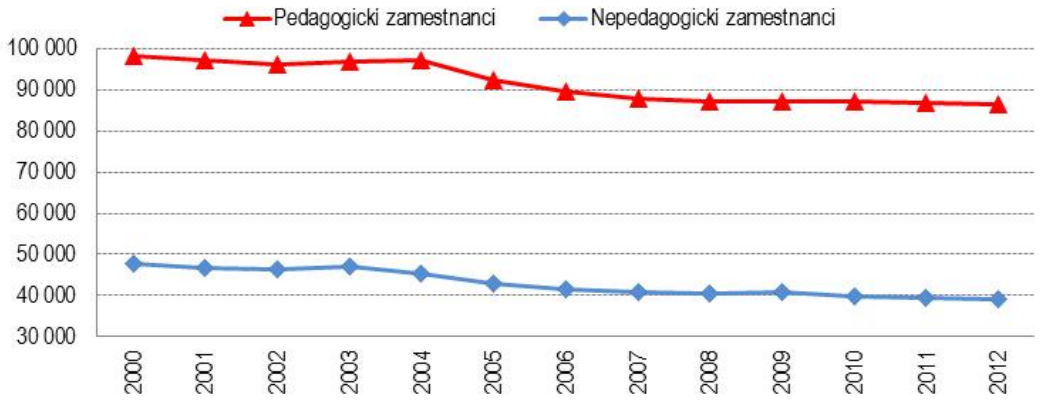

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 54 Vývoj počtu pedagogických a nepedagogických zamestnancov financovaných z RK MŠVVaŠ SR

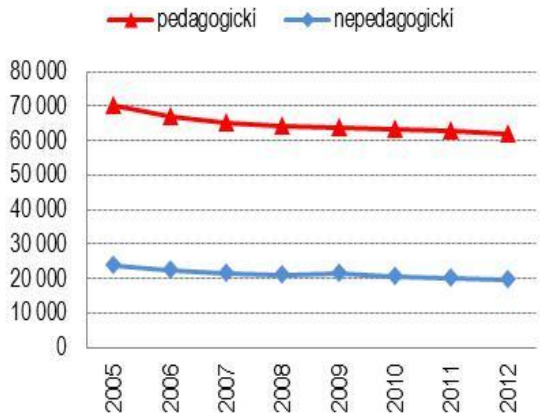

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 55 Vývoj počtu pedagogických a nepedagogických zamestnancov financovaných z výnosu dane z príjmov fyzických osôb

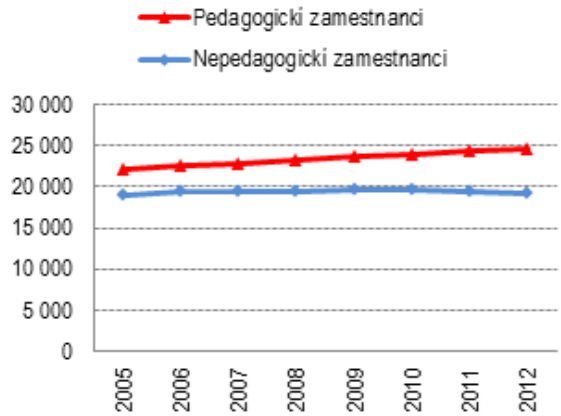

Zdroj: ÚIPŠ

5.1.3. Priemerná mzda v regionálnom školstve

(329) Priemerná mzda dosiahnutá v roku 2011 u zamestnancov financovaných:

a) z RK MŠVVaŠ SR vzrástla oproti roku 2005 (7 rokov) u pedagogických zamestnancov o 233,8 €, t.j. o 41,4% a u nepedagogických zamestnancov o 131,0 €, t.j. o 37,1%,
b) z podielových daní vzrástla oproti roku 2005 u pedagogických zamestnancov o 117,9 €, t.j. o 37,8% a u nepedagogických zamestnancov o 170,7 € t.j. o 35,5%,

c) v regionálnom školstve celkom oproti roku 2005 vzrástla spolu o 183,1 € t.j. 38,0%, z toho u pedagogických zamestnancov o 208,4 € t.j. o 37,9% a u nepedagogických zamestnancov o 122,6 € t.j. o 36,6%.

Tabuľka 32 Priemerná mzda v regionálnom školstve v r. 2000-2004

Ukazovateľ		2000	2001	2002	2003	2004
Školstvo celkom	pedagogickí	350,2	371,7	428,0	458,7	489,9
	nepedagogickí	211,5	217,8	256,5	286,2	313,9
	spolu	304,9	321,6	372,2	402,5	433,9

Zdroj: Štatistický výkaz Škol (MŠ SR)1-04, ÚIPŠ

Tabuľka 33 Priemerná mzda v regionálnom školstve v r. 2005-2009

Ukazovateľ		2005	2006	2007	2008	2009
RK MŠVVaŠ SR	pedagogickí	565,4	627,8	675,4	727,6	781,0
	nepedagogickí	353,4	373,7	409,1	443,8	483,9
	spolu	516,2	563,2	609,3	657,3	706,7
OK	pedagogickí	481,5	529,3	566,4	610,2	653,1
	nepedagogickí	312,3	339,3	365,9	398,2	424,9
	spolu	403,3	441,6	474,0	513,3	549,4
Školstvo celkom	pedagogickí	549,7	604,0	647,3	696,4	746,3
	nepedagogickí	335,1	357,7	388,7	421,9	455,5
	spolu	481,8	525,9	565,1	609,2	653,5

Zdroj: Štatistický výkaz Škol (MŠ SR)1-04, ÚIPŠ

Tabuľka 34 Priemerná mzda v regionálnom školstve

Ukazovateľ		2010	2011	2012
RK MŠVVaŠ SR	pedagogickí	799,5	799,2	849,1
	odborní	745,8	739,0	782,2
	nepedagogickí	482,9	484,4	493,4
	spolu	722,6	722,7	763,6
OK	pedagogickí	653,2	652,2	666,6
	odborní	702,1	819,3	849,7
	nepedagogickí	427,9	430,2	435,4
	spolu	522,3	554,1	565,8
Školstvo celkom	pedagogickí	759,2	758,1	797,2
	odborní	743,3	745,1	787,9
	nepedagogickí	456,0	457,7	464,7
	spolu	664,7	664,9	695,0

Zdroj: Štatistický výkaz Škol (MŠ SR)1-04, ÚIPŠ

Obrázok 56 Vývoj priemernej mzdy pedagogických a nepedagogických zamestnancov - celkom

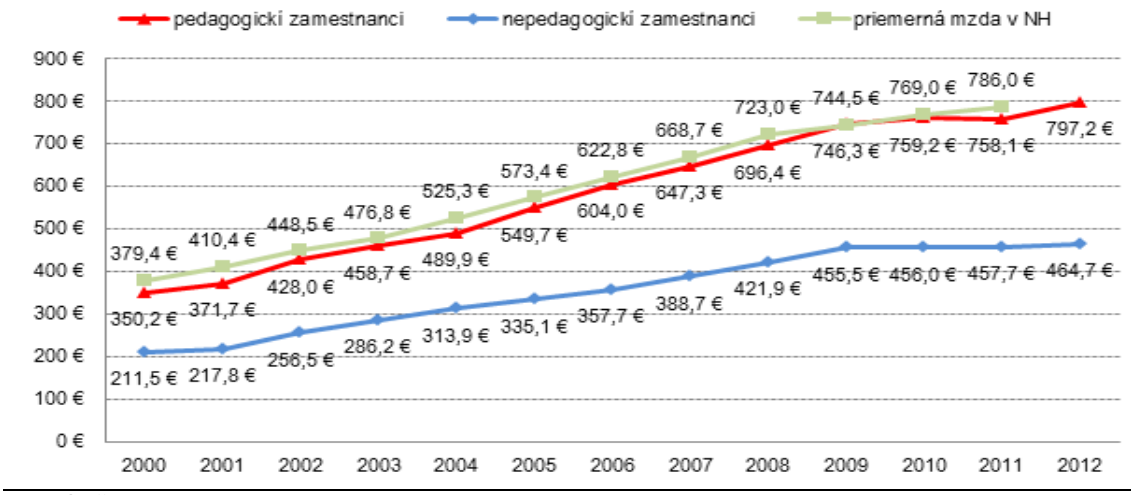

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 57 Vývoj priemernej mzdy pedagogických a nepedagogických zamestnancov financovaných z RK MŠVVaŠ SR

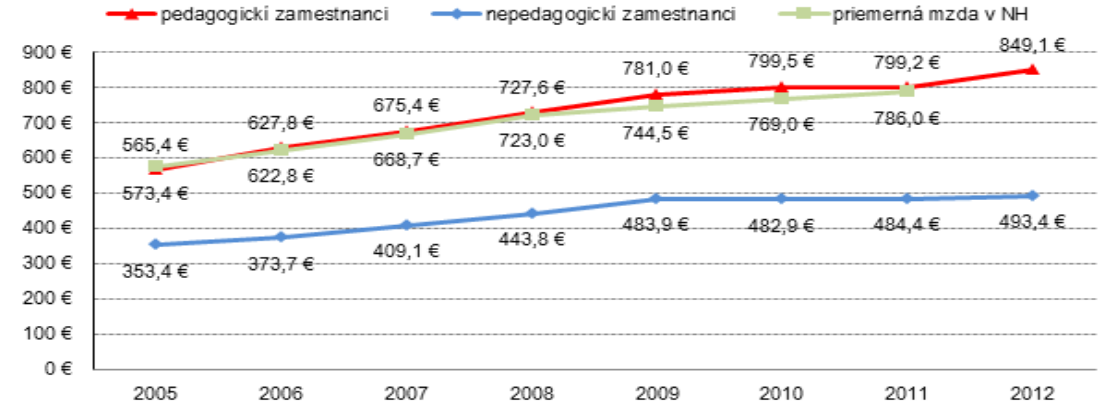

Zdroj: ÚIPŠ

Obrázok 58 Vývoj priemernej mzdy pedagogických a nepedagogických zamestnancov financovaných z výnosu dane z príjmov fyzických osôb

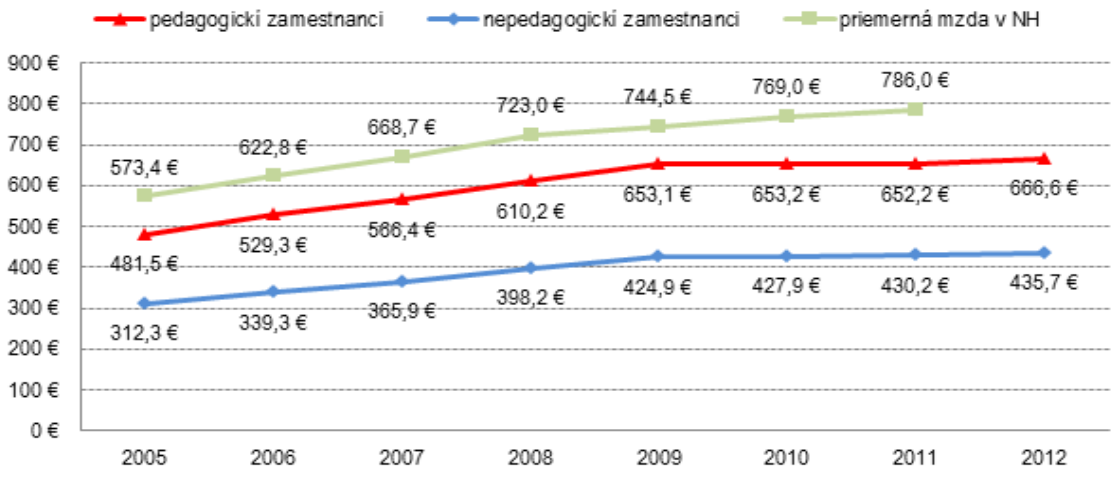

Zdroj: ÚIPŠ

(330) Učitelia na Slovensku patria k relatívne najslabšie plateným v rámci OECD. Medzinárodné porovnanie OECD, ktoré uvádza, že učiteľ na Slovensku zarába v priemere menej ako polovicu priemernej mzdy vysokoškolského absolventa, však nie je úplne korektné. V prípade Slovenska, ako aj mnohých ďalších krajín, je v uvedenom porovnaní použitý len tarifný plat učiteľa, pri mnohých iných krajinách sa využívajú celkové osobné výdavky (t.j. vrátane odmien, príplatkov, atď.) Preto toto porovnanie je skreslené v závislosti od rozdielu medzi tarifnými a celkovými priemernými mzdovými výdavkami v jednotlivých krajinách.

(331) Podľa správy uverejnenej Európskou komisiou sú rozpočtovými obmedzeniami a úspornými opatreniami najviac postihnutí učitelia v Írsku, Grécku, Španielsku, Portugalsku a Slovinsku. Platy učiteľov v Bulharsku, na Cypre, v Estónsku, vo Francúzsku, v Maďarsku, Taliansku, Lotyšsku, Litve, Spojenom kráľovstve, Chorvátsku a Lichtenštajnsku sa znížili mierne alebo zostali na rovnakej úrovni. Správa Platy a príplatky učiteľov a riaditeľov škôl v Európe, 2011/2012 však takisto ukazuje, že v štyroch krajinách, a to v Českej republike, Poľsku, na Slovensku a Islande sa platy učiteľov od polovice rokov 2010 zvýšili, zatiaľ čo platy v Rumunsku sú v súčasnosti na takmer rovnakej úrovni ako pred začiatkom krízy.

(332) Štúdia Mc Kinsey na základe preskúmania úspešných skúseností v zlepšovaní výchovno-vzdelávacích výsledkov vo svete identifikuje najlepšie postupy radenia pedagogických pracovníkov. Ukazuje, že pri školách s nízkym výkonom v PISA by sa mala zlepšiť zodpovednosť učiteľov (Mc Kinsey, 2010). Na zvýšenie výkonu by sa mali profesie učiteľov a školského vedenia viac zatraktívniť a mali by sa oceňovať postupy spolupráce medzi učiteľmi a medzi školami, aby sa podporila výmena dobrých postupov. Mzdy učiteľov by sa mali zvýšiť a vytvoriť by sa mali nové kariérne dráhy pre učiteľov s cieľom zlepšiť atraktívnosť učiteľských pracovných miest. Služobne starší učitelia by mali dostávať príležitosť mať nové zodpovednosti, napr. dohľad nad menej skúsenými učiteľmi.

5.2. Systém odmeňovania

(333) Zamestnanci škôl a školských zariadení v regionálnom školstve sú odmeňovaní podľa určitých pravidiel. Systém zaraďovania pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov do platových tried nadväzuje na spoločný systém zaraďovania zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme do platových tried. Pri odmeňovaní sa zohľadňuje:

a) Tarifný plat – je súčtom dvoch zložiek:
   i) platová tarifa podľa stupnice platových taríf – platová tarifa sa odvíja od platovej triedy a pracovnej triedy. Zaradenie do platovej triedy závisí od získaného stupňa požadovaného vzdelania a zaradenia do kariérového stupňa
   ii) suma zvýšenia platovej tarify za každý celý rok započítanej praxe
b) Osobný príplatok –na ocenenie mimoriadnych osobných schopností, dosahovaných pracovných výsledkov alebo za vykonávanie práce nad rámec pracovných povinností možno priznať osobný príplatok
c) Príplatok za výkon špecializovanej činnosti:
   i) triedneho učiteľa
   ii) uvádzajúceho pedagogického zamestnanca
d) Kreditový príplatok – za sústavné prehlbovanie odbornej spôsobilosti profesijným rozvojom v kariérovom systéme
e) Príplatok za riadenie
f) Príplatok za praktickú prípravu – pedagogickému zamestnancovi cvičnej školy alebo cvičného školského zariadenia,

g) Odmena
h) Príplatok začínajúcemu pedagogickému zamestnancovi
i) Príplatok za prácu so žiakmi so zdravotným znevýhodnením a zo sociálne znevýhodneného prostredia –
j) Ďalšie príplatky a platy – osobný plat, príplatok za zastupovanie, platová kompenzácia za sťažený výkon práce, príplatok za zmennosť, príplatok za prácu v noci, príplatok za prácu v sobotu alebo v nedeľu, príplatok za prácu vo sviatok, plat za prácu nadčas, plat za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti na pracovisku.

(334) Systém odmeňovania učiteľov v SR nevytvára dostatočné stimuly na zlepšovanie výchovno-vzdelávacích výsledkov, keďže len veľmi malá časť odmeny učiteľa sa zakladá na výsledku. Riaditelia škôl rozhodujú o malej variabilnej zložke odmeny učiteľov (asi 11% mzdových nákladov v roku 2011) a mzda sa určuje najmä podľa odpracovaných rokov učiteľa (pri rovnakom stupni vzdelania) a nie podľa výkonu.

(335) Vývoj a zmeny systému odmeňovania pedagogických zamestnancov a ostatných zamestnancov školstva od roku 2000 po súčasnosť tvorí prílohu č. 2. stupnice platových taríf uvádzame v prílohe č. 3.

5.3. Systém kontinuálneho vzdelávania

(336) Kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov chápeme ako neustály proces, ktorý zahŕňa všetky dimenzie rozvoja osobnosti zamestnanca a jeho kompetencií vymedzených v profesijných štandardoch na príslušných kariérových stupňoch a kariérových pozíciách. Súčasne vytvára osobnostné predpoklady a vnútornú motiváciu k celoživotnej spôsobilosti využívať formálne, neformálne a neinštitucionálne príležitosti na tvorivé zdokonaľovanie kvality výkonu pedagogickej a odbornej činnosti.

5.3.1. Kontinuálne vzdelávanie – ďalšie vzdelávanie do 1. novembra 2009

(337) Pred účinnosťou zákona o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (1. november 2009), bol systém ďalšieho vzdelávania upravený len u pedagogických zamestnancov právnym predpisom o ďalšom vzdelávaní pedagogických pracovníkov, ktorý netvoril ucelený systém vzdelávania zamestnancov a mal len malý dosah na pripravované reformné zmeny v školstve. Vzdelávanie pedagógov bolo zo strany škôl a školských zariadení často náhodné, málo plánovité a nedostatočne motivujúce. Neexistovalo previazanie systému vzdelávania na systém kariérového rastu a odmeňovania pre všetky kategórie a podkategórie pedagogických zamestnancov a vôbec pre kategórie odborných zamestnancov, bez rozdielu dosiahnutého stupňa vzdelania.

(338) Ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov malo dopad na kvalifikačný predpoklad učiteľov všeobecnovzdelávacích predmetov na vyučovanie ďalšieho aprobačného predmetu, učiteľov odborných predmetov na vyučovanie všeobecnovzdelávacích predmetov, učiteľov na vyučovanie aprobačných predmetov na vyššom stupni vzdelávania a na pôsobenie v špeciálnych školách a v špeciálnych školských zariadeniach, len u vychovávateľov a majstrov odbornej výchovy so stredoškolským vzdelaním prostredníctvom rozširujúceho štúdia a špecializačného kvalifikačného štúdia.

5.3.2. Kontinuálne vzdelávanie po 1. novembri 2009

(339) Kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov je chápané ako neustály proces, ktorý zahŕňa všetky oblasti rozvoja osobnosti zamestnancov a ich kompetencií vymedzených profesijnými štandardami. Vzdelávanie prestáva byť považované len za proces odstraňovania nedostatkov pregraduálneho vzdelávania, ale naopak, stáva sa podmienkou profesijnej gradácie a súčasťou celoživotného vzdelávania. Kontinuálne vzdelávanie zamestnancov vytvára podmienky na postupné zmeny v kompetenciách počas ich profesijných ciest.

(340) Vychádzajúc z riešenia kvalitatívnych zmien v systéme vzdelávania bolo potrebné zamerať pozornosť predovšetkým na tieto kľúčové úlohy:

a) z pohľadu personálnej stratégie rezortu školstva vytvoriť novú legislatívnu úpravu systému vzdelávania, ktorá umožní rozvoj a stabilizáciu systému a racionalizáciu jeho štruktúry – zákon a nižšie právne normy,
b) vytvoriť vhodný spôsob financovania sústavy vzdelávania – prostredníctvom zdrojov napr. štátny rozpočet, rozpočty zriaďovateľov alebo zamestnávateľov, úhrady zamestnancov prípadne iných zdrojov, ale aj vypracovaním pravidiel finančnej motivácie zamestnancov (kreditový príplatok, vykonávanie atestácií – gradačný systém profesijného rozvoja a odmeňovania),
c) venovať starostlivosť kvalite vzdelávania a jej hodnoteniu – systému akreditácie vzdelávacích programov a systému kontroly (ministerstvo, garant programu kontinuálneho vzdelávania),
d) vytvoriť vhodné informačné a informaticky vybavené prostredie – otvorený systém akreditácie programov kontinuálneho vzdelávania a druhov kontinuálneho vzdelávania pre vymedzených poskytovateľov kontinuálneho vzdelávania,
e) zriadiť poradný orgán – Akreditačná rada ministerstva školstva, vedy výskumu a športu Slovenskej republiky pre kontinuálne vzdelávanie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov (akreditačná rada).

(341) Kvalita vzdelávania je riadená systémom akreditácií vzdelávacích programov pre pedagogických a odborných zamestnancov. Akreditácia je štátne schválenie programu kontinuálneho vzdelávania (štátne overenie kvality) na základe posúdenia jeho cieľov, obsahu, rozsahu, spôsobu ukončovania ako aj personálneho zabezpečenia, ktorý predkladá žiadateľ, potenciálny poskytovateľ kontinuálneho vzdelávania, ministerstvu, ktorého rozsah žiadosti upravuje zákon. Uplatňuje sa pritom princíp rovnakej šance pre štátne, cirkevné a súkromné subjekty.

(342) Ministerstvo pri vydávaní rozhodnutia o akreditovaní vzdelávacieho programu prihliada na odborné stanovisko akreditačnej rady, ako poradného orgánu. Vzdelávanie poskytujú školy a školské zariadenia, organizácie zriadené ministerstvom školstva alebo iných ministerstiev, vysoké školy, cirkev alebo náboženská spoločnosť, alebo iná právnická osoba, ktorá má v predmete činnosti vzdelávanie, ktorým ministerstvo školstva udelí akreditáciu, po splnení podmienok upravených zákonom na príslušný druh programu kontinuálneho vzdelávania, najviac na dobu šiestich rokov.

5.4. Kariérový systém

(343) Profesijný rozvoj pedagogických a odborných zamestnancov (zamestnanec) je zabezpečovaný prehlbovaním, zdokonaľovaním a rozširovaním dosiahnutého vzdelania a preukázaných profesijných kompetencií potrebných na vykonávanie pedagogickej

alebo odbornej činnosti. Rozvoj profesijných kompetencií v kariérovom systéme, sa uskutočňuje prostredníctvom kontinuálneho vzdelávania, sebavzdelávania a tvorivých aktivít (neformálne vzdelávanie a informálne učenie), ktoré úzko súvisia s pedagogickou alebo odbornou činnosťou zamestnanca. Prostriedkom na vymedzenie kvalifikačného predpokladu tvoreného súborom profesijných kompetencií potrebných na štandardný výkon pedagogickej alebo odbornej činnosti pre príslušnú kategóriu alebo podkategóriu zamestnanca, kariérový stupeň alebo kariérovú pozíciu, je profesijný štandard.

5.4.1. Kariérový stupeň

(344) Kariérový stupeň je vyjadrenie miery preukázaného osvojenia si profesijných kompetencií, ktoré zamestnanec získal prostredníctvom:

a) vysokoškolského alebo stredoškolského vzdelania ako začínajúci zamestnanec,
b) adaptačného vzdelávania ako samostatný zamestnanec,
c) kontinuálneho vzdelávania, rozširujúceho štúdia, vykonanej štátnej jazykovej skúšky z cudzieho jazyka, vykonanej rigoróznej skúšky prípadne vysokoškolského vzdelania tretieho stupňa ako zamestnanec s prvou alebo s druhou atestáciou.

(345) Zamestnanec je zaraďovaný do príslušného kariérového stupňa v rámci kariérového systému po získaní nových profesijných kompetencií nadobudnutých vzdelávaním.

(346) Zvyšovaním profesijných kompetencií prostredníctvom adaptačného vzdelávania, kontinuálneho vzdelávania, rozširujúceho štúdia, zvyšovania jazykovej kompetencie, zvyšovania spôsobilosti aplikovať získané vedomosti tvorivým spôsobom v praxi alebo vysokoškolského vzdelania tretieho stupňa, zamestnancovi vzniká právny nárok na zaradenie do niektorého z kariérových stupňov: začínajúci zamestnanec, samostatný zamestnanec, zamestnanec s prvou atestáciou a zamestnanec s druhou atestáciou.

5.4.2. Kariérová pozícia

(347) Kariérová pozícia v kariérovom systému vyjadruje funkčné alebo špecializačné zaradenie zamestnanca na výkon špecializovaných alebo riadiacich činností. Podmienky zaradenia zamestnanca do kariérovej pozície (špecialista, vedúci zamestnanec) je absolvovanie príslušného druhu kontinuálneho vzdelávania (špecializačné, funkčné, funkčné inovačné alebo funkčné aktualizačné). Za absolvované funkčné aktualizačné vzdelávanie vedúcich zamestnancov a špecializačné vzdelávanie zamestnancov špecialistov sa priznávajú kredity s výnimkou tých, za ktoré zamestnanec poberá špecializačný príplatok (triedny učiteľ a uvádzajúci zamestnanec).

5.4.3. Kariérová cesta

(348) Kariérová cesta je spôsob, ktorým zamestnanec dosiahne niektorý z kariérových stupňov alebo kariérových pozícií. Zamestnanec môže uskutočniť svoj kariérový rast prostredníctvom troch kariérových ciest.

(349) Prvá kariérová cesta – vedie k celoživotnému zachovávaniu štandardných pedagogických a odborných kompetencií zamestnanca v súlade s požiadavkami a potrebami školy a školského zariadenia na príslušnom kariérovom stupni (začínajúci, samostatný, zamestnanec s prvou a druhou atestáciou). Za absolvované akreditované programy kontinuálneho vzdelávania, rozširujúce štúdium, vykonanú štátnu jazykovú skúšku z cudzieho jazyka, vykonanú rigoróznu skúšku a za iné tvorivé aktivity prezentujúce výsledky jeho neformálneho vzdelávania a informálneho učenia, získava zamestnanec príslušný počet

kreditov, so stanovenou dĺžkou platnosti. Zamestnancovi zamestnávateľ za získaných 30 kreditov priznáva 6% kreditový príplatok a za 60 kreditov 12% kreditový príplatok.

(350) Druhá kariérová cesta – vedie k získaniu expertných pedagogických alebo odborných kompetencií zamestnanca prostredníctvom akreditovaných programov kontinuálneho vzdelávania a ich overenie prostredníctvom atestácií pre príslušnú kategóriu a podkategóriu zamestnanca (zamestnanec s prvou a druhou atestáciou). Podmienkou pre vykonanie atestácie je získanie 60 kreditov alebo získanie 30 kreditov a absolvovanie 60 hodinového prípravného atestačného vzdelávania. Atestácie môžu uskutočňovať vysoké školy, organizácie pre kontinuálne vzdelávanie ministerstva školstva alebo iných ministerstiev, ktorým ministerstvo vymenúva predsedu atestačnej komisie.

(351) Tretia kariérová cesta – vedie k získaniu špecializovaných alebo riadiacich kompetencií zamestnancov prostredníctvom špecializačného, funkčného, funkčného inovačného alebo funkčného aktualizačného vzdelávania. Výšku finančného ohodnotenia zamestnanca špecialistu alebo vedúceho zamestnanca po úspešnom preukázaní špecializovaných alebo riadiacich kompetencií zamestnávateľ alebo zriaďovateľ priznáva špecializačný príplatok triedneho učiteľa a príplatok uvádzajúceho zamestnanca alebo príplatok za riadenie.

5.4.4. Atestácia

(352) Atestácia je overenie získaných expertných kompetencií zamestnanca ako podmienky pre zaradenie do vyššieho kariérového stupňa. Atestácie sa vykonávajú pred atestačnou komisiou vysokých škôl, organizácií pre kontinuálne vzdelávanie ministerstva školstva alebo atestačnou komisiou iných ministerstiev. Po úspešnom vykonaní atestácie inštitúcie vydávajú zamestnancovi osvedčenie. Zamestnanec s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa môže absolvovať prvú a druhú atestáciu pre príslušnú kategóriu a podkategóriu a zamestnanec, ktorý nadobudol nižší stupeň vzdelania ako vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, môže vykonať len prvú atestáciu pre príslušnú kategóriu a podkategóriu.

5.5. Postoje učiteľov v nižšom sekundárnom vzdelávaní

(353) Pre zlepšenie kvality vzdelávania je dôležité monitorovať vplyv vzdelávacej politiky na prácu učiteľov a vyučovanie (napríklad hodnotenie práce učiteľov, kvalifikačné požiadavky a pracovné povinnosti učiteľov, metódy vyučovania a postoje učiteľov, a pod.). Toto je cieľom medzinárodnej štúdie OECD TALIS. Štúdia z roku 2008 priniesla poznatky o profile učiteľov a riaditeľov škôl, profile žiakov, profile škôl, štýloch vedenia školy, profesionálnej spolupráci učiteľov, hodnotení škôl a učiteľov a ďalšom vzdelávaní učiteľov v porovnaní s ostanými zúčastnenými krajinami.

(354) Pracovná spokojnosť učiteľa je najsilnejšie spojená so sebadôverou učiteľa a má vzťah aj ku klíme školy a triedy (najmä z pohľadu disciplíny v triede a jej vnímania učiteľom). V medzinárodnom porovnaní majú slovenskí učitelia nižšiu sebadôveru ako je priemer krajín zúčastnených v štúdii, čo indikuje nízku spokojnosť so zamestnaním.

(355) Na Slovensku existuje medzi učiteľmi veľmi dobrá neformálna spolupráca, ako napríklad výmena vyučovacích materiálov s kolegami. V oveľa menšej miere sú však u nás zaužívané niektoré aktivity formálnej spolupráce učiteľov, napr. práca v tíme, pozorovanie iných učiteľov pri vyučovaní s poskytnutím spätnej väzby, zapojenie rôznych tried do spoločných projektov a podobne.

(356) Riaditelia škôl odpovedali na otázky týkajúce sa školských zdrojov a nedostatkov, ktoré majú negatívny vplyv na vzdelávanie. Možno konštatovať, že štatisticky významne vyšší

nedostatok v porovnaní s priemerom krajín štúdie TALIS 2008 signalizujú slovenskí riaditelia v prípade počítačov potrebných na vyučovanie (Slovensko 57,1 %, TALIS priemer 43,2 %), materiálov v knižnici (Slovensko 53,5 %, TALIS priemer 40,8 %) i iného vybavenia, čo súvisí s dostupnosťou školských financií (Slovensko 64,1 %, TALIS priemer 49,7 %).

(357) Patríme medzi krajiny s najvyšším podielom vysokokvalifikovaných učiteľov. Čo sa však týka ďalšieho vzdelávania učiteľov, zaostáva naša krajina za ostatnými krajinami štúdie TALIS 2008, či už ide o účasť na ďalšom vzdelávaní za posledných 18 mesiacov (kvalifikačné programy, tvorivé dielne a školenia, konferencie, tímový výskum a pod.) alebo o priemernú dĺžku vzdelávania. Podľa výpovedí učiteľov sa v priemere krajín štúdie TALIS 2008 takmer 90 % učiteľov zúčastnilo nejakej formy ďalšieho vzdelávania, na Slovensku to predstavovalo len 75 % učiteľov. Z toho vyplýva, že každý štvrtý slovenský učiteľ neabsolvoval za posledných 18 mesiacov žiadnu formu ďalšieho vzdelávania.

(358) Štúdia TALIS 2008 sa zaujímala aj o to, či by sa učitelia chceli zúčastniť na viacerých aktivitách ďalšieho vzdelávania, ako už absolvovali, a aké dôvody im bránili zúčastniť sa vo väčšej miere ďalšieho vzdelávania. Najväčšou prekážkou v ďalšom vzdelávaní slovenských učiteľov bola nedostatočná ponuka vhodného ďalšieho vzdelávania (Slovensko 57,8 %, TALIS priemer 42,3 %). Najväčší záujem slovenských učiteľov bol o ďalšie vzdelávanie v oblasti vyučovania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (Slovensko 20,1 %, TALIS priemer 31,3 %), vzdelávanie zamerané na problémy s disciplínou a správaním žiakov (19,2 %), rozširovanie vedomostí a znalostí z hlavného predmetu aprobácie učiteľa (17,2 %), získavanie IKT zručností (14,8 %), rozširovanie vedomostí a znalostí o (nových) vyučovacích postupoch (13,4 %).

(359) Podľa zistení štúdie TALIS 2008 v slovenských školách je hodnotenie učiteľov a spätná väzba bežnou praxou. Učitelia vnímajú svoje vlastné hodnotenie pozitívne, pokladajú ho za spravodlivé (Slovensko 81,2 %, TALIS priemer 83,2 %) a nápomocné v ďalšom skvalitňovaní práce učiteľa (Slovensko 78,0 %, TALIS priemer 78,6 %). Podľa učiteľov má hodnotenie pozitívny vplyv aj na ich spokojnosť s prácou a na ich zotrvanie v zamestnaní. V priemere krajín štúdie TALIS 2008 sú učitelia pomerne skeptickí: 3/4 učiteľov je presvedčených, že ak zlepšia kvalitu svojho vyučovania, nedostanú väčšiu finančnú odmenu alebo nejakú inú formu odmeny. Na Slovensku viac ako ½ učiteľov neverí, že zlepšenie kvality vyučovania bude ocenené.

(360) Údaje týkajúce sa negatívneho správania sa žiakov sú alarmujúce. Až 13% učiteľov SR sa pravidelne stretáva s neskorými príchodmi žiakov a 39,8 % učiteľov s absenciami žiakov. Z pohľadu týchto kritérií je situácia na Slovensku lepšia, ako je medzinárodný priemer zúčastnených krajín. Inak je to v prípade správania žiakov, ktorí sa do školy dostavia, ale na vyučovaní vyrušujú (71,6 %), klamú a podvádzajú (SR 38,5 %), používajú neslušné slová (40,1 %), či ničia školský majetok (32,3 %). Vo všetkých týchto prípadoch je situácia na Slovensku horšia, ako je medzinárodný priemer. Až 6,4 % učiteľov SR pracuje v podmienkach, keď im žiaci nadávajú a urážajú ich.

6. Financovanie regionálneho školstva

(361) Prvé reformné zmeny vo financovaní základných a stredných škôl sa uskutočnili v roku 2002 nadobudnutím účinnosti zákona č. 506/2001 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení a výnosu Ministerstva školstva SR č. 293/2002 k tomuto zákonu. Zákon umožnil viaczdrojové financovanie a zaviedol niektoré prvky normatívneho financovania.

(362) Významnejšiu zmenu prinieslo až prijatie zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení a nariadenia vlády SR č. 2/2004 Z. z., ktoré bolo jeho vykonávacím predpisom. Zmenil sa systém rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu podľa „historického princípu“, ktorý predtým vychádzal z výdavkov v minulom období, na normatívny princíp, ktorý sa odvíja od počtu žiakov školy.

(363) Cieľom prijatých legislatívnych zmien bolo zvýšiť motiváciu k efektívnejšiemu využívaniu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu, vniesť do systému transparentnosť a tlak na racionalizáciu.

(364) Reforma financovania regionálneho školstva bola previazaná s reformou verejnej správy a s fiškálnou decentralizáciou.

Finančné toky zabezpečenia výkonov školy sa rozdelili podľa dvoch druhov kompetencií:

a) prenesené kompetencie – financovanie preneseného výkonu štátnej správy v školstve na obce a samosprávne kraje
b) originálne kompetencie – financovanie výkonu samosprávnych funkcií obcami a samosprávnymi krajmi

(365) Najnovšie zmeny vo financovaní regionálneho školstva súvisia so zmenou finančných tokov, t.j. z rozpočtovej kapitoly ministerstva školstva budú poskytované len náklady na školy, v ktorých sa vzdelávanie považuje za sústavnú prípravu na povolanie, v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávnych krajov a ostatné finančné prostriedky na školy, v ktorých sa vzdelávanie považuje za sústavnú prípravu na povolanie, v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí, štátom uznanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti, inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby a na školy a školské zariadenia zriadené obvodným úradom v sídle kraja budú poskytované z rozpočtovej kapitoly ministerstva vnútra. Tieto zmeny súvisia so zmenou zriaďovateľskej pôsobnosti škôl a školských zariadení, ktoré zriaďovali krajské školské úrady. Od 1. 1. 2013 sa ich zriaďovateľom stali obvodné úrady v sídle kraja - útvary, ktoré zabezpečujú činnosti na úseku školstva.

Rámček 6 Legislatíva v oblasti financovania regionálneho školstva

Financovanie regionálneho školstva upravujú tieto právne predpisy:

a) zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov
b) zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Podrobnosti financovania škôl a školských zariadení upravujú:

a) nariadenie vlády SR č. 630/2008 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia v znení neskorších predpisov (ďalej len „nariadenie vlády SR č. 630/2008 Z. z.)
b) vyhláška Ministerstva školstva SR č. 649/2008 Z. z. o účele použitia príspevku na žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej len „vyhláška č. 649/2008 Z. z.“).

Prideľovanie finančných prostriedkov obciam a vyšším územným celkom na originálne kompetencie upravujú tieto právne predpisy:

a) zákon č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
b) nariadenie vlády č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve v znení neskorších predpisov.

6.1. Financovanie škôl a školských zariadení podľa zákona č. 597/2003 Z. z.

(366) Podľa zákona č. 597/2003 Z. z. sa financujú:

a) školy, v ktorých sa vzdelávanie považuje za sústavnú prípravu na povolanie v zriaďovateľskej pôsobnosti:
   i) obcí, vyšších územných celkov a obvodných úradov v sídle kraja (ďalej len „verejné školy[18]“),
   ii) štátom uznanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti (ďalej len „cirkevné školy“)
   iii) inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby (ďalej len „súkromné školy“)
b) materské školy pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v zriaďovateľskej pôsobnosti obvodných úradov v sídle kraja
c) školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti obvodných úradov v sídle kraja

(367) Medzi školy, v ktorých sa vzdelávanie považuje za sústavnú prípravu na povolanie patria tieto druhy škôl:

a) základná škola
b) gymnázium
c) stredná odborná škola
d) konzervatórium
e) školy pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (okrem materských škôl)

(368) Zdrojmi financovania verejných škôl, verejných materských škôl a verejných školských zariadení sú:

a) prostriedky zo štátneho rozpočtu v rozpočtovej kapitole ministerstva školstva a prostriedky zo štátneho rozpočtu v rozpočtovej kapitole ministerstva vnútra,
b) prostriedky z rozpočtov obcí a prostriedky z rozpočtov vyšších územných celkov,
c) prostriedky od iných fyzických osôb a právnických osôb za prenájom priestorov a zariadenia škôl alebo školských zariadení v čase, keď sa nevyužívajú na výchovno-vzdelávací proces,
d) zisk z podnikateľskej činnosti,
e) príspevky od žiakov, rodičov alebo inej osoby, ktorá má voči žiakovi vyživovaciu povinnosť, na čiastočnú úhradu nákladov spojených s hmotnou starostlivosťou v školách a v školských zariadeniach podľa osobitných predpisov,
f) vo vybraných školských zariadeniach príspevky od žiakov, rodičov alebo inej osoby, ktorá má voči žiakovi vyživovaciu povinnosť, na čiastočnú úhradu nákladov na výchovu a vzdelanie,
g) príspevky od zamestnávateľov a zamestnávateľských zväzov,
h) príspevky a dary, prípadne iné zdroje.

[18] V časti o financovaní škôl používame pre školy zriadené ObÚ, obcou alebo VÚC termín „verejné školy“ v súlade so zákon o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení.

Tabuľka 35 Prehľad o bežných výdavkoch určených na financovanie regionálneho školstva

Ukazovateľ	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Normatívne	**994 818 628**	**1 034 579 632**	**1 100 351 092**	**1 195 903 625**	**1 213 174 911**	**1 198 350 897**	**1 237 156 361**
Nenormatívne spolu	**33 609 010**	**34 002 986**	**42 267 178**	**44 074 962**	**44 362 795**	**51 560 300**	**56 114 477**
v tom: odchodné	1 537 144	1 629 588	1 860 817	2 389 739	2 386 211	2 542 162	2 618 685
dopravné	4 516 598	4 662 352	5 442 841	6 045 738	6 196 047	7 211 214	7 509 715
asistenti učiteľa	4 693 155	4 846 411	6 011 120	3 747 575	4 042 679	4 312 356	4 475 969
mimoriadne výsledky žiakov	0	368 618	601 872	689 400	573 200	461 800	522 460
havárie	3 968 267	4 419 604	8 428 866	5 974 048	5 941 475	6 178 449	9 105 155
sociálne znevýhodnené prostredie						5 914 860	6 522 369
rozvojové projekty	679 446	241 320	63 998	0	0	0	0
5-ročné deti MŠ	0	0	2 393 878	7 318 793	7 628 724	7 756 932	7 916 026
Vakcíny							1 348
vzdelávacie poukazy	18 214 400	17 835 093	17 463 786	17 909 669	17 594 459	17 182 527	17 442 750
Celkom normat. + nenormat.	**1 028 427 638**	**1 068 582 618**	**1 142 618 270**	**1 239 978 587**	**1 257 537 706**	**1 249 911 197**	**1 293 270 838**

Zdroj: MŠVVŠ SR

(369) Zdroje financovania súkromných a cirkevných škôl sú podobné ako zdroje financovania verejných škôl, s tým rozdielom, že v cirkevných a súkromných školách sa môže vyberať aj školné. Súkromné školy sa v značnej miere spoliehajú na podporu zo strany štátu, vzhľadom na možnosť vyberať školné sa uvažuje nad prehodnotením normatívneho financovania súkromných škôl.

(370) Vo financovaní štátnych a neštátnych škôl sú isté rozdiely, napr. na neštátne školy sa nevzťahuje garantované minimum, nemôžu použiť normatívne finančné prostriedky na úhradu nájomného a reklamu (súkromné školy ani na kapitálové výdavky), pri porušení všeobecne záväzných predpisov môže súkromným školám ministerstvo znížiť normatívny príspevok na príslušný kalendárny rok o 15% po dobu trvania nedostatkov, žiakom súkromných škôl sa nepreplácа dopravné.

(371) Zriaďovateľom škôl a školských zariadení sa poskytujú:

a) normatívne finančné prostriedky,
b) nenormatívne finančné prostriedky.

Obrázok 59 Vývoj podielu normatívnych a nenormatívnych výdavkov

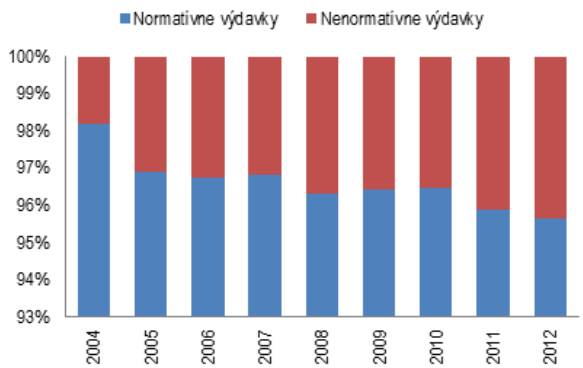

Zdroj: MŠVVŠ SR

Obrázok 60 Vývoj objemu normatívnych finančných prostriedkov poskytnutých na jedného žiaka v €

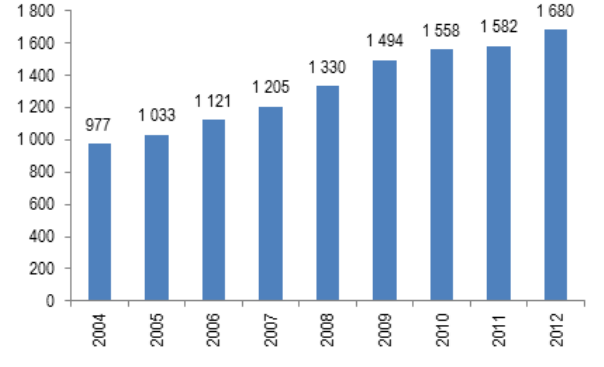

Zdroj: MŠVVŠ SR

6.1.1. Normatívne finančné prostriedky

(372) Normatívne finančné prostriedky sa rozdeľujú na časť finančných prostriedkov určenú na normované ročné náklady na

a) mzdy a platy vrátane poistného a príspevku zamestnávateľa do poisťovní zamestnancov (ďalej len "osobné náklady"), a

b) výchovno-vzdelávací proces a na prevádzku školy bez osobných nákladov (ďalej len "prevádzkové náklady").

(373) Pomer osobných nákladov k prevádzkovým nákladom určuje ministerstvo podľa objemu finančných prostriedkov pridelených Ministerstvom financií SR na osobné náklady a prevádzkové náklady na príslušný rok.

(374) Rozpis finančných prostriedkov z kapitoly ministerstva a z kapitoly ministerstva vnútra zriaďovateľom škôl na kalendárny rok vychádza z normatívnych príspevkov pre jednotlivé školy na kalendárny rok v pôsobnosti zriaďovateľa. Normatívny príspevok pre školu na kalendárny rok je určený počtom jej žiakov a normatívnym objemom finančných prostriedkov prislúchajúcim na jedného žiaka školy na bežný kalendárny rok (ďalej len "normatív").

(375) Pozitívne stránky normatívneho financovania:

a) zákon priniesol transparentný systém financovania,
b) normatívne finančné prostriedky nie sú účelovo viazané, navyše zriaďovatelia majú kompetenciu upraviť v presne vymedzenom rozsahu rozpočty škôl podľa konkrétnych podmienok a potrieb, čo viedlo k efektívnejšiemu využívaniu finančných prostriedkov a oddlženiu systému.

(376) Negatívne stránky normatívneho financovania:

a) zákon bol prijímaný aj s cieľom vytvorenia konkurenčného prostredia, no výsledkom je to, že školy „súťažia“ o žiaka ako o „nositeľa finančných prostriedkov“ a na stredné školy sú prijímaní aj žiaci, ktorí nedosahujú primerané študijné výsledky. Prejavuje sa to následne klesajúcou úrovňou maturitných skúšok. Jednou z možností ako redukovať tento negatívny trend je zohľadňovať pri financovaní škôl aj určité indikátory kvality, ukazovatele pridanej hodnoty, ktoré by nemali byť zohľadňované v normatívnom financovaní ale vo forme istého bonusu. Už v súčasnosti dostávajú školy nenormatívny príspevok za mimoriadne výsledky žiakov.
b) zákon nevytvára dostatočný tlak na racionalizáciu siete škôl, základné školy s nízkym počtom žiakov dostávajú zvýšený normatív formou kompenzačného príspevku. V súčasnosti až 80,7 % zriaďovateľov základných škôl dostáva normatívne finančné prostriedky aj s kompenzačným príspevkom.
c) podmienky na úhradu dopravného nezohľadňujú vzdialenosť školy od miesta trvalého pobytu žiaka, ani vzdelávanie žiaka v inom jazyku.

(377) Normatív je súčtom mzdového a prevádzkového normatívu.

6.1.1.1. Mzdový normatív

(378) Mzdový normatív vyjadruje normované ročné náklady na mzdy a platy vrátane poistného a príspevku zamestnávateľa do poisťovní (ďalej len "osobné náklady") zamestnancov, ktorí zabezpečujú výchovno-vzdelávací proces, a zamestnancov, ktorí zabezpečujú prevádzku školy, pripadajúce na jedného žiaka.

(379) Mzdový normatív sa určuje v závislosti od

a) druhu školy,
b) typu školy,
c) zaradenia pedagogických zamestnancov do platových tried,
d) personálnej náročnosti študijného odboru alebo učebného odboru,
e) formy štúdia,
f) a vyučovacieho jazyka.

(380) Pri určovaní normatívu pre základné školy sa zohľadňuje aj veľkosť školy (najviac dvojnásobok normatívu).

6.1.1.2. Prevádzkový normatív

(381) Prevádzkový normatív vyjadruje normované ročné náklady na výchovno-vzdelávací proces a prevádzku školy bez osobných nákladov pripadajúce na jedného žiaka.

(382) Prevádzkový normatív sa určuje v závislosti od:

a) druhu školy,
b) typu školy,
c) ekonomickej náročnosti študijného odboru alebo učebného odboru,
d) formy štúdia,
e) vyučovacieho jazyka,
f) teplotných podmienok v mieste školy.

(383) Pri určovaní normatívu pre základné školy sa zohľadňuje aj veľkosť školy (najviac dvojnásobok normatívu).

(384) Finančné prostriedky na teplo sa určia po zohľadnení priemerných výdavkov na teplo za predchádzajúce tri skončené kalendárne roky. Finančné prostriedky na výchovno-vzdelávací proces sa určia najmenej vo výške 15% finančných prostriedkov na prevádzkové náklady. Finančné prostriedky na ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov sa určia vo výške 1,5% finančných prostriedkov na osobné náklady. Finančné prostriedky na prevádzku okrem tepla sa určia ako zvyšok finančných prostriedkov na prevádzkové náklady po odpočítaní finančných prostriedkov na teplo, finančných prostriedkov na výchovno-vzdelávací proces a finančných prostriedkov na ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov.

(385) Prevádzkový normatív je súčet:

a) normatívu na teplo,
b) normatívu na prevádzku okrem tepla,
c) normatívu na výchovno-vzdelávací proces, a
d) normatívu na ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov.

(386) V nariadení vlády č. 630/2008 Z. z. sú určené ďalšie osobitosti financovania škôl a školských zariadení.

(387) Zriaďovateľ školy je povinný prideliť škole najmenej:

a) 100% z normatívneho príspevku školy zodpovedajúcemu osobným nákladom,
b) 80% z normatívneho príspevku školy zodpovedajúcemu prevádzkovým nákladom.

(388) Ak má zriaďovateľ viac škôl, je v jeho kompetencii prerozdeliť zvyšok pridelených finančných prostriedkov školám podľa aktuálnych potrieb.

6.1.1.3. *Garantované minimum*

(389) Pri prideľovaní normatívnych finančných prostriedkov sa garantujú zriaďovateľovi verejnej školy finančné prostriedky na jedného žiaka najmenej vo výške garantovaného minima – 95% objemu pripadajúceho na jedného žiaka v predchádzajúcom roku, najviac však do výšky určenej ministerstvom. Garantované minimum bolo do zákona zavedené ako ochranné opatrenie na prechodné obdobie troch rokov pre malých zriaďovateľov, s menším počtom škôl a školských zariadení, pre ktorých mohol byť dopad normatívneho financovania tvrdý a okamžitý.

(390) V súčasnosti sa uvažuje nad tým, či je potrebné zachovať toto opatrenie, keďže v roku 2011 bolo na garantované minimum vyčlenených len 44 989 eur, v roku 2012 už len 13 769 eur. Funkciu garantovaného minima by mohlo nahradiť dohodovacie konanie.

Obrázok 61 Vývoj doplatku do garantovaného minima

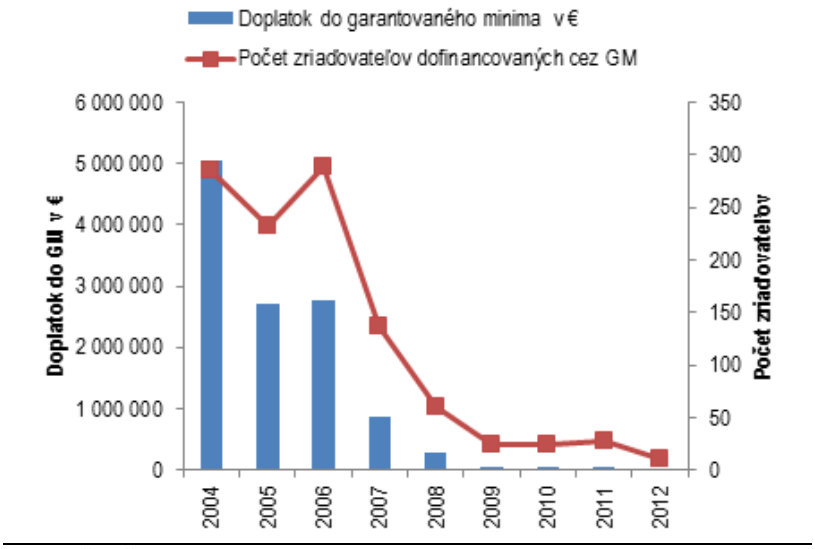

Zdroj: MŠVVŠ SR

6.1.1.4. *Dohodovacie konanie*

(391) Dohodovacie konanie slúži na zmiernenie rozdielov vyplývajúcich z uplatňovania zákona. Rozumie sa ním úprava výšky normatívnych finančných prostriedkov z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov na osobné náklady a prevádzkové náklady. Dohodovacie konanie sa začína na žiadosť zriaďovateľa v priebehu kalendárneho roka. V rámci dohodovacieho konania sa poskytujú zriaďovateľom na základe ich žiadosti aj finančné prostriedky na úhradu nákladov súvisiacich s konaním maturitných skúšok a záverečných skúšok. Výšku týchto nákladov, ako aj zoznam zriaďovateľov, ktorým boli pridelené finančné prostriedky v rámci dohodovacieho konania a ich výšku zverejňuje ministerstvo na svojom webovom sídle.

(392) Od 1. 1. 2013 môže ministerstvo určiť zriaďovateľovi, ktorý ho požiadal o pridelenie finančných prostriedkov z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov na osobné náklady a prevádzkové náklady, povinnosť vykonať racionalizačné opatrenie v škole alebo v školskom zariadení, pre ktoré finančné prostriedky žiada. Ministerstvo zároveň určí druh racionalizačného opatrenia a lehotu trvania racionalizačného opatrenia. Racionalizačným

opatrením sa rozumie zníženie počtu tried, zníženie počtu zamestnancov školy alebo školského zariadenia, zrušenie školy alebo školského zariadenia alebo iné opatrenie, ktorým sa zvýši efektívnosť a hospodárnosť využívania pridelených finančných prostriedkov. Pred uložením povinnosti vykonať racionalizačné opatrenie prerokuje ministerstvo so zriaďovateľom školy alebo školského zariadenia druh racionalizačného opatrenia. Zriaďovateľ školy alebo školského zariadenia je povinný poskytnúť ministerstvu údaje potrebné na rozhodovanie vo veci uloženia racionalizačného opatrenia v štruktúre určenej ministerstvom. Zriaďovateľ školy alebo školského zariadenia môže požiadať o ďalšie finančné prostriedky až po uskutočnení racionalizačného opatrenia.

Tabuľka 36 Prehľad o dohodovacom konaní

Rok	Dohodovacie konanie v €	z toho:				% z normatívnych finančných prostriedkov v €
		Dofinancovanie osobných nákladov a prevádzky v €	Maturity v €	Bazény v €	Kreditové príplatky v €	
2004	7 226 150	7 226 150				0,78%
2005	23 201 354	23 201 354				2,45%
2006	27 530 837	25 648 742	1 467 171	414 924		2,77%
2007	4 773 617	3 026 522	1 401 879	345 217		0,46%
2008	4 315 674	1 971 984	1 426 343	917 347		0,39%
2009	17 079 498	14 810 905	1 491 893	776 700		1,43%
2010	21 045 551	18 253 893	1 602 989	1 021 186	167 483	1,73%
2011	18 684 885	12 746 322	1 634 085	930 405	3 374 073	1,56%
2012	26 459 674	13 794 984	1 546 070	1 048 455	10 070 165	2,14%

Zdroj: interné materiály SFaR

(393) Podmienky dohodovacieho konania sú v súčasnosti nastavené veľmi voľne, napr. neurčujú žiadateľovi povinnosť prideliť finančné prostriedky len tým školám, pre ktoré ich žiadali a nie je určený explicitne účel použitia finančných prostriedkov v rámci prevádzkových nákladov (niektorí zriaďovatelia využívajú tieto finančné prostriedky napr. na výmenu okien v školských objektoch).

(394) Finančné prostriedky poskytnuté na dofinancovanie osobných a prevádzkových nákladov boli poskytnuté hlavne na dofinancovanie osobných nákladov (cca 98 %) a len minimum (cca 2 %) poskytnutých finančných prostriedkov bolo použitých na dofinancovanie prevádzky.

6.1.1.5. Kompenzačný príspevok

(395) Pri financovaní nákladov na žiaka základnej školy sa okrem iného zohľadňuje aj veľkosť školy prostredníctvom kompenzačného príspevku. Normatív na žiaka základnej školy sa zvyšuje o kompenzačný príspevok, ak súčet počtu žiakov s daným vyučovacím jazykom v dennej forme štúdia v základných školách v pôsobnosti zriaďovateľa na území obce je menší ako 250. Napríklad:

a) ak má zriaďovateľ zriadenú jednu základnú školu s počtom žiakov 130, tak kompenzačný príspevok sa pri financovaní základných škôl zohľadňuje a má hodnotu 1,495,
b) ak má zriaďovateľ zriadené dve základné školy s rovnakým vyučovacím jazykom s počtom žiakov 130 a 150, spolu 280, tak kompenzačný príspevok sa pri financovaní základných škôl nezohľadňuje, nakoľko počet žiakov škôl prekročil 250 žiakov,
c) ak má zriaďovateľ zriadené dve základné školy s rôznym vyučovacím jazykom – prvá škola s vyučovacím jazykom slovenským s počtom žiakov 130 a druhá základná škola s vyučovacím jazykom maďarským s počtom žiakov 150, tak sa kompenzačný príspevok pri financovaní základných škôl zohľadňuje a má hodnotu 1,495 v oboch prípadoch.

(396) Hodnoty zvýšených koeficientov pre školy s počtom žiakov do 250 sú uvedené v prílohe č. 7 nariadenia vlády SR č. 630/2008 Z. z. Pri financovaní základných škôl s počtom žiakov 1 až 250 sa zohľadňuje koeficient 1,495, hodnota tohto koeficientu s narastajúcim počtom žiakov školy klesá až na hodnotu 1,000 (pri počte 250 žiakov). Pri financovaní stredných škôl a špeciálnych škôl sa veľkosť školy nezohľadňuje.

Tabuľka 37 Vývoj počtu zriaďovateľov ZŠ za obdobie rokov 2010 až 2012

Zriaďovateľ	Počet zriaďovateľov					
	všetky ZŠ			s kompenzačným príspevkom		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
K	2	2	2	1	1	1
V	3	3	3	3	3	3
O	1586	1572	1560	1 267	1 261	1 254
C	30	29	30	24	23	23
S	40	42	40	39	40	38
Spolu	**1 661**	**1 648**	**1 635**	**1 334**	**1 328**	**1 319**

(397) V roku 2012 sme evidovali 1 319 zriaďovateľov základných škôl s kompenzačným príspevkom z celkového počtu 1 635 zriaďovateľov základných škôl, t.j. približne 80,7 % zriaďovateľov základných škôl dostáva normatívne finančné prostriedky aj s kompenzačným príspevkom. Takto nastavený kompenzačný príspevok preto možno považovať za nesystémový krok v normatívnom financovaní. Jeho ponechanie by bolo oprávnené, ak by ho potrebovalo približne 20 % škôl a nie vyše 80 % škôl, ako je tomu v súčasnosti.

(398) Počet zriaďovateľov, ktorí majú vo svojej pôsobnosti aspoň jednu základnú školu s kompenzačným príspevkom, ktorým boli okrem normatívnych finančných prostriedkov pridelené aj finančné prostriedky v dohodovacom konaní (DK) bol v roku 2010 – 478, v roku 2011 – 781 a v roku 2012 – 937.[19]

[19] V dohodovacom konaní sú uvedené finančné prostriedky poskytnuté zriaďovateľovi pre všetky školy, ktorých je zriaďovateľom, napr. v prípade krajských školských úradov aj pre špeciálne školy.

Tabuľka 38 Vývoj počtu žiakov v školách a SPV podľa zriaďovateľa[20]

Č. r.	Ukazovateľ	Počty žiakov v školách a v SPV									
		2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
a	b	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	**KŠÚ**	36 260	36 856	37 906	38 845	39 134	38 801	38 048	37 290	36 584	36 042
2	**VÚC**	560 067	534 399	512 402	489 840	467 154	445 435	432 353	424 119	418 770	413 678
3	**Obce**	290 004	285 247	275 948	268 370	258 494	249 706	241 447	229 309	215 080	201 038
4	**Cirkevní**	44 067	46 049	46 047	45 463	45 020	44 095	42 959	42 327	41 786	40 795
5	**Súkromní**	22 394	24 610	24 681	26 374	27 247	29 668	30 763	31 297	31 298	30 490
6=1+2+3+4+5	**Spolu**	**952 792**	**927 161**	**896 984**	**868 892**	**837 049**	**807 705**	**785 570**	**764 342**	**743 518**	**722 043**
7	**Rozdiel**		-25 631	-30 177	-28 092	-31 843	-29 344	-22 135	-21 228	-20 824	-21 475
8	**Podiel**		-2,69%	-3,25%	-3,13%	-3,66%	-3,51%	-2,74%	-2,70%	-2,72%	-2,89%

Zdroj Eduzber

Tabuľka 39 Prehľad normatívnych výdavkov na žiaka

Č. r.	Ukazovateľ	Prehľad o normatívnych výdavkoch na žiaka								
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
a	b	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	**Normatívne prostriedky celkom**	922 470 823	947 018 489	994 818 628	1 034 579 632	1 100 351 092	1 195 903 625	1 213 174 911	1 198 350 897	1 237 156 361
2	**Rozdiel**		24 547 666	47 800 139	39 761 004	65 771 460	95 552 533	17 271 286	-14 824 014	38 805 464
3	**Podiel**		102,66%	105,05%	104,00%	106,36%	108,68%	101,44%	98,78%	103,24%
4	**Priemer na žiaka***	977	1 033	1 121	1 205	1 330	1 494	1 558	1 582	1 680
5	**Rozdiel**		56	88	85	125	164	64	24	98
6	**Podiel**		5,70%	8,54%	7,55%	10,34%	12,34%	4,29%	1,53%	6,19%

*Zdroj: Správa o hospodárení; * Pri výpočte priemeru na žiaka sa vychádzalo z prepočítaného počtu žiakov - 2/3 zo školského roka začínajúceho v predchádzajúcom kalendárnom roku + 1/3 zo školského roka začínajúceho v bežnom kalendárnom roku;*

[20] Normatívne finančné prostriedky sú poskytované v závislosti od počtu žiakov škôl, ktoré ministerstvo zbiera prostredníctvom samostatného zberu dát – EDUZBER k 15. septembru kalendárneho roka. Okrem systému EDUZBER zbiera ďalšie údaje o počtoch žiakov tiež Ústav informácií a prognóz (UIPŠ). Údaje neslúžia na potreby financovania škôl ale používajú sa na iné účely vrátane medzinárodných porovnávaní.

6.1.2. Nenormatívne prostriedky

(399) Zákon ustanovuje, že nenormatívnym spôsobom sa môže rozdeľovať maximálne 6% rozpočtu regionálneho školstva určeného na bežné výdavky. Nenormatívne finančné prostriedky rozdeľuje ministerstvo na základe žiadosti zriaďovateľov na tieto účely:

a) dopravu žiakov
b) mzdy a platy asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo s nadaním vrátane poistného na povinné verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a príspevku na starobné dôchodkové sporenie,
c) mimoriadne výsledky žiakov,
d) havarijné situácie
e) rozvojové projekty (od 1. 1. 2013 pribudla oblasť pôsobenia centier odborného vzdelávania a prípravy)
f) žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia
g) dotácie (od 1. 1. 2013 je možné poskytnúť dotácie aj na pôsobenie centier odborného vzdelávania a prípravy, organizačné zabezpečenie celoslovenských súťaží pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov škôl, školských zariadení a podporu prevádzky a ďalšieho rozširovania dátovej infraštruktúry)
h) príspevok na deti materských škôl, ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky (od 1. 1. 2013 je možné použiť príspevok len na aktivity súvisiace s výchovou a vzdelávaním detí, ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky, a to len na osobný príplatok alebo odmenu pedagogickému zamestnancovi, vybavenie miestnosti didaktickou technikou, učebnými a kompenzačnými pomôckami, úhradu nákladov na aktivity a spotrebný materiál)
i) príspevok na záujmové vzdelávanie
j) príspevok na prístavbu, výstavbu, modernizáciu a rekonštrukciu školských objektov
k) odchodné
l) finančné prostriedky súvisiace so starostlivosťou o pedagogického a odborného zamestnanca

(400) Pri poukazovaní financií štátu na žiakov ZUŠ, poslucháčov jazykových škôl a detí MŠ a školských zariadení sa zohľadňuje vek a princíp rovnosti a snaha zamedziť viacnásobnému vykazovaniu toho istého žiaka. V rámci originálnych kompetencií obec na svojom území usmerní školy a školské zariadenia ako budú postupovať pri vykazovaní žiaka, poslucháča, dieťaťa, ak navštevujú viac škôl a školských zariadení toho istého druhu. V prípade CVČ sa finančné prostriedky obciam budú na záujmové vzdelávanie prideľovať podľa počtu obyvateľov s trvalým pobytom na území obce vo veku od 5 do dovŕšenia 15 rokov k 1. januáru kalendárneho roku, v ktorom sa zisťovanie uskutočňuje. Cieľom tejto zmeny bolo stabilizovať množinu detí, ktoré sa do počtu detí v centrách voľného času budú započítavať. Počet detí v centrách voľného času sa z roka na rok zvyšoval aj napriek zmene metodiky v roku 2010 pre jeho zber. Zvyšovaním počtu detí v centrách voľného času sa zvyšoval aj objem finančných prostriedkov pre tieto školské zariadenia, a to na úkor objemu finančných prostriedkov pre ostatné školy a školské zariadenia financované z výnosu dane obcí. Zmena nastala aj v zbere údajov o počte detí školských klubov detí, na účely financovania školských klubov detí sa uvádzajú údaje o počte žiakov základných škôl zriadených na území obce bez rozdielu trvalého pobytu žiaka.

(401) Od 1. 1. 2013 sa normatív na žiakov osemročných gymnázií určuje rovnako ako na žiaka základnej školy. Odporúčanie na rovnaké financovanie základných škôl a prvých štyroch ročníkov osemročných gymnázií je aj v správe OECD za rok 2012[21].

6.1.2.1. Dopravné

(402) Nenormatívne finančné prostriedky na dopravné v rokoch 2004 až 2012 predstavujú 0,42 % - 0,58 % z celkovému objemu bežných výdavkov určených na financovanie regionálneho školstva. Najväčší objem finančných prostriedkov na dopravné bol vyplatený v kalendárnom roku 2012 vo výške 7 509 715 €, ktorý bol pridelený celkom 61 843 žiakom. Priemerný výdavok na dopravné na 1 žiaka bol 121 €.

(403) Percento počtu žiakov, ktorým sa vyplatilo dopravné v porovnaní k celkovému počtu žiakov ZŠ a ŠZŠ rastie od roku 2004 ročne od 10,9 % do 13,5 %.

(404) Zmeny v úhrade cestovných nákladov nastali od 1. septembra 2009 a súvisia so začatím vyplácania nákladov na dopravné aj pre žiakov cirkevných základných a špeciálnych základných škôl. Nárast nákladov na dopravné súvisí s rastom cien dopravného, demografickým vývojom, ale tiež so zmenami školských obvodov. Priemerné náklady na dopravné rastú. Výrazné zdraženie cestovného bolo od roku 2008.

Obrázok 62 Priemerný výdavok na dopravné na jedného žiaka

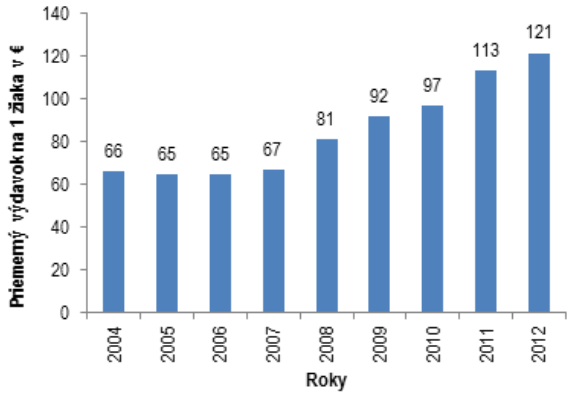

Zdroj: MŠVVŠ SR

Obrázok 63 Počet žiakov, ktorým sa vyplatilo dopravné

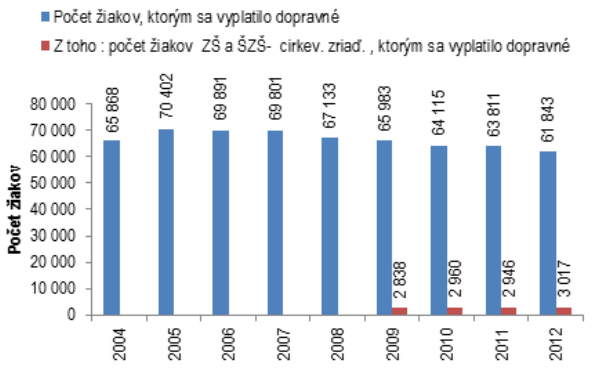

Zdroj: MŠVVŠ SR

6.1.2.2. Asistenti učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo s nadaním

(405) Ministerstvo školstva od roku 2004 poskytovalo nenormatívne finančné prostriedky na mzdy a odvody do poistných fondov asistentov učiteľa pre žiakov, ktorí v školách prekonávali jazykové a sociálne bariéry alebo zdravotné bariéry.

(406) V rokoch 2004 až 2008 poskytlo ministerstvo jednotlivým zriaďovateľom základných a špeciálnych základných škôl finančné prostriedky na osobné náklady asistentov učiteľa v rozmedzí od 2 387 704 € (rok 2004) do 6 011 120 € (rok 2008). Ročný normatív na jedného asistenta bol v uvedených rokoch stanovený od 4 979 € (v roku 2004) do 5 975 € (v roku 2008). Z celkových bežných výdavkov určených na financovanie regionálneho školstva v

[21] OECD Economic Survey Slovak Republic 2012, str. 105, box C2.5

rokoch 2004 až 2008 predstavovali osobné náklady asistentov učiteľa od 0,25 % v roku 2004 po 0,53 % v roku 2008. Tieto údaje nie sú v tabuľke uvedené.

(407) Od roku 2009 nastala vo financovaní asistentov učiteľa zmena. Novelizáciou zákona č. 597/2003 Z. z. bolo v zozname špecifík (§ 4a uvedeného zákona) zahrnuté financovanie osobných nákladov asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo s nadaním.

(408) V rokoch 2009 až 2012 poskytlo ministerstvo jednotlivým zriaďovateľom škôl nenormatívne finančné prostriedky na asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo s nadaním od 3 747 575 € (rok 2009) až do 4 475 969 € (rok 2012). Ročný príspevok na jedného asistenta bol v uvedených rokoch stanovený od 6 600 € do 7 200 €. Z celkových bežných výdavkov určených na financovanie regionálneho školstva v rokoch 2009 až 2012 bolo na osobné náklady asistentov učiteľa z bežných výdavkov vyplatené od 0,30 % v roku 2008 po 0,35 % v rokoch 2011 a 2012.

(409) Počet asistentov učiteľa požadovaných zriaďovateľmi škôl pre žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo s nadaním každým rokom narastá. Kým v roku 2009 zriaďovatelia škôl požadovali 785,6 pracovných úväzkov na asistenta učiteľa, v roku 2012 to bolo už 1 338 pracovných úväzkov.

(410) V roku 2009 ministerstvo v rámci svojich disponibilných zdrojov vyfinancovalo 596 pracovných úväzkov asistentov učiteľa, t. j. 75,9 % z celkových požiadaviek zriaďovateľov. V roku 2012 sa počet vyfinancovaných úväzkov zvýšil na 621,7, čo ale predstavovalo len 46,5 % z celkových požiadaviek zriaďovateľov.

(411) V roku 2013 ministerstvo zvýšilo počet financovaných asistentov učiteľa o sto plných pracovných úväzkov, čím by sa mala aspoň čiastočne zlepšiť situácia v tejto oblasti.

Obrázok 64 Finančné prostriedky poskytnuté na asistentov učiteľa (v €)

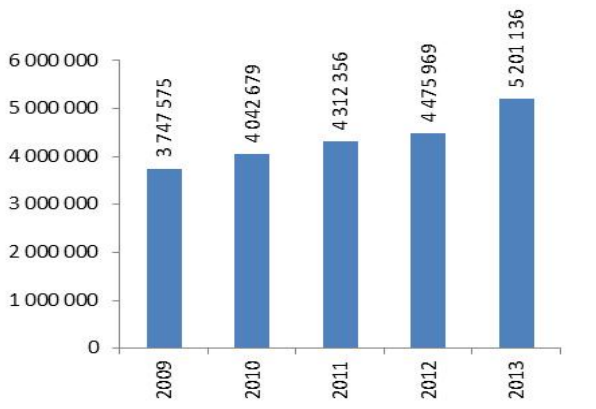

Zdroj: MŠVVŠ SR

Obrázok 65 Asistenti učiteľa

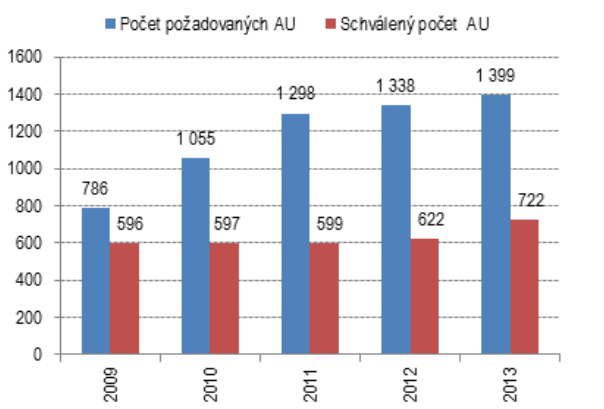

Zdroj: MŠVVŠ SR

6.1.2.3. Mimoriadne výsledky žiakov

(412) Finančné prostriedky za mimoriadne výsledky žiakov sa poskytujú od roku 2007 za úspešnú účasť žiakov na medzinárodných programoch a projektoch, predmetových olympiádach a celoštátnych súťažiach na základe bodového hodnotenia od organizátorov

súťaží. Hodnota pripadajúca na jeden bod bola od 166 € v roku 2007, po 200 € v rokoch 2009- 2012.

(413) Najnižší počet bodov v období od roku 2007 až do roku 2012 celkom za SR 2 221, získali školy v roku 2007, čo predstavuje 368 618 € . Najvyšší počet bodov celkom za SR 3 447, získali školy v roku 2009, čo predstavuje 689 400 € a tvorí 0,06 % z celkových bežných výdavkov určených na financovanie regionálneho školstva.

Tabuľka 40 Mimoriadne výsledky žiakov

Ukazovateľ	Mimoriadne výsledky žiakov					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Počet bodov	2 221	3 022	3 447	2 866	2 309	2 612
Suma pripadajúca na 1 bod v €	166	199	200	200	200	200
Pridelené finančné prostriedky za MVŽ v €	368 618	601 872	689 400	573 200	461 800	522 460

6.1.2.4. Havárie (financované z bežných výdavkov)

(414) Nenormatívne finančné prostriedky z bežných výdavkov na havarijné situácie škôl sa z rozpočtu kapitoly MŠVVaŠ SR financujú od roku 2004.

(415) Od roku 2005 každým rokom narastá objem požadovaných finančných prostriedkov na riešenie havarijných situácií škôl ako aj ich počet. Kým v rokoch 2004 - 2005 zriaďovatelia škôl žiadali cca 5 mil. €, v posledných dvoch rokoch je to už cca 34 mil. €. Počet požiadaviek na jednotlivé havarijné situácie stúpol z cca 200 na 732 prípadov.

(416) Najmenší počet vyriešených havarijných situácií, ako aj objem finančných prostriedkov pridelených na vyriešenie havarijných situácií bol v roku 2005 (finančné prostriedky boli poskytnuté na 45 havarijných situácií v objeme 893 845 €).

Tabuľka 41 Prehľad o finančných prostriedkoch pridelených na havárie (bežné výdavky)

Č. r.	Ukazovateľ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	Objem požiadaviek na havárie z BV v mil. €	5,3	4,9	16,1	29,4	33,4	30,6	32,8	34,7	34,3
2	Pridelené finančné prostriedky na havárie z BV v mil. €	1,1	0,9	4,0	4,4	8,4	6,0	5,9	6,2	9,1
3=2/1	Percento pridelených FP z celkového objemu	20,3%	18,2%	24,6%	15,0%	25,3%	19,5%	18,1%	17,8%	26,6%
4	Počet požiadaviek na havárie z BV	240	195	493	702	712	620	650	621	732
5	Počet vyriešených havárií z BV	60	45	192	171	277	134	130	154	280
6=5/4	Percento vyriešených havárií z BV	25,0%	23,1%	38,9%	24,4%	38,9%	21,6%	20,0%	24,8%	38,3%

Zdroj: interné podklady SFaR (databáza evidencie havarijných situácií)

(417) Najväčší počet vyriešených havarijných situácií a objem pridelených finančných prostriedkov na havarijné situácie bol v roku 2012 (počet vyriešených havarijných situácií 280 a pridelené finančné prostriedky v objeme 9 105 155 €). Rok 2008 bol porovnateľný s rokom 2012 (počet vyriešených havarijných situácií 277 v objeme 5 428 866 €).

(418) Z celkového rozpočtu normatívnych a nenormatívnych finančných prostriedkov na regionálne školstvo bolo na havarijné situácie z bežných výdavkov vyplatené najnižšie percento 0,09 % v roku 2005 a najvyššie vo výške 0,74 % v roku 2008.

6.1.2.5. Rozvojové projekty

(419) Finančné prostriedky na rozvojové projekty boli na podprograme 078 11 sledované len v rokoch 2004 - 2008. V tomto období bol poskytnutý najvyšší objem finančných prostriedkov v roku 2005 (1 486 324 €) a najnižší v roku 2008 (63 998 €). Od roku 2009 sa finančné prostriedky na rozvojové projekty na podprograme 078 11 nerozpočtujú. Financované sú zo sekcie regionálneho školstva. Finančné prostriedky boli poskytnuté na nasledovné rozvojové projekty: PSA Peugeot Citroen Slovakia, Informatizácia ZŠ, Dokončenie ZŠ, Alternatívna starostlivosť o nadané deti na Slovensku, Enviroprojekt, Vyhrňme si rukávy, Projekty pre rómske komunity, PPP projekty, Poznaj a chráň seba, Zdravie v školách, Zdravie na tanieri, Elektronizácia a revitalizácia školských knižníc, Grafické systémy v odbornom vzdelávaní a príprave, propagácia odborného vzdelávania a prípravy, Vzdelávanie pre všetkých, Stop bariéram, Metodika a supervízia v poradenstve, Včas začať – účinne pomôcť, Od dieťaťa k učiteľovi, Psychologické a špeciálnopedagogické poradenstvo, Zdravie v školách, E-vzdelávanie pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a žiakov so zdravotným znevýhodnením 2009, Zdravie a bezpečnosť v školách, Podpora vytvárania pozitívnej sociálnej klímy a motivácie v multikultúrnych triedach ZŠ 2012.

Tabuľka 42 Finančné prostriedky na rozvojové projekty

Ukazovateľ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Pridelené finančné prostriedky na RP v €	1 219 511	1 486 324	679 446	241 320	63 998	743 216	0	368 228	508 105

Zdroj: Správa o hospodárení

6.1.2.6. Dotácie

(420) Dotácie v oblasti regionálneho školstva sa od 1. januára 2011 poskytujú podľa § 6c zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov. Dotácie sa poskytujú na základe výzvy (okrem oblastí podľa § 6c ods. 1 písm. d) až f), h) a i).). V roku 2011 boli poskytnuté finančné prostriedky vo výške 535 500 € a v roku 2012 v sume 662 608 €. Zoznam projektov, na ktoré bola poskytnutá dotácia sa každoročne zverejňuje na webovom sídle ministerstva.

6.1.2.7. Sociálne znevýhodnené prostredie

(421) Finančné prostriedky pre žiakov zo SZP v rokoch 2006 až 2008 ministerstvo neposkytovalo samostatne, ale v rámci nenormatívnych finančných prostriedkov na asistentov učiteľa pre žiakov, ktorí v školách prekonávali jazykové a sociálne bariéry.

(422) V rokoch 2009 a 2010 boli finančné prostriedky pre žiakov zo SZP oddelené od asistentov učiteľa a začlenené do normatívnych finančných prostriedkov. Ich objem sa

vypočítaval v závislosti od počtu žiakov zo SZP, pričom na 1 žiaka bola poskytnutá finančná čiastka vo výške 90 €.

(423) Od roku 2011 sa finančné prostriedky pre žiakov zo SZP poskytujú ako nenormatívne finančné prostriedky. V roku 2011 ostal príspevok na 1 žiaka zo SZP vo výške 90 €, v roku 2012 a 2013 sa zvýšil na 100 €. V roku 2011 bol objem finančných prostriedkov poskytnutých pre žiakov zo SZP vo výške 5 914 860 €, v roku 2012 to bolo 6 522 369 €. Z celkových bežných výdavkov regionálneho školstva to v tomto období predstavovalo cca 0,50 %. Žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia tvoria v tomto období cca 14 % z celkového počtu žiakov základných škôl a základných škôl pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Tabuľka 43 Príspevok pre žiakov zo SZP

Č. r.	Ukazovateľ	Príspevok pre žiakov zo SZP			
		2009	2010*	2011	2 012
1	Počet žiakov ZŠ a ŠZŠ k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka	491 635	479 069	470 995	465 469
2	Počet žiakov zo SZP	54 803	62 373	65 721	65 224
3=2/1	Podiel žiakov zo SZP na celkovom počte žiakov ZŠ a ŠZŠ	11,15	13,02	13,95	14,01
4	Výška príspevku na žiaka zo SZP (v €)	90	90	90	100
5	Finančné prostriedky poskytnuté pre žiakov zo SZP (v mil. eur €)	**5,16**	**5,71**	**5,91**	**6,52**

Zdroj: Eduzber, SoH, interné materiály SFR

6.1.2.8. Príspevok na výchovu a vzdelávanie detí materských škôl

(424) Finančné prostriedky na výchovu a vzdelávanie detí materských škôl (PVaV), ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky (5-ročné deti) sa poskytujú od 1. septembra 2008. Tieto finančné prostriedky tvoria približne 0,61 % celkových bežných výdavkov vynakladaných na financovanie regionálneho školstva a približne 15 % z výdavkov určených na nenormatívne financovanie. Objem finančných prostriedkov každoročne narastá v závislosti od počtu 5-ročných detí a výšky sumy životného minima na 1 nezaopatrené dieťa.

Tabuľka 44 Príspevok na výchovu a vzdelávanie pre MŠ

Č.r.	Ukazovateľ	Príspevok na výchovu a vzdelávanie pre MŠ				
		2008	2009	2010	2011	2012
1	Konečný upravený rozpočet v €	2 393 878	7 318 793	7 628 724	7 756 932	7 916 026
2	Počet detí MŠ a ŠMŠ celkom k 15.9.	139 075	139 456	140 232	145 153	151 084
3	z toho: počet 5-ročných detí MŠ a ŠMŠ k 15.9.	48 923	49 839	50 677	50 158	50 660
4=3/2	*% 5-ročných detí z celkového počtu detí*	*35,18%*	*35,74%*	*36,14%*	*34,56%*	*33,53%*
5=1/3	PVaV ročne / 1 dieťa 5-ročné v €	146,79	146,85	150,54	154,65	156,26
6=1/3/12	PVaV mesačne / 1 dieťa 5-ročné v €	12,23	12,24	12,54	12,89	13,02
7	Suma životného minima mesačne na 1 nezaopatrené dieťa k 1.7. v €	81,66	84,52	84,61	86,65	88,82
8=0,15*7	15% životného minima k 1.7. v €	12,25	12,68	12,69	13,00	13,32

Zdroj: interné prehľady SFaR

(425) Počet 5-ročných detí predstavuje cca 35 % z celkového počtu detí MŠ. S výnimkou roku 2011 (stav k 15.9.2011) počty 5-ročných detí medziročne narastajú. Vzhľadom na progresívny vývoj počtu detí v materských školách môžeme v ďalších rokoch očakávať aj nárast počtu 5-ročných detí. Táto skutočnosť ako aj medziročný nárast súm životného minima spôsobí v ďalších rokoch zvýšené nároky na verejné financie.

6.1.2.9. Vzdelávacie poukazy

(426) Systém poskytovania finančných prostriedkov prostredníctvom vzdelávacích poukazov sa do financovania záujmových aktivít žiakov zaviedol od 1. septembra 2004. Žiaci a ich rodičia získali tak možnosť priamo rozhodovať o tom, kde ide časť finančných prostriedkov vyčlenených na pravidelnú záujmovú činnosť organizovanú pre žiakov základných a stredných škôl.

(427) Hodnota vzdelávacieho poukazu na rok 2004 (od 1. septembra do 31. decembra) bola stanovená ministerstvom v sume 10,0 €, v rokoch 2005 až 2008 v sume 26,5 € a v rokoch 2009 až 2011 v sume 28,0 €. Na rok 2012 sa hodnota vzdelávacieho poukazu zvýšila na 29,0 € a platí aj na rok 2013.

(428) V prvom roku sa do systému záujmového vzdelávania poskytovaného prostredníctvom vzdelávacích poukazov zapojilo približne 74 % žiakov základných, stredných a špeciálnych škôl. V ďalších rokoch sa záujem o využitie vzdelávacích poukazov mierne zvyšoval, pričom v roku 2012 sa do systému zapojilo až 82,14 % žiakov. Z celkového počtu žiakov zapojených do systému si povinnosť minimálneho počtu hodín účasti na záujmovom vzdelávaní (60) neplní iba nepatrná časť – približne 1 %.

(429) Na vzdelávacie poukazy sa v rokoch 2004 až 2012 poskytli finančné prostriedky v sume od 6 990 408 € (na 4 mesiace roku 2004) až do 17 442 750 tis. € (rok 2012). Medziročné znižovanie objemu finančných prostriedkov vyčlenených na vzdelávacie poukazy súvisí s medziročným znižovaním počtu žiakov škôl.

Tabuľka 45 Vzdelávacie poukazy

Č. r.	Ukazovateľ	Vzdelávacie poukazy								
		2004*	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	Počet vydaných VP	952 792	927 161	896 984	868 892	837 049	807 705	785 570	764 342	743 518
2	Počet prijatých VP	697 351	697 453	685 850	679 780	672 037	646 803	639 243	622 987	610 702
3=2/1	Percento prijatých VP vzhľadom na počet vydaných VP	73,2%	75,2%	76,5%	78,2%	80,3%	80,1%	81,4%	81,5%	82,1%
4	Hodnota vzdelávacieho poukazu na kalendárny rok (v €)	10,0	26,5	26,5	26,5	26,5	28,0	28,0	28,0	29,0
5	Počet žiakov, ktorí nesplnili podmienku počtu hodín účasti na záujmovom vzdelávaní	0	19 234	10 470	7 942	6 721	6 877	7 262	7 338	6 798
6	**Finančné prostriedky poskytnuté na VP (v mil. €)**	**6,99**	**18,52**	**18,21**	**17,84**	**17,46**	**17,91**	**17,59**	**17,18**	**17,44**

Zdroj: podklady KŠÚ, Správa o hospodárení; *- len od 1. 9.

(430) Objem finančných prostriedkov poskytnutých na vzdelávacie poukazy predstavuje ročne približne 1,5 % z celkových bežných výdavkov určených na financovanie regionálneho školstva.

(431) Žiaci odovzdávajú vzdelávacie poukazy poskytovateľom záujmového vzdelávania, ktorými sú predovšetkým školy a školské kluby detí (cca 89 % odovzdaných vzdelávacích poukazov). Ostatným základným umeleckým školám, jazykovým školám, materským školám a školským zariadeniam žiaci odovzdali v septembri 2012 len cca 11 % vzdelávacích poukazov. Zo školských zariadení, ktoré sú prijímateľom vzdelávacích poukazov, väčšinu predstavujú centrá voľného času.

6.1.2.10. Odchodné

(432) Nenormatívne finančné prostriedky na odchodné sa financujú vo výške najviac dvojnásobku priemerného mesačného zárobku pri prvom odchode zamestnanca do dôchodku.

(433) Najvyšší prepočítaný počet zamestnancov (1990), ktorým bolo vyplatené odchodné, bol v roku 2009 v celkovej sume 2 389 739 €. Odchodné v roku 2011 a v roku 2012 tvorí cca 0,2 % z celkových normatívnych a nenormatívnych finančných prostriedkov na regionálne školstvo. V roku 2012 predstavuje ročná potreba finančných prostriedkov na odchodné 2 618 685 €, pričom priemerný výdavok na osobu je 1 386 €. Celkový nárast objemu finančných prostriedkov na odchodné od roku 2009 v porovnaní s ostatnými rokmi bol zapríčinený zmenou legislatívy, zrušená zárobková činnosť súčasne s poberaním predčasného dôchodku a tiež nárast priemernej mzdy zamestnancov.

Tabuľka 46 Odchodné

Ukazovateľ	Odchodné								
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Finančné prostriedky poskytnuté na odchodné v mil. €	1,32	1,45	1,54	1,63	1,86	2,39	2,39	2,54	2,62
Prepočítaný počet zamestnancov, ktorým bolo vyplatené odchodné	1 327	1 424	1 396	1 385	1 536	1 990	1 828	1 924	1 890
Priemerný výdavok na odchodné na osobu v €	993	1 016	1 101	1 177	1 211	1 201	1 305	1 321	1 386

6.1.2.11. Vakcíny

(434) Finančné prostriedky na vakcíny proti chrípke a proti hepatitíde typu A a B sa začali poskytovať v roku 2012. Pre 17 pedagogických a odborných zamestnancov bola v roku 2012 poskytnutá celková výška finančných prostriedkov 1 348 €.

6.1.2.12. Kapitálové výdavky

(435) Z kapitálových výdavkov poskytuje ministerstvo školstva prostriedky na rekonštrukciu a modernizáciu škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti KŠÚ, riešenie havarijných situácií v školách všetkých zriaďovateľov okrem súkromných, a rozvojové projekty. Minimálny objem poskytnutých KV bol 5 648 582 € (rok 2010) a maximálny objem bol poskytnutý vo výške 15 062 835 € (rok 2006). Z kapitálových výdavkov ministerstvo prispieva najmä na odstránenie havarijných stavov škôl.

Tabuľka 47 Prehľad o finančných prostriedkoch pridelených z kapitálových výdavkov

Ukazovateľ	Kapitálové výdavky								
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
FP poskytnuté na rekonštrukciu a modernizáciu škôl a ŠZ (§3 ods.2 písm. b)	3 084 113	5 452 134	3 877 514	2 634 867	5 769 800	2 423 016	1 225 423	1 602 064	1 526 983
FP poskytnuté na riešenie havarijných situácií (§4c zákona 597/2003)	4 811 591	5 878 543	8 828 885	6 522 870	9 264 489	7 936 990	4 423 159	4 202 748	6 989 750
FP poskytnuté na rozvojové projekty (§4d zákona 597/2003)	1 436 931	1 287 924	2 356 436	0	0	0	0	0	0
Spolu poskytnuté na KV	**9 332 635**	**12 618 601**	**15 062 835**	**9 157 737**	**15 034 289**	**10 360 006**	**5 648 582**	**5 804 812**	**8 516 733**

Zdroj: Správa o hospodárení

6.2. Financovanie škôl a školských zariadení podľa zákona č. 596/2003 Z. z.

(436) Originálne kompetencie obcí a vyšších územných celkov sa od 1. 1. 2005 finančne zabezpečujú z vlastných príjmov obcí a samosprávnych krajov. Tento systém financovania posilňuje samostatnosť a zodpovednosť územnej samosprávy pri rozhodovaní o použití verejných zdrojov na poskytovanie služieb občanovi.

(437) Obce v rámci svojich originálnych kompetencií na úseku školstva financujú náklady na výchovu a vzdelávanie detí:

a) v základných umeleckých školách, jazykových školách, materských školách a v školských zariadeniach vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti
b) do 15 rokov veku v ZUŠ, JŠ, MŠ a školských zariadeniach neštátnych zriaďovateľov

(438) Vyššie územné celky v rámci svojich originálnych kompetencií na úseku školstva financujú náklady na výchovu a vzdelávanie detí:

a) v základných umeleckých školách, jazykových školách, materských školách a v školských zariadeniach vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti
b) nad 15 rokov veku v ZUŠ, JŠ, MŠ a školských zariadeniach neštátnych zriaďovateľov

(439) Uvedené školy a školské zariadenia sa financujú z podielových daní (výnosu dane z príjmov fyzických osôb), ktoré dostávajú obce a vyššie územné celky prostredníctvom daňových úradov v zmysle zákona č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Kritériá a váhy rozdeľovania výnosu dane z príjmov fyzických osôb do rozpočtov obcí a VÚC určuje nariadenie vlády SR č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve v znení neskorších predpisov. Tieto právne predpisy sú súčasťou komplexu legislatívnych noriem fiškálnej decentralizácie, podľa ktorých sa uskutočňuje systém financovania výkonu originálnych kompetencií obcí a vyšších územných celkov od 1. januára 2005. Neštátne ZUŠ, JŠ, MŠ a ŠZ sa financujú z podielových daní obcí a VÚC od 1.1.2007.

(440) Od 1. 1. 2013 došlo k zmene v zbere údajov na účely rozdeľovania a poukazovanie výnosu dane obciam, podrobnosti ktorého sú uvedené v § 7a zákona č. 597/2003 Z. z. V nariadení vlády č. 668/2004 Z. z. sa zjednotili hodnoty koeficientov pre obecných a neštátnych zriaďovateľov. Na základe tejto úpravy budú obce dostávať na mzdy a prevádzku základných umeleckých škôl, materských škôl, jazykových škôl a školských zariadení vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti a v zriaďovateľskej pôsobnosti cirkví a súkromných osôb finančné prostriedky od štátu v rovnakej výške. Zavádza sa nový koeficient pre správu školských objektov podľa počtu detí materskej školy a základnej školy v zriaďovateľskej pôsobnosti obce, čím sa umožní zohľadniť kapitálové výdavky.

(441) Neštátny zriaďovateľ základných umeleckých škôl, jazykových škôl, materských škôl a školských zariadení je povinný požiadať obec/samosprávny kraj o poskytnutie finančných prostriedkov na mzdy a prevádzku základných umeleckých škôl, jazykových škôl, materských škôl a školských zariadení zriadených na území obce/samosprávneho kraja, v centrách voľného času na deti s trvalým pobytom na území obce/samosprávneho kraja.

(442) Obec je povinná poskytnúť neštátnemu zriaďovateľovi základnej umeleckej školy, jazykovej školy, materskej školy a školského zariadenia finančné prostriedky na žiakov základnej umeleckej školy, poslucháčov jazykovej školy, deti materskej školy a školského zariadenia do 15 rokov veku.

(443) Samosprávny kraj je povinný poskytnúť neštátnemu zriaďovateľovi základnej umeleckej školy, jazykovej školy a školského zariadenia finančné prostriedky na žiakov základnej umeleckej školy, poslucháčov jazykovej školy a deti školského zariadenia nad 15 rokov veku.

(444) Od 1. 1. 2013 obec/samosprávny kraj bude v rámci svojich originálnych kompetencií určovať vo všeobecne záväznom nariadení

a) podrobnosti financovania základných umeleckých škôl, jazykových škôl, materských škôl a školských zariadení,
b) výšku finančných prostriedkov na mzdy a prevádzku základných umeleckých škôl, jazykových škôl, materských škôl a školských zariadení,
c) lehotu na predloženie údajov potrebných na financovanie základných umeleckých škôl, jazykových škôl, materských škôl a školských zariadení a
d) deň v mesiaci, v ktorom územná samospráva poskytne finančné prostriedky neštátnym zriaďovateľom a vlastným školám a školským zariadeniam.

(445) Doteraz obce/samosprávne kraje určovali vo všeobecne záväznom nariadení len výšku finančných prostriedkov na žiaka základnej umeleckej školy, poslucháča jazykovej školy, dieťa materskej školy a školského zariadenia. Prostredníctvom tejto kompetencie si bude môcť každá obec/samosprávny kraj nastaviť pravidlá financovania základných umeleckých škôl, jazykových škôl, materských škôl a školských zariadení tak, aby zohľadňovali špecifiká jednotlivých škôl a školských zariadení zriadených na území obe/samosprávneho kraja.

(446) Obec/samosprávny kraj môže zohľadniť pri určovaní výšky finančných prostriedkov na mzdy a prevádzku na žiaka základnej umeleckej školy, poslucháča jazykovej školy, dieťa materskej školy alebo školského zariadenia aj ďalšie kritériá. Ide o tieto kritériá:

a) formu organizácie výchovy a vzdelávania,
b) počet hodín vzdelávania poskytovaných deťom školských zariadení,
c) počet detí, žiakov alebo poslucháčov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v škole alebo v školskom zariadení,

d) počet detí mladších ako tri roky v materskej škole,
e) zaradenie zamestnancov školy alebo školského zariadenia do platových tried, pracovných tried a skutočnosť, či zamestnanec poberá kreditový príplatok a jeho výšku,
f) energetickú náročnosť budovy, v ktorej sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie,
g) výšku nájmu, ak je škola alebo školské zariadenie umiestnené v priestoroch prenajatých obcou.

(447) Napríklad v centrách voľného času počet hodín záujmového vzdelávania, v materských školách formu organizácie výchovy a vzdelávania (poldenná alebo celodenná) a podobne.

(448) Pri určovaní vlastných pravidiel musí územná samospráva dodržať všetky platné predpisy v oblasti školstva, napríklad školský zákon a podobne.

(449) Obec/samosprávny kraj bude poskytovať finančné prostriedky na záujmové vzdelávanie detí s trvalým pobytom na území obce v centrách voľného času. Táto zmena súvisí so zmenou prideľovania finančných prostriedkov obciam.

(450) V súčasnosti vznikali nedorozumenia medzi územnou samosprávou a neštátnymi zriaďovateľmi zariadení školského stravovania, či náklady na stravovanie financuje obec alebo samosprávny kraj. Z uvedeného dôvodu sa explicitne uviedlo do zákona aké náklady na stravovanie žiakov financuje obec a aké náklady na stravovanie žiakov financuje samosprávny kraj.

(451) Obec financuje náklady na stravovanie žiakov:

a) škôl vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti,
b) do dovŕšenia 15 rokov veku zo škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti štátom uznanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti alebo inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby,
c) základných škôl a základných škôl pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v zriaďovateľskej pôsobnosti krajských školských úradov, ak sa stravujú v zariadeniach školského stravovania v zriaďovateľskej pôsobnosti obce, štátom uznanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti alebo inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby.

(452) Samosprávny kraj financuje náklady na stravovanie žiakov:

a) škôl vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti,
b) nad 15 rokov veku zo škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti štátom uznanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti alebo inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby,
c) stredných škôl, stredných škôl pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, odborných učilíšť a praktických škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti krajských školských úradov, ak sa stravujú v zariadeniach školského stravovania v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávneho kraja, štátom uznanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti alebo inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby.

(453) Obec/samosprávny kraj sú povinní oznámiť neštátnym zriaďovateľom a základným umeleckým školám, jazykovým školám, materským školám a školským zariadeniam vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti výšku finančných prostriedkov na kalendárny rok najneskôr do 31. januára príslušného kalendárneho roka.

(454) Obec/samosprávny kraj každoročne sú povinní poskytnúť finančné prostriedky neštátnym zriaďovateľom a základným umeleckým školám, jazykovým školám, materským školám a školským zariadeniam vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti na kalendárny rok mesačne v lehote určenej vo všeobecne záväznom nariadení obce/samosprávneho kraja.

(455) Obec/samosprávny kraj vykonávajú kontrolu údajov poskytnutých neštátnym zriaďovateľom a základnými umeleckými školami, jazykovými školami, materskými školami a školskými zariadeniami vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, podľa ktorých postupuje obec pri financovaní základných umeleckých škôl, jazykových škôl, materských škôl a školských zariadení okrem údajov, ktoré boli predmetom zberu údajov na účely rozdeľovania a poukazovania výnosu dane obciam.

(456) Obec/samosprávny kraj sú povinní poskytnúť na žiaka neštátnej základnej umeleckej školy, poslucháča neštátnej jazykovej školy, dieťa neštátnej materskej školy a dieťa neštátneho školského zariadenia finančné prostriedky najmenej vo výške 88 % zo sumy určenej na mzdy a prevádzku na žiaka základnej umeleckej školy, poslucháča jazykovej školy, dieťa materskej školy a dieťa školského zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti obce/samosprávneho kraja.

(457) Obec/samosprávny kraj sú povinní poskytnúť na dieťa neštátneho zariadeniach školského stravovania finančné prostriedky najmenej vo výške 88 % zo sumy určenej na mzdy a prevádzku na stravovanie žiaka školy v zriaďovateľskej pôsobnosti obce/samosprávneho kraja.

(458) Garancia 88 % v prípade neštátnych zriaďovateľov základných umeleckých škôl, jazykových škôl, materských škôl a školských zariadení sa zaviedla bez časového obmedzenia, v minulosti bola viazaná len na určité obdobie.

6.3. Systém finančnej podpory žiakov, štipendiá

6.3.1. Materská škola

(459) Ministerstvo s cieľom podporiť zaškolenosť detí v materských školách uhrádza za rodiča alebo iného zákonného zástupcu mesačný príspevok na čiastočnú úhradu nákladov spojených s pobytom dieťaťa v materskej škole, ktoré má jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky. Príspevok sa uhrádza automaticky vo výške stanovenej v §6b zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní.

(460) Okrem toho štát poskytuje na deti materských škôl ohrozené sociálnym vylúčením dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom a dotácie na podporu výchovy k plneniu školských povinností. Dotácie sú poskytované podľa zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Ich cieľom je takisto snaha podporiť zaškolenie detí a pripraviť ich na zvládnutie základnej školy.

(461) Dotáciu na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením možno poskytnúť na úhradu školských potrieb potrebných na prípravu na vzdelávanie a vzdelávanie v materskej škole na:

a) každé dieťa, ktoré navštevuje prípravnú triedu materskej školy a v prípravnej triede v materskej škole je najmenej 50 % detí z rodín, ktorým sa poskytuje dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi (ďalej len „dávka a príspevky“),
b) dieťa, ktoré navštevuje prípravnú triedu materskej školy a žije v rodine, ktorej sa poskytuje dávka a príspevky alebo ktorej priemerný čistý mesačný príjem za posledných šesť mesiacov predchádzajúcich dňu podania žiadosti (ďalej len „príjem“) je najviac vo výške životného minima.

(462) Žiadateľom o dotáciu na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením môže byť:

a) zriaďovateľ predškolského zariadenia a zriaďovateľ školy s výnimkou obvodného úradu v sídle kraja,
b) obec podľa sídla školy, ak zriaďovateľom školy je obvodný úrad v sídle kraja alebo
c) občianske združenie, ktorého členmi sú rodičia alebo iní zástupcovia detí a priatelia školy, ak zriaďovateľom školy je obvodný úrad v sídle kraja.

(463) Dotáciu možno poskytnúť najviac vo výške 33,20 eura ročne na dieťa. Poskytuje sa preddavkovo, a to do 25. septembra a do 25. februára. Za školské potreby sa na účely dotácie na školské potreby považujú najmä zošity, písacie potreby, učebnice, nevyhnutné individuálne pomôcky, ktoré priamo súvisia s vyučovacím procesom alebo s predškolskou výchovou a vzdelávaním dieťaťa v prípravnej triede predškolského zariadenia.

(464) Dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením možno poskytnúť na zabezpečenie obeda a iného jedla v materskej škole na:

a) každé dieťa, ktoré navštevuje materskú školu a v materskej škole je najmenej 50 % detí z rodín, ktorým sa poskytuje dávka a príspevky
b) dieťa, ktoré navštevuje materskú školu a žije v rodine, ktorej sa poskytuje dávka a príspevky alebo ktorej príjem je najviac vo výške životného minima.

(465) Okruh žiadateľov je rovnaký ako v predchádzajúcom prípade. Na každé hlavné jedlo prispieva štát sumou najviac 1 euro na jeden stravovací deň. Ak je cena obeda po zaplatení príspevku rodičom nižšia ako 1 euro, môže škola zvyšnú sumu použiť na iné jedlo (desiata alebo olovrant), najviac však do výšky 35 centov.

6.3.2. Základná škola a špeciálna základná škola

(466) Žiaci základných škôl a špeciálnych základných škôl ohrození sociálnym vylúčením majú takisto nárok na dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom a dotáciu na podporu výchovy k plneniu školských povinností za tých istých podmienok, aké boli uvedené v predchádzajúcej kapitole. Cieľom dotácií je podporiť plnenie povinnej školskej dochádzky.

(467) Ďalšou formou podpory zo strany štátu je úhrada cestovných nákladov na dopravu žiakov základných škôl a špeciálnych základných škôl, ktorí si plnia povinnú školskú dochádzku v škole mimo miesta trvalého pobytu v rámci určeného školského obvodu, pričom v obci nie je zriadená základná škola alebo ktorí dochádzajú z obce, v ktorej nie je zriadená základná škola, do cirkevnej základnej školy mimo trvalého pobytu, pokiaľ ide o najbližšiu školu k miestu trvalého pobytu.

(468) Na túto formu podpory nemá nárok žiak, ktorý dochádza do školy v rámci jednej obce alebo mesta, ani ak dochádza do školy mimo určeného školského obvodu či do súkromnej základnej školy, ani ak si plní povinnú školskú dochádzku v strednej škole či na osemročnom gymnáziu. Ministerstvo poskytne financie na žiaka vo výške nákladov na dopravné v hromadnej doprave so žiackou zľavou, prípadne inou zľavou, ktorá je žiakovi poskytnutá. Príspevok uhradí škola rodičovi alebo inému zákonnému zástupcovi vždy spravidla spätne za predchádzajúci polrok.

(469) Náklady musí žiak doložiť mesačným cestovným lístkom. Ak tak neurobí, vyrátajú sa ako súčin 1/20 celkových nákladov na dopravné s príslušnou zľavou a počtom dní žiaka v škole. Ak rodič zabezpečil jeho dopravu do školy inak, pri výpočte výšky úhrady sa postupuje rovnako ako v prípade, ak žiak nepredloží cestovné lístky. Takto nastavené podmienky preplácania dopravného nie sú vždy spravodlivé, napríklad ak:

a) žiak dochádza do školy v rámci svojho školského obvodu v rámci mesta, dopravné mu nepatrí. No nerozlišuje sa, či v tom meste je mestská hromadná doprava, alebo či žiak dochádza do školy z kopaníc alebo lazov, ktoré môžu byť od mesta vzdialené aj niekoľko kilometrov ale sú súčasťou mesta. Dopravné naopak patrí žiakovi, ktorý dochádza do základnej školy v susednej obci v rámci určeného školského obvodu, hoci obce môžu byť vzdialené len 1 kilometer.
b) žiak dochádza do základnej školy do inej obce, pretože obec v mieste jeho trvalého pobytu zriadila plnoorganizovanú školu iba s vyučovacím jazykom menšiny a nevytvorila podmienky na vzdelávanie v slovenskom jazyku, alebo naopak žiak inej národnosti nemá v mieste svojho trvalého pobytu možnosť navštevovať základnú školu s vyučovacím jazykom jeho národnosti. Ani v takomto prípade dopravné žiakovi nepatrí.
c) žiaci tej istej obce môžu dochádzať do rôzne vzdialených škôl v susedných obciach a prepláca sa im dopravné v rôznej výške. Je to spôsobené tým, že obec uzatvorí školský obvod s viacerými obcami.

6.3.3. Stredná škola

(470) Žiaci stredných škôl môžu získať dva typy štipendií:

a) štipendium určené pre žiakov zo sociálne slabšieho prostredia,
b) motivačné štipendium a iné finančné a hmotné zabezpečenie (žiaci stredných odborných škôl.

6.3.3.1. Štipendium

(471) O štipendium môže požiadať žiak denného štúdia strednej školy, špeciálnej strednej školy, vrátane osemročného gymnázia, odborného učilišťa či praktickej školy, ak:

a) žije v rodine, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi
b) jedna dvanástina celkového príjmu rodiny v predchádzajúcom kalendárnom roku nepresiahla hranicu životného minima, aktuálneho v čase podania žiadosti

(472) Štipendium nedostane žiak, ktorý je podmienečne vylúčený zo školy alebo v predchádzajúcom polroku školského vyučovania dosiahol priemerný prospech horší ako 3,5. Riaditeľ školy svojím rozhodnutím môže štipendium pozastaviť aj žiakom, ktorí sa dopustili výnimočne hrubého porušovania školského poriadku alebo majú výrazne zlý prospech a dochádzku.

(473) Štipendium vyplácajú iba stredné školy, ktoré majú podpísanú zmluvu s Ústavom informácií a prognóz školstva (ÚIPŠ) o poskytovaní sociálnych štipendií. Tlačivo žiadosti je dostupné na danej škole. Nevyhnutnou prílohou je potvrdenie z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, že rodina poberá dávku v hmotnej núdzi alebo doklad o výške príjmu za predchádzajúci kalendárny rok spolu s dokladom o počte spoločne posudzovaných osôb. Môže ísť o originály alebo riaditeľom školy overené kópie. Žiadosť o štipendium môže podať žiak kedykoľvek v priebehu školského roka a štátna podpora mu bude priznaná od 1. dňa mesiaca, kedy o ňu požiadal. Na základe polročného vysvedčenia sa výška a oprávnenosť poberania štipendia nanovo prehodnocuje a žiadateľ musí znovu predložiť potvrdenie, že rodina poberá dávky v hmotnej núdzi alebo dokladovať príjem za ukončený kalendárny rok.[22]

[22] zdroj: https://www.iedu.sk/zivotne_situacie/stipendia_a_dotacie/Stranky/Stredna_skola.aspx

6.3.3.2. Finančné a hmotné zabezpečenie žiakov stredných odborných škôl

(474) Finančné zabezpečenie predstavuje motivačné štipendium a odmena za produktívnu prácu.

(475) Motivačné štipendium môže žiakovi strednej odbornej školy poskytnúť fyzická alebo právnická osoba, pre ktorú sa pripravuje na povolanie. Motivačné štipendium sa môže poskytovať mesačne najviac do výšky 65 % sumy životného minima s prihliadnutím najmä na dosiahnutý prospech a pravidelnú účasť na výchove a vzdelávaní.

(476) Odmena za produktívnu prácu patrí žiakovi, ak zhotovuje výrobky alebo poskytuje služby, ktoré sú v súlade s predmetom činnosti fyzickej alebo právnickej osoby, pre ktorú žiak túto prácu vykonáva. Odmena za produktívnu prácu sa poskytuje za každú hodinu vykonanej produktívnej práce vo výške 50 % až 100 % z minimálnej hodinovej mzdy.

(477) Fyzická alebo právnická osoba, pre ktorú sa žiak pripravuje na povolanie, môže žiakovi:

a) uhradiť náklady spojené s jeho stravovaním a ubytovaním v školskom internáte,
b) uhradiť preukázané náklady na cestovné verejnými dopravnými prostriedkami na vyučovanie a späť najviac do výšky 65 % sumy životného minima za kalendárny mesiac.

(478) Fyzická alebo právnická osoba, na ktorej pracovisku sa praktické vyučovanie uskutočňuje, poskytuje žiakovi osobné ochranné pracovné prostriedky a hradí náklady na posúdenie zdravotnej, zmyslovej a psychologickej spôsobilosti žiaka.

7. Regionálne školstvo a potreby praxe

7.1. Vývoj odborného vzdelávania

(479) Vzdelávacia politika pre oblasť odborného vzdelávania a prípravy je otvorený systém, ktorý zahŕňa všetky procesy riadenia, organizácie, financovania a fungovania vnútorných a vonkajších vzťahov so zainteresovanými subjektmi, ktoré smerujú k jedinému cieľu – podporovať rovnaké vzdelávacie príležitosti pre žiakov tak, aby získali kvalifikáciu požadovanú zamestnávateľom a európskym trhom práce, rozvíjali a zdokonaľovali svoje vedomosti, zručnosti a schopnosti v rámci princípov celoživotného vzdelávania.

(480) V rokoch 2001 až 2007 rezonovali názory, že mechanizmy, ktoré mali zabezpečiť spoluúčasť na financovaní odborného vzdelávania a prípravy, fungujúce na báze sociálneho partnerstva, neexistujú. Spolupráca rezortov pri zapájaní sa do koncepčných materiálov nemala charakter sociálneho dialógu, ostávala na báze pripomienkových konaní. Najviac však chýbala aktivita niektorých zamestnávateľských zväzov, ktoré neprichádzali s rozpracovanými zámermi v oblasti odborného vzdelávania a prípravy.

(481) V tejto situácii dochádzalo zo strany žiakov k strate záujmu o odborné vzdelávanie a prípravu. Túto situáciu signalizovali školy, ako aj zamestnávatelia. Na všetko nepriaznivo vplývala demografická situácia, ale aj znižujúca hodinová dotácia praktického vyučovania na základných školách. Zmeny hospodárskych a ekonomických podmienok v Slovenskej republike spôsobili zánik tradičných zamestnávateľov, zmenu zamerania výroby a služieb, vznik malých zamestnávateľov – živnostníkov, príchod nových zahraničných investorov, čo logicky vyvolalo nové nároky a požiadavky zamestnávateľov na odborné vedomosti,

praktické zručnosti a schopnosti absolventov jednotlivých študijných a učebných odborov odborných škôl.

Obrázok 66 Vývoj percentuálneho podielu žiakov gymnázií a žiakov SOŠ

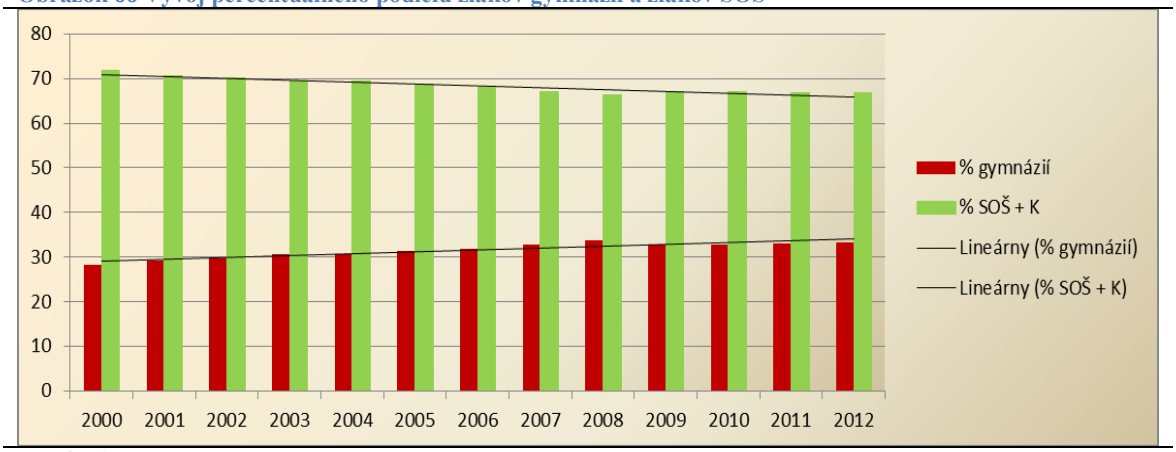

Zdroj: ÚIPŠ

(482) V medzinárodnom porovnaní sa Slovensko radí spolu Rakúskom, Českou republikou a Belgickom medzi krajiny s najvyšším podielom študentov na odborných školách.

Obrázok 67 Percentuálny podiel žiakov všeobecného a odborného vzdelávania (2010, %, vyššie sekundárne vzelávanie)

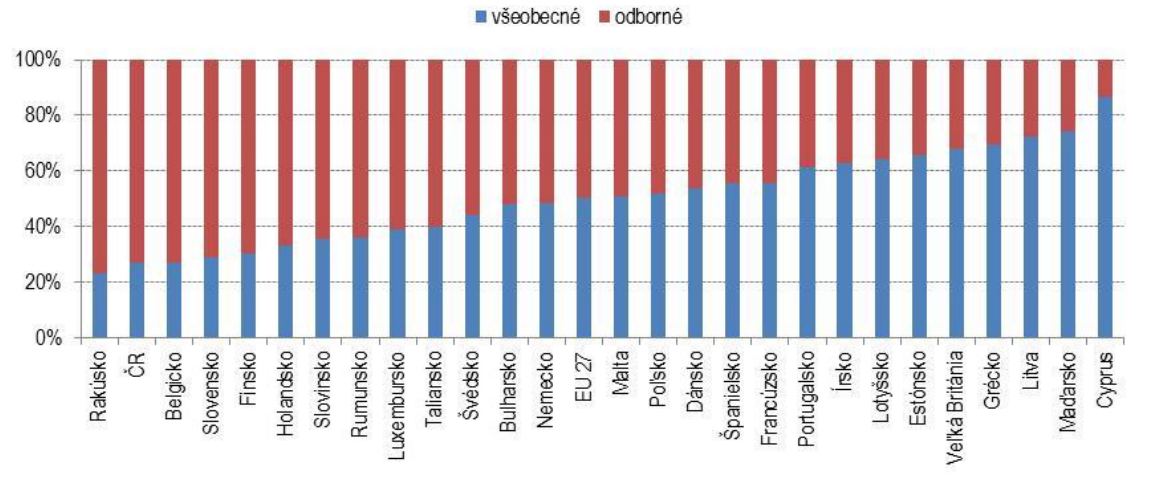

Zdroj: Eurostat

(483) Spolupráca medzi zamestnávateľskou sférou a sférou odborného vzdelávania a prípravy niesla znaky dobrovoľnosti až istej živelnosti, bola obmedzená iba na určité formy spolupráce, akými boli napríklad umožnenie odborných exkurzií žiakov, vykonávanie odbornej praxe a odborného výcviku, sponzorstvo materiálnou pomocou alebo finančnými prostriedkami, účasť a členstvo odborníkov z praxe v odborných komisiách. Existujúce platné normy upravovali vzťah, jednotlivé aktivity alebo prípadné úlohy zamestnávateľskej sféry k odbornému vzdelávaniu a príprave iba čiastkovo a nie v potrebnom kontexte.

(484) Problematika nástrojov zabezpečujúcich aktívny vstup zamestnávateľov do odborného vzdelávania a prípravy v stredných školách a školských zariadeniach bola okrajovo riešená v rôznych právnych predpisoch. Z toho dôvodu sa Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

v roku 2008 rozhodlo vytvoriť ucelenú právnu normu, ktorá bude riešiť problematiku odborného vzdelávania a prípravy v stredných školách a školských zariadeniach komplexne.

(485) Touto úpravou bol zákon o odbornom vzdelávaní a príprave, ktorý nadobudol účinnosť 1. septembra 2009. Zákon upravuje podmienky na zabezpečenie stredoškolského odborného vzdelávania a prípravy žiakov v súlade s potrebami trhu práce, postavenie a úlohy jednotlivých subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce pri zabezpečovaní odborného vzdelávania a prípravy, finančné zabezpečenie a hmotné zabezpečenie žiakov a Fond rozvoja odborného vzdelávania a prípravy. Samotný zákon, napriek jeho názvu, neupravuje proces odborného vzdelávania a prípravy ako súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu v stredných odborných školách, ale je zákonom o podporných mechanizmoch odborného vzdelávania a prípravy.

(486) Zákon vytvára systém koordinácie odborného vzdelávania pre trh práce tým, že určuje účastníkov systému, ustanovuje ich práva a povinnosti a vytvára základné mechanizmy systému. Celý systém je postavený na základe štvorstrannej spolupráce subjektov podporujúcich samotný proces stredoškolského odborného vzdelávania a prípravy. Týmito účastníkmi sú štátna správa, územná samospráva, zamestnávatelia a zamestnanci. Koordinácia sa uskutočňuje na dvoch úrovniach a to na celoštátnej úrovni a na úrovni samosprávneho kraja.

(487) Vstup zamestnávateľov do odborného vzdelávania a prípravy je riešený prostredníctvom plánovania vzdelávacích potrieb trhu práce, spoluúčasťou pri tvorbe nového obsahu vzdelávania a pri inovácii existujúceho obsahu vzdelávania, spoluúčasťou na realizácii odborného vzdelávania a prípravy a podielom na hodnotení kvality odborného vzdelávania a prípravy v rámci ukončovania štúdia v stredných školách.

(488) Hlavným cieľom zákona je motivovať zamestnávateľov, aby vstúpili do procesu odborného vzdelávania a prípravy. K tomuto účelu sú vytvorené dva motivačné predpoklady. Prvým je absolvent strednej odbornej školy pripravený na výkon povolania v súlade s požiadavkami zamestnávateľa, s motiváciou zotrvať u zamestnávateľa v pracovnom pomere. Druhou, a nie menej podstatnou motiváciou pre zamestnávateľa vstúpiť do odborného vzdelávania a prípravy, sú daňové stimuly.

(489) Obe motivácie boli vytvorené, resp. posilnené zákonom o odbornom vzdelávaní a príprave a novelizačnými článkami Zákonníka práce a zákona o dani z príjmov. Z týchto zákonov vyplýva, že zamestnávateľ, pre ktorého sa žiak pripravuje na povolanie môže poskytovať žiakovi finančné a hmotné zabezpečenie. Ak má zamestnávateľ so žiakom strednej odbornej školy uzatvorenú pracovnú zmluvu podľa § 53 Zákonníka práce, môže si výdavky vynaložené na výchovu a vzdelávanie takéhoto žiaka uplatniť ako daňový výdavok. Túto pracovnú zmluvu môže zamestnávateľ so žiakom uzatvoriť aj pred skončením štúdia najskôr v deň, keď dovŕši 15 rokov veku, pričom zamestnávateľ, pre ktorého sa žiak pripravuje na povolanie môže so žiakom uzatvoriť dohodu, v ktorej sa zaviaže, že po skončení štúdia zotrvá u zamestnávateľa po určitý čas, najviac však tri roky. Takáto dohoda sa môže uzatvoriť len pri uzatváraní pracovnej zmluvy.

(490) Napriek tomu, že zákon o odbornom vzdelávaní a príprave vytvoril mechanizmy vytvárajúce predpoklady pre vstup zamestnávateľov do odborného vzdelávania a prípravy, zamestnávatelia stále nie sú dostatočne motivovaní pre vstup do tohto procesu. Jedným z dôvodov môže byť, že zamestnávatelia nepoznajú možnosti, ktoré im zákon poskytuje a nie sú dostatočne informovaní o bonusoch, ktoré pre nich vyplývajú z ich účasti na odbornom vzdelávaní a príprave.

(491) Za posledné dva roky sa znížil podiel žiakov stredných odborných škôl vykonávajúcich praktické vyučovanie priamo u zamestnávateľov z 5,75 % na 3,8 %. Pritom praktické vyučovanie vykonávané priamo u zamestnávateľov pomôže zvýšiť kvalitu praktickej prípravy žiakov najmä z dôvodu, že umožní poznať reálne prostredie výkonu povolania, rozvíjať u žiakov pracovné návyky, nevyhnutné na úspešné zaradenie sa na trh práce po ukončení štúdia.

7.2. Uplatnenie absolventov stredných odborných škôl

(492) Vo všeobecnosti môžeme povedať, že kvalita odborného vzdelávania a prípravy je kritizovaná hlavne zo strany zamestnávateľov. Podľa zamestnávateľov odborné vzdelávanie a príprava nedostatočne reaguje na aktuálne potreby trhu práce a nedokáže pripraviť kvalifikovanú pracovnú silu v takej miere, aby bola schopná bezprostredne po ukončení štúdia vstúpiť do pracovného procesu.

(493) Počet nezamestnaných absolventov stredných odborných škôl výrazne závisí od ekonomického cyklu. Vo vývoji je zreteľný nástup krízových efektov od roku 2009, ktoré sa prejavili v náraste hodnôt, v zmene tvaru absorpčnej fázy ukazovateľa nezamestnanosti a zväčšovaní rozdielu medzi strednými a vysokými školami. Najvyššie riziko nezamestnanosti bolo v študijných odboroch bývalých SOU, potom nasledujú učebné odbory, študijné odbory SOŠ a výrazne najnižšie sú gymnáziá.

Obrázok 68 Dlhodobý vývoj priemernej miery nezamestnanosti absolventov SŠ v rokoch 2003 až 2012

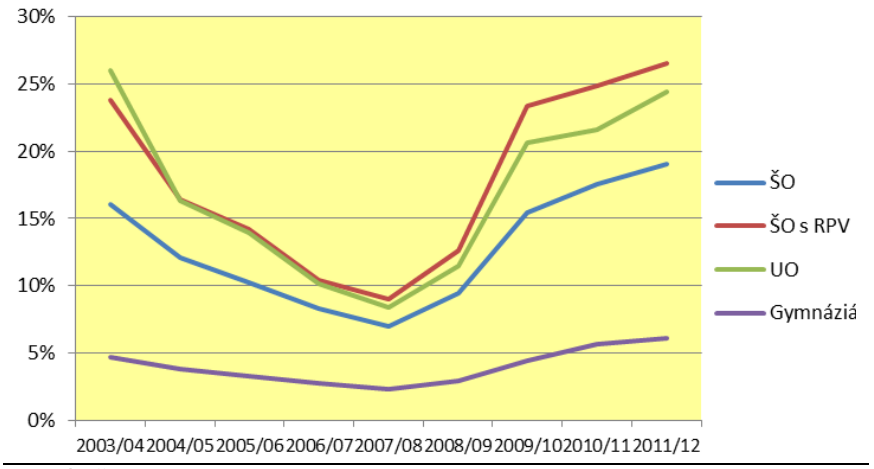

Zdroj: ÚIPŠ

(494) Relevantnosť výstupov odborného vzdelávania a prípravy vo vzťahu k potrebám trhu práce sa prejaví viac pri pohľade na štruktúru nezamestnaných absolventov podľa odborov vzdelávania a skupín odborov vzdelávania. Najhoršie uplatnenie majú absolventi učebných odborov. Podrobnejšie informácie a prehľady počtov evidovaných a mier nezamestnanosti absolventov študijných a učebných odborov podľa skupín odborov vzdelávania ako aj dlhodobý vývoj absolventskej miery nezamestnanosti v agregátoch skupín odborov vzdelania od roku 2006 do roku 2011 obsahuje príloha č.4.

Obrázok 69 Miera nezamestnanosti absolventov stredných škôl podľa typov vzdelávacích programov a skupín odborov – stav v máji 2012

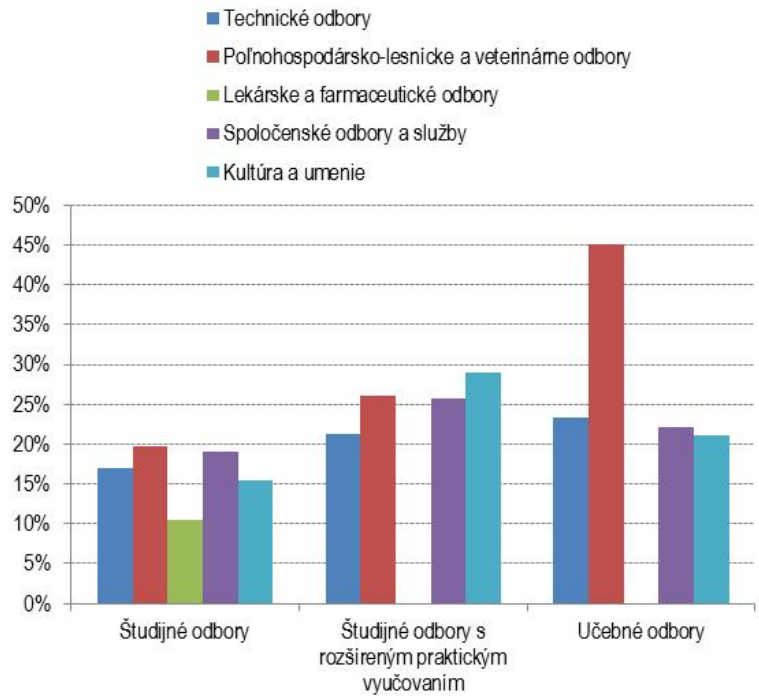

Zdroj: ÚIPŠ

(495) Dôležitú úlohu pri voľbe študijného alebo učebného odboru na stredných školách plní kariérové poradenstvo. Je súčasťou výchovného poradenstva, ktoré sa poskytuje deťom, zákonným zástupcom a zamestnancom škôl v školách a v školských zariadeniach prostredníctvom činnosti výchovných poradcov. Kariérová výchova a kariérové poradenstvo je súčasťou práce poradcov v systéme výchovného poradenstva a prevencie a to pedagógov (výchovných poradcov, špeciálnych pedagógov, sociálnych pedagógov) a psychológov (poradenských a školských). Osobitne u výchovných poradcov tvorí táto problematika až 70% náplne ich práce.

Príloha č. 1 Zmeny v sieti škôl a školských zariadení

Tabuľka 48 Zmeny v sieti

Druh alebo typ školy a školského zariadenia	Celkový sumár 2001 – 2012											
	Štátne			Súkromné			Cirkevné			Spolu		
	Úplne vyradené	Vyradené a spojené	Novo zaradené	Úplne vyradené	Vyradené a spojené	Novo zaradené	Úplne vyradené	Vyradené a spojené	Novo zaradené	Úplne vyradené	Vyradené a spojené	Novo zaradené
Materská škola	324	31	166	19	0	93	3	1	52	346	32	311
Špeciálna materská škola	14	7	22	1	0	15	0	0	2	15	7	39
Základná škola	281	16	96	9	0	53	10	7	33	300	23	182
Špeciálna základná škola	37	19	37	2	0	24	0	1	5	39	20	66
Základná škola s materskou školou	12	3	80	0	1	0	0	0	10	12	4	90
Špeciálna základná škola s materskou školou	1	7	19	0	0	1	0	0	6	1	7	26
Základná umelecká škola	2	1	31	3	0	63	1	0	8	6	1	102
Gymnázium	3	6	13	5	1	37	1	4	18	9	11	68
Konzervatória	0	1	2	0	0	6	0	0	0	0	1	8
Obchodné akadémie	3	7	4	3	1	5	0	0	0	6	8	9
Stredné odborné školy	71	44	108	8	1	43	0	1	4	79	46	155
Stredná umelecká škola	0	2	2	1	0	8	0	0	1	1	2	11
Stredné odborné učilište a Učilište	33	1	41	3	0	6	1	0	1	37	1	48
Stredná zdravotnícka škola	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1
Stredisko praktického vyučovania	14	0	0	9	0	7	0	0	0	23	0	7
Stredisko odbornej praxe	4	0	9	2	1	8	0	0	1	6	1	18
Špeciálne odborné učilište a Praktická škola	2	5	82	1	0	6	0	0	5	3	5	93
Špeciálne stredné školy	1	1	8	0	0	0	0	0	3	1	1	11
Domov mládeže/internát	63	7	40	1	0	6	1	0	6	65	7	52
Školský klub detí	129	13	477	4	0	41	7	3	106	140	16	624
Školský klub detí pri špeciálnych školách	6	0	48	0	0	2	0	0	0	6	0	50
Centrum voľného času	11	0	61	1	0	69	0	0	20	12	0	150
Školské stredisko záujmovej činnosti	12	0	179	1	0	33	0	0	30	13	0	242
Centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie	10	1	7	1	0	13	0	0	1	11	1	21
Diagnostické centrá	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Jazykové školy	3	0	18	9	0	13	0	0	1	12	0	32
Liečebno-výchovné sanatória	1	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	2
Centrá špeciálno-pedagogického poradenstva	6	1	51	3	0	48	0	0	0	9	1	99
Reedukačné centrá	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	2
Škola v prírode	19	0	2	0	0	5	0	0	3	19	0	10
Zariadenie školského stravovania	632	179	661	13	14	113	6	8	58	651	201	832
Spolu:	**1696**	**353**	**2268**	**99**	**19**	**719**	**30**	**25**	**375**	**1825**	**397**	**3362**

Vyradenie subjektov

(496) Zriaďovateľ (štátny, súkromný a cirkevný) požiadal v rokoch 2001 až 2012 o vyradenie 29 druhov subjektov zo siete, čo bolo v 1825 prípadoch. Najviac bolo vyradených zariadení školského stravovania 651 (632 štátne, 13 súkromných, 6 cirkevných) čo predstavuje 35,67% z celkového počtu 1825 vyradených subjektov, nasledujú materské školy, ktorých bolo vyradených 346 (324 štátne, 19 súkromných, 3 cirkevné) čo predstavuje 18,96% z celkového počtu 1825 vyradených subjektov a tretie najčastejšie vyradené boli základné školy, ktorých bolo 300 (281 štátnych, 9 súkromných, 10 cirkevných), čo predstavuje 16,44% z celkového počtu 1825 vyradených subjektov.

Tabuľka 49 Vyradenie zo siete - spolu

P. č.	Škola alebo školské zaradenie	Počet
1.	Zariadenia školského stravovania	651
2.	Materské školy	346
3.	Základné školy	300

Zdroj: Ústav informácii a prognóz školstva, Bratislava 2013

(497) Štátny zriaďovateľ požiadal v rokoch 2001 až 2012 o vyradenie 28 druhov subjektov zo siete, čo bolo v 1696 prípadoch. Najviac bolo vyradených zariadení školského stravovania 632 čo predstavuje 37,26% z celkového počtu 1696 vyradených subjektov, nasledujú materské školy, ktorých bolo vyradených 324 čo predstavuje 19,10% z celkového počtu 1696 vyradených subjektov a tretie najčastejšie vyradené boli základné školy, ktorých bolo vyradených 281 čo predstavuje 16,57% z celkového počtu 1696 vyradených subjektov.

Tabuľka 50 Vyradenie zo siete - štátne

P. č.	Škola alebo školské zaradenie	Počet
1.	Zariadenia školského stravovania	632
2.	Materské školy	324
3.	Základné školy	281

Zdroj: Ústav informácii a prognóz školstva, Bratislava 2013

(498) Súkromný zriaďovateľ požiadal v rokoch 2001 až 2012 o vyradenie 20 druhov subjektov zo siete, čo bolo v 99 prípadoch. Najviac bolo vyradených základných škôl 19, čo predstavuje 19,19% z celkového počtu 99 vyradených subjektov, nasledujú zariadenia školského stravovania, ktorých bolo vyradených 13, čo predstavuje 13,13% z celkového počtu 99 vyradených subjektov a nasledujúce subjekty boli vyradené základné školy, strediská praktického vyučovania a jazykové školy, ktorých bolo vyradených po 9 subjektov, čo predstavuje 27,27% (9,09% x 3) z celkového počtu 99 vyradených subjektov.

Tabuľka 51 Vyradenie zo siete - súkromné

P. č.	Škola alebo školské zaradenie	Počet
1.	Základné školy	19
2.	Zariadenia školského stravovania	13
3.-5.	Základné školy, Strediská praktického vyučovania, jazykové školy	9

Zdroj: Ústav informácii a prognóz školstva, Bratislava 2013

(499) Cirkevný zriaďovateľ požiadal v rokoch 2001 až 2012 o vyradenie 8 druhov subjektov zo siete, čo bolo v 30 prípadoch. Najviac bolo vyradených základných škôl 10, čo predstavuje 33,33% z celkového počtu 30 vyradený subjektov, nasledujú školské kluby detí, ktorých bolo vyradených 7, čo predstavuje 23,33% z celkového počtu 30 vyradených subjektov a tretím najčastejším vyradeným subjektom boli zariadenia školského stravovania, ktorých bolo vyradených 6 subjektov, čo predstavuje 20,00% z celkového počtu 30 vyradených subjektov.

Tabuľka 52 Vyradenie zo siete - cirkevné

P. č.	Škola alebo školské zaradenie	Počet
1.	Základné školy	10
2.	Školské kluby detí	7
3.	Zariadenia školského stravovania	6

Zdroj: Ústav informácii a prognóz školstva, Bratislava 2013

Vyradené a znovu zaradené ako spojené subjekty

(500) Zriaďovateľ (štátny, súkromný a cirkevný) požiadal v rokoch 2001 až 2012 o vyradenie a následne znovu zaradených ako spojených 23 druhov subjektov do siete, čo bolo v 397 prípadoch. Najviac bolo vyradených a následne znovu zaradených ako spojené subjekty zariadenie školského stravovania 201 (179 štátne, 14 súkromných, 8 cirkevných) čo predstavuje 50,63% z celkového počtu 397 subjektov, nasledujú stredné odborné školy, ktorých bolo vyradených a následne znovu zaradených ako spojené subjekty 46 (44 štátne, 1 súkromné, 1 cirkevné), čo predstavuje 11,08% z celkového počtu 397 vyradených a následne znovu zaradených ako spojené subjekty a tretie najčastejší vyradené a následne znovu zaradené spojené subjekty boli materské školy, ktorých bolo 32 (31 štátne, 0 súkromných, 1 cirkevná), čo predstavuje 8,06% z celkového počtu 397 subjektov.

Tabuľka 53 Vyradené a znovu zaradené ako spojené subjekty - spolu

P. č.	Škola alebo školské zaradenie	Počet
1.	Zariadenia školského stravovania	201
2.	Stredné odborné školy	46
3.	Materské školy	32

Zdroj: Ústav informácii a prognóz školstva, Bratislava 2013

(501) Štátny zriaďovateľ požiadal v rokoch 2001 až 2012 o vyradenie a následne znovu zaradených ako spojené subjekty 21 druhov subjektov zo siete, čo bolo v 353 prípadoch. Najviac bolo vyradených a následne znovu zaradených ako spojené subjekty zariadení školského stravovania 179 čo predstavuje 50,70% z celkového počtu 353 vyradených a následne znovu zaradených ako spojené subjekty, nasledujú stredné odborné školy, ktorých bolo 44, čo predstavuje 12,46% z celkového počtu 353 vyradených a následne znovu zaradených ako spojené subjekty a tretie najčastejší vyradené a následne znovu zaradené ako spojené subjekty boli materské školy, ktorých bolo 31 čo predstavuje 8,78% z celkového počtu 353 subjektov.

Tabuľka 54 Vyradené a znovu zaradené ako spojené subjekty - štátne

P. č.	Škola alebo školské zaradenie	Počet
1.	Zariadenia školského stravovania	179
2.	Stredné odborné školy	44
3.	Materské školy	31

Zdroj: Ústav informácii a prognóz školstva, Bratislava 2013

(502) Súkromný zriaďovateľ požiadal v rokoch 2001 až 2012 o vyradenie a následne znovu zaradených ako spojené subjekty 6 druhov subjektov zo siete, čo bolo v 19 prípadoch. Najviac bolo vyradených a následne znovu zaradených ako spojené subjekty zariadení školského stravovania 14, čo predstavuje 73,68% z celkového počtu 19 subjektov, nasledujú základná škola s materskou školou, konzervatórium, obchodná akadémia, stredná odborná škola a stredisko odbornej praxe, ktorých bolo vyradených a následne znovu zaradených ako spojené subjekty po jednom (4 x 1) čo predstavuje spolu 21,05% (5,26 x 4) z celkového počtu 19 subjektov.

Tabuľka 55 Vyradené a znovu zaradené ako spojené subjekty - súkromné

P. č.	Škola alebo školské zaradenie	Počet
1.	Zariadenia školského stravovania	14
2.-6.	Základná škola s materskou školou, Konzervatóriá, Obchodné akadémie, Stredné odborné školy, Stredisko odbornej praxe	1

Zdroj: Ústav informácii a prognóz školstva, Bratislava 2013

(503) Cirkevný zriaďovateľ požiadal v rokoch 2001 až 2012 o vyradenie a následne znovu zaradených ako spojené subjekty 7 druhov subjektov zo siete, čo bolo v 25 prípadoch. Najviac bolo vyradených a následne znovu zaradených ako spojené subjekty zariadení školského stravovania 8 čo predstavuje 32,00% z celkového počtu 25 subjektov, nasledujú základné školy, ktorých bolo vyradených a následne znovu zaradených ako spojené subjekty 7 čo predstavuje 28,00% z celkového počtu 25 subjektov a tretie najčastejší vyradené a následne znovu zaradených ako spojené subjekty boli gymnáziá, ktoré boli 4, čo predstavuje 16,00% z celkového počtu 25 subjektov.

Tabuľka 56 Vyradené a znovu zaradené ako spojené subjekty - cirkevné

P. č.	Škola alebo školské zaradenie	Počet
1.	Zariadenia školského stravovania	8
2.	Základné školy	7
3.	Gymnáziá	4

Zdroj: Ústav informácii a prognóz školstva, Bratislava 2013

Novo zaradené subjekty

(504) Zriaďovateľ (štátny, súkromný a cirkevný) požiadal v rokoch 2001 až 2012 o novo zaradenie 31 druhov subjektov zo siete, čo bolo v 3362 prípadoch. Najviac bolo novo zaradených zariadení školského stravovania 832 (661 štátne, 113 súkromných, 58 cirkevných), čo predstavuje 24,75% z celkového počtu 3362 novo zaradených, nasledujú školské kluby detí, ktorých bolo novo zaradených 624 (477 štátne, 41 súkromných, 106

cirkevných), čo predstavuje 18,56% z celkového počtu 3362 novo zaradených subjektov a tretie najčastejšie novo zaradené boli materské školy, ktorých bolo 311 (166 štátne, 93 súkromných, 52 cirkevných), čo predstavuje 9,25% z celkového počtu 3362 novo zaradených subjektov.

Tabuľka 57 Novo zaradené - spolu

P. č.	Škola alebo školské zaradenie	Počet
1.	Zariadenia školského stravovania	832
2.	Školské kluby detí	624
3.	Materské školy	311

Zdroj: Ústav informácii a prognóz školstva, Bratislava 2013

(505) Štátny zriaďovateľ požiadal v rokoch 2001 až 2012 o novo zaradenie 29 druhov subjektov zo siete, čo bolo v 2268 prípadoch. Najviac bolo novo zaradených zariadení školského stravovania 661, čo predstavuje 29,14% z celkového počtu 2268 novo zaradených, nasledujú školské kluby detí, ktorých bolo novo zaradených 477, čo predstavuje 21,03% z celkového počtu 2268 novo zaradených subjektov a tretie najčastejšie novo zaradené boli materské školy, ktorých bolo 166, čo predstavuje 7,32% z celkového počtu 2268 novo zaradených subjektov.

Tabuľka 58 Novo zaradené - štátne

P. č.	Škola alebo školské zaradenie	Počet
1.	Zariadenia školského stravovania	661
2.	Školský klub detí	477
3.	Materské školy	166

Zdroj: Ústav informácii a prognóz školstva, Bratislava 2013

(506) Súkromný zriaďovateľ požiadal v rokoch 2001 až 2012 o novo zaradenie 26 druhov subjektov zo siete, čo bolo v 719 prípadoch. Najviac bolo novo zaradených zariadení školského stravovania 113, čo predstavuje 15,72% z celkového počtu 719 novo zaradených, nasledujú materské školy, ktorých bolo novo zaradených 93, čo predstavuje 12,93% z celkového počtu 719 novo zaradených subjektov a tretie najčastejšie novo zaradené boli základné umelecké školy, ktorých bolo 63, čo predstavuje 8,76% z celkového počtu 719 novo zaradených subjektov

Tabuľka 59 Novo zaradené - súkromné

P. č.	Škola alebo školské zaradenie	Počet
1.	Zariadenia školského stravovania	113
2.	Materské školy	93
3.	Základné umelecké školy	63

Zdroj: Ústav informácii a prognóz školstva, Bratislava 2013

(507) Cirkevný zriaďovateľ požiadal v rokoch 2001 až 2012 o novo zaradenie 23 druhov subjektov zo siete, čo bolo v 375 prípadoch. Najviac bolo novo zaradených školských klubov detí 106, čo predstavuje 28,27% z celkového počtu 375 novo zaradených, nasledujú zariadenia školského stravovania, ktorých bolo novo zaradených 58, čo predstavuje 15,47% z celkového počtu 375 novo zaradených a tretie najčastejšie novo zaradené boli materské školy, ktorých bolo 52, čo predstavuje 13,87% z celkového počtu 375 novo zaradených subjektov.

Tabuľka 60 Novo zaradené - cirkevné

P. č.	Škola alebo školské zaradenie	Počet
1.	Školské kluby detí	106
2.	Zariadenia školského stravovania	58
3.	Materské školy	52

Zdroj: Ústav informácii a prognóz školstva, Bratislava 2013

Príloha č. 2 Systém odmeňovania

Právne predpisy upravujúce uvedenú oblasť vrátane súvisiacich právnych predpisov

a) zákon č. 143/1992 Zb. o plate a odmerne za pracovnú pohotovosť rozpočtových a v niektorých ďalších organizáciách a orgánoch v znení zákonov, účinný od 1.5.1992 do 31.3.2002,
b) vykonávacie nariadenie k zákonu - nariadenie vlády SR č. 249/1992 Zb. o platových pomeroch zamestnancov v rozpočtových a v niektorých ďalších organizáciách a orgánoch v znení neskorších predpisov,
c) zákon č. 313/2001 Z. z. o verejnej službe v znení neskorších predpisov, účinný od 1.4.2002 do 31.12.2003,
d) nariadenie vlády SR č. 111//2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú katalógy pracovných činností vo verejnej službe a o ich zmenách a doplňaní v znení neskorších predpisov, účinné od 1.4.2002 do 31.5.2004,
e) zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov, účinný od 1.1.2004 doteraz
f) nariadenie vlády SR č. 341/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú katalógy pracovných činností pri výkone práce vo verejnom záujme a o ich zmenách a doplnení v znení neskorších predpisov, účinné 1.6.2004 doteraz
g) vyhláška MŠ SR č. 41/1996 Z. z. o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických zamestnancov v znení neskorších predpisov, účinná od 1.3.1996 do 31.10.2009.
h) zákon č 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, účinný od 1.11.2009 doteraz
i) vyhláška MŠ SR č. 437/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky jednotlivých kategórií pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov v znení neskorších predpisov

Systém odmeňovania v období od 1.5.1992 do 31.3.2002

(508) Základom zaraďovania zamestnancov rozpočtových a niektorých príspevkových organizácií do platových tried, medzi ktoré patria aj školy a školské zariadenia, bolo zaraďovanie zamestnancov do platovej triedy podľa najnáročnejšej nimi vykonávanej pracovnej činnosti, ktoré zamestnávateľ od nich požaduje. Pracovné činnosti vykonávané zamestnancami uvedených organizácií boli uvedené v katalógu pracovných činností, ktorý tvoril prílohu nariadenia vlády SR 249/1992 Zb. o platových pomeroch zamestnancov v rozpočtových a v niektorých ďalších organizáciách a orgánoch v znení neskorších predpisov podľa jednotlivých rezortov. Stupnice platových taríf boli určené jednou prílohou uvedeného zákona pre všetky kategórie zamestnancov. S účinnosťou od 1.7.1996 sa vytvorili ďalšie stupnice platových taríf a to osobitná stupnica platových taríf zamestnancov v štátnych zdravotníckych zariadeniach a zariadeniach sociálnej starostlivosti a stupnica platových taríf zamestnancov, ktorí sú špičkovými odborníkmi v nadväznosti na zákonom zavedený inštitútu špičkového odborníka. Tarifné platy špičkových odborníkov boli podstatne vyššie ako platy v ostatných stupniciach. Zaradiť do kategórie špičkový odborník bolo možné aj pedagogického a odborného zamestnanca. S účinnosťou od 1.5.1997 sa vytvorila samostatná osobitná stupnica pedagogických zamestnancov. Pedagogickí zamestnanci sa zaraďovali do

jednej z dvanástich platových tried závislosti od najnáročnejšej nimi vykonávanej pracovnej činnosti a spĺňania kvalifikačných predpokladov vzdelania stanovených vyhláškou MŠ SR č. 41/1996 Z. z. o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických zamestnancov v znení neskorších predpisov účinnej od 1.3.1996 a do jednej z desiatich platových stupňov v závislosti od dĺžky započítanej praxe. Učitelia sa zaraďovali od 8. až 10. platovej triedy nasledovne:

a) 8. platová trieda (nekvalifikovaný učiteľ)
   i) nemá VŠ vzdelanie
   ii) nemá požadované VŠ vzdelanie
   iii) nevyučuje predmety svojej aprobácie v stanovenom rozsahu 11 hod. týž.
b) 9. platová trieda (kvalifikovaný učiteľ)
   i) spĺňa požadované VŠ vzdelanie
   ii) vyučuje predmety svojej aprobácie v rozsahu minimálne 11 hod. týž.
c) 10. platová trieda (kvalifikovaný učiteľ, ktorý vykonal skúšku podľa vyhl. č. 41/1996 Z. z.)
   i) spĺňa požadované VŠ vzdelanie
   ii) vyučuje predmety svojej aprobácie v rozsahu min. 11 hod. týž.
   iii) vykonal 1. kvalifikačnú skúšku alebo získal jej náhradu
   iv) má minimálne 5 rokov pedagogickej praxe

(509) Uvedená vyhláška zaviedla pedagogickým zamestnancom s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa možnosť vykonania I. a II. kvalifikačnej skúšky a zároveň uznala náhrady kvalifikačných skúšok stanovené týmto predpisom. Pedagogický zamestnanec, ktorý vykonal I. kvalifikačnú skúšku alebo získal niektorú z jej náhrad stanovenú vyhláškou MŠ SR č. 41/1996 Z. z., sa zaraďoval do 10. platovej triedy, t. j. o jednu platovú triedu vyššie, ako kvalifikovaný pedagogický zamestnanec bez kvalifikačnej skúšky pri splnení ostatných podmienok stanovených zákonom, t. j. musel mať najmenej päť rokov pedagogickej praxe, a u učiteľov sa vyžadovalo aj vyučovanie predmetov jeho aprobácie alebo jeho študijného odboru v rozsahu stanovenom právnym predpisom.

(510) Vykonanie II. kvalifikačnej skúšky neumožňovalo zaradenie pedagogického zamestnanca do vyššej platovej triedy, ale zamestnávateľ mohol zamestnancovi poskytnúť osobný príplatok. Možnosť poskytnutia osobného príplatku sa v roku 2002 zmenila na povinnosť poskytnutia osobného príplatku za vykonanie II. kvalifikačnej skúšky alebo získania jej náhrady.

(511) Pedagogickým zamestnancom, ktorí pôsobili v špeciálnej škole alebo v špeciálnom výchovnom zariadení bol v tomto období poskytovaný osobitný príplatok vo výške 300 až 800 Kčs mesačne.

(512) Systém odmeňovania odborných zamestnancov bol založený na tom istom princípe s tým, že odborní zamestnanci nemali stanovené kvalifikačné požiadavky právnym predpisom a zaraďovali sa do 10. platovej triedy podľa základnej stupnice platových taríf.

(513) Na zaraďovania nepedagogických zamestnancov sa uplatňoval tiež ten istý systém, t. j. táto skupina zamestnancov sa zaraďovala do platových tried podľa najnáročnejšej nimi vykonávanej pracovnej činnosti.

(514) Zákon č. 143/1992 Zb. bol dňom 31.3.2002 zrušený.

(515) Systém zaraďovania pedagogických zamestnancov do platových tried podľa najnáročnejšej vykonávanej pracovnej činnosti spôsoboval v praxi nemalé problémy v prvom rade tým, že bolo ťažko dokázať rozdiel náročnosť činnosti vykonávané napr. učiteľom, ktorý bol zaradený do 8. platovej triedy a v 10. platovej triede a tiež snahou zamestnávateľov zaraďovať pedagogických zamestnancov do najnižšej možnej triedy tvrdením, že nevykonávajú činnosti zaradené vo vyššej platovej triede.

Systém odmeňovania v období od 1.4.2002 do 31.12.2003

(516) S účinnosťou od 1.4.2002 upravoval pracovnoprávne vzťahy zamestnancov škôl a školských zariadení vrátane odmeňovania v uvedenom období zákon č. 313/2001 Z. z. o verejnej službe v znení neskorších predpisov. Podľa tohto zákona sa zamestnanci zaraďovali do platovej triedy tiež podľa najnáročnejšej pracovnej činnosti z hľadiska jej zložitosti, zodpovednosti, fyzickej záťaže a psychickej záťaže, ktorú mal vykonávať v rámci opisu pracovných činností, a splnenia kvalifikačných predpokladov, ktoré boli potrebné na jej vykonávanie. Od účinnosti zákona sa zvýšil počet platových tried z 12 na 14 a platových stupňov z 10 na 12. Zároveň zamestnávateľ určil dĺžku započítanej praxe zamestnanca a v závislosti od nej ho zaradil do jedného z 12 platových stupňov. Súčasne sa zvýšil počet rokov praxe, za ktoré sa zamestnancovi zvýšil platový stupeň z 28 rokov na 32 rokov praxe. Takisto sa „zrýchlil“ postup zamestnanca do vyššieho platového stupňa, ktorý bol podľa dovtedy platných predpisov za každé tri roky praxe. Od účinnosti zákona sa zvyšoval platový stupeň od 1. Do 3. Platového stupňa po dvoch rokoch praxe, od 4. do 9. platového stupňa za každé ďalšie tri roky praxe a od 10. do 12. platového stupňa za každé štyri roky praxe, čím mal byť zabezpečený prílev absolventov vysokých škôl do školstva a zároveň sa zabezpečil rýchlejší platový postup pre mladých učiteľov.

(517) Pedagogickí zamestnanci sa zaraďovali od 7. až do 12. platovej triedy v závislosti od náročnosti vykonávanej činnosti získaného stupňa vzdelania a vykonania I. kvalifikačnej skúšky alebo získania jej náhrady. Pričom do 12. platovej triedy sa zaraďovali len pedagogickí zamestnanci s požadovaným vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa, ktorí pôsobili v špeciálnych školách alebo špeciálnych výchovných zariadeniach a vykonali I. kvalifikačnú skúšku alebo získali jej náhradu z dôvodu, že osobitný príplatok za činnosť v špeciálnom školstve bol zrušený. Zrušením osobitného príplatku, ktorý sa poskytoval pedagogickým zamestnancom špeciálnych škôl a špeciálnych výchovných zariadení sa zaviedol do systém odmeňovania tejto skupiny pedagogických zamestnancov princíp zaradenia o jednu platovú triedu vyššie ako bola trieda, do ktorej sa zaraďovali pedagogickí zamestnanci, ktorí nepôsobili v špeciálnom školstve. Pedagogickí zamestnanci s požadovaným vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa, ktorí nepôsobili v špeciálnych školách alebo špeciálnych výchovných zariadeniach, sa zaraďovali najvyššie do 11. platovej triedy a to po vykonaní I. kvalifikačnej skúšky alebo získaní jej náhrady. Aj v tomto období sa pedagogickým zamestnancom poskytoval plat podľa osobitnej stupnice platových taríf pre pedagogických zamestnancov.

(518) Odborní zamestnanci (školský psychológ, logopéd, liečebný pedagóg, školský špeciálny pedagóg) sa v tejto dobe zaraďovali do 12. platovej triedy bez stanovenia osobitných kvalifikačných požiadaviek vzdelania požadovaných na výkon činnosti a bez možnosti vykonávania kvalifikačných skúšok. Odborným zamestnancom sa plat určoval podľa osobitnej stupnice platových taríf vybraných skupín zamestnancov.

(519) Prijatím uvedeného zákona nedošlo k zmene systému zaraďovania nepedagogických zamestnancov do platových tried.

Systém odmeňovania v období od 1.1.2004 do 31.10.2009

(520) Zrušením zákona č. 313/2001 Z. z. o verejnej službe dňom 31.12.2003 sa vytvoril nový samostatný zákon o odmeňovaní zamestnancov vo verejnej službe a to zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov. K zákonu bol prijatý vykonávací predpis, ktorým je nariadenie vlády SR č. 341/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú katalógy pracovných činností pri výkone práce vo verejnom záujme a o ich zmenách a doplnení.

(521) Aj v tejto dobe boli kvalifikačné požiadavky vzdelania pedagogických zamestnancov stanovené vyhláškou MŠ SR č. 41/1996 Z. z. o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických zamestnancov v znení neskorších predpisov na rozdiel od odborných zamestnancov, ktorí stále kvalifikačné požiadavky právnym predpisom stanovené nemali.

(522) Ani prijatím uvedeného zákona nedošlo k zmene systému zaraďovania zamestnancov do platových tried a naďalej sa zaraďovali všetci zamestnanci rezortu školstva do platových tried podľa najnáročnejšej pracovnej činnosti z hľadiska jej zložitosti, zodpovednosti, fyzickej záťaže a psychickej záťaže, ktorú mal zamestnanec vykonávať v rámci opisu pracovných činností, a splnenia kvalifikačných predpokladov, ktoré boli potrebné na jej vykonávanie. Zásadná zmena, týkajúca sa odmeňovania pedagogických zamestnancov, nastala od 1.7.2005, kedy sa zo systému zaraďovania zamestnancov do platových stupňov v závislosti od dĺžky započítanej praxe vyňali pedagogickí zamestnanci. Zaviedol sa nový spôsob určenia tarifného platu pedagogickým zamestnancom a s účinnosťou od 1.7.2005 sa tarifný plat pedagogických zamestnancov stal dvojzložkovým zloženým z platovej tarify a zvýšenia platovej tarify v závislosti od dĺžky započítanej praxe. Vytvorila sa nová samostatná stupnica platových taríf pedagogických zamestnancov od 6. Po 12. platovú triedu, tzn. len pre trie platové triedy, do ktorých sa zaraďovali pedagogickí zamestnanci. Platová tarifa sa podľa nového systému určovania tarifného platu pedagogickému zamestnancovi s účinnosťou od 1. júla kalendárneho roka zvyšovala o 1 % za každý celý rok započítanej praxe dosiahnutej k 30. júnu bežného kalendárneho roka až do 16 rokov započítanej praxe. Za každý celý rok započítanej praxe od 17 rokov až do 32 rokov sa platová tarifa zvyšovala o 0, 5 %.

(523) Vzhľadom na uvedené sa pri valorizácii platových taríf pedagogickému zamestnancovi zo zákona zvyšuje nielen platová tarifa, ale aj zvýšenie platovej tarify v závislosti od počtu rokov započítanej praxe dosiahnutej k 30. júnu bežného kalendárneho roka. Od 1.1.2008 sa prax pedagogickým zamestnancom pre účely zvýšenia platovej tarify začala započítavať k 31.12. kalendárneho roka.

(524) S účinnosťou od 1. septembra 2004 sa zaviedol nový príplatok a to príplatok za činnosť triedneho učiteľa, ktorý sa poskytoval v sume 5 % tarifného platu zamestnanca, ak túto činnosť vykonáva v jednej triede a v sume 10% z tarifného platu ak túto činnosť vykonáva v dvoch a viacerých triedach. Tento príplatok bol kompenzáciou za zvýšenie základného úväzku, ktorý bol znižovaný za výkon triednictva.

(525) S účinnosťou od 1.7.2005 sa zaviedol nový druh osobného príplatku, ktorý mohli poberať len pedagogickí zamestnanci za sústavné prehlbovanie, zdokonaľovanie a rozširovanie odbornej a pedagogickej spôsobilosti, ktorým sa pedagogickí zamestnanci motivovali k ďalšiemu vzdelávaniu. Súčasne sa upravil názov stupnice platových taríf pre odmeňovanie pedagogických zamestnancov na názov „Platová tarifa pedagogických zamestnancov“. Odborní zamestnanci sa naďalej zaraďovali do 12. platová trieda a plat sa im určoval podľa osobitnej stupnice platových taríf vybraných skupín zamestnancov.

Systém odmeňovania v období od 1.11.2009 do 31.12.2011

(526) S účinnosťou od 1.11.2009 bol prijatý zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Týmto zákonom bol novelizovaný aj zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov, ktorým sa zásadne zmenil systém odmeňovania pedagogických zamestnancov a odmeňovania odborných zamestnancov škôl a školských zariadení.

(527) Pedagogickí zamestnanci škôl a školských zariadení sa od 1.11.2009 zaraďujú do platových tried v závislosti od získaného stupňa vzdelania a získaného kariérového stupňa. Pri ich zaraďovaní do platových tried sa zohľadňuje aj skutočnosť, či spĺňajú kvalifikačné predpoklady vzdelania na výkon činnosti konkrétnej kategórie pedagogického zamestnanca stanovené osobitným predpisom, ktorým je vyhláška MŠ SR č. 437/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky pre jednotlivé kategórie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov v znení neskorších predpisov.

(528) S účinnosťou od 1.11.2009 sa takýto spôsob odmeňovania a zaraďovania zamestnancov do platových tried vzťahuje aj na odborných zamestnancov. Zároveň boli odborným zamestnancom hore uvedenou vyhláškou stanovené kvalifikačné predpoklady vzdelania na výkon činností jednotlivých kategórií odborných zamestnancov.

(529) Systém zaraďovania pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov do platových tried nadväzuje na spoločný systém zaraďovania zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme do platových tried stanovený zákonom č. 553/2003 Z. z. a nariadením vlády SR č. 341/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú katalógy pracovných činností pri výkone práce vo verejnom záujme (ďalej len „katalóg“). Jednotlivé pracovné činnosti vykonávané pedagogickými a odbornými zamestnancami sú v katalógu zaraďované do jednotlivých platových tried hierarchicky v závislosti od ich náročnosti a stupňa a odboru vzdelania potrebného na ich vykonávanie a získaného kariérového stupňa.

(530) V nadväznosti na zmenu systému odmeňovania pedagogických zamestnancov sa zrušilo zaraďovanie pedagogických zamestnancov špeciálnych tried a špeciálnych výchovných zariadení o jednu platovú triedu vyššie a zaviedol sa nový inštitút zohľadňujúci uvedenú skutočnosť a to inštitút „pracovná trieda“. Zákon zavádza pracovnú triedu jeden a pracovnú triedu dva, z ktorých sa určujú tarifné platy pedagogickým zamestnancom. Pracovná trieda zohľadňuje stupeň náročnosti vykonávanej pracovnej činnosti pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov. Pričom z pracovnej triedy dva sa určuje tarifný plat všetkým odborným zamestnancom a tým pedagogickým zamestnancom, ktorí vykonávajú pedagogickú činnosť v špeciálnej škole, špeciálnej triede, špeciálnom výchovnom zariadení alebo v školskom výchovno-vzdelávacom zariadení pre deti so zdravotným znevýhodnením a pedagogického zamestnanca, ktorý vykonáva pedagogickú činnosť v zariadení sociálnych služieb, v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a v zariadení pre pracovnú rehabilitáciu. Ostatným pedagogickým zamestnancom, ktorí nevykonávajú pracovnú činnosť v uvedených školách a školských zariadeniach, sa platová tarifa určuje z pracovnej triedy jeden.

(531) Pedagogickí a odborní zamestnanci sa v súčasnosti zaraďujú do štyroch kariérových stupňov a v závislosti od tohto zaradenia do príslušnej platovej triedy. Pri zaradení do platovej triedy sa sleduje aj spĺňanie kvalifikačných predpokladov stanovených vyhláškou MŠ SR č. 437/2009 Z. z., a u učiteľov aj spĺňanie kvalifikačnej požiadavky, t. j. vyučovanie

aprobačných predmetov učiteľa v zákone stanovenom rozsahu, u odborných zamestnancov aj spĺňanie osobitnej kvalifikačnej požiadavky, t. j. minimálne päť rokov odbornej praxe alebo pedagogickej praxe s deti so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami.

(532) Zároveň zákon zaviedol atestácie a to prvú a druhú atestáciu, po vykonaní ktorých sa zamestnanec zaradí do vyššieho kariérového stupňa a tým aj do vyššej platovej triedy pri splnení ostatných podmienok stanovených právnymi predpismi. Druhú atestáciu môžu vykonať len pedagogickí a odborní zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa a ktorí sa po jej vykonaní zaraďujú do 12. platovej triedy.

(533) Zároveň boli zavedené nové príplatky a to príplatok za špecializovanú činnosť uvádzajúceho pedagogického zamestnanca a uvádzajúceho odborného zamestnanca, ktorý sa poskytuje v sume 4% platovej tarify platovej triedy a pracovnej triedy, do ktorej je zamestnanec zaradený, zvýšenej o 24%, ak činnosť uvádzajúceho zamestnanca vykonáva u jedného začínajúceho zamestnanca, alebo v sume 8% platovej tarify platovej triedy a pracovnej triedy, do ktorej je zamestnanec zaradený, zvýšenej o 24%, ak túto činnosť vykonáva u dvoch alebo u viacerých začínajúcich zamestnancov. Uvedený spôsob vypočítavania príplatku z pracovnej triedy a platovej triedy, do ktorej je zamestnanec zaradený zvýšený o 24%, sa od účinnosti tohto zákona vypočítava aj príplatok za výkon špecializovanej činnosti triedneho učiteľa, pričom sa percentuálna výška tohto príplatku nemenila.

(534) Ako ďalší nový inštitút platu bol zavedený kreditový príplatok, ktorý sa poskytuje pedagogickým a odborným zamestnancom za sústavné prehlbovanie odbornej spôsobilosti profesijným rozvojom v kariérovom systéme podľa zákona č. 317/2009 Z. z. vo výške 6% z platovej tarify platovej triedy a pracovnej triedy, do ktorej je zaradený, a to za každých 30 kreditov získaných zákonom č. 317/2009 Z. z. v lehote určenej osobitným predpisom, maximálne však za 60 kreditov vo výške 12%. Kreditový príplatok sa prizná na dobu platnosti kreditu, t. j. na dobu sedem rokov.

(535) Zamestnancovi nevzniká automaticky právny nárok na kreditový príplatok za všetky kredity, ktoré získal, ale len za tie kredity, ktoré na základe posúdenia riaditeľom získal za nadobudnuté profesijné kompetencie, ktoré uplatňuje v škole alebo v školskom zariadení a v súlade s plánom kontinuálneho vzdelávania. Na druhej strane zamestnancovi na účely jeho kariérového rastu zostávajú všetky kredity, ktoré získal kontinuálnym vzdelávaním podľa tohto zákona zachované a teda môže ich uplatniť pri uchádzaní sa o vykonanie atestácie.

Systém odmeňovania v období od 1.1.2012 doteraz

(536) Zákon č. 390/2011 Z. z, ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 317/2009 Z. z. novelizoval aj zákon č. 553/2003 Z. z. a zaviedol ďalšie zmeny v zákone o odmeňovaní pedagogických a odborných zamestnancov. Uvedeným zákonom bol s účinnosťou od 1.1.2012 zavedený nový príplatok, ktorým je príplatok začínajúceho pedagogického zamestnanca a začínajúceho odborného zamestnanca. Príplatok sa poskytuje po dobu zaradenia pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca do kariérového stupňa začínajúci pedagogický zamestnanec a začínajúci odborný zamestnanec, t. j. počas doby adaptačného vzdelávania. Príplatok sa poskytuje mesačne vo výške 6% z platovej tarify platovej triedy a pracovnej triedy, do ktorej je pedagogický alebo odborný zamestnanec zaradený.

(537) Ďalším príplatkom zavedeným od 1.1. 2012 je príplatok za prácu so žiakmi so zdravotným znevýhodnením alebo so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktorý sa poskytuje učiteľovi za výkon pedagogickej činnosti v triede základnej školy s najmenej 30%

individuálne začlenenými žiakmi so zdravotným znevýhodnením alebo so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia z celkového maximálneho počtu žiakov v triede. Výška príplatku je najviac 2,5 % z platovej tarify 12. platovej triedy prvej pracovnej triedy mesačne. Výšku poskytovania takéhoto príplatku si škola upraví vo svojom vnútornom predpise v závislosti od počtu hodín týždennej priamej vyučovacej činnosti učiteľa v triede ktorá musí byť najmenej 4 hodiny týždenne, počtu žiakov so zdravotným znevýhodnením a zo sociálne znevýhodneného prostredia v triede a tried, v ktorých vykonáva priamu vyučovaciu činnosť. Maximálna výška príplatku nesmie prekročiť 2,5% platovej tarify 12. platovej triedy prvej pracovnej triedy. Poskytnutie takéhoto príplatku je však obmedzené podmienkou, že v triede nemôže pôsobiť asistent učiteľa.

(538) Z dôvodu, že sa kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov zohľadňuje v kariérovom systéme v prepojení na odmeňovanie, vypustilo sa ustanovenie, ktorým sa pedagogickým zamestnancom za ďalšie vzdelávanie priznával osobný príplatok. Súčasne sa upravil spôsob stanovovania maximálneho limitu priznania osobného príplatku odborným zamestnancom rovnako ako pedagogickým zamestnancom na výšku, ktorý sa poskytuje maximálne vo výške platovej tarify tej platovej triedy a pracovnej triedy, do ktorej je zamestnanec zaradený zvýšenej o 24%, čiže bez ohľadu na skutočnú prax zamestnanca.

(539) Zákonom č. 390/2011 Z. z., ktorým sa novelizoval zákon č. 317/2009 Z. z. s účinnosťou od 1.1.2012, zaviedol získanie 60 kreditov za vykonanie rigoróznej skúšky, štátnej jazykovej skúšky z cudzieho jazyka alebo za rozširujúce štúdium na získanie spôsobilosti na vyučovanie ďalšieho aprobačného predmetu alebo na výkon činnosti ďalšej kategórie pedagogického zamestnanca, za ktoré sa zamestnancovi poskytuje kreditový príplatok.

(540) S účinnosťou od 1. 1. 2013 sa pedagogickým a odborným zamestnancom zvyšujú platové tarify o 5 %.

Právne predpisy, ktorým sú upravené platy pedagogických zamestnancov a výška valorizácie

a) NV 193/2000 Z. z. od 1.9.2000
b) NV 237/2001 Z. z,
c) Od 1.4.2002 do 31.7.2003, zákon č. 313/2001 Z. z. o VS
d) Od 1.8.2003 do 31.7.2004, nariadenie vlády SR č. 265/2003 Z. z.
e) Od 1.8. 2004 do 30.6.2005 . nariadenie vlády SR č. 413/2004 Z. z. – valorizácia 7 %
f) Od 1.7.2005 do 30.6.2006, nariadenie vlády SR č. 204/2005Z. z. – valorizácia 5 %
g) Od 1.7.2006 do 30.6.2007, nariadenie vlády SR č. 316/2006 Z. z. – valorizácia 6 %
h) Od 1.7.2007 do 31.12.2007, nariadenie vlády SR č. 238/2007 Z. z. – valorizácia 5 %
i) Od 1.1.2008 31.12.2008, nariadenie vlády SR č. 630/2007 Z. z. – valorizácia 4 %
j) Od 1.1.2009 do 31.10.2009, novela zákona č. 553/2003 z. z. č. 474/2008 – valorizácia 5% na celý rok 2009
k) Od 1.11.2009 do 31.12.2009, čl. III zákona č. 317/2009 Z. z. – nezmenil platové tarify, zmenil systém zaraďovania PZ do PT
l) Od 1.1.2010 do 31.12.2011, nariadenie vlády SR č. 578/2009 Z. z. -– valorizácia 1 %
m) Od 1.1.2012 do 31.12.2012, zákon č. 390/2011 Z. z. - vyrovnanie rozdielov medzi 10., 11. a 11. a 12. platovou triedou
n) Od 1.1.2012 doteraz, zákon č. 390/2011, čl. III – nie cez kolektívne vyjednávanie, ale novelou zákona o pedagogických zamestnancoch takto: od 6. do 10. platovej triedy cca o 2%, 11. PT - cca 6,5%, 12.PT – cca 8,5%

Príloha č. 3 Stupnice platových taríf

Tabuľka 61 Stupnica platových taríf pedagogických zamestnancov (pracovná trieda jeden)

Platová tarifa	Platová tarifa – pracovná trieda jeden						
	6	7	8	9	10	11	12
	388,50	430,50	477,50	534,00	583,00	653,50	732,00
Započítaná prax	Zvýšenie platovej tarify						
1	4,00	4,50	5,00	5,50	6,00	7,00	7,50
2	8,00	9,00	10,00	11,00	12,00	13,50	15,00
3	12,00	13,00	14,50	16,50	17,50	20,00	22,00
4	16,00	17,50	19,50	21,50	23,50	26,50	29,50
5	19,50	22,00	24,00	27,00	29,50	33,00	37,00
6	23,50	26,00	29,00	32,50	35,00	39,50	44,00
7	27,50	30,50	33,50	37,50	41,00	46,00	51,50
8	31,50	34,50	38,50	43,00	47,00	52,50	59,00
9	35,00	39,00	43,00	48,50	52,50	59,00	66,00
10	39,00	43,50	48,00	53,50	58,50	65,50	73,50
11	43,00	47,50	53,00	59,00	64,50	72,00	81,00
12	47,00	52,00	57,50	64,50	70,00	78,50	88,00
13	51,00	56,00	62,50	69,50	76,00	85,00	95,50
14	54,50	60,50	67,00	75,00	82,00	91,50	102,50
15	58,50	65,00	72,00	80,50	87,50	98,50	110,00
16	62,50	69,00	76,50	85,50	93,50	105,00	117,50
17	64,50	71,50	79,00	88,50	96,50	108,00	121,00
18	66,50	73,50	81,50	91,00	99,50	111,50	124,50
19	68,00	75,50	84,00	93,50	102,50	114,50	128,50
20	70,00	77,50	86,00	96,50	105,00	118,00	132,00
21	72,00	80,00	88,50	99,00	108,00	121,00	135,50
22	74,00	82,00	91,00	101,50	111,00	124,50	139,50
23	76,00	84,00	93,50	104,50	114,00	127,50	143,00
24	78,00	86,50	95,50	107,00	117,00	131,00	146,50
25	80,00	88,50	98,00	109,50	120,00	134,00	150,50
26	82,00	90,50	100,50	112,50	122,50	137,50	154,00
27	84,00	93,00	103,00	115,00	125,50	141,00	157,50
28	85,50	95,00	105,50	117,50	128,50	144,00	161,50
29	87,50	97,00	107,50	120,50	131,50	147,50	165,00
30	89,50	99,50	110,00	123,00	134,50	150,50	168,50
31	91,50	101,50	112,50	125,50	137,50	154,00	172,50
32	93,50	103,50	115,00	128,50	140,00	157,00	176,00

Tabuľka 62 Stupnica platových taríf pedagogických zamestnancov (pracovná trieda dva)

Platová tarifa	Platová tarifa- pracovná trieda dva						
	6	7	8	9	10	11	12
	415,50	461,00	510,00	570,50	622,50	697,50	781,00
Započítaná prax	Zvýšenie platovej tarify						
1	4,50	5,00	5,50	6,00	6,50	7,00	8,00
2	8,50	9,50	10,50	11,50	12,50	14,00	16,00
3	12,50	14,00	15,50	17,50	19,00	21,00	23,50
4	17,00	18,50	20,50	23,00	25,00	28,00	31,50
5	21,00	23,50	25,50	29,00	31,50	35,00	39,50
6	25,00	28,00	31,00	34,50	37,50	42,00	47,00
7	29,50	32,50	36,00	40,00	44,00	49,00	55,00
8	33,50	37,00	41,00	46,00	50,00	56,00	62,50
9	37,50	41,50	46,00	51,50	56,50	63,00	70,50
10	42,00	46,50	51,00	57,50	62,50	70,00	78,50
11	46,00	51,00	56,50	63,00	68,50	77,00	86,00
12	50,00	55,50	61,50	68,50	75,00	84,00	94,00
13	54,50	60,00	66,50	74,50	81,00	91,00	102,00
14	58,50	65,00	71,50	80,00	87,50	98,00	109,50
15	62,50	69,50	76,50	86,00	93,50	105,00	117,50
16	66,50	74,00	82,00	91,50	100,00	112,00	125,00
17	69,00	76,50	84,50	94,50	103,00	115,50	129,00
18	71,00	78,50	87,00	97,00	106,00	119,00	133,00
19	73,00	81,00	89,50	100,00	109,00	122,50	137,00
20	75,00	83,00	92,00	103,00	112,50	126,00	141,00
21	77,00	85,50	94,50	106,00	115,50	129,50	144,50
22	79,00	88,00	97,00	108,50	118,50	133,00	148,50
23	81,50	90,00	99,50	111,50	121,50	136,50	152,50
24	83,50	92,50	102,00	114,50	124,50	139,50	156,50
25	85,50	95,00	105,00	117,00	128,00	143,00	160,50
26	87,50	97,00	107,50	120,00	131,00	146,50	164,50
27	89,50	99,50	110,00	123,00	134,00	150,00	168,00
28	91,50	101,50	112,50	126,00	137,00	153,50	172,00
29	93,50	104,00	115,00	128,50	140,50	157,00	176,00
30	96,00	106,50	117,50	131,50	143,50	160,50	180,00
31	98,00	108,50	120,00	134,50	146,50	164,00	184,00
32	100,00	111,00	122,50	137,00	149,50	167,50	187,50

Príloha č. 4 Uplatnenie absolventov stredných odborných škôl na trhu práce

(541) Príloha obsahuje prehľady počtov evidovaných a mier nezamestnanosti absolventov študijných a učebných odborov podľa skupín odborov vzdelávania (september 2011 a máj 2012) a dlhodobý vývoj absolventskej miery nezamestnanosti v agregátoch skupín odborov vzdelania od roku 2006 do roku 2011.

Nezamestnanosť absolventov štud. odborov podľa skupín odborov vzdelávania

(542) Nezamestnanosť absolventov je významne diferencovaná aj z pohľadu ukončeného odboru vzdelávania. V septembri 2011 dosiahli najvyšší počet 5 963 nezamestnaní absolventi spoločenských odborov a služieb, v porovnaní s rokom 2010 bol o 5 % nižší. Do mája nasledujúceho roku klesol na 4 745 absolventov, čo zodpovedalo indexu absorpcie 20 %. Dominovala skupina odborov vzdelávania 63 Ekonomika a organizácia, obchod a služby I. s 5 424 nezamestnanými.

Tabuľka 63 Počet evidovaných a miera nezamestnanosti absolventov študijných odborov

č.	skupina odborov vzdelávania	evidovaní absolventi 09/2011	AMN 09/2011	evidovaní absolventi 05/2012	AMN 05/2012	rozdiel NA (05-09)	AB index
2,3	**Technické odbory**	**2 970**	**19,9%**	**2 534**	**17,0%**	**-436**	**0,15**
22	Hutníctvo	70	29,8%	63	26,8%	-7	0,10
23	Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba I	230	14,3%	344	21,3%	114	-0,50
26	Elektrotechnika	659	16,4%	587	14,6%	-72	0,11
28	Technická a aplikovaná chémia	85	22,5%	79	21,0%	-6	0,07
29	Potravinárstvo	34	18,5%	40	21,7%	6	-0,18
31	Textil a odevníctvo	15	25,9%	10	17,2%	-5	0,33
33	Spracúvanie dreva a výroba hudobných nástrojov	106	38,8%	75	27,5%	-31	0,29
34	Polygrafia a médiá	15	25,4%	12	20,3%	-3	0,20
36	Stavebníctvo, geodézia a kartografia	411	19,9%	387	18,7%	-24	0,06
37	Doprava, pošty a telekomunikácie	626	27,5%	409	18,0%	-217	0,35
39	Špeciálne technické odbory	719	19,2%	528	14,1%	-191	0,27
4	**Poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne odbory**	**532**	**24,8%**	**423**	**19,7%**	**-109**	**0,20**
42	Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka I	474	26,5%	369	20,6%	-105	0,22
43	Veterinárske vedy	58	16,5%	54	15,3%	-4	0,07
5	**Lekárske a farmaceutické odbory**	**522**	**16,6%**	**326**	**10,4%**	**-196**	**0,38**
53	Zdravotnícke odbory vzdelávania na stredných zdravotníckych školách	522	16,6%	326	10,4%	-196	0,38
6,7	**Spoločenské odbory a služby**	**5 963**	**23,9%**	**4 745**	**19,0%**	**-1218**	**0,20**
62	Ekonomické vedy	23	35,9%	157	245,3%	134	-5,83
63	Ekonomika a organizácia, obchod a služby I	5424	24,4%	4152	18,7%	-1272	0,23
68	Právne vedy	25	26,9%	32	34,4%	7	-0,28
72	Publicistika, knihovníctvo a vedecké informácie	57	20,5%	52	18,7%	-5	0,09
76	Učiteľstvo	434	18,9%	352	15,3%	-82	0,19
8	**Kultúra a umenie**	**575**	**18,2%**	**488**	**15,4%**	**-87**	**0,15**
82	Umenie a umeleckoremeselná výroba I	575	18,2%	488	15,4%	-87	0,15

Poznámka: Do skupín odborov nie sú zarátané vojenské a bezpečnostné náuky. Zdroj: ÚIPŠ a ÚPSVAR

(543) Druhú najvyššiu nezamestnanosť mali technické odbory, v septembri bolo evidovaných 2 970 a v máji 2 534 absolventov, absorpčný pokles bol 15 %. Z nich najviac 719 nezamestnaných mali špeciálne technické odbory, elektrotechnika (659) a doprava, pošty a telekomunikácie (626). Počet nezamestnaných v skupine technických odborov bol medziročne nižší o 7%.

(544) Nezamestnanosť v zvyšných troch skupinách (poľnohospodárstvo, lekárstvo, kultúra) sa pohybovala na úrovni 543 evidovaných absolventov. Z nich do mája 2011 najviac ubudlo v lekárskych a farmaceutických odboroch (38 %) .

(545) Najvyššiu mieru nezamestnanosti mala tradične skupina poľnohospodársko-lesníckych a veterinárnych odborov. V septembri 2010 bolo nezamestnaných 24,8 % jej absolventov, v porovnaní s predchádzajúcim rokom mierne poklesla.

(546) Druhá najvyššia miera nezamestnanosti 23,9 % bola dosiahnutá v spoločenských odboroch a službách, táto sa medziročne takmer nezmenila.

(547) Skupina technických odborov dosiahla v septembri 19,9 % mieru nezamestnanosti, v nej najhoršia situácia bola v spracovaní dreva a výrobe hudobných nástrojov (38,8 %) a doprave, pošte a telekomunikáciách (27,5 %). Relatívne najlepšie boli na tom strojári (14,3%) a elektrotechnici (16,4 %). Medziročne sa absolventská miera v skupine mierne znížila, najvýraznejšie si polepšil textil a odevníctvo (pokles o 18,4 p.b).

(548) Trvale najnižšiu mieru nezamestnanosti mali lekárske a farmaceutické odbory (16,6 %).

(549) Dlhodobejší vývoj absolventskej miery nezamestnanosti v agregátoch skupín odborov vzdelania zachytáva nasledujúci graf. Hodnoty sa vzťahujú k septembru daného roku, keď dosahovali v rámci sezónneho cyklu maximum.

Obrázok 70 Vývoj AMN absolventov študijných odborov

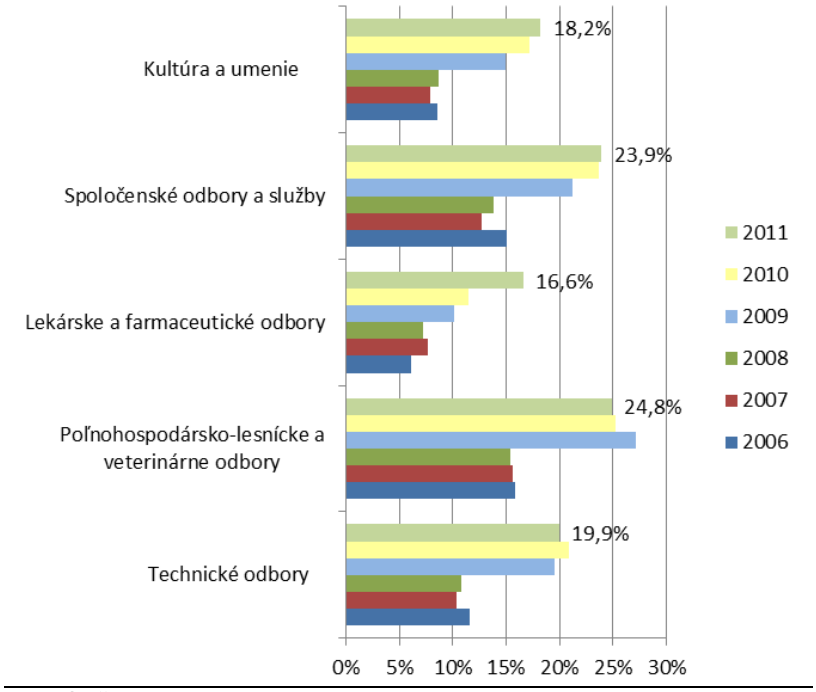

Zdroj: ÚIPŠ

Nezamestnanosť absolventov študijných odborov s rozšíreným počtom hodín praktického vyučovania podľa skupín odborov vzdelávania

(550) Najvyšší počet 4 288 nezamestnaných evidovali úrady práce v septembri 2011 v skupine absolventov technických odborov, čo bolo v porovnaní s rokom 2010 o 2% menej. Do mája počet poklesol na 2 981. Napriek vysokému počtu nezamestnaných mala táto skupina najvyššiu absorpciu trhom práce, za osem mesiacov poklesol jej počet o 30%.

(551) Početne zrovnateľnou skupinou boli aj nezamestnaní v spoločenských odboroch a službách, tvorilo ich 4 047 absolventov. Do mája sa znížil na 2 950 absolventov, t.j. o 27%. Skupina medziročne poklesla o 5 p.b.

Tabuľka 64 Počet evidovaných a miera nezamestnanosti absolventov študijných odborov s rozšíreným počtom hodín praktického vyučovania

č.	skupina odborov vzdelávania	evidovaní absolventi 09/2011	AMN 09/2011	evidovaní absolventi 05/2012	AMN 05/2012	rozdiel NA (05-09)	AB index
2,3	**Technické odbory**	**4 288**	**30,6%**	**2 981**	**21,3%**	**-1 307**	**0,30**
22	Hutníctvo	37	25,0%	29	19,6%	-8	0,22
24	Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba II	942	28,0%	631	18,8%	-311	0,33
26	Elektrotechnika	1 736	30,3%	1 152	20,1%	-584	0,34
27	Technická chémia silikátov	2	10,0%	2	10,0%	0	0,00
28	Technická a aplikovaná chémia	43	25,9%	28	16,9%	-15	0,35
29	Potravinárstvo	152	30,6%	121	24,3%	-31	0,20
31	Textil a odevníctvo	47	21,4%	29	13,2%	-18	0,38
32	Spracúvanie kože, plastov a gumy, výroba obuvi	0	0,0%	0	0,0%		
33	Spracúvanie dreva a výroba hudobných nástrojov	273	39,2%	214	30,7%	-59	0,22
34	Polygrafia a médiá	125	26,9%	91	19,6%	-34	0,27
36	Stavebníctvo, geodézia a kartografia	349	35,6%	246	25,1%	-103	0,30
37	Doprava, pošty a telekomunikácie	582	33,7%	438	25,3%	-144	0,25
4	**Poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne odbory**	**252**	**32,3%**	**203**	**26,0%**	**-49**	**0,19**
45	Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka II	252	32,3%	203	26,0%	-49	0,19
6,7	**Spoločenské odbory a služby**	**4 047**	**35,4%**	**2 950**	**25,8%**	**-1 097**	**0,27**
64	Ekonomika a organizácia, obchod a služby II	4 047	35,4%	2 950	25,8%	-1 097	0,27
8	**Kultúra a umenie**	**77**	**35,3%**	**63**	**28,9%**	**-14**	**0,18**
85	Umenie a umeleckoremeselná výroba II	77	35,3%	63	28,9%	-14	0,18

Poznámka: Do skupín odborov nie sú zarátané vojenské a bezpečnostné náuky. Zdroj: ÚIPŠ a ÚPSVAR

(552) Najvyššiu septembrovú mieru nezamestnanosti mali spoločenské odbory a služby (35,4%), keď sa zopakovala takmer tá istá minuloročná hodnota. Zrovnateľne vysokú mieru ale pri nižších absolútnych počtoch dosiahla kultúra a umenie (35,3 %), tá sa však medziročne zvýšila o 2 p.b.

(553) Nižšiu mieru nezamestnanosti mali poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne odbory (32,3 %), táto sa taktiež medziročne zvýšila, a to o 3,7 p.b.

(554) Relatívne najnižšie riziko nezamestnanosti dosahovali technické odbory (30,6 %). Z nich však spracovanie dreva malo až 39,2 % a stavebníctvo, geodézia a kartografia 35,6 %.

(555) Dlhodobejší vývoj absolventskej miery nezamestnanosti v sledovaných skupinách odborov vzdelávania zachytáva nasledujúci graf ŠO RPV. Hodnoty sa vzťahujú k septembru daného roku, keď dosahovali v rámci sezónneho cyklu maximum. Na grafe sú zreteľné krízové skoky absolventskej miery v roku 2009.

Obrázok 71 Vývoj AMN absolventov študijných odborov s RPV

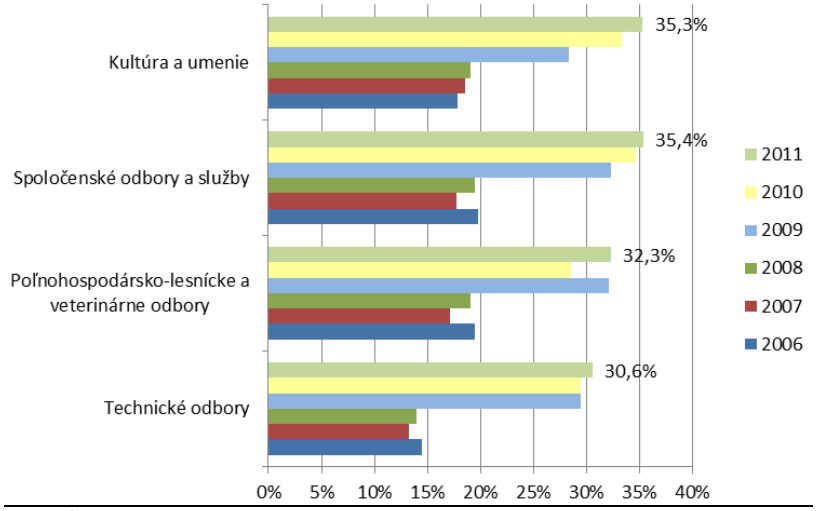

Zdroj: ÚIPŠ

Nezamestnanosť absolventov učebných odborov podľa odborov vzdelávania

(556) Najvyšší počet 3 214 nezamestnaných dosiahla v septembri 2011 skupina technických odborov. Tento počet bol o 8 % nižší ako v septembri 2010. Do mája 2012 poklesol o 21 % na 2 525. V septembri 2011 bola najrozsiahlejšia nezamestnanosť v strojárskych (1 316) a stavebných odboroch (927). Do konca sezóny však strojári poklesli až o 27 %, čo bola najvyššia hodnota AB indexu v celej skupine absolventov učebných odborov. U stavbárov dosiahla 21 %.

(557) Druhý najvyšší počet 2 195 nezamestnaných mali absolventi spoločenských odborov a služieb. Medziročne bol nižší o 5 %, do mája poklesol o 11 % na 1 943 nezamestnaných.

(558) Najvyššie riziko nezamestnanosti niesli absolventi poľnohospodársko-lesníckych a veterinárnych odboroch. Miera ich nezamestnanosti bola v septembri 51,3 %, o 8,6 p.b vyššia ako rok predtým. Do mája 2010 poklesla na 45,1 %.

(559) Druhú najvyššiu intenzitu nezamestnanosti dosahovali absolventi technických odborov (29,7%), medziročne sa takmer nezmenila. V tejto skupine odborov dosahovalo najvyššiu hodnotu 48,9 % stavebníctvo, geodézia a kartografia.

(560) Relatívne najpriaznivejšia situácia bola v skupine kultúra a umenie (umeleckoremeselná výroba) s mierou nezamestnanosti 19,5 %, ktorá však medziročne vzrástla o 5,1 p.b.

(561) Dlhodobejší vývoj absolventskej miery nezamestnanosti v sledovaných odboroch vzdelania zachytáva nasledujúci graf UO. Hodnoty sa vzťahujú k septembru daného roku, keď dosahovali v rámci sezónneho cyklu maximum. Z grafu je zrejmý celkovo rastúci trend miery nezamestnanosti vo všetkých skupinách odborov vzdelania a výrazný skok v krízovom roku 2009.

Tabuľka 65 Počet evidovaných a miera nezamestnanosti absolventov učebných odborov

č.	skupina odborov vzdelávania	evidovaní absolventi 09/2011	AMN 09/2011	evidovaní absolventi 5/2012	AMN 5/2012	rozdiel NA (05-09)	AB index
2,3	**Technické odbory**	**3 214**	**29,7%**	**2 525**	**23,4%**	**-689**	**0,21**
24	Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba II	1316	23,4%	962	17,1%	-354	0,27
26	Elektrotechnika	152	17,7%	125	14,5%	-27	0,18
27	Technická chémia silikátov	4	19,0%	5	23,8%	1	-0,25
28	Technická a aplikovaná chémia	2	.	3	.	1	-0,50
29	Potravinárstvo	318	25,7%	264	21,3%	-54	0,17
31	Textil a odevníctvo	151	.	130	.	-21	0,14
33	Spracúvanie dreva a výroba hudobných nástrojov	330	31,1%	253	23,8%	-77	0,23
34	Polygrafia a médiá	2	33,3%	2	33,3%	0	0,00
36	Stavebníctvo, geodézia a kartografia	931	48,9%	738	38,8%	-193	0,21
37	Doprava, pošty a telekomunikácie	1	.	39	.		-38,0
4	**Poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne odbory**	**274**	**51,3%**	**241**	**45,1%**	**-33**	**0,12**
45	Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka II	274	51,3%	238	44,6%	-36	0,13
5	**Lekárske a farmaceutické odbory**	**5**	**.**	**4**	**.**	**-1**	**0,20**
53	Zdravotnícke odbory vzdelávania na stredných zdravotníckych školách	5	.	4	.	.	0,20
6,7	**Spoločenské odbory a služby**	**2 195**	**25,1%**	**1 943**	**22,2%**	**-252**	**0,11**
64	Ekonomika a organizácia, obchod a služby II	2188	25,1%	1916	22,0%	-272	0,12
76	Učiteľstvo	2	13,3%	2	13,3%	0	0,00
8	**Kultúra a umenie**	**25**	**19,5%**	**27**	**21,1%**	**2**	**-0,08**
85	Umenie a umeleckoremeselná výroba II	25	19,5%	25	19,5%	0	0,00

Poznámka: Do skupín odborov nie sú zarátané vojenské a bezpečnostné náuky. Zdroj: ÚIPŠ a ÚPSVAR

Obrázok 72 Vývoj AMN absolventov učebných odborov

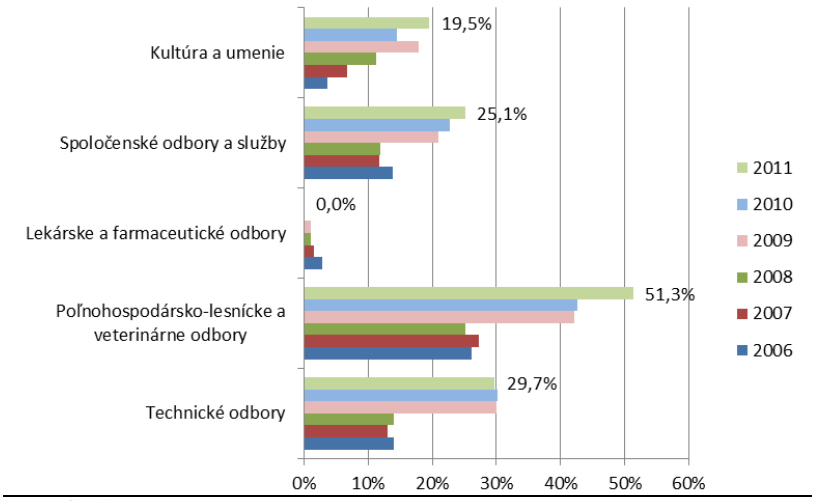

Zdroj: ÚIPŠ

Príloha č. 5 Externá časť maturitnej skúšky - Vývoj výsledkov na štátnych, súkromných a cirkevných školách v období 2009 - 2012

(562) Priemerná úspešnosť štátnych a cirkevných škôl v jednotlivých rokoch je v matematike porovnateľná. Priemerná úspešnosť cirkevných škôl bola vyššia ako súkromných na štatisticky významnej úrovni v rokoch 2010 a 2011. V posledných rokoch sa rozdiely medzi priemernými úspešnosťami škôl jednotlivých zriaďovateľov postupne zmenšujú.

Tabuľka 66 Porovnanie priemernej úspešnosti a počtu maturantov z matematiky podľa zriaďovateľa v rokoch 2009 - 2012

Rok	Štátne		Súkromné		Cirkevné	
	Maturanti	Úspešnosť	Maturanti	Úspešnosť	Maturanti	Úspešnosť
2009	8285	51	216	41	749	54
2010	7969	60	241	50	800	57
2011	7790	58	247	52	766	59
2012	7726	51	274	50	753	53

(563) Najvyššiu úspešnosť v teste zo slovenského jazyka a literatúry dosahovali za sledované obdobie žiaci cirkevných škôl, najnižšiu žiaci súkromných škôl. Rozdiely medzi školami rôznych zriaďovateľov sú v tomto predmete skoro konštantné, nemenia sa. Priemerná úspešnosť cirkevných škôl bola vyššia ako u súkromných na štatisticky významnej úrovni.

Tabuľka 67 Porovnanie priemerných úspešnosti a počtu maturantov zo slovenského jazyka a literatúry podľa zriaďovateľa v rokoch 2009 - 2012

Rok	Štátne		Súkromné		Cirkevné	
	Maturanti	Úspešnosť	Maturanti	Úspešnosť	Maturanti	Úspešnosť
2009	49691	62,9	4342	56,5	3605	70,2
2010	50721	60,6	4520	55,6	3685	66,4
2011	48848	62,5	4526	57,1	3750	69,4
2012	47999	59,1	4718	54,2	3784	65,4

(564) Priemerné úspešnosti z testu EČ MS anglický jazyk – úroveň B2 štátnych a cirkevných škôl za sledované obdobie sú porovnateľné. Štatistické významné rozdiely medzi cirkevnými a súkromnými školami boli v rokoch 2010, 2011. V roku 2012 všetci žiaci gymnázií písali testy z cudzích jazykov na úrovni B2, žiaci SOŠ a konzervatórií si úroveň mohli zvoliť. Táto zmena sa prejavila znížením celkovej priemernej úspešnosti z tohto testu a zmenšením rozdielov medzi školami jednotlivých zriaďovateľov.

Tabuľka 68 Porovnanie priemerných úspešnosti a počtu maturantov z anglického jazyka – úroveň B2 podľa zriaďovateľa v rokoch 2009 - 2012

Rok	Štátne		Súkromné		Cirkevné	
	Maturanti	Úspešnosť	Maturanti	Úspešnosť	Maturanti	Úspešnosť
2009	4205	65,0	300	64,5	851	65,8
2010	2996	70,4	289	65,4	668	71,8
2011	2351	70,1	316	66,1	601	69,6
2012	12353	55,5	852	54,7	2446	54,7

(565) Štatistické významné rozdiely medzi cirkevnými a súkromnými školami v teste EČ MS anglický jazyk – úroveň B1 boli v roku 2009, 2010 a 2011. V roku 2012 všetci žiaci gymnázií písali testy z cudzích jazykov na úrovni B2, žiaci SOŠ a konzervatórií si úroveň mohli zvoliť. Táto zmena sa prejavila znížením celkovej priemernej úspešnosti z tohto testu a zmenšením rozdielov medzi školami jednotlivých zriaďovateľov a prudkým poklesom priemernej úspešnosti žiakov cirkevných škôl.

Tabuľka 69 Porovnanie priemerných úspešnosti a počtu maturantov z anglického jazyka – úroveň B1 podľa zriaďovateľa v rokoch 2009 - 2012

Rok	Štátne		Súkromné		Cirkevné	
	Maturanti	Úspešnosť	Maturanti	Úspešnosť	Maturanti	Úspešnosť
2009	30006	50,4	2419	43,6	1897	54,5
2010	33049	54,2	2714	50,2	2176	58,9
2011	33011	56,3	2826	51,4	2305	61,8
2012	23159	48,7	2545	47,3	628	41,8

(566) Celkové priemerné úspešnosti testu EČ MS z nemeckého jazyka – úroveň B2 počas sledovaného obdobia klesajú. Štatistické významné rozdiely medzi štátnymi a súkromnými školami boli v roku 2009. V roku 2012 všetci žiaci gymnázií písali testy z cudzích jazykov na úrovni B2, žiaci SOŠ a konzervatórií si úroveň mohli zvoliť. Táto zmena sa prejavila znížením celkovej priemernej úspešnosti z tohto testu a zväčšením rozdielov medzi školami jednotlivých zriaďovateľov.

Tabuľka 70 Porovnanie priemerných úspešnosti a počtu maturantov z nemeckého jazyka – úroveň B2 podľa zriaďovateľa v rokoch 2009 - 2012

Rok	Štátne		Súkromné		Cirkevné	
	Maturanti	Úspešnosť	Maturanti	Úspešnosť	Maturanti	Úspešnosť
2009	714	67,9	20	55,6	122	65,1
2010	754	59,2	13	58,7	102	54,0
2011	465	49,9	14	54,8	51	52,0
2012	1788	46,6	131	32,9	385	40,3

(567) Priemerné úspešnosti z testu EČ MS z nemeckého jazyka – úroveň B1 žiakov štátnych škôl a súkromných sú za sledované obdobie porovnateľné. Štatisticky významný rozdiel medzi cirkevnými a súkromnými školami bol v roku 2009. V roku 2012 všetci žiaci gymnázií písali testy z cudzích jazykov na úrovni B2, žiaci SOŠ a konzervatórií si úroveň mohli zvoliť. Táto zmena sa prejavila prudkým znížením priemernej úspešnosti žiakov cirkevných škôl a zmenšením rozdielov v priemernej úspešnosti škôl všetkých zriaďovateľov.

Tabuľka 71 Porovnanie priemerných úspešnosti a počtu maturantov z nemeckého jazyka – úroveň B2 podľa zriaďovateľa v rokoch 2009 - 2012

Rok	Štátne		Súkromné		Cirkevné	
	Maturanti	Úspešnosť	Maturanti	Úspešnosť	Maturanti	Úspešnosť
2009	14469	44,1	1348	43,5	779	48,8
2010	13548	49,4	1335	50,0	728	56,5
2011	12177	38,7	1228	38,3	705	49,2
2012	9296	42,8	983	44,0	271	41,5

Zoznam obrázkov

Obrázok 1 Sústava škôl a školských zariadení (schéma) 11
Obrázok 2 Prehľad škôl podľa zriaďovateľa v školskom roku 2012/2013 12
Obrázok 3 Žiaci v školách podľa zriaďovateľa k 15. 9. 2012 12
Obrázok 4 Prehľad školských zariadení podľa zriaďovateľa k 15. 9. 2012 12
Obrázok 5 Vývoj počtu materských škôl podľa zriaďovateľa od roku 1993 14
Obrázok 6 Vývoj počtu detí v MŠ od roku 1993 podľa zriaďovateľa 14
Obrázok 7 Priemerná veľkosť tried v materských školách podľa zriaďovateľa 16
Obrázok 8 Vývoj počtu základných škôl od roku 1990 19
Obrázok 9 Vývoj počtu žiakov v základných školách podľa zriaďovateľa od roku 1990 19
Obrázok 10 Histogram – prehľad počtu základných škôl v šk. roku 2012/2013 podľa počtu žiakov 19
Obrázok 11 Vývoj miery neúspešnosti žiakov v bežných triedach základných škôl v SR v rokoch 1996-2012: 1.-9. ročník spolu 20
Obrázok 12 Vývoj počtu novoprijatých, žiakov a končiacich v základných školách 21
Obrázok 13 Prognóza 6-ročných detí a novoprijatých do 1. ročníka ZŠ 22
Obrázok 14 Prognóza žiakov ZŠ podľa ročníkov 22
Obrázok 15 Vývoj počtu tried v základných školách podľa zriaďovateľa 22
Obrázok 16 Počet žiakov na triedu ZŠ podľa zriaďovateľa 22
Obrázok 17 Vývoj priemerného počtu neospravedlnených hodín na žiaka základnej školy podľa stupňa 23
Obrázok 18 Vývoj počtu žiakov v triedach primárneho vzdelávania v porovnaní rokov 2000 a 2010 24
Obrázok 19 Vývoj počtu žiakov v triedach nižšieho stredného vzdelávania v porovnaní rokov 2000 a 2010 24
Obrázok 20 Počet žiakov na triedu ZŠ podľa zriaďovateľa 24
Obrázok 21 Vývoj sústavy odborov vzdelávania v stredných školách 27
Obrázok 22 Vývoj počtu gymnázií podľa zriaďovateľa od roku 1990 29
Obrázok 23 Vývoj počtu žiakov v gymnáziách podľa zriaďovateľa od roku 1990 ... 29
Obrázok 24 Vývoj počtu stredných odborných škôl a konzervatórií podľa zriaďovateľa od roku 1991 31
Obrázok 25 Vývoj počtu žiakov v SOŠ + K podľa zriaďovateľa od roku 1991 31
Obrázok 26 Vývoj počtu konzervatórií podľa zriaďovateľa od roku 2000 34
Obrázok 27 Vývoj počtu žiakov konzervatórií podľa zriaďovateľa od roku 2000 .. 34
Obrázok 28 Vývoj počtu základných umeleckých škôl podľa zriaďovateľa od roku 1991 39
Obrázok 29 Vývoj počtu žiakov v ZUŠ od roku 1991 39
Obrázok 30 Vývoj počtu jazykových škôl podľa zriaďovateľa v rokoch 2001-201241
Obrázok 31 Vývoj počtu učiteľov v jazykových školách v rokoch 2001-2012 41
Obrázok 32 Vývoj počtu poslucháčov v jazykových školách v rokoch 2001-2012 .. 41
Obrázok 33 Vývoj počtu poslucháčov, ktorí vykonali štátnu jazykovú skúšku v rokoch 2001-2012 41
Obrázok 34 Vývoj počtu školských internátov podľa zriaďovateľa 43
Obrázok 35 Vyťaženosť školských internátov podľa zriaďovateľa 43
Obrázok 36 Vývoj počtu žiakov ubytovaných v školských internátoch 43

OBRÁZOK 37 VÝVOJ POČTU ŠKOLSKÝCH KLUBOV DETÍ PODĽA ZRIAĎOVATEĽA 44
OBRÁZOK 38 VÝVOJ POČTU ŽIAKOV V ŠKOLSKÝCH KLUBOCH DETÍ PODĽA ZRIAĎOVATEĽA 44
OBRÁZOK 39 VÝVOJ POČTU CENTIER VOĽNÉHO ČASU PODĽA ZRIAĎOVATEĽA 46
OBRÁZOK 40 VÝVOJ POČTU ŠKOLSKÝCH STREDÍSK ZÁUJMOVEJ ČINNOSTI PODĽA ZRIAĎOVATEĽA 46
OBRÁZOK 41 VÝVOJ POČTU ŽIAKOV V CVČ A ŠSZČ PODĽA ZRIAĎOVATEĽA 46
OBRÁZOK 42 VÝVOJ POČTU STRAVUJÚCICH SA V JEDÁLŇACH 49
OBRÁZOK 43 VÝVOJ PODIELU STRAVUJÚCICH SA V ZARIADENIACH ŠKOLSKÉHO STRAVOVANIA V SR 49
OBRÁZOK 44 VÝVOJ ZÁKLADNÝCH PARAMETROV ŠKOLY V PRÍRODE 51
OBRÁZOK 45 VÝVOJ ŠTRUKTÚRY DETÍ UBYTOVANÝCH V ŠKOLE V PRÍRODE (V ŠKOLSKOM ÚČELOVOM ZARIADENÍ) 51
OBRÁZOK 46 POČET DETÍ, ŽIAKOV A ŠTUDUJÚCICH V ŠKOLÁCH S INÝM VYUČOVACÍM JAZYKOM 58
OBRÁZOK 47 VÝVOJ PODIELU ŽIAKOV POUŽÍVAJÚCICH PC PRI VÝUČBE V ZŠ, SŠ A ŠŠ 59
OBRÁZOK 48 VÝVOJ POČTU ŽIAKOV NA JEDEN POČÍTAČ V ZŠ, SŠ, ŠŠ 59
OBRÁZOK 49 VÝVOJ CELKOVÉHO POČTU JEDNOTLIVÝCH MEDAILÍ V MEDZINÁRODNÝCH PREDMETOVÝCH OLYMPIÁDACH 70
OBRÁZOK 50 VÝVOJ PRIEMERNÉHO POČTU DETÍ/ŽIAKOV NA UČITEĽA V MŠ A ZŠ 74
OBRÁZOK 51 VÝVOJ PRIEMERNÉHO POČTU ŽIAKOV NA UČITEĽA V SŠ 74
OBRÁZOK 52 POČET ŽIAKOV NA UČITEĽA V RÁMCI PLNÉHO ÚVÄZKU (PRIMÁRNE VZDELÁVANIE/ NIŽŠIE STREDNÉ VZDELÁVANIE/ VYŠŠIE STREDNÉ VZDELÁVANIE) 75
OBRÁZOK 53 VÝVOJ POČTU PEDAGOGICKÝCH A NEPEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV V ŠKOLSTVE CELKOM 78
OBRÁZOK 54 VÝVOJ POČTU PEDAGOGICKÝCH A NEPEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV FINANCOVANÝCH Z RK MŠVVAŠ SR 78
OBRÁZOK 55 VÝVOJ POČTU PEDAGOGICKÝCH A NEPEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV FINANCOVANÝCH Z VÝNOSU DANE Z PRÍJMOV FYZICKÝCH OSÔB 78
OBRÁZOK 56 VÝVOJ PRIEMERNEJ MZDY PEDAGOGICKÝCH A NEPEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV - CELKOM 80
OBRÁZOK 57 VÝVOJ PRIEMERNEJ MZDY PEDAGOGICKÝCH A NEPEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV FINANCOVANÝCH Z RK MŠVVAŠ SR 80
OBRÁZOK 58 VÝVOJ PRIEMERNEJ MZDY PEDAGOGICKÝCH A NEPEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV FINANCOVANÝCH Z VÝNOSU DANE Z PRÍJMOV FYZICKÝCH OSÔB 80
OBRÁZOK 59 VÝVOJ PODIELU NORMATÍVNYCH A NENORMATÍVNYCH VÝDAVKOV 89
OBRÁZOK 60 VÝVOJ OBJEMU NORMATÍVNYCH FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV POSKYTNUTÝCH NA JEDNÉHO ŽIAKA V € 89
OBRÁZOK 61 VÝVOJ DOPLATKU DO GARANTOVANÉHO MINIMA 92
OBRÁZOK 62 PRIEMERNÝ VÝDAVOK NA DOPRAVNÉ NA JEDNÉHO ŽIAKA 97
OBRÁZOK 63 POČET ŽIAKOV, KTORÝM SA VYPLATILO DOPRAVNÉ 97
OBRÁZOK 64 FINANČNÉ PROSTRIEDKY POSKYTNUTÉ NA ASISTENTOV UČITEĽA (V €) 98
OBRÁZOK 65 ASISTENTI UČITEĽA 98
OBRÁZOK 66 VÝVOJ PERCENTUÁLNEHO PODIELU ŽIAKOV GYMNÁZIÍ A ŽIAKOV SOŠ 111
OBRÁZOK 67 PERCENTUÁLNY PODIEL ŽIAKOV VŠEOBECNÉHO A ODBORNÉHO VZDELÁVANIA (2010, %, VYŠŠIE SEKUNDÁRNE VZELÁVANIE) 111
OBRÁZOK 68 DLHODOBÝ VÝVOJ PRIEMERNEJ MIERY NEZAMESTNANOSTI ABSOLVENTOV SŠ V ROKOCH 2003 AŽ 2012 113
OBRÁZOK 69 MIERA NEZAMESTNANOSTI ABSOLVENTOV STREDNÝCH ŠKÔL PODĽA TYPOV VZDELÁVACÍCH PROGRAMOV A SKUPÍN ODBOROV – STAV V MÁJI 2012 114

OBRÁZOK 70 VÝVOJ AMN ABSOLVENTOV ŠTUDIJNÝCH ODBOROV 131
OBRÁZOK 71 VÝVOJ AMN ABSOLVENTOV ŠTUDIJNÝCH ODBOROV S RPV 133
OBRÁZOK 72 VÝVOJ AMN ABSOLVENTOV UČEBNÝCH ODBOROV 134

Zoznam tabuliek

TABUĽKA 1 PREHĽAD STUPŇOV VZDELANIA V REGIONÁLNOM ŠKOLSTVE 7
TABUĽKA 2 VYBRANÉ UKAZOVATELE V MATERSKÝCH ŠKOLÁCH V ŠKOLSKOM ROKU 2012/2013 14
TABUĽKA 3 PREHĽAD UKAZOVATEĽOV O ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH V ŠKOLSKOM ROKU 2012/2013 18
TABUĽKA 4 PREHĽAD POČTU PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV V ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH V ŠKOLSKOM ROKU 2012/2013 25
TABUĽKA 5 PREHĽAD DĹŽKY VZDELÁVACÍCH PROGRAMOV, DRUHOV STREDNÝCH ŠKÔL, SPÔSOB UKONČOVANIA ŠTÚDIA A DOKLADOV O ZÍSKANOM STUPNI VZDELANIA A KVALIFIKÁCII 26
TABUĽKA 6 POSKYTOVANÉ STUPNE VZDELANIA, DĹŽKA ŠTÚDIA A SPÔSOB UKONČOVANIA ŠTÚDIA NA GYMNÁZIU 27
TABUĽKA 7 PREHĽAD UKAZOVATEĽOV V STREDNÝCH ŠKOLÁCH V DENNEJ FORME PODĽA ZRIAĎOVATEĽA V ŠKOLSKOM ROKU 2012/2013 31
TABUĽKA 8 PREHĽAD UKAZOVATEĽOV V STREDNÝCH ŠKOLÁCH V EXTERNEJ FORME PODĽA ZRIAĎOVATEĽA V ŠKOLSKOM ROKU 2012/2013 31
TABUĽKA 9 POČTY ŽIAKOV STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL V ŠKOLSKOM ROKU 2012/2013 PODĽA STUPŇA POSKYTOVANÉHO VZDELANIA 32
TABUĽKA 10 POSKYTOVANÉ STUPNE VZDELANIA, DĹŽKA ŠTÚDIA, SPÔSOB UKONČOVANIA A DOKLADY O ZÍSKANOM VZDELANÍ NA KONZERVATÓRIU 33
TABUĽKA 11 ZÁKLADNÉ ŠTATISTICKÉ UKAZOVATELE O KONZERVATÓRIÁCH V ŠKOLSKOM ROKU 2012/2013 33
TABUĽKA 12 POČET ŠPECIÁLNYCH ŠKÔL A ŠPECIÁLNYCH TRIED V ŠKOLSKOM ROKU 2012/2013 35
TABUĽKA 13 POČET ŽIAKOV V ŠPECIÁLNYCH ŠKOLÁCH, ŠPECIÁLNYCH TRIEDACH A V INDIVIDUÁLNEJ INTEGRÁCII V ŠKOLSKOM ROKU 2012/2013 36
TABUĽKA 14 PREHĽAD UKAZOVATEĽOV V ZÁKLADNÝCH UMELECKÝCH ŠKOLÁCH V ŠK. ROKU 2012/2013 39
TABUĽKA 15 PREHĽAD ZÁKLADNÝCH UKAZOVATEĽOV V JAZYKOVÝCH ŠKOLÁCH V ŠKOLSKOM ROKU 2012/2013 40
TABUĽKA 16 STAV ŠKOLSKÝCH INTERNÁTOV V ŠKOLSKOM ROKU 2012/2013 42
TABUĽKA 17 PREHĽAD ŠKOLSKÝCH KLUBOV DETÍ ZA ŠKOLSKÝ ROK 2012/2013 44
TABUĽKA 18 PREHĽAD CENTIER VOĽNÉHO ČASU A ŠKOLSKÝCH STREDÍSK ZÁUJMOVEJ ČINNOSTI V ŠKOLSKOM ROKU 2012/2013 45
TABUĽKA 19 VÝVOJ POČTU ZARIADENÍ ŠKOLSKÉHO STRAVOVANIA 48
TABUĽKA 20 ĎALŠIE PARAMETRE ZARIADENÍ ŠKOLSKÉHO STRAVOVANIA 49
TABUĽKA 21 ZÁKLADNÉ PARAMETRE ŠKÔL V PRÍRODE 50
TABUĽKA 22 POČET ŠPECIÁLNYCH VÝCHOVNÝCH ZARIADENÍ 15. 9. 2012 52
TABUĽKA 23 POČET DETÍ UMIESTNENÝCH V ŠPECIÁLNYCH VÝCHOVNÝCH ZARIADENIACH K 15. 9. 2012 52
TABUĽKA 24 POROVNANIE POČTU VYUČOVACÍCH HODÍN ZA ŠKOLSKÝ ROK S VYBRANÝMI KRAJINAMI OECD 55

TABUĽKA 25 ŠTATISTICKY VÝZNAMNÉ ROZDIELY V SLEDOVANÝCH TESTOCH ZA SLEDOVANÉ OBDOBIE 2009 – 2012 65
TABUĽKA 26 POČET ŽIAKOV NA UČITEĽA JE V ŠKOLSKOM ROKU 2012/2013 74
TABUĽKA 27 POČET ŽIAKOV NA UČITEĽA PODĽA MEDZINÁRODNEJ METODIKY 75
TABUĽKA 28 VEK UČITEĽOV PODĽA JEDNOTLIVÝCH KATEGÓRIÍ 76
TABUĽKA 29 PLNENIE ZAMESTNANOSTI V REGIONÁLNOM ŠKOLSTVE V R. 2000-2004 76
TABUĽKA 30 PLNENIE ZAMESTNANOSTI V REGIONÁLNOM ŠKOLSTVE V R. 2005-2009 77
TABUĽKA 31 PLNENIE ZAMESTNANOSTI V REGIONÁLNOM ŠKOLSTVE V R. 2010-2012 77
TABUĽKA 32 PRIEMERNÁ MZDA V REGIONÁLNOM ŠKOLSTVE V R. 2000-2004 79
TABUĽKA 33 PRIEMERNÁ MZDA V REGIONÁLNOM ŠKOLSTVE V R. 2005-2009 79
TABUĽKA 34 PRIEMERNÁ MZDA V REGIONÁLNOM ŠKOLSTVE 79
TABUĽKA 35 PREHĽAD O BEŽNÝCH VÝDAVKOCH URČENÝCH NA FINANCOVANIE REGIONÁLNEHO ŠKOLSTVA 89
TABUĽKA 36 PREHĽAD O DOHODOVACOM KONANÍ 93
TABUĽKA 37 VÝVOJ POČTU ZRIAĎOVATEĽOV ZŠ ZA OBDOBIE ROKOV 2010 AŽ 2012 94
TABUĽKA 38 VÝVOJ POČTU ŽIAKOV V ŠKOLÁCH A SPV PODĽA ZRIAĎOVATEĽA 95
TABUĽKA 39 PREHĽAD NORMATÍVNYCH VÝDAVKOV NA ŽIAKA 95
TABUĽKA 40 MIMORIADNE VÝSLEDKY ŽIAKOV 99
TABUĽKA 41 PREHĽAD O FINANČNÝCH PROSTRIEDKOCH PRIDELENÝCH NA HAVÁRIE (BEŽNÉ VÝDAVKY) 99
TABUĽKA 42 FINANČNÉ PROSTRIEDKY NA ROZVOJOVÉ PROJEKTY 100
TABUĽKA 43 PRÍSPEVOK PRE ŽIAKOV ZO SZP 101
TABUĽKA 44 PRÍSPEVOK NA VÝCHOVU A VZDELÁVANIE PRE MŠ 101
TABUĽKA 45 VZDELÁVACIE POUKAZY 102
TABUĽKA 46 ODCHODNÉ 103
TABUĽKA 47 PREHĽAD O FINANČNÝCH PROSTRIEDKOCH PRIDELENÝCH Z KAPITÁLOVÝCH VÝDAVKOV 104
TABUĽKA 48 ZMENY V SIETI 115
TABUĽKA 49 VYRADENIE ZO SIETE - SPOLU 116
TABUĽKA 50 VYRADENIE ZO SIETE - ŠTÁTNE 116
TABUĽKA 51 VYRADENIE ZO SIETE - SÚKROMNÉ 116
TABUĽKA 52 VYRADENIE ZO SIETE - CIRKEVNÉ 117
TABUĽKA 53 VYRADENÉ A ZNOVU ZARADENÉ AKO SPOJENÉ SUBJEKTY - SPOLU 117
TABUĽKA 54 VYRADENÉ A ZNOVU ZARADENÉ AKO SPOJENÉ SUBJEKTY - ŠTÁTNE 118
TABUĽKA 55 VYRADENÉ A ZNOVU ZARADENÉ AKO SPOJENÉ SUBJEKTY - SÚKROMNÉ 118
TABUĽKA 56 VYRADENÉ A ZNOVU ZARADENÉ AKO SPOJENÉ SUBJEKTY - CIRKEVNÉ 118
TABUĽKA 57 NOVO ZARADENÉ - SPOLU 119
TABUĽKA 58 NOVO ZARADENÉ - ŠTÁTNE 119
TABUĽKA 59 NOVO ZARADENÉ - SÚKROMNÉ 119
TABUĽKA 60 NOVO ZARADENÉ - CIRKEVNÉ 120
TABUĽKA 61 STUPNICA PLATOVÝCH TARÍF PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV (PRACOVNÁ TRIEDA JEDEN) 128
TABUĽKA 62 STUPNICA PLATOVÝCH TARÍF PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV (PRACOVNÁ TRIEDA DVA) 129
TABUĽKA 63 POČET EVIDOVANÝCH A MIERA NEZAMESTNANOSTI ABSOLVENTOV ŠTUDIJNÝCH ODBOROV 130
TABUĽKA 64 POČET EVIDOVANÝCH A MIERA NEZAMESTNANOSTI ABSOLVENTOV ŠTUDIJNÝCH ODBOROV S ROZŠÍRENÝM POČTOM HODÍN PRAKTICKÉHO VYUČOVANIA 132

TABUĽKA 65 POČET EVIDOVANÝCH A MIERA NEZAMESTNANOSTI ABSOLVENTOV UČEBNÝCH ODBOROV 134
TABUĽKA 66 POROVNANIE PRIEMERNEJ ÚSPEŠNOSTI A POČTU MATURANTOV Z MATEMATIKY PODĽA ZRIAĎOVATEĽA V ROKOCH 2009 - 2012 135
TABUĽKA 67 POROVNANIE PRIEMERNÝCH ÚSPEŠNOSTI A POČTU MATURANTOV ZO SLOVENSKÉHO JAZYKA A LITERATÚRY PODĽA ZRIAĎOVATEĽA V ROKOCH 2009 - 2012 135
TABUĽKA 68 POROVNANIE PRIEMERNÝCH ÚSPEŠNOSTI A POČTU MATURANTOV Z ANGLICKÉHO JAZYKA – ÚROVEŇ B2 PODĽA ZRIAĎOVATEĽA V ROKOCH 2009 - 2012 135
TABUĽKA 69 POROVNANIE PRIEMERNÝCH ÚSPEŠNOSTI A POČTU MATURANTOV Z ANGLICKÉHO JAZYKA – ÚROVEŇ B1 PODĽA ZRIAĎOVATEĽA V ROKOCH 2009 - 2012 136
TABUĽKA 70 POROVNANIE PRIEMERNÝCH ÚSPEŠNOSTI A POČTU MATURANTOV Z NEMECKÉHO JAZYKA – ÚROVEŇ B2 PODĽA ZRIAĎOVATEĽA V ROKOCH 2009 - 2012 136
TABUĽKA 71 POROVNANIE PRIEMERNÝCH ÚSPEŠNOSTI A POČTU MATURANTOV Z NEMECKÉHO JAZYKA – ÚROVEŇ B2 PODĽA ZRIAĎOVATEĽA V ROKOCH 2009 - 2012 136

Zoznam rámčekov

RÁMČEK 1 POVINNÁ ŠKOLSKÁ DOCHÁDZKA 18
RÁMČEK 2 VZDELÁVANIE A VÝCHOVA ŽIAKOV ZO SOCIÁLNE ZNEVÝHODNENÉHO PROSTREDIA 20
RÁMČEK 3 ZÁŠKOLÁCTVO 23
RÁMČEK 4 HORIZONTÁLNA A VERTIKÁLNA PRIEPUSTNOSŤ SYSTÉMU STREDOŠKOLSKÉHO ODBORNÉHO VZDELÁVANIA 30
RÁMČEK 5 ZAMERANIE MEDZINÁRODNÝCH ŠTÚDIÍ PIRLS, TIMSS A PISA 66
RÁMČEK 6 LEGISLATÍVA V OBLASTI FINANCOVANIA REGIONÁLNEHO ŠKOLSTVA 87

Zoznam použitých skratiek

CVČ – centrum voľného času
CŽV – celoživotné vzdelávanie
EČ MS – externá časť maturitnej skúšky
EÚ – Európska únia
G - gymnázium
ICCS – International Civic and Citizenship Education Study (Medzinárodný výskum občianstva a občianskeho vzdelávania)
ICILS – International Computer and Information Literacy Study (Medzinárodný výskum počítačovej a informačnej gramotnosti)
IKT – informačno-komunikačné technológie
INEKO – Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy
ISCED – International Standard Classification of Education
K - konzervatórium
KŠÚ – krajský školský úrad
MPC – Metodicko-pedagogické centrum
MŠVVaŠ SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
NÚCEM – Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania
OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj)

OVP - odborné vzdelávanie a príprava
OÚ – obvodné úrady v sídle kraja
PIRLS – Progress in International Reading Literacy Study (Medzinárodný výskum rozvoja čitateľskej gramotnosti)
PISA – Programme for International Student Assessment (Program pre medzinárodné hodnotenie žiakov)
SGI – Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť
SOŠ - stredná odborná škola
SR – Slovenská republika
SŠ- stredná škola
ŠI – školský internát
ŠIOV – Štátny inštitút odborného vzdelávania
ŠKD – školský klub detí
ŠPÚ – Štátny pedagogický ústav
ŠSZČ – školské stredisko záujmovej činnosti
ŠŠI – Štátna školská inšpekcia
ŠVP – štátny vzdelávací program
ŠVVP – špeciálna výchovno-vzdelávacia potreba
ŠkVP – školský vzdelávací program
TALIS – Teaching and Learning International Survey (Medzinárodný výskum vyučovania a vzdelávania)
Testovanie 9 – testovanie žiakov 9. ročníka základnej školy
TIMSS – Trends in International Mathematics and Science Study (Trendy v medzinárodnom výskume matematiky a prírodovedných predmetov)
ÚIPŠ – Ústav informácií a prognóz školstva
VÚC – vyššie územné celky
ZMOS – Združenie miest a obcí Slovenska
ZSŠS – Združenie samosprávnych škôl Slovenska
ZUŠ – základná umelecká škola
ZŠ – základná škola
ZŠS – zariadenie školského stravovania